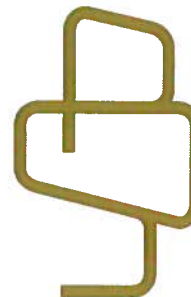

PRESSEMEDLING

**BJØRGE-
SKAARAAS
& CO AS**

GJENNOMGANG AV GRANSKNINGSRAPPORTEN VEDRØRENDE ASBJØRN MONTELIUS.

Vårt kontor har gjennomgått granskningsrapporten i Montelius-saken. Gjennomgangen har avdekket flere svakheter ved rapporten og tilbakeviser en rekke av granskernes konklusjoner. Svakheterne er av en slik karakter at det vil være uforsvarlig av Halden kommune å basere den videre håndteringen av Montelius-saken på granskningsrapporten.

Vår gjennomgang viser konkret at:

- Granskerne ikke i tilstrekkelig grad har operert uavhengig av Halden kommune som oppdragsgiver.
- Granskerne ikke har etterlevd reglene om Montelius' krav på innsyn i anklagene som er rettet mot ham.
- Granskerne har, ved ikke å gi Montelius innsyn i kildematerialet, fratatt Montelius retten til en effektiv imøtegåelse av påstandene som er rettet mot ham.
- Montelius har handlet i tråd med forvaltningslovens habilitetsregler.
- Granskningsrapporten inneholder en rekke beskrivelser av faktiske forhold som ikke er korrekte.
- Granskingsrapportens konklusjoner og anbefalinger har derfor begrenset verdi.

Vi har gjennomgått de sakene som har dannet grunnlag for granskernes kritikk av Montelius. Det er ikke grunnlag for kritikk av Montelius' håndtering av sakene. Det er heller ikke saklig grunn for å så tvil om tilliten til ham. Vår samlede gjennomgang er på 94 sider. Et sammendrag er inntatt i kap. 1.

Bakgrunnen for at vår gjennomgang sendes pressen, er at Halden kommune, til tross for at det dreier seg om en personalsak, og til tross for at Montelius motsatte seg offentliggjøring, valgte å offentliggjøre granskningsrapporten.

Det har deretter vært skrevet en rekke artikler om Montelius-saken. Et flertall av disse har i større eller mindre grad har vært basert på granskningsrapporten. Vi ser det derfor som viktig at mediene får tilgang til vår gjennomgang, som på mange områder gir grunnlag for å korrigere den fremstillingen som saken tidligere har fått.

Eventuelle spørsmål om vårt arbeid, herunder våre konklusjoner, kan rettes til undertegnede på telefon 909 20 225.

Sarpsborg, 3. desember 2013
Advokatfirmaet Bjørge – Skaaraas & Co AS

Helge Skaaraas
advokat

**Advokatfirmaet
Bjørge-Skaaraas & Co AS**

Postadresse:
Postboks 444, 1703 Sarpsborg
Besøksadresse:
Torvet 4, 1707 Sarpsborg
Telefon: 69 16 23 23
Telefaks: 69 16 23 20
E-post: adv@adv-bs.no
www.adv-bs.no
Org. nr.: 884 665 582 MVA

Klientkonto: 6129 05 83658
Driftskonto: 6129 05 83771

Advokat Helge Skaaraas (H)

Advokat Per Bjørge

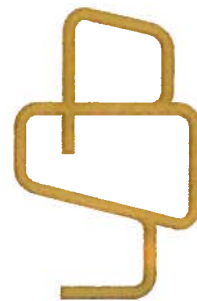
Advokat Bente Strømsæther

Advokat Ole Hauge Bendiksen

Advokat Øystein Horntvedt

Advokat Ida Westvang

(H): Møterett for Høyesterett

**BJØRGE-
SKAARAAS
& CO AS**

Advokatfirmaet
Bjørge-Skaarås & Co AS

Postadresse:
Postboks 444, 1703 Sarpsborg
Besøksadresse:
Torvet 4, 1707 Sarpsborg
Telefon: 69 16 23 23
Telefaks: 69 16 23 20
E-post: adv@adv-bs.no
www.adv-bs.no
Org. nr.: 884 665 582 MVA

Klientkonto: 6129 05 83658
Driftskonto: 6129 05 83771

Advokat Helge Skaarås (H)
Advokat Per Bjørge
Advokat Bente Strømsæther
Advokat Ole Hauge Bendiksen
Advokat Øystein Horntvedt
Advokat Ida Westvang

(H): Møterett for Høyesterett

HALDEN KOMMUNES GRANSKNING

AV

ASBJØRN MONTELIUS

SØKELYS PÅ METODEVALG, VURDERINGER OG KONKLUSJONER

**ADVOKATENE
HELGE SKAARAAS OG ØYSTEIN HORNTVEDT**

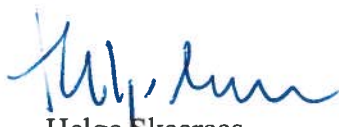
FORORD.

Advokatene Gjørsv og Stang Lund avga 24.10.2013 sin granskningsrapport "Granskning i Halden kommune/enhet for plan, byggesak og geodata". Granskningen ble utført på oppdrag fra Halden kommune. Granskningen var i følge mandatet rettet mot enhetslederen i kommunens avdeling for plan, byggesak og geodataavdelingen, Asbjørn Montelius. Den gjaldt innholdet i anonyme påstander om misbruk av myndighet og korrupsjon.

Advokatfirmaet Bjørge - Skaaraas & Co AS i Sarpsborg v/ advokatene Helge Skaaraas og Øystein Horntvedt er engasjert av Asbjørn Montelius for å evaluere granskningsrapporten. Montelius og hans ektefelle har i forbindelse med dette valgt å forklare seg, og i den grad deres uttalelser er relevant for vurderingene, er disse omtalt i vår gjennomgang.

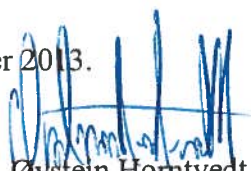
Advokat Skaaraas har bakgrunn fra det saksfelt som omtales, både fra saksbehandling i forvaltningen og som advokat hos kommuneadvokaten i Oslo. Han har også vært medforfatter til Plan- og bygningsrett I og II (2010). Også Advokat Horntvedt har erfaring av betydning for de spørsmål granskningen gjelder, blant annet som politiadvokat i Troms og senere Østfold politidistrikt.

En del av vår gjennomgang gjelder metodevalg og forholdet til Advokatforeningens retningslinjer om granskning. Rapporten er på dette punkt kvalitetssikret av advokat Kristian Dahle Trygstad i Alt advokatfirma AS i Oslo, som for øvrig også har gått gjennom øvrige deler av rapporten og herunder kommet med ulike råd og innspill. Trygstad har omfattende erfaringer med granskninger av økonomisk kriminalitet som blant annet korrupsjon. Trygstad har også bred erfaring fra regelverket knyttet til offentlige anskaffelser.

Helge Skaaraas
Advokat

Sarpsborg, 3.desember 2013.

Øystein Horntvedt
advokat

INNHold

Forord

1. Innledning og sammendrag.
 - 1.1. Innledning.
 - 1.1.1. Granskningen.
 - 1.1.2. Konklusjonene i granskningsrapporten.
 - 1.1.3. Montelius' og andres medvirkning under granskningen.
 - 1.1.4. Oppdraget.
 - 1.1.5. Vår gjennomgang.
 - 1.2. Sammendrag.
 - 1.2.1. Granskernes metodevalg, Montelius' rettssikkerhet og offentliggjøring av rapporten.
 - 1.2.2. De tre byggesakene.
 - 1.2.3. Halden Arkitektkontor AS.
 - 1.2.4. Øvrige forhold.
 - 1.2.5. Avsluttende betraktninger.
2. Gjørv-rapporten – opplegg, metodevalg og forholdet til Advokatforeningens retningslinjer for private granskninger.
 - 2.1. Innledning – nærmere om Advokatforeningens retningslinjer.
 - 2.2. Nærmere om kravet til granskernes uavhengighet.
 - 2.2.1. Utgangspunktet.
 - 2.2.2. Om plikten til å avdekke eventuelle skjulte agendaer med hensyn til hvorfor granskning iverksettes.
 - 2.2.3. Betydningen av at granskerne samtidig hadde et advokatoppdrag for kommunen.
 - 2.2.4. Uavhengighetskravet i Regler for god advokatskikk.
 - 2.2.5. Uavhengighetskravet – oppsummering og konklusjon.

- 2.3. Montelius' rett til nødvendig bistand etter eget valg.
 - 2.3.1. Retten til nødvendig bistand.
 - 2.3.2. Retten til bistand etter eget valg.
 - 2.4. Innsyn og kontradiksjon.
 - 2.4.1. Innledning – formålet med en kontradiktorisk prosess.
 - 2.4.2. Særlig om anonyme kilder.
 - 2.4.3. Nærmere om retningslinjenes krav til kontradiksjon.
 - 2.4.4. Granskernes praktisering og etterlevelse av retten til innsyn og kontradiksjon.
 - 2.4.5. Nærmere om Montelius' forpliktelse til å forklare seg for granskerne og forholdet til selvinkrimineringsvernet.
 - 2.5. Granskningsutvalgets sammensetning.
 - 2.6. Plikten til å opplyse saken.
 - 2.6.1. Innledning.
 - 2.6.2. To eksempler på hvor galt det kan gå.
 - 2.7. Endringene i mandatet.
 - 2.8. Offentliggjøring av rapporten.
 - 2.9. Oppsummering.
3. Habilitetsreglene – en innledende gjennomgang.
- 3.1. Forvaltningslovens regler.
 - 3.2. Er man inhabil som nabo?
 - 3.3. De konkrete byggesakene.
 - 3.4. Konsekvensene av inhabilitet for saksbehandlingen.
 - 3.5. Asbjørn Montelius' egen vurdering av habilitetsspørsmålet.
 - 3.6. Rutiner for behandling av saker om inhabilitet.

4. Grimsrødkollen 20, gnr 69 bnr 503.
 - 4.1. Innledning.
 - 4.2. Habilitetsspørsmålet.
 - 4.3. Nærmere om tomtesalget.
 - 4.3.1. Faktabeskrivelsen i granskningsrapporten.
 - 4.3.2. Møtet på Grimsrød gård.
 - 4.3.3. Montelius' økonomiske interesser i byggesakens utfall.
 - 4.3.4. Andre private interesser i byggesaksbehandlingen.
 - 4.3.5. Påvirket Montelius behandlingen av saken?
 - 4.4. Kritikken mot kommunens saksbehandling.
 - 4.4.1. Tempoet i saksbehandlingen.
 - 4.4.2. Burde saken vært avgjort politisk?
 - 4.4.3. Vurderingen av "særlige grunner", jfr pbl (1985) § 7.
 - 4.4.4. Ønsket om skriftlighet rundt habilitetsvurderingene.
 - 4.5. Granskernes vurderinger av Montelius' opptreden.
 - 4.5.1. Innledning – et uklart bevisbilde.
 - 4.5.2. Rolleblanding.
 - 4.5.3. Utilbørlig påvirkning.
 - 4.5.4. Notoritet rundt habilitetsspørsmålet.
 - 4.6. Oppsummering.
5. Rustverntomta, gnr. 69 bnr. 185.
 - 5.1. Innledning.
 - 5.2. Montelius' administrative oppgaver i kommunen.
 - 5.3. Habilitetsspørsmålet.

- 5.4. Dispensasjonen fra reguleringsformålet – gitt i 2003.
- 5.5. Makuleringen av Østensvigs byggesak.
- 5.6. Søknaden fra Roger Bjerkeli AS.
 - 5.6.1. Realitetsvedtak fattet av Montelius' overordnede/planutvalget.
 - 5.6.2. Igangsettingstillatelsen
 - 5.6.3. Forespørselen om endret utbygging.
 - 5.6.4. Påvirkning av saksbehandlingen? Søknaden om VVS installasjonen.
- 5.7. Pålegget om byggestans.
- 5.8. Oppsummering.
- 6. Utbygging av fire tomter med 12 boenheter på Grimsrødhøgda, gnr. 69 bnr. 490-493.
 - 6.1. Innledning.
 - 6.2. Områdets reguleringsmessige status.
 - 6.3. Byggesaksbehandlingen.
 - 6.4. Habilitetsvurderingen.
 - 6.5. Forslaget om ekstern saksbehandling.
 - 6.6. Behandlingen av saken i planutvalget.
 - 6.7. Montelius' rolle i forhold til habilitetsreglene.
 - 6.7.1. Innledning.
 - 6.7.2. Det rettslige grunnlaget – vurderingsnormen.
 - 6.7.3. Åpenhet rundt Montelius' påvirkning.
 - 6.7.4. Nærmere om Montelius' uvilje mot at saken ble overført Fredrikstad.
 - 6.7.5. Kontakten med Halden Arkitektkontor AS.
 - 6.7.6. Brevet fra advokat Skaaraas.

- 6.8. Dispensasjonsvurderingen – påvirkning av politikerne.
- 6.9. Innholdet i dispensasjonsvedtaket.
- 6.10. Oppsummering.
- 7. Halden Arkitektkontor AS.
 - 7.1. Varselet
 - 7.2. Oversikt over det forretningsmessige samarbeidet mellom familien Montelius og Halden Arkitektkontor AS. Omfanget av partenes uenighet.
 - 7.3. Samtalene rundt avregningen.
 - 7.4. Den kommunale oppdragsmengden til Halden Arkitektkontor AS.
 - 7.4.1. Påstander om tildeling/favorisering av Halden Arkitektkontor AS.
 - 7.4.2. Påstanden om redusert kommunal oppdragsmengde etter høsten 2007.
 - 7.4.3. Intervjuer – og muligheten til kontroll.
 - 7.4.4. Granskernes konklusjoner.
 - 7.4.5. Metodevalget.
 - 7.4.6. Årsakene til nedgangen i kommunale oppdrag – kommunal rammeavtale for arkitekttjenester – egenregulering.
 - 7.5. Redusert oppdragsmengde for andre.
 - 7.5.1. Anklagen om å ha frarådet andre kommuner å bruke arkitektfirmaet.
 - 7.5.2. Påstanden om at private skal ha blitt frarådet å bruke arkitektfirmaet.
 - 7.6. Trenering av byggesaker – svartelisting.
 - 7.7. Andre forhold – opphør av samarbeidet.
 - 7.8. Oppsummering.
- 8. Andre problemstillinger om habilitet.

- 8.1. Omtalen i granskningsrapporten.
- 8.2. Godkjennelse av søknad i 2012 om veranda og sommerstue på Grimsrødkollen 20 A – gnr. 69 bnr. 503.
 - 8.2.1. Eiendommen.
 - 8.2.2. Oversikt over saksbehandlingen.
 - 8.2.3. Habilitetsspørsmålet.
 - 8.2.4. Faktafeil.
- 8.3. Godkjennelse av en mindre enebolig på Grimsrødkollen 2004.
- 8.4. En ytterligere sak – behandlet i Montelius' sykmeldingsperiode.

Innholdsfortegnelse vedlegg

Kap. 1. Innledning og sammendrag.

1.1. Innledning.

1.1.1. Granskningen.

Advokatene Gjerv og Stang Lund avga 24.10.2013 sin granskningsrapport "Granskning i Halden kommune/enhet for plan, byggesak og geodata". Granskningen var i følge mandatet rettet mot enhetslederen i kommunens avdeling for plan, byggesak og geodataavdelingen, Asbjørn Montelius. Den ble begrunnet iverksatt som følge av to anonyme varsler om Montelius. Varslene inneholdt bl.a. anklager om korrupsjon og andre forhold som kunne være straffbare. Det ene varselet - varselet om korrupsjon - var knyttet til behandlingen av tre konkrete byggesaker med tilknytning til Grimsrød gård. Grimsrød gård eies av Elisabeth Montelius, Asbjørn Montelius' ektefelle. Det andre varselet gjaldt påstander om at uenighet om en privat avregning fra Halden Arkitektkontor AS i 2007 skulle ha ledet til at kontoret ble utestengt fra oppdrag i kommunen og at kommunen motarbeidet plan- og byggesaker som kontoret fremmet til behandling i kommunen.

1.1. 2. Konklusjonene i granskningsrapporten.

I granskningsrapporten ble det ikke funnet bevis for at det forelå straffbare forhold fra Montelius' side. Om dette er uttalt følgende i rapporten (s. 44):

" Vårt mandat har vært å innhente opplysninger om de objektive fakta i saken, og det er ikke åpenbart at det vi har avdekket oppfyller de objektive vilkår for straffbarhet. "

Utsagnet må oppfattes som et utslag av den strafferettslige doktrinen om at "tvilen skal komme den mistenkte til gode" og at det ved bevisvurderingen "kreves en inntil visshet grensende sannsynlighet."

På noen punkter formuleres imidlertid kritikk. Det brukes endog utsagn som "skarp kritikk" (s. 43 i rapporten) mot Montelius for "formelle feil, rollesammenblanding og tilsløring av egen aktivitet der han har private økonomiske interesser". Kritikken er primært knyttet til de fire forholdene som varslene omtaler, og som derfor er undersøkt av granskerne. Men den gjelder også forhold som ikke direkte er omfattet av varslene.

Rapporten inneholder også kritikk av overordnet ledelse på rådmannsnivå.

1.1.3. Montelius og andres medvirkning under granskningen.

Montelius ble gitt anledning til å uttale seg til granskerne. Fra rådmannens side ble han også pålagt å avgi forklaring. Montelius ønsket ikke å avgi forklaring. Han begrunnet dette med flere forhold:

- Granskningen var rettet mot ham og hans ektefelle. Granskningen gjaldt påstander og straffbare forhold.

- Han ble nektet innsyn i den dokumentasjon granskerne vurderte å bygge på. Han fikk heller ikke innsyn i de forklaringer som var avgitt. Dermed ble han fratatt muligheten til et effektivt forsvar.
- Han ga også uttrykk for at han oppfattet granskningen som ledd i en politisk initiert prosess med siktemål å fjerne ham fra hans stilling i kommunen.
- Han oppfattet det også slik at granskerne etter hvert gikk ut over sitt mandat når de varslet at de også ville granske ledelsen av avdelingen i sin alminnelighet og ikke bare de konkrete forholdene som varslene omtalte.

I rapporten uttales (s. 43) følgende om Montelius' medvirkning:

” Undersøkelsen er vanskeliggjort av at enhetslederen (Montelius, vår anm.) har nektet å etterkomme instruks fra arbeidsgiveren om å bidra med forklaringer til granskerne. Også andre involverte, som for så vidt ikke har plikt til å forklare seg, har avslått å bidra til å opplyse saken. Granskerne må derfor danne seg en oppfatning av de forklaringer som er gitt i saken, i lys av dokumenter og bevissituasjonen for øvrig, sett opp mot den grunnleggende uskyldspresumpsjon som ligger til grunn for alt granskningsarbeid der bevissituasjonen er uklar”.

1.1.4. Oppdraget.

Vi har på vegne av Montelius gått gjennom granskningsrapporten. Vi har i den forbindelse hatt søkelys på metodevalg og gjennomføring – særlig med sikte på ivaretagelse av Montelius' rettigheter under granskningen og særlig med sikte på å vurdere om granskningen ble lagt opp slik at man får et mest mulig korrekt bilde av hva som har passert. Vi har også foretatt en grundig vurdering av retten til å nekte å forklare seg.

De forhold som granskningsrapporten omtaler ligger mange år tilbake. Det er derfor store utfordringer knyttet til avklaring av hva som egentlig foregikk i de sakene som granskes. Med granskningsrapporten er det omsider avklart hvilke faktagrunnlag som inngår i granskernes vurderinger, selv om vi dags dato ikke har fått innsyn i de forklaringer som er innhentet i forbindelse med granskningen.

På denne bakgrunn har Montelius valgt å forklare seg – dels muntlig i et eget møte 28.10.2013 med rådmannen i kommunen - og dels overfor oss.

Vi har også – i den utstrekning vi har ansett det som nødvendig for vårt arbeid – innhentet komparentopplysninger. Vi har også gått igjennom de vesentligste dokumentene i byggesakene som omtales. Ut over dette, har vi basert vår gjennomgang på det faktagrunnlag som er gjengitt i rapporten. Det gjelder også gjengivelse av vitneforklaringer. Vi kjenner imidlertid ikke den nøyaktige ordlyden i disse. Vi kjenner heller ikke spørsmålene som er stilt. Og vi har selv ikke hatt anledning til å stille oppfølgningsspørsmål. Det gjør at det må tas forbehold om at gjengivelsen i rapporten er tiltrekkelig og i alle henseender gir et dekkende bilde av vedkommendes oppfatninger.

1.1.5. Vår gjennomgang.

Vi har gjennomgått de fire konkrete sakene som mandatet og granskningsrapporten omtaler. Sakene er gitt egne kapitler. Til disse er også tatt med noen relevante vedlegg. Vi har i tillegg funnet grunn til å redegjøre nærmere for habilitetsreglene. Det er habilitetsreglene som er målestokken for Montelius' opptreden og som angir normen for ansattes opptreden i saker som angår dem privat. Habilitetsreglene er behandlet særskilt i et eget kapittel.

I tillegg har vi som nevnt gått gjennom opplegget for granskningen. Også dette er gitt et eget kapittel.

Til hvert kapittel er det et sammendrag hvor konklusjonene fra vår gjennomgang gjengis.

1.2. Sammendrag

1.2.1. Granskernes metodevalg, Montelius' rettssikkerhet og offentliggjøring av rapporten.

Det er Advokatforeningens retningslinjer for private granskninger som er angitt som ramme i granskernes mandat.

Retningslinjene stiller særlige krav til granskernes uavhengighet. Da granskning ble besluttet gjennomført, var man i en situasjon der arbeidsgiver hadde varslet Montelius om oppsigelse, men hvor prosessen ble avsluttet med at det "for tiden" likevel ikke var aktuelt med oppsigelse. Man var også i en situasjon hvor anonyme påstander om korrupsjon fremkom uten forvarsel under drøftingsmøte etter arbeidsmiljøloven. Montelius oppfattet dette slik at påstandene ble brukt som et virkemiddel i prosessen med å fjerne ham fra stillingen. Av den grunn reiste han ærekrenkelsessak mot blant annet rådmannen personlig.

Etter vårt syn, er granskernes manglende bevissthet rundt disse forhold og det faktum at granskerne i prosessen påtok seg ordinære advokatoppdrag for kommunen vanskelig å forene med det grunnleggende kravet om granskernes uavhengighet, slik dette fremkommer i retningslinjenes pkt 3.2.

Vi mener også at kommunen gjennom granskningen ikke har ivaretatt Montelius' krav på juridisk bistand, slik dette er nedfelt i retningslinjenes pkt 2.2.

Etter å ha gjennomgått rapporten, kan vi dessuten konstatere at den er basert på en rekke skjulte kilder som ikke har vært undergitt kontradiksjon. Bruk av anonyme kilder reiser etter vår oppfatning en rekke prinsipielle spørsmål og bør unngås. Fra Montelius' ståsted er det i praksis umulig å forsvare seg mot påstander som fremsettes anonymt. Advokatforeningens retningslinjer er negativ til bruk av anonyme kilder. Etter vårt syn er rapporten også på dette punkt utformet i strid med retningslinjene, i dette tilfelle særlig pkt. 5.6.

Et særlig spørsmål er om det ligger til arbeidsgivers styringsrett å pålegge Montelius møte- og forklaringsplikt for granskerne. Det er i retningslinjene antatt at arbeidsgivers styringsrett omfatter dette. Man må imidlertid ta i betraktning at granskningen er rettet

mot ham personlig, og at det gjelder anklager om straffbare forhold. Det innebærer at man må foreta en mer nyansert vurdering. Vi er av den oppfatning at Montelius ikke kan kritiseres for ikke å ha møtt til intervju hos granskerne. Tvert i mot har han benyttet seg av sin rett til ikke å avgi forklaring uten å være kjent med innholdet i og kildegrunnlag for – anklagene mot ham.

Fra vår side har i også stilt oss kritiske til den manglende notoriteten rundt utvidelsen av mandatet og omfanget og objektiviteten av undersøkelsene.

Etter at rapporten forelå, besluttet kommunen å offentliggjøre granskningsrapporten etter at noen helt enkle personopplysninger var sladdet. Rapporten er i sin helhet lagt ut på nettet av lokale medier. Vi forstår det slik at dette er gjort i samråd med granskerne. Rapporten er deretter brukt som grunnlag for å suspendere Montelius fra hans stilling i kommunen.

Vi mener rapporten inneholder personalopplysninger (opplysninger knyttet til arbeidsforhold) som innebærer at kunngjøring er i strid med forvaltningslovens regler om taushetsplikt. I tillegg er den en del av grunnlaget i en pågående personalsak. Også av den grunn burde innholdet vært behandlet internt.

Kommunens offentliggjøring av granskningsrapporten (i sin helhet) leder til at også vår gjennomgang gjøres offentlig.

1.2.2. De tre byggesakene.

Vi har gått grundig gjennom de tre byggesakene som er nevnt i den anonyme korrupsjonsanklagen. Sakene gjelder utbygging av tomter som grenser til Grimsrød gård. I to av sakene var tomtene solgt før kommunen behandlet byggesaken – i den ene gikk tomtesalget tilbake til tiden før Elisabeth Montelius var eier av eiendommen. Den siste saken gjaldt et område som var under salg da kommunen behandlet byggesaken.

I alle tre sakene har Montelius erklært seg inhabil. Han har ikke fattet vedtak i sakene. Han har heller ikke deltatt i saksforberedelsen. Sakene er derfor håndtert innenfor rammen av lovverket.

Når det i granskningsrapporten likevel formuleres kritikk mot Montelius, skyldes dette at rapporten konkluderer med at Montelius i noen grad aktivt har ivaretatt hustruens partsinteresser. Dermed oppstår spørsmålet om det er andre grenser for ansattes adgang for påvirkning av kommunale beslutninger enn de som fremgår av habilitetsreglene. Dette er en prinsipiell problemstilling som overraskende nok knapt er omtalt i rapporten.

En ansatt som ikke deltar i saksbehandlingen eller er med på å fatte vedtak i saken (hvor vedkommende er inhabil) har som utgangspunkt full anledning til å fremme sine interesser overfor forvaltningen – enten det gjelder overfor kommunens administrasjon eller overfor folkevalgte organer. Rapporten tyder på at granskerne mener inhabile parter har begrensede muligheter til å ivareta sine interesser, selv om de ikke deltar i forvaltningens saksbehandling og selv om de ikke fatter vedtak.

Vi er ikke kjent med at Halden kommune gjennom instruks eller andre direktiver til sine ansatte har satt andre grenser for ivaretagelse av egne interesser enn de som følger av forvaltningsloven. Vi forholder oss derfor til forvaltningslovgivningen, og konstaterer uten videre at Montelius har handlet innefor de rammer som følger av loven!

Det er vel dokumentert at kommunen var kjent med Montelius' inhabilitet i de tre konkrete sakene. Hans oppfatninger av disse – også knyttet til saksbehandlingen – er kommet åpent til uttrykk.

Det er heller ikke fremkommet noe i de tre sakene som tilsier at Montelius på annen måte har misbrukt sin posisjon til å fremme egne eller hustruens interesser. Det er vår oppfatning at den kritikk som granskningsrapporten inneholder rundt disse tre sakene er dels misforstått og dels urimelig samtidig som det er vanskelig å se og forstå hvilke normer som Montelius måles mot og som kritikken derfor knytter seg til.

1.2.3. Halden Arkitektkontor AS.

I Gjerv-rapporten er det konstatert at det ikke er grunnlag for påstanden om at Montelius har sanksjonert mot Halden Arkitektkontor AS. Den sannsynlige årsaken til at den kommunale oppdragsmengden ble redusert i perioden etter 2007 er økt konkurranse fra andre arkitektkontorer. Det skyldes kommunen i perioden inngikk rammeavtale med to andre arkitektfirmaer etter en åpen anbudskonkurranse. Halden Arkitektkontor AS nådde ikke opp i konkurransen. En annen årsak er at kommunen fikk styrket sin reguleringskompetanse og reguleringskapasitet og derfor evnet bedre enn tidligere å ivareta egne reguleringsbehov.

Montelius har ikke deltatt i oppdragstildelingen i kommunen. Han har derfor ikke hatt noen innflytelse over tildeling av oppdrag.

Fra vår side synes vi ellers det er underlig at den problemstillingen som skisseres i granskningen – uenighet om kr. 1.420,- i en avregning fra 2007 (som del av en samlet avregning mellom partene på i alt ca. en halv million) skulle tilsi at Halden Arkitektkontor AS ble utestengt, svartelistet eller på annen måte motarbeidet i kommunen. Det virket helt usannsynlig. Men som nevnt, har de undersøkelser som er gjort, ikke avdekket noe grunnlag for påstandene.

Når Montelius likevel kritiseres i forhold til Halden Arkitektkontor AS, skyldes dette innholdet i telefonsamtalene fra 2007. Samtalene gjelder uenigheten om avregningen. Halden Arkitektkontor AS har loggført samtalene. I rapporten legges til grunn at det i disse samtalene ble truet med konsekvenser for senere kommunale oppdrag.

Vi kan ikke se det er grunnlag for slik kritikk. Øvrig dokumentasjon fra 2007 viser med tydelighet at partene har hatt en svært ulik oppfatning av samtalene. Med Montelius brev av 19.11.2007, ble det uansett avklart hva Montelius mente. Saken burde derfor blitt avsluttet med dette. Til tross for dette, har man ved granskningen gått videre med dette spørsmål og søkt å sannsynliggjøre hva som måtte ha passert ut fra en analyse av Montelius' karaktertrekk.

Betraktningene rundt dette er etter vår oppfatning et gjennomført usaklig personangrep som granskerne ikke har de minste forutsetninger for å ha noen oppfatning om. Uansett er vurderingene som er gjort spekulative og lite egnet som metode i en bevisvurdering.

1.2.4. Øvrige forhold.

I granskningsrapporten er det fremhevet enkelte andre og nyere forhold som eksempel på brudd på habilitetsreglene. I den grad det er mulig å kontrollere eksemplene, gir heller ikke disse grunnlag for noen negative karakteristikk. I de tilfellene vi kan kontrollere foreligger det ingen habilitetskonflikter.

1.2.5. Avsluttende betraktninger.

Vi har i vår gjennomgang ikke funnet grunnlag for kritikk av Montelius i noen av de sakene som er omtalt i granskningsrapporten fra advokat Gjerv. Etter vår oppfatning, har Montelius handlet innenfor rammene av habilitetsreglene. Motsatt er det grunn til å reise kritikk mot metodevalget og opplegget for granskningen. Granskningen gjelder alvorlige anklager om straffbare forhold. Slik granskningen ble gjennomført med bruk av anonyme kilder og uten kontradiksjon, har Montelius blitt fratatt muligheten for et effektivt forsvar.

Kap. 2. Gjørsv-rapporten – opplegg, metodevalg og forholdet til Advokatforeningens retningslinjer for private granskninger.

2.1. Innledning – nærmere om Advokatforeningens retningslinjer og andre regler som regulerer granskninger

2.1.1 Advokatforeningens retningslinjer for private granskninger

I granskernes mandat er det angitt følgende:

” Granskerne bes ta utgangspunkt i Advokatforeningens retningslinjer for private granskninger.”

Advokatforeningens retningslinjer for private granskninger ble vedtatt av hovedstyret i Advokatforeningen 04.06.2011. Retningslinjene supplerer de vanlige regler som gjelder advokaters virksomhet. Mandatet innebærer at retningslinjene utgjør den formelle rammen rundt granskingsprosessen.

Granskingsrapportens verdi – både som ”bevis” for hva som er skjedd – og som fremtidig styringsverktøy for kommunen – er avhengig av at rapporten er basert på en betryggende og tillitsvekkende prosess. Retningslinjenes formål er nettopp å legge til rette for en slik tillitsvekkende prosess.

I pkt 2.2. i innledningen til retningslinjene slås det fast at en granskingsprosess ”i særlig grad” må ivareta

- Retten til privatliv
- Kravet til rettferdig rettergang
- Uskyldspresumsjonen
- Vern mot selvinkriminering

Det er granskernes ansvar å innrette graskingen etter disse prinsippene. Denne plikten gjelder uavhengig av om den som granskes uttrykkelig påberoper seg rettighetene eller ikke. Rettighetene gjelder også uavhengig av om den berørte - ut fra granskernes syn – velger å ”samarbeide” med granskerne eller ikke.

Disse innledende prinsipper for graskningen – som er ment å ivareta rettighetene til den/de som granskes, skjerpes i de tilfeller det er tale om undersøkelser av eventuelle lovbrudd. Om dette, se retningslinjenes innledning pkt. 3, der det heter:

” ...hensynet til rettssikkerhet og personvern må få en mer sentral plass desto sterkere graskningen har karakter av etterforskning for å klarlegge ansvarsforhold, herunder lovbrudd.”

En sentral del av granskingsoppdraget har nettopp vært å granske forholdene rundt angivelig korruperte – og angivelige straffbare – handlinger fra Montelius. Graskningen kan derfor karakteriseres som et alternativ til en ordinær politietterforskning.

Når det – som i vårt tilfelle – iverksettes gransking av angivelige straffbare forhold som et alternativ til en etterforskning regulert av straffeprosessloven – har granskerne etter vårt syn et særlig ansvar for å sikre at sentrale rettssikkerhetsgarantier blir etterlevd.

Vi finner derfor grunn til å fremheve enkelte sentrale trekk ved en politietterforskning som samlet sikrer kvaliteten og tilliten til arbeidet politiet gjør med hensyn til å avdekke straffbare forhold.

- Politi og påtalemyndighet har særskilt kompetanse og erfaring med hensyn til etterforskning.
- Både selve etterforskningen og de etterfølgende påtalemessige vurderinger foretas av uavhengige embets- og tjenestemenn som ikke har noen bindinger til noen av de berørte.
- Den mistenkte eller siktedes rettigheter i prosessen er lovfestet.
- Dersom etterforskningen leder til et positivt påtalevedtak, vil etterforskningen (med unntak for foreleggssaker) være gjenstand for etterfølgende uavhengig domstolskontroll. Vissheten om denne etterfølgende kontrollen har i praksis en ”disiplinerende effekt” for politi og påtalemyndighet.

Granskingen av Montelius skiller seg på disse sentrale punktene fra en politietterforskning.

- Granskningen er gjennomført av advokater, som etter det vi er kjent med ikke har erfaring fra etterforskningsarbeid i politi og påtalemyndighet.
- Granskingen er foretatt av personer som har fått granskingsoppdraget fra kommunen, og som har mottatt honorar fra kommunen. Kommunen er selv involvert i saken og må sies å ha en egeninteresse i hvilke funn granskerne presenterer. Granskerne er altså ikke uavhengige på samme måte som ved en ordinær etterforskning.
- Montelius sine formelle rettigheter som berørt har en svak rettslig forankring – langt svakere enn de rettigheter man har som mistenkt og senere siktet.

Resultatet av undersøkelsene – selve rapporten – er ikke underlagt noen etterfølgende uavhengig kontroll. Tvert i mot har den så langt tilsynelatende blitt lagt ukritisk til grunn for kommunens beslutning om å suspendere Montelius fra hans stilling. Suspensjonsvedtaket ble således fattet 30.10.2013, få dager etter at rapporten forelå. Som vi kommer tilbake til nedenfor, så følger det av NOU 2009:9 at kommunen skal ta stilling til konklusjonene i granskingsrapporten. Vi kan foreløpig ikke se at kommunen har gjort noe annet enn å legge rapporten ukritisk til grunn.

Samlet sett viser dette etter vårt syn at det ved private granskninger – som granskningen av Montelius – er svært få systembaserte rettssikkerhetsgarantier som kan forhindre uriktige konklusjoner. For eksempel vil en ensidig anlagt politietterforskning nærmest uten unntak bli gjenstand for kritikk i forbindelse med den senere domstolsbehandlingen. Disse mekanismene er nærmest fraværende i private granskningsprosesser.

Granskningsprosessen er en prosess med sterke inkvisitoriske innslag, som er preget av mangel på kontroll og korrektiver. I praksis er hele prosessen – fra informasjonsinnhenting til konklusjoner som inneholder skarp kritikk av enkeltpersoner – overlatt til granskerne og deres skjønn. Mangelen på systembaserte rettssikkerhetsgarantier gjør det – som allerede nevnt – *svært viktig* at granskerne har et bevisst forhold til metodevalg i granskingsprosessen, herunder hvordan den berørtes rettigheter skal sikres.

Etter vårt syn er det helt grunnleggende at granskerne må kompensere for manglende systembaserte rettsikkerhetsgarantier ved å legge til rette for en transparent og etterprøvbart prosess. Prosessen må være slik innrettet at det i etterkant ikke kan stilles alvorlige spørsmål ved verken granskernes uavhengighet, kildenes troverdighet eller prosessen for øvrig. Kun ved en høy bevissthet om disse forholdene vil målet om en tillitvekkende rapport – med høy bevisverdi og tilsvarende betydning som styringsverktøy – kunne oppnås.

2.1.2 Øvrige regler om granskninger.

Granskningen er gjennomført på oppdrag fra Halden kommune. Regler om granskninger på vegne av det offentlige vil derfor være relevante. Dette gjelder særlig de føringer for granskningsprosesser som følger av NOU 2009:9 – Om offentlige undersøkelseskommisjoner. I advokatforeningens retningslinjer for private granskninger er det også lagt til grunn at disse reglene vil være relevante.

Vi vil nedenfor gjengi enkelte viktige føringer fra NOU 2009:9.

I lovutvalgets forslag er det oppstilt enkelte ufravikelige krav, samtidig som granskingskommisjonen skal bygge sitt arbeid på grunnleggende forvaltningsrettslige prinsipper, med en viss frihet til å tilpasse saksbehandlingen til granskningens behov. De ufravikelige kravene skal sikre at granskingskommisjonene opptrer i tråd med grunnkrav til kontradiktorisk saksbehandling.

Sammen med kravene som stilles til granskingskommisjonens utredningsarbeid foreslås i tillegg enkelte andre tiltak som skal redusere personlig belastning ved å være i søkelyset for en gransking. Det viktigste av disse kravene er at forvaltningen forpliktes til aktivt å ta stilling til granskernes vurderinger. Hensikten med å føre saken tilbake til forvaltningen er å redusere det ekstraordinære preget saksforholdet kan ha fått som følge av granskningen. Dette skal blant annet bidra til å redusere «domsvirkningen» som mediene ofte gir granskningsrapporter.

Siden formålet med granskningen er å gi forvaltningen et bedre beslutningsgrunnlag, er granskernes primære oppgave å utrede saksforholdet så godt det lar seg gjøre.

Om dette skriver lovutvalget følgende i kap. 24.3:

” *Undersøkelseskommisjonens utredningsarbeid presenteres i undersøkelsesrapporten. Vurderinger og standpunkter i denne rapporten har ingen rettslige virkninger, og verdien av rapporten avhenger av grundigheten i utredningsarbeidet. En godt utredet sak styrker undersøkelsens troverdighet. Påpekes det feil eller mangler ved undersøkelsen, svekkes derimot tilliten til undersøkelseskommisjonens arbeid.*

Kravene som stilles til undersøkelsesrapporten har betydning for hvilke krav som stilles til forsvarlig saksbehandling. I rundskriv G-48/75 fremholdes det at kommisjonsrapporten skal gjøre greie for det materiale som er skaffet til veie, fremstille det saksforholdet kommisjonen legger til grunn og grunngi de konklusjonene den trekker ut av det foreliggende materialet. Som det fremgår av drøftelsen i punkt 31.2, slutter lovutvalget seg i det vesentligste til disse betraktningene.

For å kunne lage en undersøkelsesrapport som oppfyller disse kravene, må kommisjonen undersøke et representativt materiale. Relevante forhold og kryssende hensyn må bringes fram i lyset og vurderes av kommisjonen. Undersøkelsesarbeidet må også være representativt for det faglige nivået på kommisjonsmedlemmene og kommisjonens bistandsyttere.

De nærmere kravene til undersøkelsen avhenger i stor grad av saksforholdet og hvilke opplysninger kommisjonen gjøres kjent med. Kommisjonen må gjøre de undersøkelser som kreves for å besvare mandatet. En viktig side av kravet til forsvarlig utredning er at kommisjonen må ha oppmerksomhet rettet også mot materiale som trekker i motsatt retning av kommisjonens oppfatning, slik at saksforholdet belyses best mulig. Ofte vil en viktig del av sakens opplysning også være å kvittere ut unyttig eller feil informasjon, som grunnløse rykter eller opplysninger uten egentlig betydning for undersøkelsen.”

I kap. 24.4 skriver lovutvalget følgende om kravet til saklighet og forsiktighet ved granskninger:

” *Den offentlige interessen tilsier at undersøkelseskommisjonene bør påse at undersøkelsen ikke rammer involverte enkeltpersoner eller foretak unødig hardt. Undersøkelseskommisjonens vurderinger presenteres i undersøkelsesrapporten, og det er kommisjonens ansvar at rapporten ikke gir uttrykk for mer enn det kommisjonen kan stå for. Undersøkelsesrapportens gjennomslagskraft kan styrkes av massemediene. Temaet for undersøkelsene er ofte kontroversielle og av offentlig interesse, slik at mediene følger utredningsarbeidet med interesse. Dette gjelder ikke minst undersøkelsesrapportene og deres innhold. På bakgrunn av medieomtale vil publikum gjøre seg opp en mening om den enkelte saken, og deres vurdering baseres ofte på andre normer enn de som gjelder ved en rettslig behandling. Ikke sjelden vil et moralsk ansvar være strengere enn et rettslig ansvar, og faglige nyanser vil lett bli borte i en tabloid fremstilling.*

Ved utformingen av rapporten bør kommisjonen i noen grad ta hensyn til at involverte som ikke nødvendigvis er enige i kommisjonens vurderinger, ikke kan ta til motmæle i rapporten, og at eventuell kritisk omtale vil fremgå av et offentlig dokument som vil være lett tilgjengelig, også ved søk på internett.

Dette innebærer naturlig nok ikke at undersøkelseskomisjonene skal avstå fra å gi uttrykk for sine standpunkter, bare fordi de innebærer negativ omtale av involverte. Kommisjonene bør derimot så langt som mulig unngå fordømmende begrepsbruk og overdreven etterpåklokskap. Dette gjelder både under undersøkelsene og ved utformingen av kommisjonsrapportene.

En annen side ved kravet til saklighet og forsiktighet er at undersøkelseskomisjonene bør avstå fra bastante konklusjoner på usikkert grunnlag. Dette er selvsagt ved usikkerhet omkring faktiske omstendigheter, men det gjelder også ved annen type tvil, for eksempel usikkerhet omkring hvordan rettsregler skal forstås.

Fordi granskerne etter vårt syn ikke i tilstrekkelig grad har hensyntatt disse føringene, vil vi også senere komme tilbake til dette.

2.2. Nærmere om kravet til granskernes uavhengighet.

2.2.1. Utgangspunktet.

Retningslinjenes henvisning til rettferdig rettergang – eller om man vil – ”fair trial-standard” - innebærer også en henvisning til prinsippet om at den som dømmer – eller som her – utferdiger konklusjonene i rapporten – ikke skal ha noen egeninteresse i utfallet. Vi legger til grunn at en gransking skal være en ”sannhetssøkende” prosess. I forlengelsen av dette, skal man som gransker ikke ha noen bindinger til de som er involvert eller ha en aktuell eller potensiell egeninteresse i hva som avdekkes.

Dette er også konkret nedfelt i retningslinjene pkt. 3.2. Det fremkommer her at granskerne skal være

” *Uavhengige og upartiske i forhold til så vel oppdragsgiver, saksforholdet og den eller de som antas å være berørte parter.*”

I kommentarene til bestemmelsen fremgår følgende:

” *Det er avgjørende for tilliten til granskningen og konklusjonen(e) utvalget kommer frem til at det ikke kan stilles spørsmål ved granskningsutvalgets uavhengighet og uhildethet. Uavhengighetskravet gjelder både i forhold til hvilke medlemmer som skal oppnevnes, og til selve utvalgets arbeid. I tillegg til at de som oppnevnes skal være uavhengige, er det også et krav om at utvalget arbeider og konkluderer uavhengig av oppdragsgiver og berørte parter.*

Granskningsarbeidet er en særlig utredningsform som stiller store krav til tillitt. Det er derfor grunn til å håndheve habilitetsbestemmelsene meget strengt.”

2.2.2. Om plikten til å avdekke eventuelle skjulte agendaer med hensyn til hvorfor granskning iverksettes.

Asbjørn Montelius sendte 25.03.2013 varsel om mortifikasjonssøksmål knyttet til korrupsjonsanklagene til Halden kommune. Gjenpart av søksmålsvarselet ble sendt direkte til rådmann Grindaker.

Rådmann Grindakers beslutning om å iverksette granskning ble fattet 8.04.2013 – om lag to uker etter at hun ble varslet om at hun måtte påregne å bli saksøkt.

Granskerne har selv konkludert med at Grindaker var habil til å beslutte granskning. Fylkesmannen i Østfold ser ut til å dele dette standpunktet. I sitt vedtak om lovlighetskontroll av 5.11.2013, har Fylkesmannen lagt til grunn at Grindakers forberedelse av saken vedrørende bevilgning av midler til granskningen – og Grindakers deltakelse i formannskapetets møte om samme – ikke utgjorde brudd på habilitetsreglene.

Om Grindaker var habil til å fatte selve granskingsbeslutningen, var ikke en del av lovlighetsklagen. Fylkesmannen sier selv at hun ikke finner grunn til å ta opp dette spørsmålet av eget tiltak.

Spørsmålet om granskernes uavhengighet kan etter vårt syn ikke avgrenses til et spørsmål om oppdragsgiverens habilitet. Det er et spørsmål som favner langt videre.

I kommentarene til retningslinjene pkt. 1.1 fremkommer at

” *Man må være oppmerksom på at det kan foreligge mulige skjulte tilleggsagendaer som motiv for å iverksette granskningen.* ”

Gjørøv uttalte da også følgende til Halden Arbeiderblad 5. juni 2013:

” *Det er klart at slike anonyme påstander kan ha en egen agenda bak seg og at det kan vise seg at det ikke er belegg for det som er skrevet. Vi er meget bevisste på dette, sier Gjørøv.* ”

Sitatet tyder på at Gjørøv har vært kjent med problemstillingen. Vi kan imidlertid ikke seg at dette er gjenspeilet i rapporten – snarere tvert i mot.

Da granskningen ble påbegynt, var det offentlig kjent at Montelius hadde reist injuriersøksmål mot bl.a. rådmann Grindaker. Granskerne skriver likevel (s. 6) at de – selv så sent som da mandatet ble fastsatt – hadde ”svært begrenset kunnskap om [disse] forholdene”.

Til tross for at Grindaker – da hun fastsatte granskernes mandat – var saksøkt av Montelius i en privat straffesak, inneholder rapporten *ingen* vurderinger av om det kunne foreligge skjulte tilleggsagendaer som motiv for å iverksette granskningen. I en situasjon som denne – der oppdragsgiver er saksøkt av den som skal granskes – kan vi vanskelig se det annerledes enn at det er nærliggende at det *kan* eksistere slike skjulte tilleggsagendaer.

Etter vårt syn kan det av kravet til granskernes uavhengighet utledes at granskerne av eget tiltak – og på en etterprøvbare måte – må søke å avdekke eksistensen av eventuelt skjulte tilleggsagendaer. Dette må særlig gjelde når det som i vår sak, nærmest ligger i dagen at rådmann Grindaker kunne ha en personlig interesse i at det – ved hjelp av granskningen – ble fremskaffet sannhetsbevis for korrupsjonspåstanden hun risikerte – og fremdeles risikerer – å bli holdt ansvarlig for.

Vi finner det derfor påtakelig at rapporten ikke har drøftet denne problemstillingen. Tvert i mot etterlater rapporten et inntrykk av at granskerne bevisst har unnlat å avklare om det kan foreligge slike skjulte tilleggsagendaer. Det vises til at det på s. 6 fremkommer at granskerne

” ikke har engasjert seg i spørsmål knyttet til enhetslederens ansettelsesforhold eller i habilitetsspørsmål ved beslutningen om gransking.”

I granskerens brev til advokat Skaaraas av 26.08.2013 gis det uttrykk for tilsvarende syn, når det fremkommer at

” Det er ikke opp til oss å ta stilling til om granskningen av Montelius fremstår som en videreføring av en personalsak. Vi forholder oss til det oppdraget og mandatet som er gitt fra Halden kommune.”

Samlet sett skaper dette etter vårt syn en begrunnet tvil om hvorvidt granskerne har hatt den nødvendige uavhengighet og selvstendighet i forhold til rådmannen som oppdragsgiver. Etter vårt syn vil dette nødvendigvis måtte få betydning for hvilken vekt rapporten kan tillegges.

2.2.3. Betydningen av at granskerne samtidig hadde advokatoppdrag for kommunen.

Om egen uavhengighet skriver granskerne (s. 6) at ”de ikke tidligere har hatt noen tilknytning til Halden kommune” og at de ”ikke har engasjert [seg] i spørsmål knyttet til [Montelius] sitt ansettelsesforhold.” Med andre ord skriver granskerne at de både forut for – og underveis i granskningen – er uavhengige av de berørte parter.

Det fremgår imidlertid samme sted (sic!) at granskerne har gitt en vurdering av om rådmann Grindaker var habil til å beslutte gransking. Dette må anses å være et ordinært advokatoppdrag. Det fremstår for øvrig som noe spesielt at en oppdragstaker skal vurdere om personer hos oppdragsgiver er habile til å gi oppdragstakeren et oppdrag.

Vi har også merket oss at granskerne – før granskingsrapporten er avlevert til kommunen – ble ”bedt av kommunen” om å uttale seg om det er grunnlag for ”tjenestemessige reaksjoner” mot Montelius, jf. rapporten s. 44. Det fremkommer samme sted at granskerne har levert et eget notat om dette til kommunen og at dette er undergitt taushetsplikt. Vi legger derfor til grunn at granskerne etterkom kommunens anmodning om å avgi en ”intern” vurdering av disse forholdene.

Dette gir grunnlag for flere bemerkninger.

- Utsagnet står tilsynelatende i motstrid med uttalelsen på s. 6, der det fremgår at granskerne *ikke* har engasjert seg i spørsmål knyttet til Montelius' ansettelsesforhold.
- Dette viser etter vårt syn også at det i tilknytning til samme saksforhold – er levert en "offisiell granskningsrapport" – og i tillegg et "internt" – eller om man vil "hemmelig" – notat til oppdragsgiver. Montelius har, til tross for at han er berørt og til tross for at han flere ganger har anmodet om innsyn, ikke har fått innsyn i det "hemmelige" notatet. Dette reiser blant annet grunnleggende problemstillinger med hensyn til kontradiksjon, som vi kommer nærmere tilbake til nedenfor.
- Granskerne har – underveis i granskingsprosessen – påtatt seg det som for oss ser ut til å være et ordinært advokatoppdrag på vegne av kommunen (oppdragsgiver), der motparten er den som berøres av granskningen, nemlig Montelius.

Det sentrale ved et advokatoppdrag er at man skal ivareta klientens interesser – selv om dette innebærer at andres interesser (innenfor rettsordenens rammer) kan måtte vike. Det er ikke tvilsomt at kommunen, i lang tid har ønsket å avslutte Montelius' ansettelsesforhold i kommunen. Det er derfor dessverre grunnlag for å spørre om granskerne – samtidig som de skulle forestå en objektiv gransking – ble engasjert av kommunen for å bistå med å "fjerne" Montelius.

Etter vårt syn er et ordinært advokatoppdrag for kommunen, som hadde – og fremdeles har – en uttalt interesse i å få Montelius "fjernet" - vanskelig å forene med krav om at granskerne skal være uavhengige. Særlig tillitsvekkende er det heller ikke.

Trukket ned på et praktisk nivå, viser dette at det at var korrekt ikke å stille til intervju. Den informasjon som nå er kommet frem, viser at Montelius – dersom han hadde stilt opp på intervju – uten å vite det, ville ha stilt til intervju ikke bare hos de uavhengige granskerne, men samtidig hos motpartens advokat. Denne manglede åpenheten er etter vårt syn problematisk.

2.2.4. Uavhengighetskravet i Regler for god advokatskikk.

Regler for god advokatskikk gjelder også for granskningsoppdrag, jf. retningslinjene innledning pkt. 3. I regler for god advokatskikk pkt. 2.1.1 fremkommer at

" Advokaten må unngå at hans uavhengighet svekkes. "

Da granskerne påtok seg granskningsoppdraget, påtok de seg etter vårt syn derfor også en forpliktelse til å unngå at deres uavhengighet – i relasjon til granskningsoppdraget – ble svekket. Når granskerne underveis i dette oppdraget påtok seg et alminnelig advokatoppdrag for oppdragsgiver, som hadde en uttalt egeninteresse i utfallet av granskningen, så innebærer dette etter vårt syn også et brudd på Regler for god advokatskikk pkt. 2.1.1.

2.2.5. Uavhengighetskravet – oppsummering og konklusjon.

Granskning er en utredningsform som stiller store krav til tillitt. Etter vårt syn har granskerne ikke operert med den nødvendige uavhengighet fra Halden kommune.

Samtidig med granskningsarbeidet har medarbeiderne i granskningen utført ordinære advokatoppdrag for Halden kommune ved å gi råd om hvordan kommunen skal håndtere problemstillinger i det samme sakskomplekset. Denne rolleblanding etterlater tvil om utredningsarbeidet har vært en uavhengig granskning eller om arbeidet har vært influert av at granskernes advokatoppdrag for Halden kommune.

En sammenblanding av roller kan ha ført til at granskerne ikke har hatt tilstrekkelig fokus på at en viktig side ved en granskning er å kvittere ut unyttig eller feil informasjon som grunnløse rykter eller opplysninger uten egentlig betydning for undersøkelsen (se om dette NOU 2009:9 punkt 24.3).

Denne tvilen om bevisstheten omkring roller styrkes ved at granskingsrapporten ikke inneholder en vurdering av risikoen for mulige skjulte agendaer i saken. Etter vårt syn er den manglende bevisstheten rundt mulige skjulte motiver for å beslutte granskning vanskelig å forene med det grunnleggende kravet om granskernes uavhengighet. Etter vårt syn er granskningen derfor ikke gjennomført i tråd med retningslinjenes krav til uavhengighet, slik disse er formulert i retningslinjene pkt. 3.2.

2.3. Montelius' rett til nødvendig bistand etter eget valg.

2.3.1. Retten til nødvendig bistand.

Det fremkommer av retningslinjene pkt. 2.2. at kravet til rettferdig rettergang

" i granskningssammenheng innebærer at enkeltindivider får nødvendig bistand."

Dette er underbygget i retningslinjene pkt. 6.2. Det heter her at

" Der det foreligger fare for selvinkriminering, er det særlig viktig at den berørte får anledning til å være representert ved advokat. Her vil det som regel foreligge særlig grunn til at utgifter til advokat dekkes av arbeidsgiveren."

Granskningen var opprinnelig innrettet mot å avdekke angivelige straffbare forhold som lå svært langt tilbake i tid. Montelius ble likevel ikke innvilget mer enn åtte timers betalt advokatbistand. Underveis i granskningen ble de økonomiske rammene for granskerne betydelig utvidet. Fra en opprinnelig ramme på kr. 500 000, ble den samlede kostnaden betydelig høyere. Likevel forble rammen for Montelius' kostnadsdekning uendret.

Sett i etterkant innebar både det opprinnelige standpunktet om en svært begrenset dekning av advokatbistand – og den senere unnlåtelsen av å endre på dette standpunktet – at Montelius for alle praktiske formål ble fratatt sin rett til nødvendig juridisk bistand. Montelius har derfor – etter vårt syn i strid med retningslinjene – selv måtte betale for nødvendig juridisk bistand i forbindelse med granskningssaken.

Vi bemerker også at rådmann Grindaker i brev av 8.08.2013 til Montelius, uttaler at omfanget av dekningen av Montelius advokatkostnader ville være avhengig av at han møtte opp til intervju. Med andre ord - dersom Montelius ikke "samarbeidet" – så ville dekningen av kostnader til advokatbistand bli redusert.

Retten til nødvendig bistand er selvsagt ikke avhengig av at den berørte underveis i granskningen følger oppdragsgivers instruksjoner. At det på denne måten ble satt som betingelse for (den svært beskjedne) utgiftsdekningen at Montelius møtte til intervju og forklarte seg for granskerne, var intet annet enn et både utidig og uhjemlet pressmiddel.

Vi bemerker også at det er granskernes oppgave å sørge for at retten til nødvendig bistand for oppdragsgivers regning blir ivaretatt, jf. retningslinjene pkt. 6.2. At Montelius underveis blir utsatt for denne type press fra oppdragsgiver – uten at granskerne griper inn – er etter vårt syn kritikkverdig.

Vi påpeker også det er lite tillitsvekkende i at spørsmålet om Montelius' utgiftsdekning ble behandlet av rådmann Grindaker selv. Det er her tilstrekkelig å vise til at hun, samtidig som hun skulle ta stilling til Montelius' utgiftsdekning, var saksøkt av Montelius.

Vi påpeker i denne sammenheng også at det var formannskapet som bevilget granskernes honorar og også honorarene til Grindaker, Hansen og Aams advokater. I praksis er altså alle advokatregninger i "sakskomplekset" blitt håndtert av formannskapet, bortsett fra Montelius regninger, som ble håndtert av Grindaker, som altså var saksøkt av Montelius. Uavhengig av den rettslige habilitetsvurderingen, så er det etter vårt syn lite tillitsvekkende at spørsmålet om dekning av Montelius' utgifter ble behandlet av rådmannen.

2.3.2. Retten til bistand etter eget valg.

Retningslinjene henviser til grunnleggende straffeprosessuelle og menneskerettslige prinsipper. I dette ligger også retten til nødvendig bistand etter eget valg.

Underveis i granskningen ble det fra granskernes side tatt til orde for at advokat Skaaraas burde fratre som Montelius' rådgiver. Begrunnelsen var at advokat Skaaraas var et "mulig vitne" i saken. På det tidspunktet var det fremdeles ikke avklart om Montelius kom til å stille til et nært forestående intervju. I praksis ville det ha vært umulig for en annen advokat å sette seg inn i saken i forkant av det planlagte intervjuet. Vi kan vanskelig tolke dette initiativet annerledes enn at granskerne ønsket å gjennomføre intervjuet uten at Montelius var bistått av advokat, eventuelt med en annen advokat enn Skaaraas.

Sammenholdt med vedtaket om å begrense støtten til dekning av advokatkostnader, viser dette etter vårt syn at granskerne ikke i tilstrekkelig grad har vært seg bevisst at Montelius har krav på nødvendig advokatbistand etter eget valg.

2.4. Innsyn og kontradiksjon.

2.4.1. Innledning – formålet med en kontradiktorisk prosess.

I tillegg til uavhengighet inneholder "fair-trial-standarden" også et krav om at konklusjonene i granskingsrapporten skal være et resultat av en kontradiktorisk prosess.

I kommentarene til retningslinjene pkt 5.6 er det stilt følgende krav:

" *Vurderingene og standpunktene i en granskning må kunne godtgjøres og underbygges av opplysninger innhentet fra åpne kilder som kan undergis kontradiksjon.*"

Samme sted fremkommer at

" *Ved sin vurdering skal granskningsutvalget bare bygge på vurderinger og konklusjoner som kan henføres til åpne kilder, og granskningsutvalget kan ikke bruke fortrolig informasjon direkte som avgjørelsesgrunnlag.*"

Formålet med en kontradiktorisk prosess er å sikre at den informasjon som legges til grunn i rapporten – og som dermed danner grunnlaget for rapportens konklusjoner og anbefalinger – skal være så korrekt som mulig. For å sikre et korrekt faktagrunnlag, er det helt grunnleggende at rapporten er basert på informasjon fra åpne kilder, som kan imøtegås av den som granskes.

Uten en slik reell adgang til imøtegåelse, vil det være grunnleggende usikkert hva slags kvalitet informasjonen fra kilden har. Det vil derfor – som et utgangspunkt – være en rekke potensielle feilkilder i en granskningsrapport, dersom sentrale deler av det faktiske grunnlaget for rapporten er basert på opplysninger som ikke kan imøtegås av den som granskes.

Montelius er den kilden med best forutsetninger for å bidra med opplysninger av betydning for granskningen. Som vi kommer tilbake til, har granskerne på flere punkter av sentral betydning for granskningens konklusjoner, bygget på et i beste fall mangelfullt faktagrunnlag. Dette kunne enkelt ha vært unngått dersom granskerne hadde gjennomført en tillitsfull prosess i tråd med alminnelige krav til innsyn og kontradiksjon.

I NOU 2009:9 pkt. 27.3.3.1 redegjør lovutvalget for sammenhengen mellom innsyn og kontradiksjon:

" *Innsyn er en forutsetning for kontradiksjon, og den berørtes rett til innsyn kommer i tillegg til den alminnelige innsynsretten omtalt i kapittel 29. Den berørte har rett til informasjon av betydning for sitt eget forhold, og innsyn kan være en forutsetning for å kunne imøtegå argumentasjonen kommisjonen besitter. Innsyn vil da være en forutsetning for at de berørte kan håndheve sin rett til kontradiksjon. Skillet mellom kontradiksjon og innsyn kommer til syne når kommisjonen vurderer å bygge på informasjon den berørte selv har gitt*

kommisjonen. I og med at disse opplysningene allerede er kjent for avgiveren, er innsyn i denne informasjonen ikke nødvendig for å ivareta vedkommendes rett til kontradiksjon. Et annet skille er at innsynsretten også har en informativ funksjon. Den skal sikre at de berørte gjøres kjent med pågående prosesser av betydning for egne forhold, uavhengig av om retten til kontradiksjon benyttes eller ikke.”

Som vi kommer tilbake til ble prosessen etter vårt syn ikke gjennomført i tråd med dette.

2.4.2 Særlig om anonyme kilder

Utgangspunktet for granskningen er anonyme varsler som inneholdt anklager mot Montelius. Håndtering av slike anonyme varsler reiser særlige spørsmål knyttet til innsyn og kontradiksjon.

Vi legger til at den omstendighet at en kilde ønsker anonymitet – eller alternativt, at kilden blir lovet anonymitet – i seg selv er egnet til å påvirke hvilken informasjon kilden deler med granskerne. Det vil være svært naivt å tro at kilder – i sin alminnelighet – ikke påvirkes av om de er sikret anonymitet eller ikke. Særlig i de tilfeller der kilden selv oppsøker granskerne, og betinger seg konfidensialitet, er det grunn til å sette spørsmålsteget ved motivet for å oppsøke granskerne. Det må dermed også spørres og hvilken vekt opplysninger fra slike kilder kan tillegges.

Utgangspunktet for granskningen er nettopp anonyme varsler. Hvilke beveggrunner disse ”varslerne” har hatt for å komme med disse opplysningene er ukjent. Granskning av anonyme varsler fordrer derfor særlig årvåkenhet med hensyn til kontroll av og åpenhet rundt kilder.

Når riktigheten av anonyme varsler skal granskes, sier det seg nærmest selv at ytterligere anonyme tips om det samme ikke uten videre er egnet til å underbygge at de opprinnelige varslene er basert på en korrekt fremstilling av fakta.

Et annet sentralt forhold ved en kontradiksjonsprosess er at den berørte, ved å få innsyn i kildematerialet, også får innsyn i hvilke kilder granskerne ikke vektlegger og hvilke spor granskerne ikke forfølger. For det første vil den berørtes innspill i forhold til slike vurderinger åpenbart kunne endre granskernes vurdering av en kildes relevans og vekt. For det andre er innsyn en forutsetning for at den berørte kan ha tillitt til at granskerne har vært objektive i sine vurderinger av f.eks. hvilke spor som forfølges videre og hva som ikke undersøkes nærmere.

Ved håndtering av anonyme kilder er det særlig viktig at granskerne gjennomfører en kontradiktorisk prosess som sikrer at den berørte har tillitt til granskerne og deres arbeid. Som vi kommer tilbake til, vil en slik grunnleggende tillit i praksis være en forutsetning for et fornuftig ”samarbeid” mellom granskerne og den berørte.

2.4.3. Nærmere om retningslinjenes krav til kontradiksjon.

Retningslinjene er seg bevisst den ovennevnte sammenhengen mellom kontradiksjon og feilkilder/troverdighet. Blant annet henvises det direkte til NOU 2009:9 kap. 25.4, der det heter at

” *Vektlegging av bevis fra anonyme kilder i en undersøkelsesrapport vil gå på bekostning av rapportens troverdighet. Dette gjelder særlig fordi et løfte om fortrolighet begrenser mulighetene for kontradiktorisk behandling. Ofte vil det være vanskelig å foreta en forsvarlig utredning av et saksforhold dersom kilden for opplysninger og bakgrunnen for overlevering til kommisjonen holdes skjult [...]*

Undersøkelseskommisjonen skal i sin rapport bygge vurderinger og konklusjoner på opplysninger som kan henføres til åpne kilder. Kommisjonen kan ikke bruke fortrolig informasjon direkte som avgjørelsesgrunnlag”

I retningslinjene pkt. 5.6 er det vist til dette sentrale utgangspunktet. Ytterligere regler om gjennomføringen av kontradiksjonsprosessen finnes i retningslinjenes pkt. 6.3.

” *Den berørte bør på anmodning gjøres kjent med granskningsutvalgets opplysninger av betydning for vedkommende, så fremt det kan skje uten skade for undersøkelsen eller tredjepart.*

Opplysninger granskningsutvalget vurderer å legge til grunn i rapporten bør den berørte få anledning til å uttale seg om i rimelig tid før rapporten avgis.”

Retten til innsyn og kontradiksjon er prinsipielt sett uavhengig av om man ”samarbeider” med granskerne. Det påhviler derfor granskerne å sørge for at retten til innsyn og kontradiksjon blir ivaretatt, også i de tilfeller der den berørte – enten av hensyn til selvinkrimineringsvernet – eller av andre årsaker – ikke vil gi opplysninger til granskerne.

I tillegg til å sikre den berørtes rettigheter, skal kontradiksjonsprosessen som nevnt også bidra til å minimere antall feilkilder i rapporten. Granskerne bør derfor også ha en ”egeninteresse” i at kontradiksjonsfokuset blir opprettholdt gjennom hele prosessen.

I kommentarene til retningslinjene pkt. 6.3 fremkommer at

” *Omfanget og innholdet av det som forelegges den berørte, må være tilstrekkelig til at vedkommende forsvarlig kan ivareta sine interesser, og må fastlegges på bakgrunn av alvoret i og omfanget av saken.”*

Det fremkommer samme sted at ”mulig kritikk” og opplysninger om ”bevismidlene” er blant de tingene som den berørte bør varsles om, og at disse opplysningene ”må gis hvis kontradiksjonen skal være effektiv.”

Etter vårt syn må retningslinjene på bakgrunn av det ovenstående forstås slik at den berørte skal gis innsyn i

- Hvilket faktum granskerne vurderer å legge til grunn.
- Hvilke bevis eller kilder dette faktumet er basert på.

Det er videre et sentralt moment at innsynet må gis slik at den berørtes rett til imøtegåelse blir reell. Om dette heter det i kommentarene til retningslinjene pkt. 6.3 at

” *Fristen for uttalelse bør være så romslig at vedkommende har en reell mulighet til å ivareta sine interesser.* ”

Retningslinjene har også ytterligere regler som skal sikre at kontradiksjonen blir gjennomført på en hensiktsmessig måte i den enkelte granskningsprosess – i praksis ved at det skal lages spesialtilpassede saksbehandlingsregler for den enkelte granskning. I retningslinjene pkt. 4.1 fremkommer at det i saksbehandlingsreglene for den konkrete granskningen

” *bør avklares hvordan utvalget skal forholde seg til anonyme vitner.* ”
og

” *hvordan kontradiksjonsprinsippet skal ivaretas.* ”

2.4.4. Granskernes praktisering og etterlevelse av retten til innsyn og kontradiksjon.

I granskernes egendefinerte saksbehandlingsregler pkt. 1.8 fremkommer at de som har avgitt forklaring vil få referat fra intervjuet til gjennomsyn og eventuelt kommentarer. I relasjon til de enkelte vitner, reiser den gjennomførte granskningen derfor ikke særlige problemstillinger.

Når det gjelder Montelius' kontradiktoriske rettigheter, så er granskningens metodevalg mer problematisk.

Granskernes egendefinerte saksbehandlingsregler inneholder – til tross for at Advokatforeningens retningslinjer anbefaler det – ikke noen uttrykkelig avklaring av forholdet mellom Montelius' kontradiktoriske rettigheter og granskernes bruk av anonyme kilder.

Saksbehandlingsreglene har heller ikke noe klart skille mellom faktiske forhold som granskerne legger til grunn for sine vurderinger (bevisresultat) – og hvilke kilder eller bevis dette bevisresultatet er basert på.

I pkt. 1.8 fremkommer at referatene fra intervjuene med vitnene er interne dokumenter for granskerne og at referatene verken vil inntas i eller vedlegges den endelige rapporten. Granskerne har imidlertid beholdt seg retten til ”å kunne henvise i granskingsrapporten til opplysninger innhentet i samtalerne”. Rapporten er utformet i tråd med dette, ved at den stort sett er utformet uten kildehenvisninger.

Dette betyr at hva det enkelte vitne har forklart forblir fortrolig mellom granskerne og det enkelte vitne. Montelius har altså – gjennom rapporten – fått presentert bevisresultatet, men i det alt vesentlige uten å få innsyn i hvilke kilder granskerne har basert sine vurderinger på.

Vi kan ikke se at hverken de egendefinerte saksbehandlingsreglene eller rapporten inneholder noen fyllestgjørende vurdering av om denne fremgangsmåten er i tråd med retningslinjene krav til bruk av åpne kilder som kan undergis kontradiksjon.

Vi har vurdert om Montelius' unnlatelse av å stille til intervju, kan anses å "reparere" denne svakheten.

I saksbehandlingsreglene pkt. 1.10 fremkommer at

" *De berørte gis anledning til å kommentere faktiske forhold som kan sette dem i et ufordelaktig lys, og som granskerne vurderer å legge til grunn i granskningsrapporten.* "

Bestemmelsen er tvetydig, all den tid den ikke skiller mellom kildematerialet og bevisresultatet.

Problemstillingen er videre berørt i granskernes brev til Skaaraas av 26.08.2013. Det heter her at

" *De forsøker å fremstille det som om Montelius har rett til å få innsyn til alt underlagsmateriale til granskerne før han møter til intervju. Dette må bero på en gal tolkning av Advokatforeningens retningslinjer. Ut over saksdokumentene, som er offentlige og som Montelius har full tilgang til på arbeidsplassen, er mange av de opplysningene vi er blitt gjort kjent med fremkommet i samtaler med ansatte og andre personer med kjennskap til sakene. Av hensyn til granskningen, har vi ikke funnet det forsvarlig å sende ut referat fra disse samtalene til Montelius eller andre. Det avgjørende for oss har vært at Montelius vil få anledning til å gjøre seg kjent med faktiske opplysninger av betydning for ham ved en samtale med granskerne, og at han i samtalen og eventuelt i etterfølgende korrespondanse gis anledning til å gi sitt syn. Også andre **bevis** (vår uth.) som er innkommet vil Montelius få anledning til å gjøre seg kjent med og imøtegå i en samtale.* "

Dette viser at granskernes "taktikk" har vært å holde kortene tett til brystet, for deretter å konfrontere Montelius under intervjuet – uten at han på forhånd skulle få adgang til å forberede svarene sine. Formålet har utvilsomt vært å unngå at han skulle kunne tilpasse sine forklaringer – og at en såkalt "upåvirket" forklaring ville ha større bevisverdi for granskerne enn en forklaring gitt etter at han fikk innsyn i kildematerialet.

Sitatets siste setning er sentral. Så vidt vi kan se, er dette første gang det konkret skilles mellom bevisresultatet og selve bevisene. Her sies det at Montelius skal få innsyn i bevisene – eller om man vil kildematerialet – *etter* han selv har forklart seg.

I praksis har granskerne altså stilt som vilkår for Montelius' innsyn i kildematerialet at han *før* slikt innsyn gis, avgir forklaring til granskerne.

Advokatforeningens retningslinjer har ingen konkret bestemmelse som omhandler adgangen til å stille et slikt vilkår. Også her er det derfor nærliggende å trekke en parallell til straffeprosessen.

Det grunnleggende utgangspunktet i straffeprosessen er at den siktede og hans forsvarer skal ha fullt innsyn i bevismaterialet i saken på et hvert trinn i prosessen, jf. prinsippet i straffeprosessloven § 242. Et unntak gjelder dersom dette ikke kan skje uten fare for etterforskningens øyemed. Et praktisk eksempel på bruk av unntaksbestemmelsen er f.eks. at en siktede ofte nektes innsyn i saksdokumentene før alle sentrale vitner er avhørt. Formålet er å unngå risiko for at siktede tar kontakt med vitnene for å søke å påvirke dem.

Slik vi har forstått det, så har granskerne i praksis innhentet forklaring fra alle de kilder de selv har ansett som sentrale, før de deretter ønsket å konfrontere Montelius med "funnene". En reell fare for at Montelius skulle kunne "påvirke" sentrale vitner, kan vi derfor vanskelig se at det var.

Samtidig er det kjent at politi og påtalemyndighet ofte ønsker å få en forklaring fra siktede før siktede har gjennomgått bevismaterialet med sin forsvarer – ut fra samme begrunnelse som granskerne åpenbart har hatt i vår sak – nemlig at det vil gi siktedes forklaring større bevisverdi.

"Etterforskningsunntaket" gir, i alle fall innledningsvis i en etterforskning, regelmessig adgang til å nekte siktede innsyn i etterforskningsmaterialet, dersom innsyn vil kunne gi ham adgang til å tilpasse sin egen forklaring. Motsatt er det slik at siktede, dersom han ut fra denne begrunnelsen ikke gis innsyn, kan «svare» ved å benytte sin rett til ikke å forklare seg for politiet.

Det er uttalt i rettspraksis og teori at det skal mere til for å holde beviser skjult for siktede jo lenger ut i etterforskningen man kommer, jf. bl.a. Bjerke m.fl. Straffeprosessloven Kommentar utg. 4. utg. bd II s. 894. Uansett vil siktede/tiltalte og hans forsvarer få innsyn i bevisene senest i forbindelse med at tiltalen sendes over til retten, jf. straffeprosessloven § 264. Dette gjelder selvfølgelig også der tiltalte under hele etterforskningen har benyttet sin rett til ikke å avgi politiforklaring.

Dette viser at retten til kontradiksjon – eller om man vil – innsyn i bevisene mot en selv – i straffeprosessen er *uavhengig* av om man selv avgir forklaring eller ikke. Før den endelige avgjørelsen i saken tas – i straffeprosessen i form av en dom – skal tiltalte uansett ha fått innsyn i bevisene mot ham og adgang til å imøtegå disse. Denne retten er uavhengig av om man selv ønsker å avgi forklaring.

Det samme rettslige utgangspunkt er lagt til grunn i NOU 2009:9. Det heter her (pkt. 27.3.3.1) at

" *Innsyn er en forutsetning for kontradiksjon, og den berørtes rett til innsyn kommer i tillegg til den alminnelige innsynsretten omtalt i kapittel 29. Den berørte har rett til informasjon av betydning for sitt eget forhold, og innsyn kan*

være en forutsetning for å kunne imøtegå argumentasjonen kommisjonen besitter. Innsyn vil da være en forutsetning for at de berørte kan håndheve sin rett til kontradiksjon. [...]Et annet skille er at innsynsretten også har en informativ funksjon. Den skal sikre at de berørte gjøres kjent med pågående prosesser av betydning for egne forhold, uavhengig av om retten til kontradiksjon benyttes eller ikke.”

Det samme må antas å gjelde for private granskninger. Dette gjelder særlig fordi retningslinjene selv gjennomgående påpeker behovet for å ivareta den berørtes rettssikkerhet – særlig i saker om mulige straffbare forhold.

Etter vårt syn er det derfor slik at Montelius – tidsnok til at han ville ha rukket å komme med sine kommentarer før den endelige rapporten ble utferdiget – skulle ha fått overlevert kildematerialet for gjennomsyn og eventuelle kommentarer – *uavhengig* av om han selv hadde avgitt forklaring eller ikke.

Vi minner om at det selvfølgelig ville ha stått granskerne fritt til å påpeke at hans eventuelle kommentarer først kom etter at han hadde fått fullt innsyn i kildematerialet. De ville selvfølgelig også ha stått fritt til i rapporten å redegjøre for den bevismessige betydning de eventuelt mente dette kunne ha.

Vi legger til at det i prinsippet er forståelig at granskerne først ønsket en innledende forklaring fra Montelius uten at han hadde fått innsyn i kildematerialet. Vi finner imidlertid grunn til å presisere at det gjennom hele prosessen fra granskernes side ble fremholdt at innsyn uansett ikke ville komme på tale før Montelius valgte å møte til intervju. En innsynsadgang i kildematerialet etter at det eventuelt var konstatert at han ikke ønsket å avgi forklaring uten å først få innsyn i kildematerialet, ble aldri forespeilet ham.

Vi påpeker også at det i NOU 2009:9 Lov om offentlige undersøkelseskommisjoner kap. 27.3.2 fremkommer at

” *Fullt innsyn på et tidlig tidspunkt kan åpne for tilpasning av forklaringer og at dokumentasjon endres eller ødelegges. Hensynet til sakens opplysning kan derfor etter omstendighetene tilsi at enkelte opplysninger holdes tilbake i en periode (vår uth.).[...]En forutsetning for at kommisjonen skal kunne holde informasjon tilbake, er at det foreligger konkrete og påviselige grunner som kan tilsi at hensynet til sakens opplysning vil kunne bli skadelidende ved utlevering av informasjon. Utfallet av en slik vurdering vil ofte endres underveis – typisk etter at den det gjelder har forklart seg overfor kommisjonen eller som følge av at kommisjonen innhenter nye opplysninger. Under enhver omstendighet må kommisjonen påse at vedkommende får tilgang til den tilbakeholdte informasjonen i tilstrekkelig tid til at de kontradiktoriske rettighetene kan ivaretas.(vår uth.)”*

Dette er basert på det samme rettslige standpunkt som vi har inntatt, nemlig at ønsket om en ”fri forklaring” ikke kan begrunne den vedvarende vegringen mot å gi Montelius innsyn i kildematerialet.

Etter vårt syn er denne steile, unyanserte og rettslig sett høyst tvilsomme tilnærmingen til Montelius' innsynrett i kildematerialet hovedårsaken til at granskerne – etter eget utsagn – har brukt svært mye tid på spørsmålene rundt en eventuell forklaring fra Montelius.

I stedet for å se Montelius som en nyttig bidragsyter ved kvalitetssikringen av granskernes vurderinger, har granskerne brukt svært mye tid på å begrunne regelstridige og lite hensiktsmessige begrensninger i hans rettigheter. Denne tilnærmingen til innsyns- og kontradiksjonsspørsmålene er også hovedårsaken til at det pr. nå foreligger en rapport med en lang rekke feil og svakheter, som enkelt ville ha blitt rettet opp i dersom Montelius' rettigheter hadde blitt hensyntatt underveis i granskningsprosessen.

Flere av disse feilene kunne enkelt ha blitt rettet opp i dersom den avsluttende orienteringen om granskningens utfall hadde blitt gitt til Montelius i tilstrekkelig tid før rapporten ble overlevert til oppdragsgiven, slik regelverket forutsetter, jf. sitatet fra NOU 2009:9

Vårt kontor ble varslet om gjennomgangen ved epost mottatt 22. oktober kl. 1529. Det ble der varslet om at Montelius kunne gjennomgå rapporten på granskernes kontor 24. oktober kl. 1000. Tilgang til kildematerialet ble ikke gitt. Rapporten skulle legges frem for formannskapet i Halden allerede kl. 1600 samme dag. I praksis var det derfor umulig for Montelius å komme med eventuelle kommentarer til granskernes funn. Følgelig ble hele prosessen gjennomført uten noen reell medvirkning fra – og uten noen form korrektiver med hensyn til faktagrunnlaget – fra Montelius' side.

Dette er etter vårt syn en grunnleggende svakhet ved rapporten. Det er videre vårt syn, jf. ovenfor, at det er granskerne, og ikke Montelius selv, som er årsaken til dette.

Etter vårt syn er det grunnlag for å konkludere med at den endelige rapporten er basert på en rekke skjulte kilder som ikke har vært undergitt kontradiksjon, uten at Montelius kan lastes for dette. Etter vårt syn er rapporten derfor også på dette punkt utformet i strid med retningslinjene, i dette tilfelle særlig pkt. 5.6.

2.4.5. Nærmere om Montelius' forpliktelse til å forklare seg for granskerne og forholdet til selvinkrimineringsvernet.

Montelius valgte ikke å forklare seg til granskerne. Grunnen til dette var at han ikke hadde tillit til granskernes uavhengighet, objektivitet og prosessen for øvrig. I forbindelse med utarbeidelsen av vår gjennomgang har Montelius gitt den informasjonen han har om saksforholdene. Som det fremgår av vår gjennomgang, setter hans opplysninger flere av granskingsrapportens konklusjoner i et underlig lys.

Det ligger i sakens natur at opplysningene som frembringes i forbindelse med granskninger i etterkant kan bli brukt i flere ulike sammenhenger, f.eks. i forbindelse med en politietterforskning. Retningslinjene del I pkt. 2.2 siste avsnitt fastslår derfor at det i en granskningsprosess er

” *særlig viktig å ha et bevisst forhold til selvinkrimineringsvernets betydning for forklaringer om egne straffbare forhold og dokumentutlevering.* ”

Det har, som nevnt ovenfor, vært et særlig fokus på at Montelius valgte ikke å forklare seg til granskerne.

Granskerne har vært seg bevisst den spesielle situasjonen som oppstod på grunn av dette. På s. 9 i rapporten fremkommer følgende:

” *Enhetslederens medvirkning til å opplyse saken må anses som vesentlig, både med hensyn til sakens opplysning og for å ivareta hans personlige rett til kontradiksjon.*”

Som nevnt ovenfor, har granskerne etter vårt syn ikke i tilstrekkelig grad vært seg bevisst at Montelius kontradiktoriske rettigheter er uavhengige av om han medvirket til granskningen slik granskerne ønsket. Hans rettigheter skal uansett ivaretas av granskerne.

At Montelius ikke ønsket å forklare seg overfor granskerne, er et forhold mellom ham og Halden kommune som hans arbeidsgiver. Dette fremgår blant annet av NOU 2009:9 punkt 25.1.1:

” *Selv om det naturligvis er i kommisjonens og undersøkelsens interesse at de som har relevante opplysninger, bidrar til opplysning av saksforholdet, vil en slik tjenestelig forklaringsplikt være et forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Undersøkelseskomisjonene har ikke anledning til å gripe inn overfor den som bryter denne medvirkningsplikten, den kompetansen tilligger arbeidsgiver. En arbeidsrettslig samhandlingsplikt berører derfor ikke undersøkelsen som sådan.*”

Det ligger altså utenfor granskernes oppgaver å instruere Montelius om å forklare seg. Granskerne hadde heller ikke anledning til å knytte sanksjoner til Montelius' manglende medvirkning i prosessen. Montelius' rett til innsyn skulle altså ikke vært avhengig av om han stilte til intervju eller ikke.

Når granskerne har benyttet såpass mye ressurser på å fremme Halden kommunes interesser i et forhold som det tilligger kommunen å følge opp, bidrar dette til å styrke tvilen omkring granskernes uavhengighet fra kommunen.

Private granskninger om straffbare forhold, der unnlatt medvirkning fra den berørte kan tenkes anført som avskjedigelsesgrunnlag, vil kunne undergrave de alminnelige spillereglene som gjelder for behandling av arbeidstvister. En situasjon der bruk av en prosessuell rettighet i granskingsaken kan lede til avskjed i arbeidstvisten, er selvsagt uholdbart – både i vår sak – og som generell regel.

I tillegg til disse prinsipielle bemerkningene, er det også konkrete forhold knyttet til den aktuelle prosessen som gjorde det berettiget – og rettmessig – ikke å stille til intervju.

For det første ble Montelius ikke gitt innsyn, og han ble kun på overordnet nivå gjort kjent med temaene som skulle behandles i intervjuet. Det var derfor vanskelig for ham å forberede seg på temaer som lå flere år tilbake i tid. For det andre ble det så sent som dagen før det planlagte intervjuet meddelt at granskerne ønsket å diskutere en rekke temaer som tidligere ikke hadde vært varslet. Med slike frister blir det i realiteten umulig for den berørte å forberede seg skikkelig.

Pr. 24.06.2013, da Montelius for første gang ble orientert om at hans lederegenskaper skulle være gjenstand for gransking, var det ukjent for ham hva som hadde blitt sagt om hans lederegenskaper og hvem som hadde sagt det. I Gjørvs brev av 24. juni fremkommer at Montelius i intervjuet ville bli gitt anledning til å kommentere de spørsmål som intervjuobjektene har tatt opp. Det står imidlertid intet om at han ville få informasjon om hvilke personer som har sagt hva. I praksis ble han altså forespeilet at han ville få spørsmål om sin lederstil basert på anonyme uttalelser omkring denne.

Når det gjelder spørsmål omkring lederegenskaper, kan vi vanskelig se at granskerne hadde et legitimt behov for å stille spørsmål rundt dette uten at Montelius på forhånd var informert om det nærmere innholdet i de opplysninger granskerne satt på, herunder hvilke kilder de baserte seg på.

For det første kan personene som har snakket om Montelius' lederegenskaper med granskerne ha hatt vidt forskjellige motiver for dette. Det er tilstrekkelig å vise til at det beviselig foregikk en prosess for å få Montelius fjernet fra sin stilling i kommunen. Etter vårt syn ville verdien av Montelius' syn på egne lederegenskaper uansett ha vært svært liten for granskerne uten at han på forhånd ble orientert om hvem som hadde uttalt seg om dette.

Det er for eksempel grunn til å anta at tidligere rådmann Hansen har forklart seg for granskerne. Det er på det rene at han forut for granskningen ønsket Montelius fjernet, i praksis uten å ha arbeidet sammen med Montelius (som var sykemeldt). Det er samtidig på det rene at Hansen er saksøkt av Montelius. Dette viser at det er av åpenbar betydning for Montelius å vite hvem som har uttalt seg om hans lederegenskaper for å kunne ta effektivt til motmæle mot det som er blitt fortalt til granskerne.

Samlet sett er det vårt syn at Montelius ikke kan kritiseres for ikke å ha møtt til intervju hos granskerne. Tvert i mot har han benyttet seg av sin rett til ikke å avgi forklaring uten å være kjent med innholdet i – og kildegrunnlaget for – anklagene mot ham.

2.5. Granskningsutvalgets sammensetning.

Utgangspunktet er at det er advokatene Alexandra Bech Gjørsv og Andreas Stang Lund som har fått granskingsoppdraget, jf. mandatet. Etter vårt syn er det ved granskingsoppdrag sentralt at det er åpenhet rundt hvem som faktisk forestår granskingen.

For det første, har dette betydning for vurderingene av granskernes uavhengighet og habilitet. Det er umulig å vurdere disse spørsmålene uten å vite hvem som faktisk har innhentet informasjon, gjennomført intervjuer mv.

For det andre, har dette en side mot bevisumiddelbarhetsprinsippet. I den grad det er andre enn de oppnevnte granskerne selv som forestår intervjuene, så vil de oppnevnte granskerne være prisgitt andre personers oppfatninger og tolkninger av hva som kom frem.

I denne forbindelse minner vi om at det i henhold til retningslinjene pkt. 5.1 fremkommer at

” [...] Forklaringer av betydning for utvalgets konklusjoner skal avgis direkte til utvalget. ”

Vi bemerker derfor at saksbehandlingsreglene pkt 1.1 åpner opp for at også andre ansatte i advokatfirmaet Hjort DA kan arbeide med granskningen. At så har skjedd er bekreftet av Gjerv i intervjuet hun gav til Halden Arbeiderblad 05.06.2013. Det fremkommer der at det er to advokater og to advokatfullmektiger som utgjør granskningsteamet hos Advokatfirmaet Hjort DA.

Vi noterer at det i henhold til saksbehandlingsreglene ikke er noen begrensninger i hva slags arbeid andre enn Gjerv og Stang Lund kan foreta. Altså kan det ikke utelukkes at også sentrale vitner er intervjuet av andre enn de oppnevnte granskerne. Når det i tillegg er fastsatt i saksbehandlingsreglene pkt. 1.8 at det ikke skal benyttes lyd- eller bildeopptak under intervjuene, så vil det for de oppnevnte granskerne kunne være svært vanskelig å foreta noen reell vurdering av kvaliteten på den informasjon som har fremkommet i et intervju de selv ikke har deltatt i. Etter vårt syn gir uklarhetene rundt hvem som faktisk har deltatt i granskningsarbeidet og hvem som har gjort hva, grunn til å spørre om hensynet til bevisumiddelbarhet omkring sentrale forklaringer er tilstrekkelig hensyntatt.

2.6. Plikten til å opplyse saken.

2.6.1. Innledning.

Etter retningslinjene pkt. 5.1 skal granskerne sørge for at saken blir

” så godt opplyst som mulig. Utvalget skal i den forbindelse innhente de opplysninger som anses nødvendige. ”

I NOU 2009:9 pkt. 24.3 fremkommer at

” De nærmere kravene til undersøkelsen avhenger i stor grad av saksforholdet og hvilke opplysninger kommisjonen gjøres kjent med. Kommisjonen må gjøre de undersøkelser som kreves for å besvare mandatet. En viktig side av kravet til forsvarlig utredning er at kommisjonen må ha oppmerksomhet rettet også mot materiale som trekker i motsatt retning av kommisjonens oppfatning, slik at saksforholdet belyses best mulig. Ofte vil en viktig del av sakens opplysning også være å kvittere ut unyttig eller feil informasjon, som grunnløse rykter eller opplysninger uten egentlig betydning for undersøkelsen. ”

Dette er ytterligere utdypet i pkt. 31.2, der utvalget skriver:

” Basert på gjennomførte møter og annet kartleggingsarbeid har lovutvalget et klart inntrykk av at kommisjonenes begrunnelse for sine vurderinger er sentral for personer som berøres av en undersøkelse, og særlig de som kritiseres av kommisjonen. Hensynet til disse personene støtter opp om at kommisjonen underbygger hvorfor hendelsesforløpet anses å være slik som beskrevet. Det at kommisjonen utreder saken og ikke avgjør den, kan også tilsi at kommisjonen i større grad enn vanlig bør synliggjøre tvil, herunder peke på usikkerhetsfaktorer og mulige feilkilder for sine vurderinger.

Forhold som etter kommisjonens oppfatning er uten betydning for saken, skal kommisjonen ikke bruke plass på i undersøkelsesrapporten. Dette er likevel ikke mer enn et utgangspunkt. Etter omstendighetene kan forhold kommisjonen mener at ikke skal tillegges utslagsgivende betydning, fortjene omtale, for eksempel spørsmål som har vært sentrale i medieomtale av saken. Har en av de berørte overfor kommisjonen trukket frem forhold som ikke endrer kommisjonens vurdering av faktisk eller rettslig karakter, kan det være riktig av kommisjonen også å gjøre rede for hvorfor vedkommendes opplysninger ikke fikk utslagsgivende betydning.

Det at kommisjonen også skal kvittere ut enkelte opplysninger som ikke tillegges vekt, går muligens lengre enn hva som påligger forvaltningen ved enkeltvedtak. Hensynet til tilliten til undersøkelseskommisjonens arbeid tilsier imidlertid at undersøkelsesrapporten viser at alle momenter i saken er vurdert. Slik vil kommisjonens vurderinger bli lettere å avfinne seg med for den som ikke fikk gjennomslag for sine standpunkter, og ansvarlig fagmyndighet – som uansett vil bli møtt med de samme innvendingene i et eventuelt oppfølgingsarbeid – vil få et bedre grunnlag for sine vurderinger. Uten at det har direkte betydning nevner lovutvalget at begrunnelsesplikten for enkeltvedtak tilpasses vedtakets karakter, slik at kravet skjerpes ved komplekse og inngripende avgjørelser.”

Etter vårt syn, ligger det i dette at det må innhentes tilstrekkelig materiale i form av dokumenter, forklaringer og andre bevis og at det må påses at dette materialet er balansert og representativt. At materialet er fullstendig og representativt, er etter vår vurdering særlig viktig, når oppdragsgiver, som her, har en aktuell og nærliggende egeninteresse i utfallet av granskningen.

2.6.2. To eksempler på hvor galt det kan gå.

Av rapporten s. 28 fremgår at tidligere ordfører Per Kr. Dahl ikke besvarte granskernes ”forespørsler om intervju”. Enhver som leser rapporten vil derfor uten videre legge til grunn at Dahl ikke ønsket å forklare seg for granskerne og selv trekke sine egne slutninger om Dahls motiver for dette.

Dahl var ordfører i 2005 – et sentralt år for granskningen. Det kan derfor ikke være tvil om at han må anses som en viktig kilde til informasjon.

Det har i ettertid vist seg at granskerne ikke har gjort annet enn å legge igjen én beskjed og å sende én sms til et nærmest tilfeldig nummer de fant på gule sider, jf. Halden Arbeiderblads oppslag 31.10.2013. Basert på manglende tilbakemelding fra eier av det aktuelle telefonnummer, har granskerne trukket den slutning at han ikke ønsket å forklare seg.

Når det i rapporten skrives at Dahl ikke har besvart henvendelsene fra granskerne, så fremstår dette som lite etterrettelig og egnet til å villed.

At granskerne i praksis ikke foretok seg noe for å forvise seg om at det var korrekt at en sentral kilde ikke vil avgi forklaring, er svært vanskelig å forene med plikten til å opplyse saken så godt som mulig.

Det neste eksemplet er fra Halden Arbeiderblad 05.11.2013 Der tar Ap-politiker Svein Olaussen sterk avstand fra at han skal ha "hjulpet" Montelius i forbindelse med en sak i planutvalget, jf. rapporten s. 28. I oppslaget kommer det frem at hverken daværende leder av utvalget – Carsten Dybevig, eller øvrige medlemmer av utvalget er blitt kontaktet angående saken.

Dersom granskernes innsats – eller mangel på sådan – for å verifisere eller avkrefte Dahls rolle som Montelius "hjelper", er representativt for arbeidet med å fremskaffe faktagrunnlaget for rapporten, så gir dette grunn til å reise alvorlig tvil knyttet til om granskerne har oppfylt plikten til å opplyse saken best mulig.

2.7. Endringene i mandatet.

Rådmannens mandat av 16.05.2013 er konkret knyttet opp mot to anonyme varsler og det faktiske og rettslige grunnlaget for disse. Det fremkommer videre at varslene dreier seg om økonomiske misligheter og sammenblanding av roller.

At også granskerne – i alle fall i utgangspunktet – forsto mandatet slik, fremgår av Gjorv's uttalelse til Halden Arbeiderblad 05.06. 2013. Det fremkommer der at

” *Vi skal kun granske de konkrete påstandene som er rettet mot enhetslederen.* ”

Vi legger derfor til grunn at det opprinnelig var enighet om at mandatet verken omfattet Montelius' lederstil eller samarbeidsevner for øvrig.

Mandatet utgjør rammen for granskernes arbeid, og granskerne har hverken rett eller plikt til å undersøke forhold som ligger utenfor mandatet. I e-post fra granskerne av 24. 06.2013 fremkommer likevel at det i intervju planlagt allerede dagen etter, vil bli stilt spørsmål knyttet til Montelius' lederskap, herunder "habilitet, transparens, holdningsskapende arbeid og egen kommunikasjon".

I e-posten skriver granskerne at de allerede har stilt spørsmål til intervjuobjektene om hvordan Montelius har "forholdt seg til sitt lederansvar" og videre at "flere intervjuobjekter [har] tatt opp spørsmål som vi mener er relevant å formidle til vår oppdragsgiver." Montelius' lederegenskaper har tydeligvis vært sentralt for granskerne.

En vurdering av Montelius' lederegenskaper er vanskelig å forene med det opprinnelige mandatet for granskningen. Vi kan heller ikke se at det er foretatt noen formell endring av mandatet, eller at denne utvidelsen på annen måte er formelt forankret hos oppdragsgiver.

Forholdet er altså at granskerne enten på eget initiativ har utvidet temaene for granskningen uten at det er forankret hos kommunen, eller at kommunen og granskerne på uformelt grunnlag er blitt enige om å utvide granskningen. I begge tilfeller er dette i beste fall uryddig.

I retningslinjene pkt. 2.2 fremkommer det at

" endringer i mandatet bør skje skriftlig og i samråd med granskingsutvalget. "

Etter vårt syn innebærer den manglende notoriteten omkring utvidelsen av temaene for granskningen og den manglende åpenheten rundt begrunnelsen for utvidelsen, at det er grunn til å spørre om motivene. Vi noterer i den forbindelse at det opprinnelige mandatet – som hovedsakelig var knyttet til straffbare forhold - ble besvart med at det ikke var grunnlag for å konkludere med at det objektivt sett foreligger straffbare forhold. Vi konkluderer videre med at de områder der det rettes kritikk mot Montelius, i all hovedsak må sies å falle inn under den delen av granskningen som naturlig hører inn under hans "lederegenskaper".

Når dette sees i sammenheng med det vi ovenfor har skrevet om oppdragsgivers eventuelle skjulte agendaer med hensyn til å iverksette granskningen, kan vi dessverre ikke unnlate å spørre om utvidelsen kan ha vært motivert av oppdragsgivers ønske om å få "få noe på Montelius".

2.8. Offentliggjøring av rapporten.

Etter at rapporten ble fremlagt i lukket formannskapsmøte, valgte kommunen å offentliggjøre rapporten. Dette ble gjort til tross for at kommunen var kjent med at Montelius ikke ønsket noen slik offentliggjøring.

All den tid vårt hovedformål er å vurdere innholdet i granskernes rapport, herunder granskningsprosessen, faller en vurdering av om kommunen brøt sin taushetsplikt ved å offentliggjøre rapporten, i utgangspunktet utenfor rammene for vår vurdering. Vi går derfor ikke nærmere inn i dette spørsmålet.

Granskernes forhold til egen taushetsplikt vil heller ikke bli nærmere berørt i vår gjennomgang.

2.9. Oppsummering.

Etter vårt syn har rapporten flere grunnleggende svakheter med hensyn til metodebruk. De mest alvorlige kan sammenfattes slik:

- Granskningen er etter vårt syn gjennomført i strid med retningslinjenes og de advokatetiske reglers uavhengighetskrav.
- Granskningen er etter vårt syn gjennomført i strid med alminnelige prinsipper om den berørtes kontradiksjon og innsyn.
- Rapporten har ingen fyllestgjørende vurdering av forholdet mellom Montelius' forklaringsplikt og hans vern mot selvinkriminering.
- Montelius ble ikke sikret retten til tilstrekkelig advokatbistand fra advokat etter eget valg.
- Det er uklart om bevisumiddelbarhetsprinsippet er ivaretatt ved at de oppnevnte granskerne selv har gjennomført alle sentrale intervjuer.
- Det har i ettertid vist seg at det er alvorlig grunn til å spørre om granskerne i tilstrekkelig grad har oppfylt plikten til å opplyse saken i tilstrekkelig grad.
- Mandatet for granskningen ble utvidet, uten at begrunnelsen for utvidelsen er etterprøvable.

Vedlegg:

- Halden kommunes mandat til granskerne av 16.05.2013
- Advokatforeningens retningslinjer for private granskninger
- Regler for god advokatskikk
- Faksimile fra Halden Arbeiderblads intervju med Gjørsv av 05.06.2013.

Kap. 3. Habilitetsreglene – en innledende gjennomgang.

3.1. Forvaltningslovens regler.

Det er forvaltningslovens § 6 som fastlegger hvem som er inhabil i en forvaltningssak. Bestemmelsen har slik ordlyd:

” En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

a) når han selv er part i saken;

b) når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken;

c) når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;

d) når han er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte; e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for

1. et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, eller

2. et selskap som er part i saken. Dette gjelder likevel ikke for person som utfører tjeneste eller arbeid for et selskap som er fullt ut offentlig eid og dette selskapet, alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper eller det offentlige, fullt ut eier selskapet som er part i saken.

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.

Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan.

Ugildhetsreglene får ikke anvendelse dersom det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

Rekkevidden av annet og fjerde ledd kan fastlegges nærmere ved forskrifter som gis av Kongen.”

Reglene retter seg altså mot de som er part i forvaltningssaken og de som har en slik tilknytning til en part at de likestilles med denne – som for eksempel ektefelle. Det ligger i dette at Asbjørn Montelius er inhabil i saker hvor hans kone er part.

Reglene kommer også til anvendelse i tilfeller man ikke er part eller har slik tilknytning til en part som nevnt. Forutsetningen er i så fall at det foreligger andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til vedkommendes upariskhet.

3.2. Er man inhabil som nabo?

Gjørvs granskningsrapport inneholder noen uavklarte problemstillinger om posisjonen som nabo medfører at man er inhabil i behandlingen av byggesaker. Det tas i stedet for gitt at Montelius er inhabil i alle saker hans kone er involvert som nabo.

Det er en utbredt misforståelse at en nabo uten videre skal anses som part.

Spørsmålet er drøftet i juridisk teori i forbindelse med naboers klagerett. Det følger av forvaltningslovens § 28 første ledd at enkeltvedtak kan påklages av den som har vært *part* i saken og av andre med *rettslig klageinteresse*. I tilknytning til dette, uttales følgende i

Pedersen, Sandvik, Skaaraas, Næss og Os, Plan- og bygningsrett II s.241

” *Naboer og gjenboere skal iflg. § 21-3 varsles ved byggesaksbehandling. Det samme gjelder i følge § 19-1 første ledd annet punktum ved behandling av dispensasjons-saker. Dette gjør dem ikke uten videre til parter i saken. Men dersom vedtaket vil påvirke vedkommendes interesser som nabo, og han har protestert, vil han ha rettslig klageinteresse*”.

Tilsvarende synspunkter er lagt til grunn i Sivilombudsmannens årsmelding 2008 s. 283 (285). Her gjaldt det klage fra en nabo som hadde krysset av for ”samtykker i tiltak” på nabovarselet. Spørsmålet var om vedkommende kunne påklage avgjørelsen.

Ved sin behandling uttalte Sivilombudsmannen følgende:

” *Fylkesmannen har lagt til grunn at A ikke var part i saken, et standpunkt jeg ikke har innvendinger mot. Spørsmålet er imidlertid om hun hadde rettslig klageinteresse.*”

Ombudsmannen drøftet deretter om samtykket på nabovarselet avskar klageretten. Det ble konkludert med at spørsmålet måtte avgjøres konkret og at det avgjørende i en slik situasjon om det var rimelig at A fikk prøvd sine anførsler gjennom klage.

Er man nabo – med felles grense til den eiendom hvor det søkes byggetillatelse – skal det imidlertid lite til før man får interesse i sakens utfall på en slik måte at man blir inhabil. Forholdet må vurderes konkret ut fra partsbegrepet, slik dette er definert i forvaltningslovens § 2. I tillegg må man se hen til om det foreligger slike særlige forhold som omtalt i forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

Etter forvaltningslovens § 2, første ledd er en part definert slik:

” *e) part, person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder*”

I Frihagen, Plan- og bygningslovens I s. 279 uttales følgende:

” Også nabointeresser kan føre til inhabilitet. Utgangspunktet er at en uten videre må anses som part – eller på linje med en part – der det er tale om byggetillatelse eller regulering av eiendommen til ens nærmeste nabo som en har felles grense med. Her er det så nærliggende at man har egeninteresser i saken, at en uten videre må anses inhabil etter § 6, uansett ens forhold til naboen. Ved forhold som ikke gjelder ens helt umiddelbare nabo (dvs med felles grense), vil inhabilitet bare bli aktuelt etter § 6, 2. ledd”.

Rettstilstanden på dette felt kan etter dette oppsummeres slik:

- En nabo er ikke uten videre part i en byggesak.
- Det må vurderes konkret om vedkommende nabo eller hans nærstående har egeninteresser i utfallet av saken. Vurderingen må som utgangspunkt knyttes til hvilken betydning tiltaket har for den enkelte. Ved vurderingen er det et moment av vekt om eiendommene har felles grense.
- Har man unnlatt å protestere under nabovarslingen og aktivt samtykket til tiltaket, har man tilkjennegitt at man ikke har egeninteresser i utfallet. Man er derfor ikke lenger part.

3.3. De konkrete byggesakene.

Elisabeth Montelius eier eiendommen Grimsrød gård, gnr/bnr 69/1 i Halden. De tre byggesakene som er særskilt omtalt i granskningsrapporten omfatter utbygging av eiendommer på henholdsvis Grimsrødkollen og Grimsrødhøgda. I rapporten er også omtalt ytterligere to saker – en fra 2004 og en fra 2012. Det er bare en av disse som har vært mulig for oss å identifisere, og som vi derfor har mulighet til å kommentere mer spesifikt.

De eiendommene det gjelder er vist på kart – se vedlegg. Samtlige eiendommer ligger mange hundre meter fra bebyggelsen på Grimsrød gård.

En gjennomgang av byggesakene viser at Elisabeth Montelius har samtykket til utbyggingen i to av de fire sakene:

- Utbygging av 12 boenheter på Grimsrødhøgda i 2005, gnr 69 bnr 490-493.
- Tilbygg veranda og sommerhus Grimsrødkollen i 2012, gnr 69 bnr 503.
- Rustverntomta, gnr 69 brn 185.

Når det gjelder Rustverntomta, har det ikke vært mulig å finne kopi av nabovarselet i byggesaksmappen. Men det ble mest sannsynlig gitt samtykke til utbygging, siden det i forkant ble inngått en privatrettslig avtale om sletting av byggeforbud, se kap. 5.

I de to øvrige sakene som omtales i rapporten, viser kvitteringen for nabovarselet at Elisabeth Montelius mottok søknaden. Hun samtykket imidlertid ikke til tiltaket.

Det ligger i dette at Asbjørn Montelius som utgangspunkt ikke var inhabil i sakene om utbygging av 12 enheter på Grimsrødhøgda eller byggesaken fra 2012 med bakgrunn i at hustruen ikke var part i disse to sakene.

Skal inhabilitet foreligge, må det i tilfelle foreligge "andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet", jfr. Forvaltningslovens § 6, andre ledd.

Dette forhold vil bli drøftet nærmere i omtalen av de enkelte sakene, se kapitlene om disse nedenfor.

3.4. Konsekvensene av inhabilitet for saksbehandlingen.

Foreligger det inhabilitet, er den berørte tjenestemannen avskåret fra å fatte vedtak i saken. Han er også avskåret fra å tilrette grunnlaget for avgjørelsen. Om dette, se forvaltningslovens § 6, første ledd.

I slike tilfeller må andre fatte vedtak i saken. Det følger av loven at vedtakskompetansen ikke kan legges til vedkommendes underordnede. De underordnede har imidlertid full anledning til å foreta saksbehandling, forutsatt at avgjørelsen er lagt til andre. Om dette, se § 6, tredje ledd.

3.5. Asbjørn Montelius egen vurdering av habilitetsspørsmålet.

I de tre byggesakene som granskningsrapporten hovedsakelig beskjeftiger seg med, har Asbjørn Montelius erklært seg inhabil i samtlige.

Det er imidlertid ikke avgjørende for habilitetsspørsmålet hvorvidt Montelius har erklært seg inhabil eller ikke.

Er inhabilitetsinnsigelse reist av andre, skal dette tillegges vekt ved vurderingen, jfr forvaltningslovens § 6, andre ledd. Det foreligger ingen inhabilitetsinnsigelser i de sakene som er referert i granskningsrapporten.

Oppstår spørsmålet om habilitet, må den enkelte tjenestemann ta forholdet opp med sine overordnede. Det har Montelius gjort og det er ved behandlingen lagt til grunn at Montelius er inhabil i de tre sakene som omtales.

I to av sakene som omtales i rapporten, er sakene avgjort av hans overordnede. Den siste saken er avgjort av planutvalget på bakgrunn av innstilling fra Montelius overordnede.

Montelius har som følge av sin inhabilitet derfor ikke saksbehandlet eller truffet beslutninger i noen av de tre omtalte sakene.

Den seneste saken – tilbygg veranda og sommerhus fra 2012 ble behandlet av Montelius' avdeling i hans sykdomsperiode. Han kjenner derfor ikke saken. Han har derfor heller ikke undertegnet noe vedtak. Som følge herav, har habilitetsspørsmålet ikke vært vurdert fra hans side. Saken er omtalt i kap. 8. Her er det lagt til grunn at Montelius ikke var inhabil.

Saken fra 2004 er ikke identifisert og det er derfor ikke mulig å undersøke hvordan Montelius oppfattet habilitetsspørsmålet den gang. Disse to sakene gjennomgås mer detaljert i kap. 8. Som det fremgår, foreligger ingen inhabilitet i de to sakene og kritikken knyttet til behandlingen er dermed grunnløs.

3.6. Rutiner for behandling av saker om inhabilitet.

I granskningsrapporten er reist spørsmål om det foreligger rutiner i avdelingen/kommunen for behandling av habilitetskonflikter. Det er ikke utarbeidet noen særskilte skriftlige regler om håndteringen.

Slike problemstillinger er forutsatt løst gjennom de krav forvaltningsloven setter til den enkelte og rutiner som følges i de enkelte virksomheter.

Myndighet etter plan- og bygningsloven var i perioden som omtales i rapporten – og er fortsatt – delegert rådmannen. Rådmannen har subdelegert sin myndighet til kommunalsjefen som igjen har delegert myndigheten til sine underordnede.

Montelius har opplyst at spørsmål om inhabilitet i henhold til rutiner og praksis løses ved at den overordnede varsles– i Montelius tilfelle kommunalsjef teknisk. Dersom kommunalsjefen mener det foreligger inhabilitet, overtar kommunalsjefen ansvaret for saksbehandlingen. Da vil kommunalsjefen, eventuelt i samarbeid med rådmannen, fatte nytt vedtak. Alternativt fremmer rådmannen saken for politisk behandling.

Når overordnede overtar ansvar for behandlingen av saken, kreves ingen særskilt beslutning om oppnevning av stedfortreder. Om dette, forvaltningslovens § 9.

Vedlegg:

- Kart med de berørte eiendommer inntegnet.
- Kvitterte nabovarsler i tre av de omtalte byggesakene. Varsel for Rustverntomta er ikke funnet blant sakens dokumenter slik de er oversendt oss fra Halden kommune.

Kap. 4. Grimsrødkollen 20, gnr. 69 bnr. 503.

4.1. Innledning.

Grimsrødkollen 20, gnr. 69 bnr. 503, ble utskilt fra Grimsrød gård i 1985. Tomta ble ervervet av Elisabeth Montelius til boligformål i 1987. Elisabeth Montelius kjøpte Grimsrød gård i 1991.

Tomta er en av fem gjenværende tomter som var særskilt fradelt gården før Elisabeth Montelius overtok. De øvrige tomtene ligger på Grimsrødhøgda. Se omtalen av disse i kap 6.

Grimsrødkollen 20, gnr. 69 bnr. 503 ble solgt fra Elisabeth Montelius til Damgaard Bygg AS ved kjøpekontrakt datert 10.12.2005 og overført kjøper ved skjøte tinglyst 21.12.2005.

Tomta utgjør i henhold til målebrev 1.473 m². Tomta var (og er fortsatt) omfattet av reguleringsplan for "Kollen – del av Grimsrød" av 28.04.1983. I granskningsrapporten er det oppgitt at den var omfattet av en reguleringsplan fra 1976. Det er ikke korrekt. Planen ble egengodkjent i 1983, hvilket fremgår av påtegning på reguleringsbestemmelsene og fremgår også av kommunens nettbaserte kartløsning.

I planen er den aktuelle tomta utlagt som byggeområde for boliger.

Etter at Damgaard Bygg AS ervervet tomten i 2005, ble det søkt om dispensasjon fra tillatt tomteutnyttelse og byggetillatelse for oppføring av to boliger på tomta. Søknaden om dispensasjon er datert 13.01.2006. Søknaden er stemplet innkommet i kommunen torsdag 02.02.2006.

Søknaden ble nabovarslet medio januar 2006. Mens alle øvrige naboer positivt samtykket til tiltaket med påtegning på nabovarselet, har Elisabeth Montelius underskrevet uten å spesifisere om hun samtykket. I det ligger utelukkende at en bekreftelse på at nabovarselet er mottatt.

Dispensasjon og byggetillatelse ble gitt administrativt tirsdag 07.02.2006, og det er i dag oppført to boliger på tomta. Tomta er i dag seksjonert i to boligseksjoner.

4.2. Habilitetsspørsmålet.

Det er på det rene at Asbjørn Montelius var inhabil til å avgjøre og saksbehandle dispensasjonssaken. Riktignok var eiendommen solgt. Inhabiliteten er en følge av at Montelius ektefelle er nabo og ikke samtykket til tiltaket på nabovarselet. Det gjelder selv om Montelius nabointeresse er avledet. Avstanden fra den omsøkte bebyggelse og husene på Grimsrød gård er i følge måleverktøyet i kommunens nettbaserte kart ca. 240 meter.

Det er dokumentert at både dispensasjonsvedtak og byggetillatelse ble fattet av Montelius overordnede - som den gang var kommunalsjef teknisk Ottar Gundersen. Saksbehandler var Bjørn Saksæter.

4.3. Nærmere om tomtosalget.

4.3.1. Faktabeskrivelsen i granskningsrapporten.

I granskningsrapporten foretas en bred gjennomgang av salget til Damgaard Bygg AS. Gjennom tidligere henvendelse fra advokat Gjerv, må vi anta at gjennomgangen er basert på forklaringer fra Robin Damgaard og Knut Johannessen. Vi er nektet innsyn i forklaringene. Det er derfor ikke mulig å kontrollere om forklaringene er korrekt gjengitt. Vi har heller ikke hatt mulighet til å stille ulike kontrollspørsmål.

I granskningsrapporten (s. 30) tas utgangspunkt i at kjøper skal ha forklart granskerne at det ikke var aktuelt å kjøpe tomte til prisforlangende kr. 650.000,-, med mindre det kunne oppføres to boenheter på eiendommen. Det ville i så fall kreve dispensasjon fra fastsatt utnyttelsesgrad på 10 % i gjeldende reguleringsplan. Det er lagt til grunn at kjøper i et møte på Grimsrød gård november 2005 fikk inntrykk av at slik dispensasjon ville bli gitt. Det er opplyst at tomte ble kjøpt i tillit til dette. Senere ble slik dispensasjon gitt – etter en meget rask saksbehandling.

Granskningen har basert seg på kjøpers forklaring. Kjøpers forklaring er referert relativt utførlig i rapportens s. 30 under overskriften "Møtet på Grimsrød gård høsten 2005".

Det fremgår ikke av rapporten om man har innhentet meglers forklaring, og hva han i tilfelle har uttalt om salget. Så vidt vi har forstått, har eiendomsmegler Herft ikke vært intervjuet om saken.

4.3.2. Møtet på Grimsrød gård.

Montelius har fra han ble kjent med opplysningen om møte på Grimsrød gård vært klar på at det ikke har vært noen møter med kjøper av tomte før kjøpekontrakt ble inngått. Vi har derfor vært opptatt av å kontrollere forklaringene som er gitt til utvalget mot øvrige opplysninger i saken.

Vi tar utgangspunkt i hva som er uttalt i granskningsrapporten s. 30. Her heter det:

" *Enhetslederen tok på vegne av selger initiativ til et møte på Grimsrød gård i november 2005 med kjøper.* "

I november 2005 – hvor møtet med Robin Damgaard og Knut Johannessen angivelig skulle ha funnet sted, var tomte ikke lagt ut til salg. Likevel uttales det i rapporten (s. 30) følgende:

" *Kjøper fikk i november 2005 henvendelse fra en megler i Eiendomsmegler i vedrørende tomten. Megleren skal ha fortalt at tomten var til salgs, og at den ville bli lagt ut på det åpne markedet, dersom kjøperen var interessert.* "

Det fremgår videre (s. 31) at kjøper skal ha avslått tilbudet etter å ha regnet på prisen.

Deretter heter det:

” *Etter dette ble kjøperen kontaktet av enten enhetslederen eller megleren og forespurt om han ville være med på et møte med enhetslederen, for å få i stand en avtale.*

Han husker ikke hvem av de to som kontaktet ham om møtet. Møtet skulle holdes på Grimsrød gård”.

Det som er forklart er ikke konsistent med øvrige opplysninger i saken. Det er på det rene at Elisabeth Montelius fikk tilbud om salgsoppdrag for tomta av megler i brev datert 23.11.2005. I etterkant av tilbudet var det en diskusjon med megler om påregnelig pris for tomta. Det var enighet om at man kunne påregne å få kr. 650.000,- for tomta. Om dette, se påtegning på tilbuds brevet gjort av Montelius 29.11.2005 vedlagt.

Oppdragsavtale med megler ble inngått 30.11.2005. Avtalen ble inngått av Asbjørn Montelius på vegne av ektefellen. Også denne er vedlagt.

Samme dag innhentet megler såkalte megleropplysninger fra Oppmålingsseksjonen i kommunen. Her fremgår tomteareal og reguleringsopplysninger. Også ligningskontoret ble tilskrevet samme dag, idet megler ønsket å få oppgitt ligningsverdien av eiendommen. Se vedlegg.

Ut fra dette fremstår det som usannsynlig at megler skulle kontaktet kjøper allerede i november og enda mer usannsynlig at det skulle vært avholdt et møte på dette tidspunkt. Var tomta solgt, var det selvsagt ikke noe poeng å drøfte prisantydning med megler.

Montelius er som nevnt foreholdt påstandene. Han har gått gjennom sin almanakk – hvor han også den gang noterte møter og viktige samtaler. Det er ikke notert noe om møte med Damgaard Bygg AS eller representanter for selskapet før årsskiftet. Heller ikke Elisabeth Montelius kjenner til noe slikt møte.

Montelius forteller derimot at det i forbindelse med nabovarslingen var et møte. Nabovarselet ble levert på døren – antakelig 17.01.2005 – siden dette er tidspunktet for kvitteringen. I forbindelse med varslingen ble det i følge Montelius avtalt et møte for en nærmere redegjørelse. Det fremgår av hans almanakk at møtet ble avtalt til 20.01.2005. I almanakken er notert:

” *Kommer på gården kl. 11.00”.*

Asbjørn Montelius husker samtalen godt. Han reiste fra kontoret i spisepausen, som i hans arbeidsavtale for øvrig er ulønnet. Han hadde notert en del spørsmål som ble gjennomgått. Damgaard og Johannessen ville ha aksept på å bygge to boliger på tomta. Det fikk de ikke.

Familien ønsket på dette tidspunkt ikke å ta noe endelig standpunkt til dette. Derfor er det på nabovarselet ikke gitt noen påtegning om samtykke. De vurderte i stedet å protestere på byggeplanene fordi de ønsket tomta bebyggt med en enebolig.

Asbjørn Montelius har også i ettertid gitt uttrykk for at Elisabeth og han selv ikke ønsket at det skulle bygges to hus på tomta. De har innsyn mot husene når de kjører ut fra eiendommen. Reguleringsplanen for Kollen la opp til at det skulle bygges store eksklusive boliger på tomta. De ønsket helst at området ble så åpent som mulig. Montelius har forklart at de selv ville sørget for fradeling av tomta før salg, hvis intensjonen var å bygge to boliger på tomta. I så fall ville de selv realisert merverdien. Resonnementet er følgende: To selvstendige byggetomter har en høyere verdi enn en enkelt tomt. Montelius hadde med sin bakgrunn kunnskap om delingsreglene. Var det virkelig slik at han mente tomten kunne deles, er det uforståelig at dette ikke ble gjort før tomta ble lagt ut for salg.

Påstanden om at det ble avholdt et møte hjemme på gården til Montelius i november (før salget) imøtegås altså av Montelius. Sammenholdt med øvrige opplysninger virker påstanden om et slikt møte usannsynlig. Med dette som utgangspunkt, blir det for vårt vedkommende meningsløst å gå inn på innholdet i samtale, slik de er referert i granskningsrapporten.

4.3.3. Montelius økonomiske interesser i byggesakens utfall.

Kjøpekontakten av 10.12.2005 er fremlagt for granskerne og inngår også som del av våre vedlegg. Kontrakten inneholder ingen forutsetninger om tomtas bebyggelighet. Tomta er i stedet kjøpt som den er ("as is") og uten tilsikringer av noe slag. Det tilsier at Montelius ikke har økonomiske motiver knyttet til den senere byggesaksbehandlingen. Om innholdet i kontrakten, se vedlegg.

Hvilke tanker Damgaard gjorde om utnyttelsesgraden og muligheten for å få dispensasjon fra de begrensninger som settes i reguleringsplanen, er av samme grunn kjøpet og Montelius uvedkommende.

Det fremkommer intet i granskningsrapporten som er egnet til å underbygge at Montelius skulle ha økonomiske interesser i sakens utfall. Tvert imot fremgår det motsatte. Kjøper er i rapporten s. 32 sitert med følgende:

" *Kjøperen har forklart at han aksepterte en slik risiko (at han ikke skulle få dispensasjon fra bestemmelsene om utnyttelsesgrad – vår anm.), men at han anså risikoen som meget liten ut fra den forståelsen han hadde fått i møtet med enhetslederen*".

Kjøper har i følge rapporten utdypet sine synspunkter om risikoen ytterligere. Han uttaler – fortsatt i følge rapporten – følgende:

" *Kjøperen har opplyst at han trolig ville forsøkt å videreselge tomten, dersom dispensasjonssøknaden ikke ble innvilget. Han ville anse det som uaktuelt å fremme noe krav mot selgeren i et slikt tilfelle, blant annet som følge av enhetslederens sin rolle som leder for byggesaksavdelingen. Kjøperen regnet med at et slikt eventuelt krav kunne gå ut over hans "goodwill" i kommunen. Som aktør i byggebransjen ønsket han ikke å komme på kant med enhetslederen*".

Fra vår side registrerer vi uviljen mot å komme på kant med Montelius som representant for de besluttede myndigheter i byggesakene i kommunen.

Montelius kan vanskelig ta ansvar for de strategier Damgaard måtte ha overfor ham for å bygge eller bevare "goodwill" vis á vis kommunen. Det er en tematikk som mest hensiktsmessige behandles i tilknytning til andre deler av rapporten. Se nedenfor i kap 8.

Det sentrale i den sammenheng som drøftes her, er spørsmålet om Montelius har økonomiske interesser i byggesakens utfall. Robin Damgaard bekrefter det som ellers fremgår av kjøpekontrakten – at han selv har tatt risikoen knyttet til tomteutnyttelsen. I dette ligger at Montelius ikke har noen påviselige økonomiske motiver knyttet til utfallet av den etterfølgende forvaltningssaken.

Dermed er det utelukkende hustruens interesse i byggesaken som nabo som begrunner inhabilitet.

4.3.4. Andre private interesser i byggesaksbehandlingen.

I granskningsrapporten fremstilles det som en svakhet at det ikke fremgår av kommunens saksdokumenter at Montelius hadde private interesser i saken. Hvilke interesser dette skulle være – ut over det faktum at hans hustru er berørt som nabo – fremgår ikke av rapporten.

Hustruens posisjon som nabo er åpenbar. Det er en konsekvens av eiendommens beliggenhet. Det fremgår også av nabo-oppgaven. Det er derfor vanskelig å forstå hva granskerne sikter til.

I rapporten (s. 34) fremheves hustruens interesse i en rask avklaring i avsnittet som omhandler Montelius eventuelle private interesser i saken. Forholdet utdypes ikke nærmere, men må ses i sammenheng med at rapporten vier tempoet i den etterfølgende saksbehandling i kommunen stor oppmerksomhet. I den grad det menes at man her står overfor et mulig skjult motiv for å påvirke saksbehandlingen, er antydningen om dette forfeilet. Rapporten fremhever at ønsket om en rask avklaring gjaldt salget – med nye skatteregler fra årsskiftet. Tomta ble solgt ved kjøpekontrakt og skjøte i desember. Samme måned ble også tomta betalt. Saksbehandlingen i kommunen begynte etter nyttår. Montelius hadde derfor ingen påviselig interesse i noe høyt tempo i saksbehandlingen. Da var jo tomta allerede solgt.

Til tross for at Montelius' inhabilitet var knyttet til hustruens posisjon som nabo – og denne posisjon var åpenbar – fremmes det i rapporten (s. 34) kritikk mot at det i saksdokumentene ikke uttrykkelig fremgår at enhetslederen hadde private interesser i saken og at han var inhabil. Det er mulig god forvaltningsskikk burde ført til at kommunen var mer formell – slik at det av saksdokumentene mer spesifikt fremgikk at Montelius var inhabil. Det er i tilfelle en kritikk som ikke kan rettes mot Montelius. Som inhabil er han avskåret fra å delta i saksbehandlingen. Rette vedkommende er i så fall ledelsesnivået – les kommunalsjefen – som var gjort kjent med forholdet og som derfor hadde ansvaret for behandlingen av saken.

Kommunalsjefen er spurt om han var kjent med om Montelius hadde noen private interesser i saken. Hans svar er referert i rapporten s. 35. Her heter det:

” *Kommunalsjefen som avgjorde saken, kunne ikke huske noe om noen privat interesse eller at det ble opplyst noe om dette*”.

Når man ikke kan påvise at det foreligger noen private interesser – ut over den alminnelige nabointeressen – og kommunens ledelse heller ikke var kjent med at det skulle være andre forhold som tilsa inhabilitet – fremstår kritikken av kommunen som urimelig. Man kan jo ikke beskrive noe man ikke kjenner til.

4.3.5. Påvirket Montelius behandlingen av saken?

Av granskningsrapporten (s. 33) fremgår følgende:

” *Det er ikke noe i saksdokumentene som tyder på at enhetslederen har hatt befatning med den kommunale behandlingen av saken. Saksbehandleren tilbakeviser klart at enhetslederen øvet noen påvirkning på utfallet, og gir uttrykk for at utfallet ville blitt det samme, uavhengig av enhetslederens personlige interesse*”.

Vi har ikke funnet noe i rapporten som viser eller sannsynliggjør at Montelius påvirket behandlingen av saken. Montelius selv opplyser overfor oss at han ikke hadde noen som helst befatning med saken. Vi har ikke funnet noe i byggesaksdokumentene som skulle tilsi noe annet. Vi anser det derfor som godt gjort at Montelius ikke tok noen del i behandlingen av byggesaken.

4.4. Kritikken mot kommunens saksbehandling.

I granskningsrapportens pkt 8.3 (s. 32) omtales kommunens saksbehandling. I omtalen fremmes kritikk mot flere deler av kommunens saksbehandling.

Siden Montelius var inhabil – og dermed ikke hadde anledning til å delta i saksbehandlingen – og heller ikke deltok i denne (se ovenfor) – gjelder kritikken kommunen. Med kommunen menes i dette tilfellet ledelsesnivået. Det var kommunalsjefen som på vegne av rådmannen hadde ansvaret for behandlingen og de vedtak som til slutt ble fattet.

For vårt vedkommende går vi derfor bare kortfattet gjennom de problemstillinger og den kritikk som rapporten reiser.

4.4.1. Tempoet i saksbehandlingen.

I rapporten fremheves det at det gikk to virkedager fra søknaden ble mottatt til dispensasjon ble gitt og byggesøknaden ble godkjent. Faktaopplysningen er ikke korrekt. Søknaden er stemplet inn med posten torsdag og er avgjort tirsdag. Det er altså tale om fire virkedager eller en knapp ukes saksbehandlingstid. Dessuten var det den gang slik at posten kom direkte til byggesaksavdelingen, og ble journalført i Resepsjon/merkantil. Det har derfor antakelig derfor gått noe lenger tid.

Det er vist til at stikkprøver viser at normal saksbehandlingstid i dispensasjonssaker var klart lengre enn to dager og at ingen saker innenfor dette reguleringsområde er blitt behandlet på så kort tid.

Vi er usikre på om stikkprøvene er særlig relevante. Det vil normalt være stor forskjell på dispensasjonssakene. Noen søknader gjelder mer bagatellmessige eller kurante forhold, mens andre reiser mer kompliserte problemstillinger som krever en mer inngående og bred avveining. Siden granskerne bl.a. har tatt feil av reguleringsområdet (det vises til en reguleringsplan fra 1976, se foran) er vi også usikre på om stikkprøvene er relevante.

Det følger av plan- og bygningsloven (1985) § 95 nr 1, første ledd at når søknaden er fullstendig, skal byggesaker avgjøres snarest mulig. Saksbehandleren har redegjort for at søknaden ble oppfattet som kurant og at saksbehandlingstiden etter hans oppfatning ikke var unormalt rask.

Sett fra Montelius ståsted, er det grunn til å fremheve følgende i granskningsrapporten (s. 33):

” Vi har vanskelig for å skjønne at enhetslederen, som selgerens ektefelle, skulle ha noen spesiell interesse i at saken skulle behandles raskt. Vi kan heller ikke se at tiltakshaver presset på for særlig raskt behandling ”.

Til tross for dette, karakteriseres den korte behandlingstiden som ”påfallende” (s. 33).

Så lenge det konkluderes med at Montelius ikke presset på for å få en rask behandling, ser vi ingen grunn til å se nærmere på om saksbehandlingstiden i denne saken var lenger enn andre saker.

4.4.2. Burde saken vært avgjort politisk?

Det er konkludert med at det ikke var kritikkverdig at saken ble behandlet administrativt (s. 33). Vi går derfor ikke nærmere inn på dette spørsmål.

4.4.3. Vurderingen av ”særlige grunner”, jfr pbl (1985) § 7.

Dispensasjonsvedtaket som ble fattet av kommunalsjef Ottar Gundersen er begrunnet i at planen er gammel og at det i overordnet plan (kommuneplanens arealdel) er lagt opp til en langt høyere tomteutnyttelse. Det er i tillegg vist til at tomteutnyttelsen er svært liten.

Vurderingen er kritisert av granskerne som mangelfull (s. 34). Vi er fra vår side enig i at vedtaket gjerne kunne vært mer utførlig behandlet – men dette er – som vi har fremhevet foran – ikke Montelius' ansvar. Som inhabil har han ingen innflytelse over dette forhold.

Når det er sagt, så er vurderingen utvilsomt tilstrekkelig til å begrunne dispensasjon. Den omstendighet at eldre regulering er gått ut på dato, tilhører de klassiske dispensasjons-grunnene, jfr. NOU 2005:12 Mer effektiv bygningslovgivning II s. 266.

Det må i denne sammenheng også ses hen til om avviket er vesentlig. Det fremkommer av vedtaket at disse forhold er vurdert.

Av granskningsrapporten fremkommer at det er gitt tilsvarende dispensasjoner i andre saker, og at en av disse sakene også var påberopt i søknaden.

Med dette som utgangspunkt, fremstår kritikken mot vedtakets begrunnelse som urimelig.

4.4.4. Ønsket om skriftlighet rundt habilitetsvurderingene.

I granskningen etterlyses det skriftlighet rundt habilitetsvurderingene. Dette forhold er delvis omtalt foran under pkt 4.3.4 foran og vi viser til omtalen der.

4.5. Granskernes vurderinger av Montelius' opptreden.

4.5.1. Innledning – et uklart bevisbilde.

I rapportens pkt 8.5 er inntatt granskernes vurderinger av Montelius forhold. Vurderingene er utelukkende basert på utsagn Montelius angivelig skal ha kommet med i et møte på Grimsrød gård i november 2005.

Som det fremgår foran, bestrider Montelius at det har vært avholdt noe møte i forkant av salget av tomta til Damgaard Bygg AS. Derimot er det holdt et møte etter salget – i anledning nabovarselet.

På dette punkt står forklaringene mot hverandre. De faktiske forhold rundt dette, er gjennomgått i pkt 4.3.2. Det virker usannsynlig at det ble holdt et møte på Grimsrød gård før kjøpekontrakten ble inngått.

Det skal i følge granskningsrapporten ha fremkommet utsagn i møtet som gir grunnlag for å kritisere Montelius for det man må oppfatte som "rolleblanding". Montelius skal i følge rapporten (s. 31) ha uttalt følgende om muligheten til må bygge to boliger på tomta:

" *Jeg synes du skal kjøpe tomta, jeg*", "*det meste ordner seg*" og "*du kan jo bare søke*".

Vi har ikke sett forklaringen fra Robin Damgaard eller Kjetil Johannessen og må derfor alene forholde oss til det som er gjengitt av deres forklaring i rapporten.

Når det gjelder vurderingene av utsagnene, konstaterer vi at granskerne har lagt disse ukritisk til grunn for sin behandling. Det fremstår som oppsiktsvekkende. Vi står overfor referater av utsagn som på tidspunktet forklaringene ble avgitt var ca 7,5 år gamle. Det bør gi grunnlag for en kritisk tilnærming til det eksakte innholdet av samtalen. I stedet for å foreta en slik kritisk tilnærming, bygges det på utsagnene slik de fremkommer og det konkluderes (s. 35) med at Montelius "utsagn i møtet ga grunnlag for en klar forventning hos kjøperen om at dispensasjon ble gitt". Det gir i sin tur grunnlag for konklusjonen (s. 35) om at "enhetslederens opptreden i forbindelse med saken anses som meget uryddig".

Selv ut fra de premisser (faktum) rapporten bygger på – og som er omstridt – kan vi ikke se at granskerne har noe som helst grunnlag for en slik konklusjon – selv om man legger granskernes faktavurdering til grunn.

Dette blir gjennomgått i det følgende:

4.5.2. Rolleblanding.

Det fremholdes i granskningsrapporten (s. 31) at det for kjøper var uklart om Montelius i møte på Grimsrød gård opptrådte som representant for sin hustru eller om han opptrådte i egenskap av leder av kommunens byggesaksavdeling.

Kjøper har i følge granskerne uttalt at møtet på Grimsrød gård i november var et resultat av at kjøper meddelte megler at det ikke var aktuelt å kjøpe tomte til den pris som selger forlangte (s. 31) og at han derfor ble invitert hjem til kjøper for å diskutere mulighetene for likevel å få i stand en avtale. Han skal i tillegg ha gitt uttrykk for at han synes det var påfallende at møtet ble holdt hjemme hos Montelius, siden Montelius både var selgers representant og enhetsleder i kommunen.

Fra vår side kan vi ikke overprøve kjøpers subjektive vurdering og de tankeprosesser som ligger til grunn at han fant det påfallende med et møte hjemme hos Montelius.

Ut fra en objektiv målestokk, er det intet påfallende i at møter om salg ble avholdt hjemme på gården. Også Montelius refererer til et møte mellom partene (etter salget) som ble holdt på gården, jfr. foran. Slik vi oppfatter det, representerer valg av møteplass en tydeliggjøring av at Montelius opptrer privat og ikke som myndighetsperson. Det inngir ikke tillit at man alene ut fra den angivelige møteinvitasjonen skulle tro at Montelius ville drøfte kjøpet i egenskap av byggesakssjef.

Det er fremholdt i rapporten at Montelius i møtet ikke avklarte hvilken rolle han opptrådte i. Det har gitt granskerne grunnlag for følgende konklusjon (s. 32-33):

” *I mangel av avklaring av roller måtte kjøperen og medarbeideren gå ut fra at han opptrådte i begge roller*”.

Vi kan ikke se at det er grunnlag for en slik konklusjon ut fra det faktagrunnlag som presenteres i granskningsrapporten. Faktagrunnlaget i rapporten tilsier at man stod overfor en privat samtale – all den stund den angivelige samtalen gjaldt et privat tomtesalg og samtalen fant sted i Montelius' hjem og ikke i kommunen.

For å underbygge vurderingen, er det vist til at megler kunne tatt drøftelsen med kjøper. Det er også vist til at kjøper kunne vært henvist til en forhåndskonferanse med kommunen.

Vi står overfor en profesjonell aktør i byggebransjen. Enhver profesjonell aktør vet at byggetillatelse ikke deles ut i uformelle møter, over telefonsamtaler og for den saks skyld i forhåndskonferanser med kommunen.

At man i møtet eventuelt drøftet mulighetene for å få dispensasjoner fra reguleringsplanen, stiller ikke saken i noe annen stilling. Det er fortsatt slik at profesjonelle aktører som Damgaard Bygg AS må forutsettes å være er helt innforstått med at Montelius ikke kan binde opp saksbehandlingen.

Ut fra de utsagn som angivelig er gitt – og som rapporten bygger på – er det intet i disse som kan tolkes slik at Montelius har bundet opp kommunens saksbehandling. Som det fremgår av Robin Damgaards egen forklaring, er kjøpet heller ikke gjort ut fra bestemte forutsetninger knyttet til byggesaksbehandlingen.

Det er derfor ikke noe som helst grunnlag for antydninger – og enda mindre påstander – om rolleblanding. Når det ut fra dette forhold konkluderes i rapporten med at Montelius ”opptreden i forbindelse med saken anses som meget uryddig”, er dette ikke bare en urimelig overdrivelse. Vurderingen har etter vår mening ingen forankring i det faktiske grunnlag rapporten bygger på med utgangspunkt i det angivelige møtet på Grimsrød gård.

4.5.3. Utilbørlig påvirkning.

Det er i rapporten (s. 35) konkludert med at det ikke er holdepunkter for at enhetslederen, rent faktisk, har øvet utilbørlig påvirkning på saken.

Vi legger dette til grunn.

4.5.4. Notoritet rundt habilitetsspørsmålet.

I rapporten kritiseres at habilitetsspørsmålet ikke er omtalt i kommunens saksdokumenter. Denne kritikk er omtalt foran – og gjelder forhold som Montelius ikke kan ta ansvar for. Han har meldt fra om sin inhabilitet. Hva kommunens ledelse har notert om dette – og hvordan dette ellers er administrativt behandlet - har han som inhabil ikke hatt herredømme over. Spørsmål og kritikk om dette må rettes mot kommunens ledelse.

4.6. Oppsummering.

I rapporten konkluderes med at det er grunn til å betegne enhetslederens opptreden som ”meget uryddig”. Dette standpunkt er imøtegått og underbygget foran. Vår gjennomgang kan sammenfattes slik:

- Montelius var inhabil til å behandle byggesaken på gnr 69 bnr 503 som følge at hustruen eier naboeiendommen, Grimsrød gård.
- Montelius hadde ingen økonomiske eller andre interesser i sakens utfall, selv om han gir uttrykk for at han ønsket tomte bebygd med en enebolig.
- Montelius informerte sin leder (kommunalsjef teknisk) om sin inhabilitet. Kommunens ledelse har derfor hatt ansvar for etterfølgende vedtak og saksbehandling.
- Det er ingen holdepunkter for at Montelius har påvirket behandlingen eller på annen måte engasjert seg i saken.
- Det er ulike opplysninger om det angivelige møtet på Grimsrød gård og dermed et uklart bevisbilde vedrørende dette.

- Påstanden i granskningsrapporten om rolleblanding er uansett ikke underbygd av de faktiske forhold som er gjengitt i rapporten.
- Det har formodningen mot seg at Montelius skulle solgt tomte under foregivende av at den kunne bygges to boliger. Synspunktet er ikke forankret i kontraktsdokumentene. Montelius og hans ektefelle ville dessuten hatt størst økonomisk gevinst av tomtosalget hvis de selv hadde søkt tomte fradelt og deretter solgt tomtene hver for seg.
- Rapportens kritikk av saksbehandlingen knytter seg til vedtak og saksbehandling som Montelius som følge av sin inhabilitet ikke har hatt noen innflytelse over. Kritikken må i tilfelle rettes mot kommunens ledelse.
- Det er ikke noe å utsette på utfallet av saken.

Ut fra vår gjennomgang av saken, er det ingen tvil om at Montelius har behandlet denne saken korrekt. Det er derfor ikke grunnlag for kritikk.

Vedlegg:

- Grunnboksutskrift datert 01.12.2005
- Kjøpekontrakt av 10.12.2005.
- Skjøte tinglyst 21.12.2005
- Tilbud på oppdrag fra megler 23.11.2005
- Oppdragsavtale av 30.11.2005
- Megleropplysninger av 30.11.2005
- Rekvisisjon ligningsverdi med fullmakt av 30.11.20105
- Aksept av bud 06.12.2005.

Kap. 5. Rustverntomta, gnr. 69 bnr. 185.

5.1. Innledning.

Rustverntomta, gnr. 69 bnr. 185, var opprinnelig en del av Elisabeth Montelius' eiendom. Tomta ble frasolgt eiendommen lenge før Elisabeth Montelius overtok gården. På tomta ble det oppført et verksted som drev rustbehandling av biler. Det er bakgrunnen for at eiendommen omtales som Rustverntomta.

Tomta er senere blitt utvidet med et tilleggsareal mot øst. Også dette skjedde før Elisabeth Montelius ble eier av gården. Ved salget ble del av tilleggstomta klausulert (servitutbelagt) med byggeforbud. Forbudet fremgår av skjøte, som i følge granskningsrapporten ble tinglyst 1982.

Etter hvert ble virksomheten på eiendommen avviklet og tomta solgt.

I 2001 igangsatte kommunen arbeid med sikte på regulering av FV 921 over Grimsrødhøgda. I forbindelse med dette, ble tomta foreslått omdisponert fra industri/lager til boligformål. Det fremgår av rapporten at Elisabeth Montelius var kritisk til omreguleringen.

Reguleringsplanen ble imidlertid egengodkjent av kommunestyret i Halden 03.04.2002 og besluttet omdisponert til boligformål med en utnyttelsesgrad på BYA 20 % og aksept for bygging i 1,5 etasjer. Planen stiller krav om godkjent bebyggelsesplan før det kan gis byggetillatelse.

Det fremgår av granskningsrapporten at daværende eier av tomta søkte om byggetillatelse for i alt ni boliger 2003, og at han i forbindelse med dette søkte om dispensasjon fra det nylig vedtatte kravet om bebyggelsesplan.

Kommunen innvilget dispensasjonssøknaden ved administrativt vedtak av 30.04.2003.

Det fremgår av granskningsrapporten at tomta ble overdratt ny eier juni 2003 – altså etter at tomta var regulert og etter at det var gitt dispensasjon fra kravet om bebyggelsesplan.

Kjøperen av tomta ønsket å gjennomføre utbyggingen i henhold til tidligere dispensasjonsvedtak. Siden deler av tomta var belagt med byggeforbud i henhold til servitut, ble Elisabeth Montelius kontaktet med forespørsel om å slette servituten.

Partene ble enige om slik slettelse. Elisabeth Montelius mottok et økonomisk vederlag for dette – som bl.a. omfattet rett til vederlagsfri tilknytning for vann- og avløpsledninger lagt frem til eiendommen. Avtalen ble tinglyst 30.01.2004, samme dag som heftelsen ble slettet av grunnboka.

Med sikte på gjennomføring av byggeplanene, søkte kjøper bygningsmyndighetenes tillatelse til oppføring av småhusbebyggelse på tomta. Søknaden ble fremmet av tømrer Jan Erik Østensvig med Fredriksten Bygg AS som tiltakshaver.

Rammetillatelse ble gitt administrativt 30.06.2004. Den ble ikke fulgt opp med søknad om igangsettingstillatelse. I brev 25.01.2005 meddelte Østensvig at han i stedet trekker søknaden.

Tomta var på dette tidspunkt videresolgt til byggmester Roger Bjerkeli AS. I forbindelse med tilbaketrekkingen av søknaden, ble søknadspapirene makulert etter ønske fra Jan Erik Østensvig.

Roger Bjerkeli måtte derfor selv søke om rammetillatelse – basert på egen prosjektering. Søknaden er stemplet mottatt i kommunen 21.04.2005. Det fremgår av rapporten (s. 15) at Montelius overleverte saken til kommunalsjef Ottar Gundersen i begynnelsen av mai måned som følge av at han anså seg inhabil. Det fremgår forutsetningsvis av e-post 16.05.2005. E-posten er referert i rapporten.

Søknaden ble behandlet i planutvalget 04.07.2005. Det ble innstilt på godkjenning. Utvalget ga sin enstemmige tilslutning til dette, som vedtok at forslag til godkjenningsbrev skulle sendes tiltakshaver.

Bjerkeli fikk deretter igangsettingstillatelse for oppføring av boligene. Tillatelsen ble gitt administrativt 05.07.2005. Igangsettingstillatelse for riving av eksisterende bebyggelse med grunn, terreng og veiarbeider ble gitt administrativt 30.08.2005.

Like etter at byggarbeidene startet, påla bygningsmyndighetene byggestans. Det ble vist til at byggehøydene ikke var godkjent. Det ble derfor krevd fremlagt dokumentasjon av eksisterende og fremtidige terrenglinjer. Slik dokumentasjon ble mottatt og gjennomgått 22.09.2005. Kommunen krevde en delvis reduksjon av byggehøydene (for tre av i alt ni boliger). Samtidig ble krevd nye oppdaterte tegninger. Disse forelå 03.10.2005. Høydene ble godkjent samme dag og arbeidet gjenopptatt.

5.2. Montelius' administrative oppgaver i kommunen.

Som det fremgår av gjennomgangen av habilitetsreglene i kap. 3, smitter inhabilitet over på den inhabiles underordnede. Den underordnede er dermed avskåret fra å treffe vedtak i saken. Men han kan fortsatt saksbehandle – forutsatt at avgjørelsen treffes av den inhabiles overordnede eller andre som har formell kompetanse til å avgjøre saken.

Saksbehandlingen knyttet til ny bebyggelse på Rustverntomta går i følge granskningsrapporten helt tilbake til 2001. Granskerne har ved sin gjennomgang sett nærmere på behandlingen av byggesaken fra Elisabeth Montelius inngikk avtale med Østensvig om slettelse av servitutten med byggeforbud i 2004 til byggesaken ble sluttbehandlet i kommunen høsten 2005.

Vi har ved vår gjennomgang derfor heller ikke hatt noe behov for å gå helt tilbake til 2001. Av den grunn har vi ikke kontrollert de opplysninger som gis i granskningsrapporten om hva som foregikk i perioden frem til 2004. Disse opplysningene er derfor sammen med opplysningene om slettingen av byggeforbudet og avtalen om vann- og avløpstilknytning tinglyst 30.01.2004, lagt ukritisk til grunn ved vår gjennomgang.

Etter vår oppfatning kan man likevel ikke vurdere byggesaken uten å se hen til at det i 2003 ble gitt dispensasjon fra gjeldende regulering for utbygging av ni boliger. Med denne dispensasjonen var arealutnyttelsen fastlagt med endelig virkning, slik at den etterfølgende byggesaksbehandling blir av mer teknisk karakter. Det er derfor grunn til å omtale dispensasjonen nærmere ut fra dens betydning for den etterfølgende behandling av saken.

I perioden fra 2003 til 2005 – som altså vil bli omtalt i det følgende – har Montelius hatt ulike roller i kommunen. Fra 18.06.2003 til 01.08.2004 var han enhetsleder byggesak. Fra 01.08.2004 ble han også ansvarlig for plan og geodata (oppmåling) miljøvern og landbruk som enhetsleder for administrativ forvaltning. Før 18.06.2003 var Montelius overing. I byggesaksavdelingen. Han har arbeidet sammenhengende i avdelingen som saksbehandler siden 1997.

Montelius hadde altså ikke noe ansvar eller formell kompetanse i plansakene før august 2004. Plansakene ble i denne perioden behandlet administrativt av planavdelingen der Terje Lello var sjef. Frem til sommeren 01.08.2004 var Lello også overordnet byggesak.

Montelius har overfor oss presisert at rollefordelingen mellom ham og Lello var uklar frem til han ble enhetsleder for både byggesak og plan fra august 2004.

5.3. Habilitetsspørsmålet.

Rustverntomta har felles grense med Elisabeth Montelius' landbrukseiendom. Avstanden mellom tomta og bebyggelsen på gården er i følge måleverktøyet i kommunens nettbaserte kartløsning ca 250 meter. Tomta har også felles grense med fire tidligere fradelte og ubebygde tomter som tilhørte Elisabeth Montelius frem til de ble overskjøtet til Byggfirma Gjødalsstuen og Moen AS 26.08.2005.

Elisabeth Montelius ble varslet om byggesøknaden. Det fremgår av granskningsrapporten at hun var negativ til utbygging av eiendommen til boligformål da reguleringen ble varslet første gang 2001. Det skal i den forbindelse blitt vist til den tinglyste heftelsen.

For den periode som omhandles i granskningsrapporten – dvs tiden etter at byggeforbudet ble slettet – har familien Montelius stilt seg positiv til utbygging, (se s. 17).

Legges dette til grunn, er det vanskelig å se at Montelius er inhabil i egenskap av nabo. Inhabilitet må i tilfelle begrunnes med at det foreligger andre forhold som er egnet til å svekke hans upartiskhet.

Vi legger likevel til grunn at Montelius var inhabil. Vi bygger i denne sammenheng på rapportens opplysninger om at hustruen som følge av avtalen om vann- og avløpstilknytning hadde økonomiske interesser i at byggesaken ble gjennomført side Grimsrød gård var gitt rett til vederlagsfritilknytning til tomtas vann- og avløpsanlegg. For ordens skyld gjøres oppmerksom på at avtalen ikke er gjennomgått av oss.

Som det fremgår foran, vurderte også Montelius seg som inhabil. Av den grunn ble byggesaken overført til overordnet nivå, slik det er referert i granskningsrapporten s. 15 og 16.

5.4. Dispensasjonen fra reguleringsformålet – gitt i 2003.

Vi legger til grunn at saken om dispensasjon fra kravet om å utarbeide bebyggelsesplan ble besluttet av planavdelingen. Vedtaket ble fattet av Terje Lello, som leder av avdelingen. Det var også Lello som ga Jan Erik Østensvig rammetillatelse for oppføring av småhusbebyggelse på eiendommen ved vedtak 30.06.2004. Se vedlagte dispensasjonsvedtak.

Det er uklart for oss hvorfor Lello behandlet Østensvigs byggesak. Mest sannsynlig har det sammenheng med at Lello i perioden opptredte som overordnet for byggesaker og behandlet saken i dennes egenskap og at Montelius som følge av sitt naboskap til tomte ble ansett som inhabil.

Dispensasjonsvedtaket som Lello fattet 2003 fastlegger at tomte var bebyggelig uten ytterligere reguleringsmessig avklaring. Den er derfor en helt avgjørende premiss for den etterfølgende byggesaksbehandlingen.

Siden Lello på dette tidspunkt var sideordnet/overordnet Montelius – og saken lå til planavdelingen – er det ikke grunnlag for å reise noen form for kritikk mot Montelius i forbindelse med disse vedtakene.

Vi oppfatter granskningsrapporten slik at det heller ikke i rapporten fremkommer kritiske bemerkninger i forbindelse med dette.

5.5. Makuleringen av Østensvigs byggesak.

I granskningsrapporten reageres det på at byggesaksdokumentene i Østensvigs byggesak ble makulert. Vi er enig i denne kritikken.

Montelius er imidlertid ikke rett adressat. Det fremgår at beslutningen om makulering ble tatt av daværende kommunalsjef Jonny Holmbakken med Bjørn Saksæter som saksbehandler i brev til Østensvig 02.02.2005. Montelius har således ikke hatt noen befatning med dette og adgangen til å foreta slik makulering ligger hos de ansvarlige for post og arkiv i kommunen. Han opplyser dessuten at han er uten datateknisk kompetanse til å slette dokumenter i kommunens saksbehandlingssystem.

5.6. Søknaden fra Roger Bjerkeli AS.

5.6.1. Realitetsvedtak fattet av Montelius' overordnede/planutvalget.

Det er dokumentert at Montelius erklærte seg inhabil i forkant av behandlingen av byggesøknaden fra Roger Bjerkeli AS. I tråd med dette har han ikke deltatt under behandlingen av saken. Rammetillatelsen ble gitt av planutvalget etter innstilling fra rådmannen og Ottar Gundersen som daværende kommunalsjef teknisk. Det er rammetillatelsen som gir tiltakshaver rett til å bygge. Igangsettelsestillatelsen – som gis i ettertid – er normalt ikke noe enkeltvedtak.

Før igangsettingstillatelse gis, skal de ansvarlige aktører godkjennes og de skal ha bekreftet sitt ansvar etter særlige regler om dette.

5.6.2. Igangsettingstillatelsen.

Det er gitt to igangsettingstillatelser. Den første gjaldt byggearbeidene og ble gitt 05.07.2005 av Thor Egil Sætre – som daværende fungerende kommunalsjef kommunalteknikk. Sætre var overordnet Montelius. Vedtaket reiser derfor ingen spesielle problemstillinger om habilitet.

Av korrespondansen kan det se ut som Montelius har gitt den andre igangsettingstillatelsen. Den ble gitt 30.08.2005 og gjelder riving, grunn samt vei- og terrengarbeider. Vi har imidlertid ikke sett tillatelsen i underskrevet stand. Det er derfor for oss usikkert om den er bekreftet eller elektronisk godkjent av Montelius eller andre. Har Montelius behandlet igangsettingstillatelsen, er det formelt en saksbehandlingsfeil. Den har imidlertid ikke hatt noen praktisk betydning og det har heller ikke munnet ut i noen kritikk fra granskernes side.

5.6.3. Forespørselen om endret utbygging.

I følge rapporten skal Roger Bjerkeli ha vært i kontakt med Montelius etter at byggesøknaden var oversendt kommunen. Tidspunktet er ikke nærmere angitt. Byggmesteren skal ha sjekket ut mulighetene for en tilsvarende utbygging som på nabotomta (Grimsrødhøgda 56 og 58). Montelius skal i følge Bjerkeli ha uttalt at ”det kan du bare glemme” eller lignende. I følge rapporten så tiltakshaver det deretter formålsløst å sende ny og endret byggesøknad.

Montelius er foreholdt samtalen. Han utelukker at noen slik samtale har funnet sted. Han uttaler seg av prinsipp ikke til denne typen forespørsler.

I tilfelle Bjerkeli likevel har oppfattet Montelius som beskrevet, må samtalen i så fall ha vært helt uformell med betraktninger som Bjerkeli som byggmester ikke kan ha lagt svært meget i. Det har aldri vært søkt om noen økt utnyttelse. Problemstillingen virker dessuten ganske oppkonstruert. Det fremgår av byggetegningene på nabotomta at utnyttelsen ikke er vesentlig annerledes (større). Dispensasjonssøknaden på nabotomta viste sammenkjedede boliger med en tomteutnyttelse på BYA 26,5 % i en etasje. På Bjerkelis tomt var det anledning til å bygge 20 % - men med en byggehøyde på 1,5 etasje. I praksis er det derfor ikke stor forskjell i antall tillatte gulvmeter. Om dette, se kap.6. Det er derfor vanskelig å forstå at dette noen gang har vært noen reell problemstilling.

Ser man på realitetene, forholder det seg slik: Tomta fikk allerede en dispensasjon i 2003 fra kravet til bebyggelsesplan. Da gjaldt ni eneboliger med en tomteutnyttelse som lå innenfor reguleringsplanens krav på BYA 20 %. En endret søknad om sammenkjedede boliger med en høyere tomteutnyttelse, ville i tilfelle utløst krav om ny dispensasjonssøknad fra bebyggelsesplan. Da ville det i tilfelle også vært behov for å dispensere fra kravet til tomteutnyttelse. Det ville i tilfelle kunne forsinket prosessen.

På tidspunktet samtalen angivelig fant sted, var søknaden på naboeiendommen ikke sluttbehandlet. Men det ble tidlig klart at administrasjonens innstilling var negativ. Allerede 11.05.2005 sendte kommunalsjef Gundersen et brev til Halden Arkitektkontor AS (som ansvarlig søker på nabotomta) hvor administrasjonen meddelte at de var negative til å dispensere fra arealdelens krav til bebyggelsesplan.

Det ville derfor ikke vært overraskende om noen i kommunen – om det var Montelius eller andre – ga uttrykk for at det var upåregnelig at Bjerkeli skulle få dispensasjon.

Det står heller ikke til troende at den angivelige tilbakemeldingen hadde et slikt innhold at den reelt førte til at Bjerkeli avstod fra å fremme en ny dispensasjonssøknad. Bjerkeli er en profesjonell aktør som man må forutsette kjenner saksgangen i byggesaker, og det har formodningen mot seg at et uformelt svar på en så løs forespørsel skulle påvirket Bjerkelis beslutninger.

Bjerkeli fikk godkjent sin byggesak etter kort tid (i møte 04.07.2005) og i samme møte som planutvalget ga dispensasjon for bygging av nabotomta. Dispensasjonen på nabotomta ble gitt i strid med administrasjonens innstilling. For Bjerkeli måtte det fra dette tidspunkt fremstått som mulig å få dispensasjon for tilsvarende utnyttelse av sin tomt. Til tross for dette avstod Bjerkeli fra å søke dispensasjon for et lignende prosjekt i ettertid. I stedet valgte han å bygge i samsvar med den gitte tillatelsen.

I granskningen legges til grunn at Montelius uttalte seg som referert i rapporten. Det danner grunnlag for kritikk fra granskerne. Om uttalelsen falt slik det er referert, hvilket Montelius bestrider, er kritikken mot Montelius firettslig i den forstand at man vanskelig kan hevde at Montelius har utført saksbehandling eller fattet vedtak i strid med habilitetsreglene. Det er derfor høyst uklart hvilke normer Montelius skulle tilsidesatt som kan gi grunnlag for kritikk.

Slik det er referert må i tilfelle både henvendelse og svar ha vært av uformell karakter. Bjerkeli kan ikke – som en profesjonell aktør - høres med at svaret (slik det er referert) var egnet til å påvirke søknadsprosessen eller at tilbakemeldingen var utilbørlig på annen måte. Ønsket Bjerkeli en nærmere vurdering, fikk han i tilfelle tatt forholdet opp mer formelt med kommunen. Da ville han sannsynligvis fått den samme tilbakemeldingen som ble gitt Halden Arkitektkontor AS om utbyggingen av nabotomta.

5.6.4. Påvirkning av saksbehandlingen? Søknaden om VVS installasjonen.

I granskingsrapporten s. 16 omtales Montelius rolle i forbindelse med at det ble søkt om VVS installasjon 19.april 2005. Vi har ikke sett VVS søknadene og det er uklart for oss om søknaden er en del av byggemeldingen av huset (hvor også VVS installasjonene er søknadspliktige) eller om den gjelder den mer tekniske utførelse med samtykke til tilkopleing til kommunens eget ledningsnett etter kommunens sanitærreglement.

Montelius har redegjort for at man den gang behandlet søknad om VVS installasjoner som en selvstendig byggesak med egne ansvarsretter. Vi legger derfor til grunn at saken ble behandlet i forhold til plan- og bygningslovens regelverk. Det var den gang Øystein Gaulin som vanligvis saksbehandlet disse sakene.

Montelius har opplyst at det var praksis at man ikke behandlet søknaden om VVS installasjoner før det var gitt byggetillatelse til tiltaket som sådan. I dag er situasjonen annerledes. I dag behandles disse sakene som en integrert del av byggesaken med samme saksbehandler som i byggesaken.

Det er etter det opplyste festet to gule lapper på søknadspapirene. Slik dette er referert, er lappene skrevet av Øystein Gaulin. Her fremgår at både Montelius (04.05.2005) og kommunalsjef Gundersen (09.06.2005) har gitt beskjed om at sakene skal avventes inntil videre. Som nevnt er dette i henhold til praksis.

Selv om tilbakemeldingen handler om prioritering av avdelingens ressurser, (slik at man ikke saksbehandler saker som senere viser seg å bli uaktuelle), kan man reise spørsmål om beskjeden av 04.05.2004 må oppfattes som brudd på habilitetsreglene, altså at Montelius gjennom dette har deltatt i tilrettelegging av grunnlaget for en senere avgjørelse. Rapporten inneholder ingen drøftelse av dette. Det formuleres heller ingen kritikk på dette punkt. I rapporten gir man alene uttrykk for at det fremstår som uklart hvorfor enhetslederen ga beskjed om å avvente når han alene hadde erklært seg inhabil.

Prioriteringen er etter det opplyste i samsvar med praksis.

For vår del, vil vi for ordens skyld presisere at det 04.05.2005 antakelig ikke var tatt endelig stilling til habilitetsspørsmålet (hvilket fremkommer i e-posten til Gundersen 16.05.2005, se rapporten s. 15).

Det kan også være en mulig årsak til at Gaulin fikk beskjed om å vente og at det var forutsatt å skje en habilitetsavklaring i mellomtiden. Av påtegningen 09.06.2005 fremgår forutsetningsvis at kommunalsjefen hadde overtatt ansvaret for saksbehandlingen.

Forholdene ligger langt tilbake i tid. Men det må likevel kunne konkluderes med at beskjeden om å avvente ikke rammes av habilitetsreglene.

5.7. Pålegget om byggestans.

Det fremgår av byggesaksdokumentene at byggearbeidene ble stanset fordi kommunen mente det var bygget for høyt. Det ledet til at det ble gitt pålegg om å endre høydene for noen av husenes vedkommende. Pålegget ble akseptert av utbygger.

I rapporten er det redegjort for at Montelius oppsøkte byggeplassen etter at byggearbeidene startet opp. Han skal i følge rapporten ha gitt beskjed om at byggearbeidene måtte stanse fordi bebyggelsen kom for høyt. Det fremgår uttrykkelig av rapporten at Bjerkeli har forklart at Montelius i denne sammenheng henvendte seg som nabo. Det er derfor ikke grunnlag for misforståelser rundt Montelius rolle i denne sammenheng.

All den stund Montelius ga uttrykk for at han opptrådte som nabo, kan man vanskelig kritisere Montelius. Han har på lik linje med andre anledning til å engasjere seg i saker som gjelder hans eller ektefellens interesser.

Montelius har for sin del opplyst at han aldri snakket med Roger Bjerkeli om saken. Han kan heller ikke erindre at han besøkte byggeplassen, men utelukker det heller ikke. Men det er korrekt at han reagerte på høydene og at han muntlig nevnte dette for de ansvarlige for byggesaken i kommunen.

I denne sammenheng er det grunn til å understreke at kommunen som utgangspunkt plikter å reagere mot ulovlig byggevirksomhet. Kommunen kan ikke lovlig fri seg fra denne plikten, selv om eventuelle tips om ulovlig bygging kommer fra inhabile personer.

Slik vi oppfatter granskningsrapporten, retter ikke kritikken i rapporten seg mot Montelius opptreden. Kritikken retter seg mot at det ikke er nedtegnet noe skriftlig om Montelius' etterfølgende varsel til kommunen, og den etterfølgende begrunnelse for stansing med krav om endring av høydene.

Montelius var inhabil. Som inhabil kan han ikke delta i saksbehandlingen eller fatte vedtak. Kritikken om manglende skriftlighet må derfor rettes mot kommunens ledelse. Det var overordnet ledelse som hadde ansvar for både avgjørelsen og saksbehandlingen. Det var i tilfelle kommunalsjefen som skulle sørget for notoritet om varslingen, og som eventuelt pliktet å gi en mer utfyllende begrunnelse for stansingsvedtaket.

Som kjent hadde Montelius erklært seg inhabil i saken. Han har derfor ikke hatt innflytelse på kommunens etterfølgende behandling av høydespørsmålet.

5.8. Oppsummering.

Varselet som danner grunnlag for granskningen reiser spørsmål om utbyggingen av Rustverntomta møtte større hindringer enn utbygging av nabotomta. I granskningsrapporten fremkommer ikke noe som kan underbygge et slikt standpunkt.

I rapporten vurderer granskere om det er grunn til å kritisere Elisabeth Montelius' privatrettslige disposisjoner. Det fremheves at det ikke er noe påfallende eller kritikkverdig med de avtaler som ble inngått.

Rapporten legger videre til grunn at Asbjørn Montelius ikke involverte seg i, eller påvirket saksbehandlingen i kommunen. Det er likevel pekt på et par forhold som etter granskernes vurdering er kritikkverdige.

Forholdet er drøftet og gjennomgått foran. Det er ikke grunnlag for noen form for kritikk mot Montelius for hans befatning med byggesaken på Rustverntomta.

- Han har ved mottakelsen av byggesaken erklært seg inhabil.
- Han har ikke involvert seg i saksbehandlingen og beslutningen om byggetillatelse ble tatt i planutvalget.
- Han har uttrykkelig opptrådt som nabo i forhold til tiltakshaver. I den grad han har engasjert seg (høydespørsmålet) har det vært i denne egenskap, hvilket til overmål fremkommer av tiltakshavers forklaring.

- Det er omstridt om Montelius har besvart henvendelse fra tiltakshaver om muligheten for ytterligere dispensasjoner. Uansett gir dette – slik det er fremstilt – ikke grunnlag for kritikk.

Øvrige forhold som er omtalt i rapporten, men som ikke er særskilt behandlet i rapportens oppsummerende punkt ”granskernes vurderinger”, er gjennomgått forløpende foran. De forhold dette gjelder, gir heller ikke grunnlag for kritikk mot Montelius.

Vedlegg:

- Dispensasjonsvedtak 30.04.2003
- Rammetillatelse av 30.06.2004 til Jan Erik Østensvig.
- Bekreftelse på tilbakekalling av søknad av 02.02.2005.
- Protokoll fra planutvalgsmøte 04.07.2005 med forslag til rammetillatelse (datert 13.06.2005) til Roger Bjerkeli AS
- Igangsettingstillatelse 05.07.2005
- Igangsettingstillatelse 30.08.2005.

Kap. 6. Utbygging av fire tomter med 12 boenheter på Grimsrødhøgda, gnr. 69 bnr. 490-493.

6.1. Innledning.

Eiendommene gnr. 69 bnr. 490-493 på Grimsrødhøgda ble tillatt utskilt fra Grimsrød gård i 1985 med sikte på utbygging. Elisabeth Montelius kjøpte Grimsrød gård i 1991 fra sine foreldre. Samtidig ervervet hun også de fire utskilte tomtene.

Tomtene ligger ved siden av Rustverntomta. De ligger i en avstand på ca. 250 meter fra boligbebyggelsen på Grimsrød gård.

Det ble 23.02.2005 inngått en intensjonsavtale mellom Elisabeth Montelius og Byggefirma Gjødalstuen og Moen AS om utbygging av området. Avtalene er senere videreført i kjøpekontrakt av 17.08.2005. Det fremgår av denne at tomtene ble overdratt for kr. 1.9 mill. Det fremgår av grunnboka at tomtene ble overskjøtet 26.08.2005 for samme sum.

Etter overtakelsen er tomtene blitt sammenføyd og bebyggt. Den er i dag matrikulert under gnr. 69 bnr. 490. Den er seksjonert i 12 boligseksjoner.

6.2. Områdets reguleringsmessige status.

Det fremgår av byggesaksdokumentene at de fire oppmålte tomtene ved salget var utlagt som del av et eksisterende byggeområde for boliger i kommuneplanens arealdel. Den del av tomtene som lå nærmest fylkesveien var også omfattet av reguleringsplan for Rustverntomta, nemlig "Grimsrødhøgda, Fv 921, g/s vei, egengodkjent av kommunestyret 04.03.2002. Denne del utgjorde en stripe langs fylkesveien. Stripen var vist som byggeområde for boliger uten spesifikt krav til tomteutnyttelse. På Rustverntomta var situasjonen en annen. Her var utnyttelsesgraden satt til BYA 20 % med høydebegrensning på 1,5 etasje. Årsaken til at det ikke var fastsatt særskilt utnyttelsesgrad for stripen langs veien er ikke oppgitt, men må antakelig skyldes at man i reguleringssammenheng vurderte arealet som fremtidig tilleggsareal til de oppmålte byggetomtene innenfor gnr. 69 bnr. 490-493.

I kommuneplanen var det krav om utarbeidelse av bebyggelsesplan som vilkår for byggetillatelse dersom tiltaket omfatter mer enn tre boliger. I dette tilfellet ble det aktuelt å bygge 12 boliger på fire tomter. Det var lagt opp til en samlet utnyttelse på tvers av tomtegrensene. Av den grunn var det påkrevd med dispensasjon fra plankravet.

I den regulererte delen av tomta var det også krav om bebyggelsesplan. Utbygging av området var derfor også betinget av dispensasjon fra denne.

6.3. Byggesaksbehandlingen.

Byggfirma Gjødalstuen og Moen AS søkte 04.03.2005 om dispensasjon fra plankravet. Søknaden ble mottatt i kommunen 07.03.2005. Det var Halden Arkitektkontor AS som søkte på vegne av byggfirmaet.

Det fremgår av granskningsrapporten s. 20 at Montelius straks erklærte seg inhabil. Rapporten bygger på et notat som jur. rådgiver Sven Stranger sendte rådmannen pr. e-post 16.03.2005. Deler av e-posten er gjengitt i rapporten. I vår gjengivelse benytter vi navn om de personer som omtales. Her fremgår følgende:

” *Kona til Montelius er hjemmelført grunneier på samtlige av de 4 fraskilte tomter som skal bygges ut med 5 rekkehuskomplekser inneholdende opplyst 12 leiligheter. Montelius tar saken opp med meg straks og erklærer seg inhabil. Montelius er klart inhabil fordi han er gift med en part i saken*”.

Kommunen behandler deretter saken som om Montelius er inhabil. Saksbehandlingen blir lagt til overordnet nivå. Dispensasjon og byggetillatelse blir senere gitt av planutvalget i møte 04.07.2005.

I samme møte ga for øvrig utvalget en tilsvarende dispensasjon fra plankravet på Rustverntotma. Om dette, se kap. 5.

6.4. Habilitetsvurderingen.

Elisabeth Montelius var på tidspunktet saken ble behandlet i kommunen formelt eier av tomte. Asbjørn Montelius kunne derfor ikke avgjøre eller delta i behandlingen av byggesaken, idet han var gift med en som formelt måtte anses som part.

Montelius opptrådte korrekt når han erklærte seg inhabil ved mottakelsen av saken. Med Strangers e-post til rådmannen 16.03.2005 var også rådmannen informert om Montelius inhabilitet.

Det er uklart for oss hvorfor rådmannsavdelingen ved sin juridiske rådgiver behandlet saken innledningsvis. Ut fra hvordan andre saker ble behandlet i samme periode, ref. saken om Rustverntotma og saken om utbygging av gnr 69 bnr 503, se kap. 5 og kap 4, var det ellers vanlig at det var overordnet kommunalsjef som tok over ansvaret for behandlingen av slike saker.

Som vi senere skal komme tilbake til, overtok kommunalsjef Ottar Gundersen til slutt ansvaret for saken på vegne av rådmannen.

6.5. Forslaget om ekstern saksbehandling.

Sven Stranger anbefalte daværende rådmann Pedersen å ta saksbehandlingen ut av huset.

I rapporten er fremlagt skriftveksling mellom rådmannen og Stranger av 22.03.2005. Her fremgår at rådmann Pedersen var enig i forslaget.

Rådmannen understreker tidspresset i saken og ba om at saksbehandlingen ble avsluttet så raskt at saken kunne komme opp i planutvalget 11.04.2005. Rådmannen satte derfor frist for avslutning av saksforberedelsen til 31.03.2005.

Stranger henvendte seg deretter til Per Bjørn Homstvedt i byggesaksavdelingen i Fredrikstad kommune. Homstvedt er ingeniør og en erfaren og kompetent byggesaksbehandler. I følge rapporten ble henvendelsen sendt 29.03.2005.

Allerede den gang må det ha fremstått som utfordrende å klare tidsfristen som rådmannen satte for avslutning av saksforberedelsen.

Det viste seg at tidsfristen ikke holdt. I e-post fra Stranger til Homstvedt purret Stranger på tilbakemelding og uttrykte usikkerhet om Homstvedt kunne påta seg oppdraget. E-posten er gjengitt i granskningsrapporten.

Slik vi leser granskningsrapporten, påtok Homstvedt/Fredrikstad kommune seg oppdraget. Av rapporten fremgår at de oversendte en e-post fra 02.05.2005 med utkast til brev om statlig høring.

I granskningen er det deretter konkludert med at Per Bjørn Homstvedt aldri fullførte oppdraget. Det er også lagt til grunn at de involverte saksbehandlerne ikke erindrer noe om årsaken til dette (s. 23).

Det er imidlertid på det rene at kommunalsjef Ottar Gundersen saksbehandlet saken. Kort tid etter mottakelsen av utkast til brev om statlig høring, skriver Gundersen til Halden Arkitektkontor AS. Brevet sendes 11.05.2005. Her gir Gundersen uttrykk for at kommunen ikke vil anbefale dispensasjon fra plankravet. Det fremgår at kommunen vurderte saken slik at det ikke forelå tilstrekkelig særlig grunn for å dispensere. Etter daværende pbl § 7 var dispensasjon betinget av at det forelå slike grunner.

I rapporten blir det redegjort for at Gundersen skriver i samarbeid med saksbehandler i Fredrikstad kommune ("etter muntlig diskusjon"). Se rapporten s. 33.

I brevet meddeles Halden Arkitektkontor AS at spørsmålet om dispensasjon kan bringes inn for planutvalget i kommunen dersom tiltakshaver var uenig og ønsket å gå videre med behandlingen av saken.

For de som kjenner byggesaksprosesser, fremstår Gundersens uttalelse som en grei forklaring på hvorfor saken ikke ble saksbehandlet med statlig høring i tråd med utkastene fra Fredrikstad kommune.

I praksis er det vanlig at man ikke sender dispensasjonssaker på statlig høring dersom det er på det rene at administrasjonen er negativ til søknaden. I dette tilfelle var kommunen negativ til dispensasjon. Det var derfor ikke behov for å sette i gang en omfattende saksbehandling på statlig nivå. Skulle det senere vise seg at planutvalget ville dispensere, var det ved valg av denne fremgangsmåte vanlig at det ble truffet et prinsippvedtak i utvalget. Saken ble deretter sendt på høring med etterfølgende og avsluttende politisk behandling. Vi har erfaring fra at denne fremgangsmåten ble brukt i Fredrikstad kommune og Hvaler kommune. Montelius har på vår forespørsel uttalt at man også i Halden behandler dispensasjonssaker på denne måten.

Fremgangsmåten innebar i tilfelle at saken måtte behandles to ganger i planutvalget. I mellomtiden måtte man – dersom man fortsatt mente det var nødvendig med statlig høring - innhente uttalelse fra statlige myndigheter hvis saksområde ble berørt.

Mye tyder derfor på at det er galt når det i granskningsrapporten påstås at Fredrikstad kommune ikke utførte sitt oppdrag. Slik saken fremstår, var det ikke behov for ytterligere bistand når Halden kommune meddelte søker at man ikke ville gi dispensasjon. Ytterligere saksbehandling (i form av statlig varsling og bearbeiding og vurdering av høringsuttalelsene) måtte man i tilfelle komme tilbake til dersom det skulle vise seg at planutvalget hadde en annen oppfatning.

6.6. Behandlingen av saken i planutvalget.

Av granskningsrapporten fremgår at Byggfirma Gjødalstuen og Moen AS sendte inn søknad om byggetillatelse 01.06.2005. I følgebrevet fra tiltakshaver fremgår – slik det refereres i rapporten s. 24 – at man ønsker en rask saksbehandling for å unngå permitteringer.

Vi oppfatter dette slik at det med dette ligger implisitt et ønske om å få dispensasjonen opp for planutvalget, dersom dette var nødvendig for å få saken godkjent. Slik vi oppfatter det, gikk søknaden ikke gjennom Halden Arkitektkontor AS. Søknaden ble i stedet fremmet direkte av tiltakshaver.

Dispensasjonssaken ble behandlet av planutvalget 04.07.2005. Av møteinnkallingen fremgår at det var utvalgsleder Carsten Dybevig fra Høyre som satte dispensasjonssaken på sakskartet.

Rådmannens innstilling var fortsatt negativ. Kommunalsjef Ottar Gundersens brev til Halden Arkitektkontor AS 11.05.2005 var blant de trykte vedleggene til saken sammen med søknaden om dispensasjon med utdrag av de relevante bestemmelsene i reguleringsplanen og kommuneplanens arealdel.

Ved behandlingen, fravek utvalget administrasjonens innstilling. Vedtaket ble fattet med Høyres, Fremskrittspartiets og Arbeiderpartiets stemmer, mens de to representantene fra Miljøpartiet de grønne og Senterpartiet stemte mot. Følgende ble vedtatt:

” *UPML gir i samsvar med Plan- og bygningslovens § 7, dispensasjon fra § 2.5 i kommuneplanens arealdel. Videre gir UPML igangsettingstillatelse/byggetillatelse for det omsøkte tiltaket*”.

Av saksprotokollen fremgår at verken rådmannen eller Ottar Gundersen møtte. Vi antar det skyldes ferieavviklingen. I deres sted møtte fungerende konstituert rådmann Frank Willy Larsen og Andreas Ebeltøft fra kommunens planavdeling.

Det fremgår av vedtaket at utvalget ga dispensasjon. I tillegg ga de byggetillatelse. Det siste er overraskende, all den stund det bare var dispensasjonssaken som ble fremmet til politisk behandling.

Det fremgår ikke av granskningsrapporten om det er gjort undersøkelser om den videre behandlingen av saken. Det er som følge herav ikke redegjort for hvordan utvalgets vedtak ble tolket og gjennomført av administrasjonen. Det gjelder både i forhold til oppfølgingen av dispensasjonsspørsmålet og byggetillatelsen.

Vi har derfor innhentet informasjon om dette. Det er dokumentert at administrasjonen ga en formell byggetillatelse (med rett til igangsetting) påfølgende dag. Tillatelsen er undertegnet av fungerende kommunalsjef teknisk Thor Egil Sætre og Bjørn Saksæter. I dette ligger at administrasjonen må ha tolket vedtaket i utvalget som en fullmakt til å gi byggetillatelse dersom vilkårene ellers forelå.

Vi har ovenfor fremholdt at planutvalget var avskåret fra å dispensere i møtet dersom det var påkrevd med statlig varsling – slik Fredrikstad kommune hadde lagt opp til i sin rådgivning overfor Halden kommune. Med dispensasjonsvedtaket og den påfølgende byggetillatelsen må det legges til grunn at både politisk ledelse og administrasjon har vurdert statlig varsling som unødvendig.

Vi har for vår del ikke funnet det nødvendig å ta stilling til om slik varsling var påkrevd. Vi stiller oss likevel kritisk til om slik varsling var nødvendig. Området var jo allerede avsatt til bebyggelse i reguleringsplan og i arealdelen til kommuneplan. Som vedlegg til vår uttalelse, følger kopi av retningslinjer Fylkesmannen har sendt kommunene 2001 og 2009 om statlig høring. I følge disse retningslinjene var slik høring ikke nødvendig. Det er også grunn til å understreke at forholdet til vegmyndighetene var avklart gjennom tidligere regulering av Grimsrødhøgda, Fv 921, g/s-vei. Her var byggeavstanden fastlagt og avkjørsel til området regulert. Det skulle derfor heller ikke være behov for noen ny vurdering av dette fra vegvesenets side.

Som rapporten korrekt fremhever, er det uvanlig at utvalget fatter vedtak i saker uten saksfremstilling med tilhørende underlagsmateriale. Politikerne har imidlertid tilgang til byggesaksmappene på forhånd, og det er også vanlig at disse tas med til møtene. Det er likevel grunn til å stille spørsmålstegn ved lovligheten av den del av vedtaket som gjelder byggetillatelse (igangsetting).

Som det fremgår foran, ga administrasjonen byggetillatelse påfølgende dag, hvilket rimeligvis må tolkes slik at administrasjonen ikke oppfattet denne del av utvalgsvedtaket som endelig, men alene som en fullmakt til å gi tillatelse dersom øvrige vilkår forelå. Vi har ikke grunnlag for å evaluere administrasjonens behandling vedrørende dette, men antar utfallet er i samsvar med de signaler som ble gitt under møtet.

Det er på den annen side lett å se at utvalget skulle avgrenset vedtaket til dispensasjonsspørsmålet. I tilknytning til dette burde det ligget en vurdering på saken fra administrasjonens side om behovet for statlig varsling. Siden det ikke ligger noe skriftlig om dette på saken, er det uklart om dette spørsmål var tema under møte eller påfølgende dag – da administrasjonen satte dispensasjonen ut i livet gjennom særskilt byggetillatelse.

Den kritikk som med rette kan reises mot vedtaket og den påfølgende oppfølging fra administrasjonens side, rammer imidlertid ikke Montelius. Han har ikke vært noen del av behandlingen i planutvalget og heller ikke tatt del i den etterfølgende administrative oppfølgingen av vedtaket.

6.7. Montelius` rolle i forhold til habilitetsreglene.

6.7.1. Innledning.

Som nevnt, erklærte Montelius seg inhabil da saken ble mottatt i kommunen. All saksbehandling er deretter skjedd gjennom rådmannen/rådmannskontoret, Fredrikstad kommune og kommunalsjef teknikk Ottar Gundersen. Saken er endelig avgjort av planutvalget og planutvalgets vedtak er til slutt fulgt opp med en endelig byggetillatelse av stedfortredende kommunalsjef. Montelius har som inhabil ikke vært noen del av saksbehandlingen og vedtaksprosessen. På det tidspunkt planutvalget behandlet saken – som skjedde i et ekstraordinært møte i ferien – var Montelius heller ikke til stede.

Rapporten (s. 29) konkluderer likevel med at Montelius har opptrådt ”klart kritikkverdig”. Granskerne påstår Montelius ”motarbeidet administrasjonens forsøk på å sikre en tillitsvekkende, objektiv og habil behandling av saken og at det er vanskelig å se noen legitim begrunnelse for dette”.

De forhold som danner grunnlag for de kritiske bemerkningene gjennomgås fortløpende i det følgende:

6.7.2. Det rettslige grunnlaget – vurderingsnormen.

Enhver part i en forvaltningssak har rett til å ivareta egne interesser. Den er en del av vårt demokratiske system at man har muligheter for å gjøre sitt syn gjeldende før avgjørelser fattes. Forvaltningsloven sikret disse rettighetene på flere måter, bl.a. gjennom regler om partsinnsyn, varsling og uttalerett og retten til å påklage endelige vedtak til overordnet organ. Retten til å fremme egne interesser overfor forvaltningen er en del av vårt demokratiske system og oppfattes vanligvis som et gode – både for å sikre innflytelse fra de som blir berørt og for å sikre best mulige avgjørelser.

Det er ikke slik at det for tjenestemenn i forvaltningen gjelder særlige regler. Også tjenestemenn har anledning til å kunne gi uttrykk for sine oppfatninger i konkrete saker og å fremme sine interesser.

Habilitetsreglene avskjærer imidlertid tjenestemannen fra å delta i avgjørelsen av saker hvor han og hans nærstående er part. Det gjelder både adgangen til å fatte vedtak i saken og det gjelder retten til å tilrettelegge grunnlaget for avgjørelsen, jfr. forvaltningslovens § 6.

Montelius handlingsrom som tjenestemann ligger innenfor disse rammer.

I granskningsrapporten uttales følgende (s. 26):

” *Som part eller representant for parten, må imidlertid en tjenestemann kunne benytte seg av de rettighetene parter ellers har i en forvaltningssak. Tjenestemenn kan likevel ikke benytte sin tjenestemessige stilling eller posisjon til for eksempel å presse saken frem eller påskynde saksbehandlingen*”.

Som grunnlag for denne norm, har granskerne i en fotnote vist til Frihagen, Inhabilitet etter forvaltningsloven, Bergen 1985 s. 90.

I prof. Frihagens bok finner man sitatet i et petitavsnitt, hvor prof. Frihagen belyser dette med en uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling av 22.04.1970. Her ble det lagt til grunn at en advokat som var kommunestyremedlem ikke kunne interpellere om en sak i kommunestyre for å oppnå en fordel for klient. I tilknytning til dette, uttales det imidlertid:

” *Som partsrepresentant måtte han imidlertid kunne skrive eller ringe til kommunen med anmodning om å påskynde saken*”.

Det siste må utvilsomt være klart. Lovens krav er at den inhabile ikke tilrettelegger grunnlaget for en avgjørelse”. I følge Frihagen s. 90 må en inhabil først og fremst ”ikke delta i selve saksutredningen, slik at han eller hun kan påvirke måten saken presenteres på og derved påvirke sakens utfall”.

Vi legger dette til grunn for vår vurdering.

6.7.3. Åpenhet rundt Montelius' påvirkning.

Det er helt på det rene at Montelius har uttalt seg kritisk til at dispensasjonssaken ble satt ut til behandling i Fredrikstad kommune.

Det er i granskernes rapport (s. 44) påstått at dette har skjedd idet skjulte og Montelius er kritisert for dette. Det uttales følgende:

” *Vi legger til grunn at enhetslederen har brutt grunnleggende krav til åpenhet og redelighet i forvaltningen ved å skjule sin aktivitet i en sak der han er inhabil*”.

Det er ikke belegg for en slik konklusjon.

Montelius kritikk av at saken ble overført Fredrikstad har kommet åpent til uttrykk overfor juridisk rådgiver Sven Stranger. Det fremgår med tydelighet av Sven Strangers e-post til Homstvedt i Fredrikstad kommune av 06.04.2005. Brevet er omtalt i rapporten s. 21 og 22.

Montelius har selv redegjort for at han drøftet overføringen av saken til Fredrikstad med tidligere rådmann Pedersen. Som enhetsleder for avdelingen, hadde han jevnlig møter med rådmannen.

Han forteller at han i et slikt møte ga uttrykk for at kommunens planavdeling hadde tilstrekkelig kompetanse til å saksforberede saken for rådmannen/kommunalsjefen. Om denne uttalelsen kom på eget initiativ eller var svar på et spørsmål fra rådmannen, erindrer Montelius ikke noe om.

Tidligere rådmann Pedersen har overfor oss bekreftet at en slik samtale har funnet sted. Han fremholder at det også av hensyn til Montelius egen situasjon var ønskelig med en vurdering utenfra. Samtidig har rådmannen presisert at han aldri drøftet innholdet i saken med Montelius.

Det ligger ikke noe ekstraordinært i de samtaler som har funnet sted mellom rådmannen/Stranger og Montelius. De var en del av beslutningsgrunnlaget for å sette saken ut. Samtalene ble dessuten gjennomført ut fra kunnskapen om Montelius og Halden Arkitektkontoret AS' partsinteresser i saken.

Det er derfor ikke grunnlag for å karakterisere denne kontakten som verken illojal eller skjult.

Det er i rapporten spekulasjoner om Montelius "presset" Stranger til å avstå fra å anbefale overføring av saken til Fredrikstad. Om dette, se rapporten s. 28. Det er ikke noe grunnlag i rapporten for slike spekulasjoner.

6.7.4. Nærmere om Montelius' uvilje mot at saken ble overført Fredrikstad.

Montelius har overfor oss forklart at hans uvilje mot at saken ble overført Fredrikstad skyldes to forhold:

- For det første mente han det var unødvendig all den stund kommunen hadde de nødvendige planfaglige ressursene.
- Dessuten opplevde han behandlingen som en forskjellsbehandling av Byggfirma Gjødalstuen og Moen i forhold til behandlingen kommunen ga byggmester Bjerkeli knyttet til Rustverntomta. Om dette, se kap 5. I Roger Bjerkelis byggesak behandlet kommunen saken selv – tilsynelatende uten motforestillinger – og ga dispensasjon. Han opplevde det også som en forskjellsbehandling i forhold til Damgaard Bygg AS og utbyggingen av Grimsrødkollen 20. Se kap. 4. Også her behandlet kommunen sakene selv og ga dispensasjon. For øvrig ble ingen av disse to dispensasjonssakene heller sendt på statlig høring

6.7.5. Kontakten med Halden Arkitektkontor AS.

Som nevnt var Halden Arkitektkontor AS engasjert av Gjødalstuen og Moen for å få kommunens tillatelse til dispensasjon fra plankravet. Arkitektkontoret var altså partsrepresentant og hadde som oppgave å ivareta tiltakshavers interesse i byggesaken.

Montelius hadde våren 2005 – da dispensasjonssøknaden ble behandlet i kommunen – inngått en intensjonsavtale om salg av tomten med Byggfirma Gjødalstuen og Moen. Montelius og byggfirmaet hadde derfor sammenfallende interesser.

Kontakten med Halden Arkitektkontor AS må ses på denne bakgrunn. Det er som utgangspunkt ikke noe ekstraordinært eller påfallende i denne kontakten og det kan vanskelig gi grunnlag for kritikk at kjøper og selger samarbeider for å få tomte byggeklar.

Vi registrerer at Halden Arkitektkontor AS tilsynelatende har gående en konflikt mot Montelius, se nedenfor i kap. 7. Det er antakelig bakgrunnen for at kontoret har funnet det opportunt å gi andre innsyn i de interne telefonsamtalene som Montelius hadde med arkitektkontoret som representant for kjøper og som er kommet til uttrykk i arkitektkontorets telefonlogg. I denne telefonloggen har vedkommende arkitekt stikkordsmessig notert innholdet i telefonsamtalene – slik dette ble oppfattet fra arkitektens side.

De drøftelser som Montelius har hatt med Erlend Eng Kristiansen i Halden Arkitektkontor AS er etter vår oppfatning uttrykk for en fullt legitim ivaretagelse av partsinteressene i saken. Det gjelder både de drøftelser man har hatt om spørsmålet om tillatelse kunne gis gjennom dispensasjon eller om man måtte gå gjennom en mer tidkrevende planbehandling. Det samme gjelder drøftelsene man har hatt om saksbehandlingen. Samtalene er ledd i saksforberedelsen på kjøper/selger-siden og er ingen del av kommunens tilrettelegging av saken frem til endelig vedtak.

Det er derfor ingen grunn til å kritisere Montelius eller for den saks skyld Halden Arkitektkontor AS for drøftelsene rundt kommunens saksbehandling.

Til tross for dette konkluderer granskningsrapporten (s. 43) med at enhetslederen aktivt har søkt å påvirke saksbehandlingen i kommunen:

” *Først forsøker han å påvirke administrasjonen for å få flyttet saksbehandlingen tilbake til Halden kommune, og så arbeider han for å få saken behandlet i kommunens planutvalg, da anbefalingen fra kommunens administrasjon gikk imot tiltakshaverens interesser*”.

I rapporten heter det videre (samme sted):

” *Undersøkelsen viser seg at enhetslederen har benyttet seg av Halden Arkitektkontor AS som påvirker, uten at det går frem av kommunens saksdokumenter at den egentlige påvirkeren var den inhabile enhetslederen*”.

Som man kan se av loggen fra Halden Arkitektkontor AS, er de fleste samtalene rundt kommunens saksbehandling knyttet til bekymringer rundt fremdriften.

I vår omtale av disse forhold tar vi utgangspunkt i rådmannens e-post til Stranger av 22.03.2005. Denne er referert i rapporten s. 21. Her fremgår det at rådmannen setter en frist for å utarbeide saksfremlegg til 31.03.2005 med den begrunnelse om at det foreligger ”et ikke ubetydelig tidspress i saken”. Tidspresset er senere konkretisert i byggemeldingen fra byggfirma Gjødalstuen og Moen av 01.06.2005 hvor det uttales at virksomheten har et sterkt behov for prosjektet og at bedriften må permittere dersom prosjektet ikke blir igangsatt hurtig.

Av de gjengitte loggene fra 20.04 til 29.04 (s. 22) er samtlige knyttet til tidsforbruket og bekymringen for at saken ble liggende i Fredrikstad uten fremdrift. Av loggen er det vanskelig å forstå hvem som er avgiver av de enkelte utsagn som er notert – uten at vi kan se det har noen som helst betydning. Det avgjørende er at loggen inneholder stikkord fra interne drøftelser/overlegninger om fremdriften i saken – slik vedkommende arkitekt oppfattet saken.

I loggen er det 29.04.2005 notert som stikkord at "rådmannen henter saken tilbake". Opplysningen er i rapporten s. 23 tillagt Montelius.

Montelius er forholdt dette. Han opplyser at han for sin del ikke har hatt noen som helst kunnskap om dette og han stiller seg uforstående til notatet.

I fall dette er korrekt, vil Per Bjørn Homstvedt, Stranger eller rådmannen kunne bekrefte at oppdraget ble trukket. Det fremgår ikke av rapporten om og hvordan man har undersøkt dette forholdet. I vår kontakt med Pedersen var han meget bestemt på at oppdraget til Homstvedt ikke ble trukket tilbake.

Slik saken utviklet seg, er det heller ingen grunn til å tro at oppdraget ble avsluttet som beskrevet. Siden kommunen, eventuelt i samråd med Homstvedt, kom til at man ikke ville dispensere, var det *ikke behov* for ytterligere saksbehandling. Behovet ville i så fall først inntre dersom planutvalget eventuelt tok et annet standpunkt til dispensasjonsspørsmålet og man i den forbindelse fastholdt at det var nødvendig med statlig varsling. Om dette, se gjennomgangen under pkt 6.5. og 6.6. foran.

Det blir derfor feil når rapporten konkluderer med at Fredrikstad kommune ikke utførte oppdraget som de ble engasjert for.

I granskningen spekuleres det i om Montelius har medvirket til tilbaketrekkingen. Siden det tilsynelatende ikke har skjedd noen tilbaketrekking, er spekulasjonene basert på en problemstilling uten grunnlag i virkeligheten. Omtalen av dette i rapporten blir følgelig helt uten interesse.

Tar man i stedet utgangspunkt i realitetene, ligger det i Gundersens brev 11.05.2005 et vitnesbyrd om at samarbeidet med Fredrikstad munnet ut i et negativt svar på søknaden om dispensasjon.

Halden Arkitektkontor AS ble i brev av 29.03.2005 underrettet av kommunen v/rådmann Per Egil Pedersen og jur. rådgiver Sven Stranger om at behandlingen av dispensasjonssaken var overført Fredrikstad. Dette forhold er omtalt i rapporten s. 21. Her fremgår at det i loggen til arkitekten er notert en telefonsamtale samme dag hvor Montelius skulle ha orientert om beslutningen om at saken var overført Fredrikstad. Granskerne stiller seg undrende til hvordan Montelius kunne fått innsyn i dette.

Opplysningene om at saken skulle behandles i Fredrikstad, var ikke undergitt taushetsplikt og det er derfor ingen grunn til undre seg over at beslutningen ble kjent blant dem som arbeidet med byggesaker i kommunen, herunder også Montelius. Vi har ikke fått tilgang til telefonloggene. Men slik den er gjengitt i rapporten, er det for øvrig ikke uten videre klart at opplysningen kommer fra Montelius. Slik dette er formulert, kan det likevel være slik at Halden Arkitektkontor AS ble informert av kommunen samme dag som brevet ble sendt.

6.7.6. Brevet fra advokat Skaaraas.

Det fremgår av rapporten at Halden Arkitektkontor AS henvendte seg til advokat Skaaraas ved mottakelsen av brevet 30.03.2005 med oppdrag om å ta kontakt med kommunen for å unngå utsetting av saken til Fredrikstad. Opplysningene om dette er gitt granskerne av Halden Arkitektkontor AS. Skaaraas er medforfatter i gjennomgangen av Gjørvs granskningsrapport, og er som advokat bundet av sin taushetsplikt. Under dette punkt, refereres utelukkende til de forhold som Halden Arkitektkontor AS har bekjentgjort overfor granskerne – uten noen form for tilleggsopplysninger og uten noen form for korreksjoner eller presiseringer, selv om det måtte være påkrevd.

I tillegg refereres i nødvendig utstrekning fra brevet Skaaraas sendte kommunen 31.03.2005, all den stund dette er et offentlig dokument. I tillegg gjengis innholdet i et par dokumenter advokat Skaaraas har mottatt ved gjennomgang av byggesaksmappen hos Halden Arkitektkontor AS, etter at Byggfirma Gjødalstuen og Moen AS ga rett til innsyn i denne.

Av rapporten fremgår at Halden Arkitektkontor AS tok telefonisk kontakt med Skaaraas 30.03.2005 og samtidig fakset over kommunens brev av 29.03.2005. Skaaraas skrev til kommunen påfølgende dag. Her gjøres kommunen oppmerksom på at inhabilitet ikke nødvendigvis innebærer at saken må oversendes en annen kommune for saksbehandling der. Det fremheves at avgjørelsesmyndigheten etter loven ligger til Halden, og at det derfor er vanskelig å se poenget med å sette saken ut av kommunen. I brevet understrekes til slutt følgende:

” På vegne av ansvarlig søker understreker jeg med dette at vi for vår del ikke har noe som helst ønske om noen administrativ særbehandling som ikke er forankret i plan- og bygningslovens system eller har hjemmel i forvaltningslovens regelverk. I stedet er vi opptatt av at saksbehandlingen følger de ordinære regler som gjelder byggesaker”.

Kopi av brevet ble sendt Halden Arkitektkontor AS samtidig som den ble sendt kommunen. Her fremgår at også Montelius var gitt en kopi.

I granskningsrapporten spekuleres det om det var Montelius som tok initiativ til at Halden Arkitektkontor AS henvendte seg til advokat Skaaraas. Det trekkes ikke noen endelige konklusjoner rundt dette.

Som det fremgår foran, hadde Montelius og Halden Arkitektkontor AS et tett og nært samarbeid om saken ut fra sin felles interesse i å få tomta bebyggelig og det er derfor ikke noe bemerkelsesverdig at Montelius ble tilstilet en kopi og eventuelt også drøftet saken med Halden Arkitektkontor AS før brevet til advokat Skaaraas ble sendt.

Vi er imidlertid overrasket over spørsmålsstillingen. I en egen e-post, sendt av Halden Arkitektkontor AS 01.04.2005 til Per Bjørn Homstvedt – som ikke er omtalt i granskningsrapporten – fremgår uttrykkelig at advokat Skaaraas ble bedt om å sende brevet på vegne av Byggfirma Gjødalstuen og Moen AS. Her argumenterer for øvrig også Halden Arkitektkontor AS for at saken behandles i Halden – ut fra den erkjennelse at saken uansett må legges frem for politisk behandling. Se vedlegg.

Brevet fra advokat Skaaraas ble aldri besvart av kommunen. Av e-post fra Stranger 06.04.2005 (gjengitt i rapporten s. 22) legges til grunn at det var Montelius som engasjerte Skaaraas, og ikke Halden Arkitektkontor AS slik det fremgår av advokat Skaaraas' brev og e-posten fra Halden Arkitektkontor AS til Homstvedt. Stranger uttaler blant annet følgende i brevet:

” Til orientering må jeg vel også nevne at vår mann ikke helt liker det vi har gjort, og har sendt vår felles venn advokaten i strupen på meg – i brevs form ”.

Det fremgår av rapporten at Stranger har uttalt at han med ”vår mann” mente Montelius. Vi går ut fra at denne konklusjon må skyldes at Montelius overfor Stranger var åpen om sine meninger og sin relasjon til Halden Arkitektkontor AS. Andre kilder for Strangers kunnskap finnes så vidt vites ikke.

Når granskningsrapporten på s. 29 omtaler Montelius engasjement som ”for en stor del skjult” og Montelius opptreden i denne sammenheng betegnes som ”klart kritikkverdig”, viser vår gjennomgang at det overhodet ikke er grunnlag for en slik kritikk. Montelius har åpent gitt uttrykk for sitt standpunkt overfor kommuneledelsen. At han også har drøftet forholdet med Halden Arkitektkontor AS og at Halden Arkitektkontor AS som følge av dette også fant grunn til å engasjere seg, må være helt legitimt. Begge ivaretok partsinteresser som kommunen var vel kjent med og man står derfor ikke overfor noen sammenblanding av roller.

6.8. Dispensasjonsvurderingen – påvirkning av politikerne.

Montelius er også bebreidet for å ha engasjert seg i dispensasjonsspørsmålet. Vi har så godt det lar seg gjøre undersøkt hva dette engasjementet eventuelt skulle bestått i.

Det fremgår ikke noe sted at han skulle ha drøftet sakens realitet med kommunens administrative ledelse. Eneste engasjementet rundt dette, gjaldt utsettingen av saksbehandlingen til Fredrikstad, noe Montelius åpent uttalte uvilje mot som følge av den forskjellsbehandling dette representerte overfor byggfirma Gjødalstuen og Moen. Dette forhold er gjennomgått foran.

Det fremgår av granskningsrapporten (s. 28) at grunnlaget for kritikken mot Montelius hovedsakelig bygger på to forhold: Samtalene med Halden Arkitektkontor AS og eventuell involvering av politikere for å få dispensasjonssaken godkjent.

Samtalene med Halden Arkitektkontor AS om de materielle spørsmålene – altså spørsmålet om tomte burde reguleres eller om det var tilstrekkelig med en dispensasjon fra bebyggelsesplanen er omtalt i rapporten s. 24. Av loggen til arkitekten fremgår at partene drøftet ulike problemstillinger, blant annet også en henvendelse til advokat Skaaraas med sikte på at han skulle kommentere Ottar Gundersens avslag. Det er på det rene at advokat Skaaraas ikke er blitt kontaktet vedrørende dette. Som følge herav, er det heller ikke sendt noe brev til kommunen om disse forholdene.

Som nevnt foran, er det ikke grunnlag for å kritisere Montelius for kontakten med Halden Arkitektkontor AS. Som representanter for sine respektive parter, hadde de begge full anledning til å argumentere for sitt syn og herunder diskutere strategi for å få et mest mulig effektivt gjennomslag for sine interesser. Håndteringen er ikke annerledes enn man opplever i andre byggesaker. For Byggfirma Gjødalstuen og Moen handlet det om næringsutøvelse og å unngå permitteringer. For Montelius handlet det om et tomtsalg.

Av loggen fremgår at Halden Arkitektkontor AS utarbeidet et notat om saken som skulle anskueliggjøre forskjellsbehandling i forhold til behandlingen av Rustverntomta og at dette ble gjort i slutten av mai. Montelius er foreholdt spørsmål om han mottok notatet, hva som var hensikten med det og hvordan dette eventuelt ble brukt.

Montelius kan ikke erindre å ha mottatt noe notat. Han kjenner heller ikke til at Halden Arkitektkontor AS skulle ha utarbeidet et slikt notat og hva som i tilfelle var hensikten med dette.

Vi leser rapporten slik at det såkalte notatet ikke finnes blant saksdokumentene i dispensasjons- og byggesaken, men utelukkende finnes blant de dokumenter som Halden Arkitektkontor AS har arkivert. Vi legger derfor til grunn at det utelukkende er tale om et internt arbeidsdokument for arkitektkontoret som grunnlag for videre arbeid med saken.

Loggen til Halden Arkitektkontor AS er for øvrig vanskelig å forholde seg til. Det fremgår ikke (med muligens ett unntak) hvem som er avgiver og hvem som er mottaker av de ulike utsagn. Skal loggen for eksempel forsås slik at det er Montelius som skulle ringe Per. Kr. Dahl om forskjellsbehandling, eller var det Halden Arkitektkontor AS som meddelte at de ville ta slik kontakt? Loggene må oppfattes som det de er, en stikkordsmessig og svært kortfattet angivelse av innholdet i telefonsamtalene, beskrevet slik Halden Arkitektkontor AS oppfattet innholdet.

Montelius er spurt om han har konferert med Per Kr. Dahl om saken. Montelius benekter dette meget bestemt. Han avviser også at han har kontaktet andre politikere om saken.

I granskningsrapporten antydes noe annet. Det er imidlertid ikke angitt noe som helst grunnlag ut over rene antakelser. Antakelsene er ikke kontrollert mot de politikerne det gjelder.

I et intervju med Halden Arbeiderblad tirsdag, 5. november går Svein Olaussen (Ap) i rette med rapporten på dette punkt. Han utaler blant annet følgende:

” *Jeg har aldri snakket med Montelius om saken noen gang*”.

Olaussen forteller at han heller ikke snakket med Carsten Dybevig (H) om saken. Det var Dybevig som i følge protokollen fra utvalgsmøte satte saken på sakskartet.

Dybevig skal overfor Olaussen og Halden Arbeiderblad bekreftet at saken ble satt på sakskartet:

” for å få fart i en sak som hadde svevet i administrasjonen en god stund”

Olaussen viser også til at granskerne ikke snakket med Dybevig om saken. Han viser også til at ingen av medlemmene i utvalget er blitt kontaktet om dette.

I en presisering i nettutgaven til Halden Arbeiderblad, uttaler Dybevig at han ikke skriftlig signerte innkallingen og at han ikke var til stede på selve møtet. Det siste fremgår av møteprotokollen. Når det gjelder det første, var visstnok rutinene at møteinnkallingen ble satt opp av formannskapssekretæren etter innstilling fra kommunalsjefen i samarbeid med utvalgsleder. I dette tilfellet er innkallingen formelt signert kommunalsjef Ottar Gundersen på vegne av formannskapssekretæren.

I granskningsrapporten fremheves det også som påfallende at Per Kristian Dahl (daværende ordfører) møtte i utvalget. I rapporten settes dette i sammenheng med loggen til Halden Arkitektkontor AS hvor det fremgår at man drøftet å ringe Dahl ”om forskjellsbehandling”.

Per Kristian Dahl har til Halden Arbeiderblad uttalt (nettutgaven 31.10.2013) at han aldri ble kontaktet av granskerne. Han forteller at det ikke var påfallende at han deltok på møtet i utvalget: ”Som ordfører deltok jeg på flere møter i utvalgene, det var ikke noe spesielt”. Ut over dette, har han ikke ønsket å uttale seg offentlig, siden han oppfatter Gjørvs rapport som del av en personalsak.

Ut fra det som er opplyst, har Montelius definitivt ikke vært i kontakt med politikerne – heller ikke Per Kristian Dahl eller Carsten Dybevig. Hans rolle er utelukkende knyttet til hans samtaler med Halden Arkitektkontor AS og hans innledende åpne tilbakemelding rundt utsetting av saken til Fredrikstad.

Ut fra det som er fremkommet, er det på det rene at byggesaken til Byggfirma Gjødalstuen og Moen ble satt på sakskartet i planutvalget etter initiativ fra utvalgsleder og at årsaken til dette var misnøye med at saken hadde svevet rundt i systemet uten endelig avklaring. De politiske prosesser som ledet til at dispensasjonssaken ble godkjent, har Montelius på forespørsel uttalt at han ikke har noen kjennskap til.

6.9. Innholdet i dispensasjonsvedtaket.

I granskningsrapporten (s. 29) uttales det med bred penn at kommunen ikke har behandlet dispensasjonssaken på en tillitsvekkende måte, samtidig som det presiseres at utfallet gjerne kunne blitt det samme om saken var blitt behandlet korrekt.

De forhold som har ledet frem til denne konklusjonen er omtalt foran. I rapporten påpekes ytterligere to forhold:

- Mangelfull begrunnelse knyttet til dispensasjonsvedtaket.
- Avvikende tomteutnyttelse fra tilstøtende areal (Rustverntomta).

Det er korrekt at begrunnelsen i vedtaket er svært knapp. Den består utelukkende av en henvisning til lovens § 7, som inneholder de materielle bestemmelsene for å kunne dispensere, herunder kravet om "særlige grunner". Det innebærer en tilkjennegivelse av at vedtaket er vurdert opp mot korrekte rettslige normer.

På tidspunktet dispensasjonsvedtaket ble fattet, var vurderingen av "særlige grunner" en del av skjønnsutøvelsen, eller om man vil, det politiske hensiktsmessighetsskjønn. Vi er likevel enig i at vedtaket burde vært begrunnet bedre slik at de hensyn som var avgjørende for konklusjonen ble nevnt. Vi har ovenfor også etterlyst en administrativ vurdering av behovet for statlig varsling, siden dette spørsmålet var reist av Fredrikstad kommune i den innledende behandlingen av saken. Når det er sagt, er det vanskelig å se at dispensasjonssøknaden krever statlig høring, all den stund området er planvurdert for utbygging fra tidligere og avkjørsels-forholdene fremgår av tidligere regulering.

Av søknaden til Halden Arkitektkontor AS, som fulgte dispensasjonssaken ved den politiske behandlingen som en del av de trykte vedleggene i saken, argumenteres det på en grundig måte for søknaden. Her fremgår at infrastruktur er på plass og at en runde til med planbehandling vil gi liten mening når tomta allerede i kommuneplan er avsatt til bebyggelse. Det redegjøres også nærmere for bebyggelsesform og tomteutnyttelse. Hva angår det siste, er det foretatt en sammenligning med tomteutnyttelsen på nabotomta (Rustverntomta). I tillegg vises det til at vegmyndighetenes krav er vurdert tidligere ved behandlingen av reguleringsplanen for gang- og sykkelveien, hvor blant annet felles avkjørsel for de bakenforliggende tomtene er regulert inn. Det fremheves også at overordnede krav til byggeavstand mot vei er ivaretatt og at man også har innarbeidet ordinære krav til frisikt.

I rapporten fremheves den godkjente tomteutnyttelsen som et særlig moment som skjerper kravet til begrunnelse. Det påstås at denne tomteutnyttelsen er større enn på nabotomta. Vi er ikke enig i at vedtaket innebærer noen vesentlig annen utnyttelse enn på Rustverntomta, og at man står overfor en forskjellsbehandling som i tilfelle skjerper kravet til begrunnelse. På Rustverntomta åpner reguleringen for å bygge BYA 20 % over 1,5 etasjer. I Byggfirma Gjødalstuen og Moens byggesak ble utnyttelsen godkjent med 26,5 % på ett plan. Uten at vi har regnet på det, legger vi umiddelbart til grunn at tomteutnyttelsen (antall kvadratmeter bebyggbart areal) på Rustverntomta de facto er høyere enn for Byggfirma Gjødalstuen og Moens prosjekt. Det er derfor ikke tomteutnyttelsen, men bebyggelsesformen, som gjør prosjektene forskjellige. På Rustverntomta var det tale om eneboliger. I Byggfirma Gjødalstuen og Moens prosjekt var det tale om sammenkjedede boliger. Utvalget var vel kjent med dette, siden de behandlet begge sakene i samme møte.

For vår del legger vi til grunn at utvalget gjennom søknad og administrasjonens innstilling var vel kjent med de momenter som gjorde seg gjeldende i dispensasjonssaken og at vedtaket derfor representerer en forsvarlig avveining av de ulike hensyn som gjorde seg gjeldende i saken. Vedtaket ville dermed blitt det samme om begrunnelsen var mer utførlig.

I alle tilfeller kan ikke Montelius kritiseres for de skjønnsmessige vurderinger som politikerne tok og deres begrunnelse av vedtaket. Kritikken må i så fall rettes mot de som var til stede i planutvalget.

6.10. Oppsummering.

I granskningsrapporten kritiseres Montelius for sitt ”sterke” og ”for en stor del skjulte” engasjement i saken. Det påstås at han ”motarbeidet” administrasjonens forsøk på å sikre en ”tillitvekkende, objektiv og habil behandling av saken” og det er vanskelig å se noen ”legitim” begrunnelse for dette.

Vi kan ikke se det er noe saklig grunnlag for en slik kritikk. Tvert imot. Montelius må som andre kunne ivareta sine interesser. Det avgjørende er om han har vært åpen om sin inhabilitet og om han/kommunen eventuelt har brutt habilitetsreglene. Det er ikke noe som sannsynliggjør et slikt standpunkt. Begrunnelsen for vårt standpunkt kan sammenfattes slik:

- Montelius har ved mottakelse av byggesaken erklært seg inhabil. Både rådmannen, rådmannskontoret v/ kommunens juridiske saksbehandler og overordnet kommunalsjef, var klar over at Montelius var inhabil.
- Montelius har åpent gitt uttrykk for at det ble galt å sette saksbehandlingen ut til Fredrikstad kommune, når kommunens selv saksbehandlet og avgjorde to parallelle saker (hvor Montelius også var inhabil) på naboeiendommen – Rustverntomta og på Grimsrødkollen 20.
- Montelius kan ikke kritiseres for at han har gitt åpent uttrykk for sin oppfatning om forskjellsbehandling. Kommunen var på dette tidspunkt kjent med at Montelius' partsinteresser og inhabilitet. Som part har Montelius selvsagt full anledning til må gi uttrykk for sitt syn.
- Det ble likevel besluttet å sette saksbehandlingen ut. Slik saken utviklet seg, med negativ innstilling til dispensasjonsspørsmålet, ble det ikke behov for noen ytterligere saksbehandling fra Fredrikstad kommunens side. Det er altså feil når det i granskningsrapporten fastslås at saken ble trukket tilbake fra Fredrikstad. Realiteten er at det på dette tidspunkt ikke var behov for ytterligere bistand.
- Det er korrekt av Montelius drøftet saken fortløpende med Halden Arkitektkontor AS og at samtalerne gjaldt alle sider av saken. Både Halden Arkitektkontor AS og Montelius var partsrepresentanter med felles interesse i at tomte kunne bebygges. Tema for samtalerne var i første omgang knyttet til fremdriften, hvor utsetting til Fredrikstad var en problemstilling. Deretter – etter at kommunens administrasjon avslo søknaden - dreide det seg om hensiktsmessigheten av å gå videre med dispensasjonsspørsmålet eller om man alternativt burde regulere tomte først.
- For familien Montelius handlet dette om ivaretagelse av den grunneierinteressen som ledet til at han erklærte seg inhabil. Det er intet irregulært i at kjøper og selger drøfter slike forhold.
- At Halden Arkitektkontor AS – som representant for Gjødalstuen og Moen - på bakgrunn av disse samtalerne, tok kontakt med advokat Skaaraas for å få saken behandlet i kommunen, må ses på bakgrunn at tidspresset som lå i prosjektet. Halden Arkitektkontor AS var i forkant underrettet om at saken var satt ut til Fredrikstad. Halden Arkitektkontor AS har selvsagt full anledning til å ta opp dette spørsmål – også etter samtale med Montelius. Montelius er heller ikke avskåret fra slike samtaler.

- Kommunen var klar over at brevet fra advokat Skaaraas ble sendt i samarbeid med Montelius, hvilket er bekreftet i en e-post fra Stranger til Fredrikstad kommune. Antydningene eller endog påstandene om at dette skulle ha skjedd i det skjulte er derfor gale.
- Det er heller intet belegg i antydningene om at Montelius skulle ha påvirket politikerne til å få saken opp på møtekartet.
- Det er heller ikke noe belegg for antydningene om at Montelius skulle ha tatt kontakt med politikerne for å påvirke beslutningene i saken.

Med utgangspunkt i de angitte punktene, faller grunnlaget for kritikken i granskningsrapporten bort.

Granskningsrapporten etterlater imidlertid en interessant problemstilling av mer prinsipiell karakter, som knapt er behandlet i rapporten. Det er spørsmålet om det er andre grenser for ansattes påvirkning av kommunale beslutninger enn de som fremgår av habilitetsreglene.

Umiddelbart skulle man tro at en ansatt som ikke deltar i saksbehandlingen eller er med på å fatte vedtak i saken hvor vedkommende er inhabil har full anledning til å fremme sine interesser overfor forvaltningen – enten det gjelder overfor kommunens administrasjon eller overfor folkevalgte organer. Rapporten tyder på at granskerne mener inhabile parter har begrensede muligheter til å ivareta sine interesser, selv om de ikke deltar i forvaltningens saksbehandling og selv om de ikke fatter vedtak.

Spørsmålet er utelukkende berørt i et par linjer og en fotnotehenviing (s.26) i granskingsrapporten og reist som en del av avgrensningen mellom det som er tillatt etter habilitetsreglene og det som ikke er tillatt. Det som her er gjengitt, er imidlertid lite treffende i forhold til de faktiske omstendigheter som påviselig foreligger i Montelius-saken. Det er også usikkerhet om det som fremkommer er tilstrekkelig forankret i habilitetsreglene.

Vi er ikke kjent med at Halden kommune gjennom instruks eller andre direktiver til sine ansatte har satt andre grenser for ivaretagelse av egne interesser enn de som følger av forvaltningsloven. Vi forholder oss derfor til forvaltningslovgivningen, og konstaterer uten videre at Montelius har handlet innefor de rammer som følger av loven.

Om det er anledning til å innskrenke partsinteressene gjennom instruks (uten særskilt lovhjemmel) og hvordan slike grenser eventuelt bør fastsettes, har ikke vært noe tema i granskningsrapporten.

Med den uttalte kritikken – blant annet av kontakten/samarbeidet med Halden Arkitektkontor AS – burde dette spørsmål vært viet stor oppmerksomhet. I stedet er problemstillingen helt fraværende. Det svekker innholdet i rapporten ytterligere.

Vedlegg:

- Kjøpekontrakt 17.08.2005
- Skjøte tinglyst 26.08.2005.

- Retningslinjer om statlig høring 2001
- Retningslinjer om statlig høring 2009
- Tillatelse til tiltak 05.07.2005
- E-post fra Halden Arkitektkontor AS til Per Bjørn Homstvedt, Fredrikstad kommune 01.04.2005.

Kap. 7. Halden Arkitektkontor AS.

7.1. Varselet.

Granskningen inneholder en gjennomgang av forholdet mellom Asbjørn Montelius og Halden Arkitektkontor AS. Bakgrunnen er et anonymt varsel til kommunen. I varselet påstås det at uenighet om en privat regning fra 1997 har medført at Montelius

- har sørget for at arkitektfirmaet ble utestengt fra oppdrag for kommunen,
- at arkitektfirmaet er blitt trenert i den kommunale byggesaksbehandlingen og
- at det er stilt strengere krav til arkitektfirmaet under byggesaksbehandlingen, enn til andre private aktører.

Varselet følger som vedlegg til vår gjennomgang. Det er opplyst at varselet er blitt levert tidligere konstituert rådmann Eivind Hansen. Hansen var konstituert som rådmann i perioden fra mars 2012 til februar 2013.

7.2. Oversikt over det forretningsmessige samarbeidet mellom familien Montelius og Halden Arkitektkontor AS. Omfanget av partenes uenighet.

Elisabeth og Asbjørn Montelius har eiendommer som ligger til tettbebyggelsen i Halden. Eiendommene er gjenstand for et betydelig utbyggingspress. Som følge av sin beliggenhet, har eiendommene også et stort utbyggingspotensial. For å ivareta grunneierinteressene, har familien gjennom mange år samarbeidet med Halden Arkitektkontor AS.

Vedlagt følger en oversikt over hvilke beløp Halden Arkitektkontor AS har fakturert Elisabeth og Asbjørn Montelius i perioden 1994 til 2007. Totalt har Halden Arkitektkontor AS fakturert kr.558.300,-

Som det fremgår av vedlegget, har bistanden til familien gått over en lang rekke år og i dette samarbeidet er det Asbjørn Montelius som har vært kontakten mot arkitektfirmaet. Når det i granskningsrapporten legges til grunn at samarbeidet har vart fra 2005, er dette ikke riktig.

Uenigheten (som angivelig skulle ledet til slike "sanksjoner" som beskrevet i varselet) gjelder en avregning fra 2007. Avregningen gjaldt honorar for søknad om fradeling av et tidligere regulert område av gnr 69 bnr 1. Siden området allerede var regulert til bebyggelse, reiste ikke fradelingssaken spesielle problemer.

Arbeidet er omfattet av to fakturaer. Den første fakturaen ble sendt 31.08.2007 og gjaldt 1,5 timers arbeid utført 23. og 24. august. Fakturaen ble betalt 27.09.2007. Se vedlegg. Den andre fakturaen er datert 30.09.2007 og gjaldt fem timers bistand 13, 14, 17 og 20.09.2007. Fakturaen ble delvis betalt 13.11.2007. Ved oppgjøret ble det gjort fradrag for to timers arbeid, hvilket utgjorde kr. 1.420,- eks. mva. I tillegg ble det gjort et mindre fradrag for åpenbart uriktig avregnet merverdiavgift på pådratte utgifter til rekommanderte brev.

Varslet – og som følge av dette også granskningen – baserer seg altså på påstanden om at uenighet om kr. 1.420,- – skal ha ledet til ”sanksjoner” mot Halden Arkitektkontor AS. Det har formodningen mot seg at uenighet om et så bagatellmessig beløp, skulle gi opphav til reaksjoner av den karakter som er angitt. Hvis varselet er riktig, må reaksjonene til overmål ha pågått gjennom flere år. Det er i seg selv usannsynlig.

Montelius har på forespørsel stilt seg uforstående til de påstander som er fremsatt.

Når det gjelder avregningen av bistanden i delingssaken, har han fremholdt overfor arkitektkontret at regningen var for høy. Bistanden bestod utelukkende av utfylling av søknadsskjema og nabovarsling med angivelse av delelinje. Delelinjen fulgte reguleringslinjen. Og siden arkitekten hadde utarbeidet reguleringsforslaget – var han godt kjent med denne fra tidligere. Montelius har fremholdt at utfyllingen av delesøknaden ble gjort av arkitektens kone. Avtalen var at hennes arbeid skulle faktureres med en lavere timepris enn det som ble gjort.

7.3. Samtalene rundt avregningen.

Det er i rapporten s. 37 og 38 referert fra Halden Arkitektkontor AS loggføring av telefonsamtaler med Montelius. Her fremgår at det skal ha vært uttalt misnøye med regningen og truet med at Halden Arkitektkontor AS kunne miste oppdrag for kommunen.

Loggføringen stemmer ikke med det som foreligger av korrespondanse mellom partene. I rapporten er gjengitt et brev fra Montelius til Halden Arkitektkontor AS av 19.11.2007, hvor det heter følgende:

” *For øvrig anser jeg at det må være en glipp fra Deres kontor side å bringe inn i saken momenter som gjelder forhold mellom Halden kommune og Halden Arkitektkontor*”.

I dette ligger en erkjennelse av at forholdet til kommunen har vært et tema. Montelius har forklart at det var arkitektens ektefelle som brakte forholdet til kommunen inn i samtalen. I følge Montelius skal hun ha uttalt følgende:

” *Kommunen er så dårlig til å betale regningene sine, så vi må fakturere noen*”.

Brevet fra Montelius tyder på at innholdet i samtalene var annerledes enn fremstilt i loggen – og definitivt slik at partene har oppfattet innholdet i samtalene forskjellig. Med brevet skulle man uansett tro diskusjonen rundt dette var brakt til en avslutning, og at forholdet til kommunen var et ikke-tema.

I stedet velger man i granskningsrapporten å sette samtalene inn i en psykologisk sammenheng. Det fremstilles slik at Montelius kan bli svært sint og at dette skal være bekreftet av flere nåværende og tidligere medarbeidere. Med dette mener granskerne det er sannsynlig at samtalene har funnet sted – slik de er loggført.

Noe tilsvarende ”psykologisering” av medarbeideren i Halden Arkitektkontor AS – som ledd i undersøkelsene om loggføringen er uttrykk for en objektiv beskrivelse - eller mer fremstår som en sårbar reaksjon på en klage og evnen til å takle kritikk – er ikke gjort.

Vi har tatt kontakt med Halden Arkitektkontor AS for å få innsyn i loggene og arkitektens redegjørelse. Se kopi av brev som vedlegges. Vi legger til grunn at redegjørelsen er gitt mot taushetsplikt og at det ikke samtykkes i innsyn i loggene.

Den aktuelle samtalen ligger seks år tilbake i tid, og det er selvsagt vanskelig å klarlegge innholdet som følge av den tid som er gått. Det finnes ingen uavhengige vitner til samtalen. Loggene gir utelukkende et tidsbilde av hvordan den ene parten i uoverensstemmelsen om regningen oppfattet samtalen. Det finnes ingen tilsvarende loggføring av uttalelsene fra Halden Arkitektkontor AS. Men Montelius’ forklaring indikerer at de i hvert fall at var egnet til å provosere og at det ikke var han som brakte forholdet til kommunen inn i samtalen.

Under samme punkt, refereres også at Montelius bruker upassende gester og ord. Slik dette fremstilles, fremstår det nærmest som en alminnelig væremåte for Montelius. Slik vi oppfatter det, mener granskerne å ha fått et så godt bilde av Montelius at de finner støtte for Halden Arkitektkontor AS forklaring i Montelius’ alminnelige karaktertrekk.

Fra vår side reagerer vi udelt negativt på at man i rapporten trekker karaktertrekk og væremåte inn i evalueringen av hva som har skjedd i samtalen med Halden Arkitektkontor AS. Det er vanskelig å forstå at man med bakgrunn i det arbeid som er utført og den kompetanse granskerne har, er mulig å si noe bestemt om dette. Særlig ille blir det når de angivelige kildene er anonyme, uttalelsene unntatt fra innsyn og det derfor ikke er mulig å kontrollere de utsagn og episoder som det eventuelt siktes til. Det er ikke kjent at andre deler granskernes oppfatning av Montelius karakter, væremåte og språkdrakt.

7.4. Den kommunale oppdragsmengden til Halden Arkitektkontor AS.

7.4.1. Påstander om tildeling/favorisering av Halden Arkitektkontor AS.

Det er påstått at uenigheten om regningen fra høsten 2007 har fått negative konsekvenser for Halden Arkitektkontor AS. Ved behandlingen av dette spørsmål, har granskerne tatt utgangspunkt i oppdragsmengden for Halden Arkitektkontor AS før 2007.

På s. 36 uttales at

” *både arkitekten og andre kilder har forklart at arkitektkontoret fram til 2007/2008 hadde flere betalte oppdrag for Halden kommune. Dette underbygges også av oppdragslistene til arkitektkontoret. Enkelte kilder har pekt på at den private relasjonen mellom arkitekten og enhetslederen kan ha vært noe av årsaken til at arkitektkontoret ofte ble tildelt oppdrag fra kommunen*”.

I disse utsagnene ligger en antydning om at Montelius, eventuelt i et samarbeid med Halden Arkitektkontor AS, skal ha misbrukt sin myndighet til å skaffe Halden Arkitektkontor AS kommunale oppdrag.

På s. 37 redegjøres det imidlertid også for at andre skal ha fortalt at det i perioden var få andre virksomheter som drev med planarbeid og som derfor kunne utføre oppdragene.

Vi kan ikke se at rapporten underbygger påstandene om favorisering - ut over å gjengi hva ulike anonyme kilder har svart på granskernes spørsmål om dette. Vi kan heller ikke se av rapporten hva den aktuelle medarbeideren ved Halden Arkitektkontor AS har forklart seg om dette spørsmålet.

Det er for oss uforståelig at granskerne ved behandlingen av problemstillingen ikke har fulgt beslutningsprosessene for tildeling av kommunale oppdrag, og kontaktet de som var ansvarlig for disse. Da ville man lettere kunne forstå prosessene med saksbehandling og vedtak. Montelius er enhetsleder for en avdeling i kommunen som forvalter plan- og bygningsloven og annet lovverk knyttet til fast eiendom. Her utøves forvaltningsmyndighet og det ligger derfor utenfor avdelingens oppgaver å kontrahere arkitekttjenester.

Montelius har overfor oss meddelt at han ikke hatt noe med tildeling av oppdrag på kommunens vegne – verken før 2007 eller senere.

7.4.2. Påstanden om redusert kommunal oppdragsmengde etter høsten 2007.

Det fremgår av rapporten at der er foretatt en analyse av oppdragsmengden fra kommunen før og etter 2007. Resultatet, slik det er gjengitt på s. 39, er ikke lett å forstå. På den ene siden fremkommer at Halden Arkitektkontor AS ikke har hatt oppdrag for kommunen etter februar 2008 samtidig som oversikten i følge rapporten viser en klar nedgang i kommunale oppdrag fra 2007. Det fremgår heller ikke om man ved granskningen har vurdert antall oppdrag eller registrerbare/fakturerbare timer.

7.4.3. Intervjuer – og muligheten til kontroll.

Ved vurderingen av om tilbakegangen kan tilbakeføres Montelius, har granskerne foretatt intervjuer. Bortsett fra utsagnene til Halden Arkitektkontor AS, fremgår det ikke av rapporten hvem som har uttalt seg og deres forutsetninger for i det hele tatt å kunne mene noe om temaet.

Det er i rapporten s. 39 gjengitt en del utsagn fra enkeltpersoner som kan underbygge oppfatningen om at Montelius er årsak til redusert oppdragsmengde. Utsagnene, slik de fremkommer, fremstår utelukkende som løse antakelser basert på oppfatninger som på grunn av sin anonymitet ikke kan etterspores.

Dermed har man heller ingen forutsetninger for å mene noe om grunnlaget for oppfatningene er basert på kunnskap om kommunens valg av arkitekttjenester, hva utsagnene bygger på og om utsagnene eventuelt kan være påvirket av utenforliggende motiver eller rykter.

Andre uttalelser - som også er referert i rapporten – avviser at det er noen sammenheng. Her vises det til at det er kommet andre aktører på markedet, og at større konkurranse kan være en årsak. Andre har igjen vist til at Montelius ikke har noe med tildeling av oppdrag i kommunen.

Felles for utsagnene – slik de er gjengitt i rapporten - er at de fremkommer som svar på spørsmål hvor spørsmålsstillingen i seg selv kan påvirke resultatet ("som man roper i skogen får man svar"). Som følge av manglende innsyn i grunnlagsmaterialet, har vi ingen mulighet til å føre kontroll med om svarene – slik de er gjengitt – er tilstrekkelig underbygget.

7.4.4. Granskernes konklusjoner.

Vi kan ikke se at det noe sted i rapporten er konkludert med at Montelius har påvirket beslutningsprosessene slik at Halden Arkitektkontor AS har mistet kommunale oppdrag fra 2008. Tvert imot konkluderes det med at forklaringene som er avgitt om dette, i hovedsak ikke støtter påstandene om noen slik negativ forskjellsbehandling. Se rapporten s. 40.

7.4.5. Metodevalget.

Selv om konklusjonen i granskningsrapporten går i Montelius favør, er det grunn til å reise spørsmål med metodevalget. Intervjuer kan ikke være tilstrekkelig som eneste metode til å avklare problemstillingen om Montelius har påvirket beslutningsprosessene til skade for Halden Arkitektkontor AS og om dette eventuelt skyldes uenighet om regningen fra 2007.

Det viktigste må være å undersøke prosessene rundt tildeling av oppdrag. I det ligger avklaringer av hvem som har hatt ansvaret for saksbehandlingen og hvem som har tatt beslutningene. Det er også viktig å avklare prosessene rundt dette i forhold til lovgivningen om offentlige anskaffelser. Så vidt vi kan se av rapporten, er dette ikke gjort. Det er i hvert fall ikke gjengitt noe om dette i rapporten.

7.4.6. Årsakene til nedgangen i kommunale oppdrag – kommunal rammeavtale for arkitekttjenester – egenregulering.

Hadde man fulgt beslutningsprosessene rundt kommunale oppdrag, ville man sett at kommunen i 2005 hadde en åpen anbudskonkurranse om prosjekteringsoppdrag og at konkurransen blant annet omfattet rammeavtalen for arkitekter. Avtalen skulle gjelde fra 20.03.2006 med ensidig rett for kommunen til å forlenge avtalen til 20.03.2008. Konkurransen fulgte prosedyrereglene i forskrift om offentlige anskaffelser og prosessen ble ledet av innkjøpssjefen i Halden kommune.

Halden Arkitektkontor AS deltok i konkurransen, men nådde ikke frem. Slik vi oppfatter det, innebar dette at kommunen kunne rekvirere arkitekttjenester fra de valgte anbyderne uten å gå veien om nye prosedyrer for tildeling av oppdrag. Var rammeavtalen eksklusiv for rammeavtaslepartnerne, slik det er vanlig med denne typen avtaler, var kommunen til overmål forpliktet til å kjøpe arkitekttjenester fra de utvalgte samarbeidspartnerne. Da var man med andre ord avskåret fra å bruke Halden arkitektkontor.

I så fall er det dette som var den utløsende årsaken til at antall oppdrag fra kommunen til Halden Arkitektkontor AS helt bortfalt eller ble redusert. Vi finner det påfallende at granskerne ikke har undersøkt disse forhold nærmere.

Årsaken kan uansett ikke knyttes til Montelius.

Montelius har ikke hatt noen befatning med saksbehandlingen knyttet til rammeavtalene for prosjektering.

Montelius har overfor oss forklart at en annen mulig årsak til at oppdragsmengden ble redusert eller falt bort, er at kommunen i den aktuelle perioden fikk styrket sin reguleringskompetanse og ressurser innenfor dette fagfelt. Dermed fikk kommunen større muligheter til selv å utarbeide reguleringsplaner. Halden Arkitektkontor AS har spesialkompetanse på regulering- og arealplanlegging. Med økt egen - regulering ble behovet for ekstern bistand redusert. Montelius viser til at det lett kan dokumenteres at kommunen utførte et flertall av egenproduserte reguleringsoppdrag.

Ingen av disse forholdene er omtalt og undersøkt nærmere i rapporten. Samtlige forhold fremstår som årsaker til at oppdragsmengden fra kommunen til Halden Arkitektkontor AS endret seg.

Siden granskningsrapporten konkluderer med at det ikke er grunnlag for påstanden om forskjellsbehandling av Halden Arkitektkontor AS som kan føres tilbake til uenigheten med Montelius, har vi valgt ikke å bruke tid på ytterligere undersøkelse av disse forholdene, og herunder fremskaffe opplysninger om eventuelt nyere rammeavtaler eller andre anbuds-konkurranser om arkitekturprosjektering i kommunen.

7.5. Redusert oppdragsmengde for andre.

Det er i rapporten s. 41 lagt til grunn at Halden Arkitektkontor AS også har registrert en klar nedgang i tildelte oppdrag fra private. Det skal i følge arkitekten skyldes to forhold (se rapporten s. 40):

- a) at kommunen har trenert sakene fra arkitektkontoret og
- b) at kommunen har frarådet andre fra å bruke kontoret.

Spørsmålet om trenering behandles nedenfor i pkt 7.6 i sammenheng med anklagen om at Halden Arkitektkontor AS er blitt "svartelistet" av Montelius.

7.5.1. Anklagen om å ha frarådet andre kommuner å bruke arkitektfirmaet.

I rapporten er gjengitt en påstand fra Halden Arkitektkontor AS om at ledelsen i en annen kommune er blitt frarådet å bruke arkitektfirmaet. Se rapporten s. 40.

Dette forhold er konkret undersøkt av granskerne. I rapporten gjengis en samtale granskerne har hatt med vedkommende leder. Han har avvist påstanden fra arkitektkontoret.

Når vi fra vår side finner grunn til å gjengi denne del av rapporten – til tross for at det ikke formuleres kritikk mot Montelius rundt dette - er det fordi man på dette punkt har mulighet til å dobbeltsjekke den konkrete påstanden fra arkitektkontoret og dermed også har foranledning til å mene noe om troverdigheten i uttalelsene i sin alminnelighet.

Vi konstaterer at påstanden om at lederen i en annen kommune ble advart mot arkitektkontoret ikke er verifisert, men tvert imot avkreftet. Dette svekker troverdigheten av de øvrige anklager som Halden Arkitektkontor AS retter mot Montelius.

7.5.2. Påstanden om at private skal ha blitt frarådet å bruke arkitektfirmaet.

I rapporten er det på s. 40 også gjengitt en påstand fra arkitektkontoret om at kommunen også har frarådet andre å bruke firmaet. Det fremgår ikke eksplisitt om det er Montelius som står bak, men ut fra sammenhengen er det vel rimelig å anta at dette er oppfatningen.

I rapporten er det ikke funnet grunnlag for dette. Granskerne har i den forbindelse innhentet uttalelser fra de ansatte i Montelius' avdeling. Ingen av disse har kunnet bekrefte at Montelius har advart mot arkitektfirmaet.

Når selskapet likevel (angivelig) har fått redusert oppdragsmengde fra private, kan dette ha mange årsaker som vi for vår del ikke finner grunn til å spekulere nærmere over.

7.6. Trenering av byggesaker – svartelisting.

Det er usannsynlig at Montelius har kunnet sørge for trenering av byggesaker fra Halden Arkitektkontor AS og gjennomføre en slags "svartelisting" av kontoret uten medvirkning fra andre ansatte i avdelingen.

Gjennom intervjuer er det brakt på det rene at slik trenering/svartelisting ikke har funnet sted. På s. 40 refereres samtaler med de ansatte i kommunen. Om disse, heter det følgende:

" Ingen av disse kan bekrefte at enhetslederen skal ha advart mot å bruke arkitektkontoret, eller at de har fått beskjed om å trenere saker som kommer derfra".

I rapporten s. 39 fremkommer det likevel at én tidligere ansatt skal ha forklart at arkitektkontoret havnet på Montelius' svarteliste. Det er underbygd med henvisning til en e-post fra vedkommende til Halden Arkitektkontor AS av 19.09.2008, hvor det fremkommer at alle henvendelser fra Halden Arkitektkontor AS skal gå gjennom Montelius. Vedkommende har i tilknytning til dette forklart at "han vet ikke sikkert hva årsaken til beskjeden var", men han har i ettertid gitt noen tolkninger som i følge rapporten ikke er bekreftet av andre i kommunen. I granskningsrapporten er det derfor ikke lagt vekt på hans utsagn.

Montelius er foreholdt e-posten av 19.09.2008 og vedkommendes kommentar. Han avviser påstanden om svartelisting. Han opplyser at det tidvis kom saksbehandlere til ham med beklagelser over telefonsamtaler som vedkommende saksbehandler opplevde som belastende. I slike saker pleide Montelius å be saksbehandler underrette vedkommende om at fremtidige henvendelser skulle gå via ham. Det kan ha vært årsak til e-posten 19.08.2008, idet avdelingen tidvis opplevde nedsettende ytringer fra Halden Arkitektkontor AS når vedkommende arkitekt ikke fikk det som han ville. Også i senere tid har Montelius fått tilbakemelding fra ansatte i kommunen om ubehagelige telefonopplevelser fra Halden Arkitektkontor AS. Det er dokumentert.

7.7. Andre forhold – opphør av samarbeidet.

I rapporten gjengis også uttalelser fra Halden Arkitektkontor AS om at Montelius nærmest skal ha brukt kontoret som en "rådgiver" i saker som lå til behandling i kommunen. Dette er utdypet i rapporten s. 39. Her fremgår at Halden Arkitektkontor AS skulle gitt beskjed til Montelius om at man ikke kunne bistå "underhånden" i slike saker. Kontoret har brukt dette som en ytterligere forklaring på at man ikke fikk kommunale oppdrag etter 2008.

Granskningsrapporten går ikke nærmere inn på forholdet og det er derfor heller ikke grunnlag for kritikk.

Selv om forholdet ikke er vurdert av granskerne som grunnlag for kritikk, skal presiseres at Montelius overfor oss har avvist utsagnene fra Halden Arkitektkontor AS om at firmaet er brukt som en slags "uformell rådgiver" i kommunale saker. Han har fremholdt at situasjonen snarere har vært den motsatte – at avdelingen til stadighet må korrigere feil og mangler i det materialet som arkitektkontoret sender kommunen.

Som gjengitt foran, har partene hatt et samarbeid over mange år. I følge Montelius omfattet ikke samarbeidet andre spørsmål enn arealbruken knyttet til familiens eiendommer på Grimsrød.

Av rapporten får man for øvrig inntrykk av at samarbeidet mellom Montelius og Halden Arkitektkontor AS brått ble avsluttet som følge av en uenighet om kr. 1.420,-. Det er i følge Montelius heller ikke korrekt. Når Halden Arkitektkontor AS ikke har fått ytterligere oppdrag fra familien Montelius etter dette tidspunkt, skyldes dette først og fremst at familiens eiendommer ikke har vært involvert i reguleringsmessige forhold og at det derfor ikke har vært behov for kontorets bistand.

7.8. Oppsummering.

Asbjørn Montelius og Halden Arkitektkontor AS har hatt et langvarig samarbeid om utviklingen av arealbruken på familien Montelius eiendommer på Grimsrød. Samarbeidet har pågått i perioden fra 1994 til 2007. Det er påstått at uenigheten om en mindre del av en regning fra 2007 på i alt kr. 1.420,- har medført at Montelius har bidratt til å stenge arkitektfirmaet ute fra oppdrag for kommunen, at arkitektfirmaets saker er blitt trenert under kommunens byggesaksbehandling, og at det er stilt strengere krav til arkitektfirmaet enn andre private aktører i kommunen. Sanksjonene skal ha pågått fra 2007 til i dag.

Varselet er undersøkt og omtalt i granskningsrapporten. Det er ikke funnet grunnlag for å kritisere Montelius for de forhold som er omtalt i varselet.

Vår gjennomgang har avdekket at reduksjon i antall kommunale oppdrag hovedsakelig må tilbakeføres følgende forhold:

- Kommunen inngikk perioden 2006-2008 rammeavtale om arkitekturprosjektering etter en åpen anbudskonkurranse. Halden Arkitektkontor AS deltok i konkurransen, men vant ikke frem. Dermed gikk etterfølgende kommunale oppdrag om arkitekt-prosjektering til de som hadde avtale med kommunen.
- I perioden fra 2007 fikk planavdelingen styrket sin arkitektkompetanse og ressurser, slik at kommunen i enda større grad kunne gjennomføre regulering i egen regi.

Halden Arkitektkontor AS har overfor granskerne gjort gjeldende at Montelius har bidratt til at arkitektkontoret også har mistet private oppdrag og oppdrag for andre kommuner. Det er blant annet forsøkt underbygget med at lederen i en annen kommune skal ha blitt frarådet å bruke Halden Arkitektkontor AS. Lederen av den aktuelle kommunen er derfor kontaktet av granskerne. Han avviser at en slik samtale skal ha funnet sted. Dette svekker etter vår oppfatning også troverdigheten av de øvrige anklager som fremsettes mot Montelius.

Vi registrerer at det av rapporten fremgår at det ikke er funnet andre holdepunkter for påstanden om at eventuell redusert oppdragsmengde kan tilbakeføres Montelius. Det gjelder også påstanden om svartelisting av Halden Arkitektkontor AS.

Det har etter vår oppfatning formodningen mot seg at uenighet om kr. 1.420,- av en samlet avregning (over flere år) på om lag en halv million kroner skulle lede til slike uoverensstemmelser som beskrevet. Riktignok har ikke Montelius benyttet arkitektfirmaet i ettertid. Men det skyldes først og fremst at man ikke har hatt behov for slik bistand – ikke at det i kjølvannet av disse samtaler har oppstått personlige uoverensstemmelser.

Selv om det ikke er grunnlag for å kritisere Montelius for å ha brukt sin myndighet eller posisjon i kommunen til skade for Halden Arkitektkontor AS, kritiseres likevel Montelius for utsagn han skal ha kommet med i private telefonsamtaler med vedkommende arkitekt i anledning avregningen høsten 2007. Det er gjort gjeldende at Montelius har brukt upassende ord og uttrykk og at han i forbindelse med dette truet med konsekvenser for fremtidig tildeling av kommunale oppdrag.

Forholdet er gjennomgått foran. Det er ikke grunnlag for slik kritikk. De forhold som omtales ligger flere år tilbake i tid. Det gjør bevisføringen vanskelig. I rapporten gjengis et brev 19.11.2007. Brevet er et formelt svar på avregningen. Brevet viser med tydelighet at partene har hatt en svært ulik oppfatning av samtalene og at Montelius reagerte på at forholdet til kommunen ble brakt inn i saken. Forholdene rundt telefonsamtalene er dermed så uklare at man ikke kan trekke noen sikre konklusjoner om hva som er passert. I granskningsrapporten settes telefonsamtalene i sammenheng med granskernes oppfatning av Montelius' karaktertrekk.

Det fremstår som et gjennomført usaklig personangrep som granskerne ikke har de minste forutsetninger for å ha noen oppfatning om. Med brevet fra Montelius 19.11.2007 ble det uansett avklart hva Montelius mente og saken burde derfor blitt avsluttet med dette.

Vedlegg:

- Oversikt utarbeidet av Asbjørn Montelius over fakturert bistand fra Halden arkitektkontor i perioden 1992-2007.
- Faktura 30.09.2007 med vedlegg.
- E-post til Halden arkitektkontor av 20.11.2013

Kap. 8. Andre problemstillinger om habilitet.

8.1. Omtalen i granskningsrapporten.

I granskningsrapporten kap 10 omtales "andre problemstillinger om habilitet". Under dette punktet, refereres resultatet av granskernes gjennomgang av et antall referansesaker. Det opplyses at man har funnet "flere" eksempler der enhetslederen enten selv har vært saksbehandler eller truffet avgjørelser i saker der hans ektefelle er nabo. Det er også anført at man har funnet "nylige eksempler" på det samme.

Konkret er det bare omtalt to saker i rapporten. Den ene saken er fra 2004 og den andre fra 2012. I begge sakene legger rapporten til grunn at Montelius har fattet vedtak i saken. Rapporten gir dermed inntrykk av at Montelius selv og etaten har vedvarende problemer med å håndtere habilitetsreglene.

Vi skal i det følgende se nærmere på håndteringen av de to konkrete sakene for å se om disse sakene gir grunnlag for kritikk mot Montelius.

Siden granskerne har valgt ikke å nevne andre referansesaker, omhandles utelukkende de saker som er kjent. I et eget punkt nedenfor omtales imidlertid en ytterligere sak – som er behandlet i Montelius' sykmeldingsperiode.

8.2. Godkjenning av søknad i 2012 om veranda og sommerstue på Grimsrødkollen 20 A – gnr. 69 bnr. 503.

8.2.1. Eiendommen.

Grimsrødkollen 20 A er den ene av de to boligene som ble oppført på gnr. 69 bnr. 503 som ble tillatt oppført i 2005. Denne byggesaken er behandlet av oss under pkt. 4 foran. Saken som behandles under dette avsnitt er fra 2012 og gjelder en senere veranda.

8.2.2. Oversikt over saksbehandlingen.

Tiltaket ble nabovarslet 16.04.2012. Søknaden ble deretter sendt kommunen 17.04.2012. Den er notert mottatt av bygningsmyndighetene 19.04.2012. Tegningene er datert 15.04.2012 og ble vedtatt 22.05.12. Tiltaket gjelder bygging av veranda i tilknytning til eksisterende bolighus – på vest- og sydsiden av boligen. Verandaen er angitt til 54 m². Samtlige naboer har samtykket til tiltaket – herunder også Elisabeth Montelius, se vedlegg til kap.3.

Tiltakshaver er Thomas Hov Karlsen. Det er opplyst at verken Elisabeth eller Asbjørn Montelius kjenner tiltakshaver.

8.2.3. Habilitetsspørsmålet.

Det er under kap. 2 foretatt en gjennomgang av habilitetsspørsmålene i saker hvor Elisabeth Montelius er berørt som nabo, og i denne egenskap samtykket til tiltaket i forbindelse med nabovarslingen.

Det er under henvisning til juridisk teori og sivilombudsmannens praksis lagt til grunn at det ikke foreligger inhabilitet i slike saker, med mindre det gjør seg gjeldende "særlige forhold".

Sett hen til beliggenheten – det faktum at tiltaket er knapt synelig fra bebyggelsen på Grimsrød gård – og det faktum at det ikke er noen forbindelse mellom familien Montelius og tiltakshaver - foreligger ikke slike særlige forhold som kan tilsi at det likevel foreligger inhabilitet.

Når granskningsrapporten trekker frem forholdet som et nylig eksempel på at Montelius og etaten har problemer med å håndtere habilitetsreglene, er det bemerkelsesverdig at man helt unnlater å drøfte spørsmålet om det foreligger en habilitetskonflikt. Hadde spørsmålet vært drøftet, måtte man utvilsomt konkludere med at Montelius ikke var inhabil. Når eksempelet likevel er tatt med, kan siktemålet ikke ha vært noe annet enn å underbygge den kritikk som granskerne formulerer i rapportens pkt 12 – hvor Montelius beskyldes for formelle feil og rolleblanding. Kritikken er i forhold til byggesaken fra 2012 fremsatt uten noen form for forankring i de rettsregler som gjelder på området og er uriktig.

8.2.4. Faktafeil.

Ser man bort fra de rettslige vurderingene av habilitetsspørsmålet – slik de er gjennomgått foran – må man også konstatere at det faktum som rapporten bygger på er positivt galt.

Montelius har overfor oss meddelt at han var 80 % sykmeldt på det tidspunkt søknaden innkom og ble behandlet i kommunen. Det er bekreftet av vedlagte sykmelding. Sykmeldingen innebar at han arbeidet en av ukens fem dager. Stedfortreder i sykmeldingsperioden var Håvard Tafjord. I perioden utførte Montelius bare administrative oppgaver. Han har derfor uttalt at han var ukjent med at saken var kommet inn til avdelingen. Han har også uttalt at han var ukjent med behandlingen.

Det fremgår av byggesaksdokumentene at kommunen varslet tiltakshaver om mangler ved søknaden ved brev av 14.05.2012. Brevet er undertegnet av Lars Thowsen som byggesaksbehandler og Håvard Tafjord (for Montelius). Byggetillatelse ble gitt tirsdag 12.06.2012. Tillatelsen ligger usignert på byggesaksmappen. Den er heller ikke elektronisk godkjent av Montelius, hvilket iflg Montelius kan bekreftes ved å undersøke dokumentflyten i det elektroniske saksbehandlingssystemet. Montelius konkluderer at han for sin del ikke har godkjent søknaden.

Vi legger til grunn at Montelius ikke har fattet noe vedtak i saken. Granskningsrapporten konkluderer med det motsatte. Det er positivt feil.

Det er i tillegg dokumentert at Montelius ikke har hatt noe med saksbehandlingen å gjøre. Det blir derfor positivt galt å bebreide Montelius for behandlingen. Kritikken må i så fall rette seg mot etatens rutiner for behandling av denne typen saker i Montelius sykefravær.

Som nevnt foran er det ingen grunn til slik kritikk. Saken er behandlet i samsvar med forvaltningslovens krav, idet det utvilsomt ikke forelå inhabilitet.

8.3. Godkjennelse av en mindre enebolig på Grimsrødkollen 2004.

Vi har foreløpig ikke lyktes å identifisere denne saken. Vi tar derfor forbehold om å komme tilbake til den når det foreligger flere opplysninger. Det er imidlertid grunn til å nevne at Montelius først ble enhetsleder juli 2004 og derfor ikke hadde beslutningsmyndighet før den tid.

Av granskingsrapporten (s. 41) fremgår av Asbjørn Montelius kvitterte nabovarselet og samtykket til tiltaket 29.03.2004. Vi legger dette til grunn. Vi legger også til grunn at det er betydelig avstand fra den berørte eiendommen til bebyggelsen på Grimsørd gård – slik at landbrukseiendommen ikke er berørt av tiltaket.

Siden Montelius samtykket til tiltaket, forelå det derfor ingen habilitetskonflikt, se tilsvarende problemstilling i pkt 6.2. foran og drøftelsen i kap. 2. Av den grunn er det heller ikke på dette punkt grunnlag for kritikk.

8.4. En ytterligere sak – behandlet i Montelius' sykmeldingsperiode.

Montelius er - etter at rapporten forelå - blitt oppmerksom på at hans etat har behandlet ytterligere en sak hvor hans ektefelle var berørt som nabo i perioden han var sykmeldt. Også i denne saken fremstår det som om Montelius har fattet vedtak. Det vises til garasjesøknad på Grimsrød Terrasse 25, godkjent 02.04.2012.

Av tillatelsen ser det ut til at vedtak i saken er fattet av Montelius. Den er imidlertid ikke signert av ham. Den er heller ikke elektronisk godkjent av ham. På dette tidspunkt var Montelius 100 % sykmeldt. Vi legger til grunn at godkjennelse er gitt av Håvard Taffjord som Montelius stedfortreder. Hvorvidt Montelius ville vært inhabil til å saksbehandle/fatte vedtak i saken, vil måtte bero på om det ble gitt kvittert for samtykke på nabooppgaven. Det er ikke undersøkt nærmere, idet Montelius uansett ikke kan bebreides for saksbehandling/vedtak han ikke har vært noen del av.

Vedlegg:

- Kopi av sykmelding mai/juni 2012
- Kopi av tillatelse til oppføring av garasje 02.04.2012
- Kopi av sykmelding april 2012

INNHold VEDLEGG

Kap. 2. Gjrv-rapporten – opplegg, metodevalg og forholdet til Advokatforeningens retningslinjer for private granskninger.

- Halden kommunes mandat til granskerne av 16.05.2013
- Advokatforeningens retningslinjer for private granskninger
- Regler for god advokatskikk
- Faksimile fra Halden Arbeiderblads intervju med Gjrv 5.06.2013

Kap. 3. Habilitetsreglene – en innledende gjennomgang.

- Kart med de berørte eiendommer inntegnet.
- Kvitterte nabovarsler i tre av de omtalte byggesakene. Varsel for Rustverntomta er ikke funnet blant sakens dokumenter slik de er oversendt oss fra Halden kommune.

Kap. 4. Grimsrødkollen 20, gnr. 69 bnr. 503.

- Grunnboksutskrift datert 01.12.2005
- Kjøpekontrakt av 10.12.2005.
- Skjøte tinglyst 21.12.2005
- Tilbud på oppdrag fra megler 23.11.2005
- Oppdragsavtale av 30.11.2005
- Megleropplysninger av 30.11.2005
- Rekvisisjon ligningsverdi med fullmakt av 30.11.20105
- Aksept av bud 06.12.2005.

Kap. 5. Rustverntomta, gnr. 69 bnr. 185.

- Dispensasjonsvedtak 30.04.2003
- Rammetillatelse av 30.06.2004 til Jan Erik Østensvig.
- Bekreftelse på tilbakekalling av søknad av 02.02.2005.
- Protokoll fra planutvalgsmte 04.07.2005 med forslag til rammetillatelse (datert 13.06.2005) til Roger Bjerkeli AS
- Igangsettingstillatelse 05.07.2005
- Igangsettingstillatelse 30.08.2005.

Kap. 6. Utbygging av fire tomter med 12 boenheter på Grimsrødhøgda, gnr. 69 bnr. 490-493.

- Kjøpekontrakt 17.08.2005
- Skjøte tinglyst 26.08.2005.
- Retningslinjer om statlig høring 2001
- Retningslinjer om statlig høring 2009
- Tillatelse til tiltak 05.07.2005
- E-post fra Halden Arkitektkontor AS til Per Bjørn Homstvedt, Fredrikstad kommune 01.04.2005.

Kap. 7. Halden Arkitektkontor AS.

- Oversikt utarbeidet av Asbjørn Montelius over fakturert bistand fra Halden Arkitektkontor AS i perioden 1992-2007.
- Faktura 30.09.2007 med vedlegg.
- E-post til Halden Arkitektkontor AS av 20.11.2013

Kap. 8. Andre problemstillinger om habilitet.

- Kopi av sykmelding mai/juni 2012
- Kopi av tillatelse til oppføring av garasje 02.04.2012
- Kopi av sykmelding april 2012

Halden kommune
Personal og organisasjon

U. off: offl.§ 23, 1.ledd

Advokatfirma Hjort DA
PB 471 Sentrum
0105 OSLO

Deres ref: Vår ref.
2013/2059-18

Arkivkode:
601

Saksbehandler:
Toril Bjerkeli, 69 17 45 25

Dato:
16.05.2013

Påstander om misligheter fra en enhetsleder i Halden kommune - fastsettelse av mandat for granskningsarbeidet

Halden kommune har besluttet å iverksette ekstern gransking av påstander om misligheter fra en enhetsleder i kommunen. Advokatfirmaet Hjort DA v/ advokatene Alexandra Bech Gjerv og Andreas Stang Lund er gitt i oppdrag å foreta granskingen.

Rådmannen er oppdragsgiver for granskningen, og det fastsettes følgende mandat for granskingsarbeidet:

"Granskingen skal omfatte en gjennomgang av det faktiske og rettslige grunnlaget for to anonyme varsler med anklager mot en enhetsleder i Halden kommune om mulige misligheter / sammenblanding av roller som myndighetsperson og privatperson.

Granskerne skal gi anbefaling på overordnet nivå om eventuelle hensiktsmessige tiltak fra kommunens side på bakgrunn av de funn som blir gjort. Resultatene fra granskingen skal sammenfattes i en rapport."

Granskerne bes om å ta utgangspunkt i Advokatforeningens retningslinjer for private granskinger. Granskerne fastsetter retningslinjer for granskingsarbeidet, jf Advokatforeningens retningslinjer pkt 4.1. Granskernes retningslinjer forelegges for kommunen for eventuelle kommentarer.

Arbeidet bes gjennomført så snart som mulig, og bør være ferdig innen 28. juni 2013, med mindre uforutsette omstendigheter tilsier at fristen må forlenges.

Med hilsen

Gudrun Haabeth Grindaker
Gudrun Haabeth Grindaker
rådmann

Postadresse:
Postboks 150, 1751 Halden
E-post:
postmottak@halden.kommune.no

Besøksadresse:
Storgata 8
Internett:
www.halden.kommune.no

Telefon:
69 17 45 00
Telefaks:
69 18 00 58

Bank:
6120.05.74035
Org.nr:
959 159 092

HJORT

NOTAT

Til: Halden kommune v/ rådmannen

Fra: Advokatene Alexandra Bech Gjerv og Andreas Stang Lund

Dato: 16. mai 2013

HALDEN KOMMUNE - RETNINGSLINJER FOR GRANSKNINGSARBEIDET

Det vises til Halden kommunes brev 16. mai 2013 til Advokatfirmaet Hjort DA vedrørende gransking av visse forhold. I brevet er granskerne bedt om å ta utgangspunkt i Advokatforeningens retningslinjer for private granskinger. Granskerne skal fastsette retningslinjer for granskingsarbeidet, jf Advokatforeningens retningslinjer pkt 4.1.

På denne bakgrunn har vi fastsatt følgende retningslinjer for granskingsarbeidet:

1.1 Granskerne

Granskningsarbeidet vil utføres av advokatene Alexandra Bech Gjerv og Andreas Stang Lund, samlet betegnet som granskerne. Granskerne vil også ved behov bistås av andre ansatte i Advokatfirmaet Hjort DA.

1.2 Berørte

Den som får sitt forhold undersøkt av granskerne anses som berørt av granskingen. Personer som utelukkende avgir forklaring som vitner, er ikke berørte.

1.3 Oppdragsgivers medvirkning og kontaktperson

Halden kommune (oppdragsgiver) skal bistå granskerne med nødvendig praktisk tilrettelegging for innsamling av informasjon. Oppdragsgiver skal herunder sørge for å:

- Samle inn og oversende relevante saksdokumenter og elektronisk lagret informasjon til granskerne;
- Tilrettelegge praktisk for samtaler med berørte og vitner;
- Varsle og tilrettelegge for gjennomgang av ansattes e-poster og øvrig elektronisk lagret informasjon i samsvar retningslinjene nedenfor, dersom dette besluttes gjennomført.

Kontaktperson for granskerne vil være personalsjef Toril Bjerkeli.

WDID WDocNum.WDVer

Advokatfirmaet Hjort DA / hjort.no

Besøksadresse Akersg 51

Postadresse PB 471 Sentrum 0105 Oslo

l.f. (+47) 22 47 18 00

Faks (+47) 22 47 18 18

Bankgiro 6001 05 31880

Org nr. 946 129 356 MVA

1.4 Gjennomgang av ansattes e-post og annen elektronisk lagret informasjon

Granskerne vil kunne ha behov for å gjennomgå ansattes e-post og eventuell annen elektronisk lagret informasjon hos den ansatte.

Slik gjennomgang vil skje i samsvar med reglene i personopplysningsforskriften og etter forutgående varsel i henhold til personopplysningsforskriften § 9-3.

Den praktiske gjennomføringen av dette vil bli avtalt nærmere med ansatte og evt. tillitsvalgt eller en annen representant.

1.5 Ansattes plikt til å forklare seg for granskerne

Granskerne vil gjennomføre samtaler med ansatte som kan bidra til sakens opplysning.

Kommunen som arbeidsgiver har pålagt de ansatte å forklare seg om virksomhetsrelaterte forhold til granskerne og for øvrig medvirke til å fremskaffe virksomhetsrelatert informasjon. Den ansatte har derfor en plikt til å forklare seg overfor granskerne. Dersom en ansatt nekter å forklare seg, eller forklarer seg uriktig, kan det få konsekvenser for arbeidsforholdet.

1.6 Samtaler med vitner

Granskerne vil be om samtaler med vitner som ikke er ansatt i Halden kommune. Disse vil ikke ha forklaringsplikt overfor granskerne, men vil av granskerne oppfordres til å bidra til opplysningen av saken ved å avgi forklaring. Samtaler med vitner baseres på avtale eller samtykke.

1.7 Bistand til berørte, ansatte og vitner under granskningen

Berørte personer har rett til å la seg bistå av advokat eller annen rådgiver etter eget valg på alle stadier av undersøkelsen. Dersom særlige grunner tilsier det, kan kommunen beslutte å godtgjøre berørtes nødvendige utgifter til slik bistand.

Ansatte og andre vitner kan la seg bistå av tillitsvalgt eller annen ekstern rådgiver ved avgivelse av forklaring for granskerne. Den tillitsvalgte eller rådgiveren kan ikke selv være berørt, involvert eller mulig vitne i saken.

1.8 Referat fra samtaler

Granskerne vil ta referat fra samtale med berørte og vitner. Referatet vil oversendes den det gjelder for eventuelle kommentarer så snart som mulig etter at samtalen har funnet sted. Det vil ikke bli benyttet lyd- eller billedopptak fra samtale.

Referat fra samtale vil benyttes som interne dokumenter for granskerne ved utarbeidelsen av granskningsrapporten, og vil verken inntas i eller vedlegges rapporten. Granskerne vil imidlertid kunne henvise i granskningsrapporten til opplysninger innhentet i samtale.

1.9 Personnavn i granskningsrapporten

Granskerne vil være varsomme med å omtale berørte personer og ansatte ved navn i granskningsrapporten med mindre personene allerede har vært omtalt i media i sakens anledning, eller der vedkommende må anses for å ha en særlig sentral stilling.

1.10 Hensynet til kontradiksjon

Granskerne vil søke å ivareta hensynet til kontradiksjon på følgende måte:

- Ved at de ansatte gis anledning til å la seg bistå ved gjennomgang av e-post og annet elektronisk lagret materiale
- Ved at de som forklarer seg gis anledning til å la seg bistå i samtaler med granskerne
- Ved at de berørte gis anledning til å kommentere faktiske forhold som kan sette dem i et ufordelaktig lys, og som granskerne vurderer å legge til grunn i granskningsrapporten.
- Ved at de som har forklart seg gis anledning til å kommentere referatet fra samtale med granskerne

1.11 Vurdering av subjektive forhold

Granskerne vil konsentrere seg om å kartlegge objektive forhold, herunder om det objektivt sett foreligger brudd på gjeldende lovbestemmelser eller retningslinjer.

Granskerne vil være varsomme med å vurdere subjektive forhold hos berørte personer, dvs. om eventuelle regelbrudd har skjedd forsettelig, uaktsomt eller med vinnings hensikt. Granskerne vil ikke avgi noen konklusjoner om slike forhold.

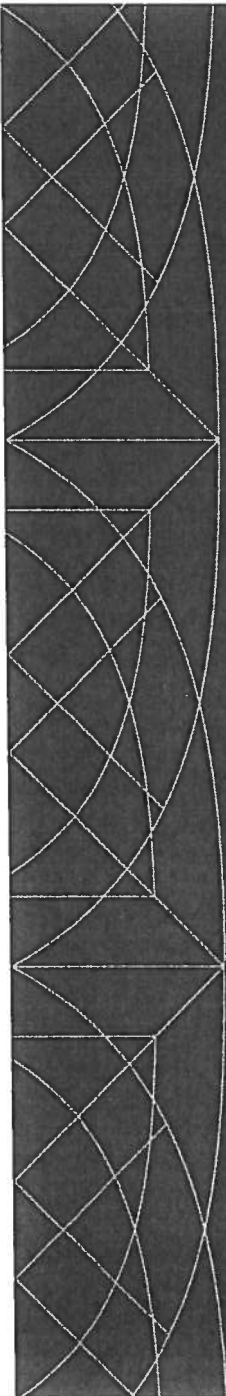
Granskerne vil derfor ikke foreta noen vurderinger av hvorvidt det foreligger straffeansvar hos berørte personer.

Granskerne vil gi anbefalinger på overordnet nivå om eventuelle tiltak som bør iverksettes fra kommunens side på bakgrunn av de funn som blir gjort.

1.12 Utforming og eventuell offentliggjøring av granskningsrapporten

Granskernes rapport vil som nevnt navngi de personer som allerede har vært omtalt i saken eller som anses for å ha en særlig sentral stilling. Rapporten vil utarbeides som et selvstendig dokument. Referater fra samtaler vil ikke inntas eller vedlegges rapporten.

Granskerne vil legge til grunn at rapporten kan bli offentliggjort. Granskerne overlater til oppdragsgiver om personnavn i rapporten i så fall ytterligere skal anonymiseres.

Retningslinjer for private granskninger

Advokatforeningen

Innhold

<i>Del 1 – Generelt</i>	side	3
1 Innledning		3
2 Noen generelle temaer		5
2.1 Terminologi og historikk		5
2.2 Forholdet til menneskerettighetene		6
3 Private granskningers særpreg		8
<i>Del 2 – Enkeltregler</i>		11
1 Beslutning om granskning		12
1.1 Beslutning om granskning		12
2 Oppdragsbeskrivelse/mandat		14
2.1 Mandat		14
2.2 Endringer i mandatet		14
2.3 Tidsplan		15
2.4 Godtgjøring		16
3 Oppnevning, uavhengighet og habilitet		17
3.1 Kompetanse		17
3.2 Uavhengighet		18
3.3 Bistand		20
3.4 Fratreden før oppdragets avslutning – stansing		21
4 Oppstart av granskning		22
4.1 Retningslinjer for utvalgets arbeid		22
5 Granskingsutvalgets arbeid		25
5.1 Opplysning av saken		25
5.2 Elektronisk lagret informasjon		26
5.3 Sikring av bevis		28
5.4 Informasjon oppdragsgiver besitter		28
5.5 Oppdragsgivers tilgang til underlagsmaterialet		29
5.6 Bevisvurdering		30

1 Generelt

1 Innledning

Advokatforeningen oppnevnte høsten 2006 et utvalg på tre personer («Utvalget») til å vurdere behovet for, og eventuelt foreslå, veiledende retningslinjer for private granskninger.

Utvalget har hatt følgende medlemmer:

- Advokat Cato Schiøtz, Advokatfirmaet Schjødt.
- Advokat Anne Helsingeng, Deloitte Advokatfirma.
- Advokat Preben H. Mo, FØYEN Advokatfirma.

Advokatforeningen har fungert som utvalgets sekretariat.

Bakgrunnen for oppnevningen av Utvalget er debatten om offentlige og private granskninger. Det er blitt reist kritikk mot bruken av granskninger, og hvordan granskninger blir gjennomført. Mangelen på konkrete retningslinjer for private granskninger er blitt påpekt.

Det ble nedsatt et utvalg for å vurdere endringer i regelverket for granskningskommissjoner særskilt oppnevnt av det offentlige. Dette utvalget ble oppnevnt ved kgl. resolusjon 4. mai 2007 og ble ledet av førstelagmann Arild O. Eidesen ved Hålogaland lagmannsrett. Utvalget avga sin innstilling 4. mai 2009, jf NOU 2009: 9, Lov om offentlige undersøkelseskommissjoner («NOU» eller «NOU 2009: 9»).

I tillegg til disse utvalgene har professor dr. juris Johan Giertsen¹ ved Det juridiske fakultet i Bergen skrevet en bok om granskning med tittelen «Granskning».² Boken ble utgitt i slutten av 2008. Boken inneholder en grundig gjennomgang av de forskjellige spørsmål som oppstår ved granskning – først og fremst granskninger i offentlig regi.

Reglene om offentlige granskninger har en overføringsverdi til private granskninger. De rettssikkerhetsspørsmål som oppstår, vil langt på vei være parallelle.

¹ Utvalget takker Giertsen for hans engasjement og evne til å sette fokus på temaet. Utvalget har dessuten brukt hans bok i større utstrækning enn det som fremgår i teksten til retningslinjene.

² Johan Giertsen, «Granskning», Universitetsforlaget 2008.

Utvælget ønsket å avvente sitt forslag til retningslinjer til NOU 2009: 9 med etterfølgende frist for høringsuttalelser ble fremlagt. Dette er bakgrunnen for at arbeidet har blitt sluttført senere enn opprinnelig planlagt.

Et utkast til retningslinjer ble sendt på høring til Advokatforeningens medlemmer våren 2010. Høringsfristen var 4. juni 2010. Det ble videre avholdt et åpent møte 4. juni 2010 i samarbeid med Handelshøyskolen BI. Basert på innspill fra møtet og høringen er det foretatt en gjennomgang av retningslinjene, og noen av de innspill som har kommet gjennom høringen er hensyntatt i retningslinjene.

Retningslinjene ble vedtatt av Advokatforeningens hovedstyre 4. mars 2011.

2 Noen generelle temaer

2.1 Terminologi og historikk

Granskningsbegrepet er ikke entydig, men kjennetegnes ved at det foretas en utredning hvor formålet er å avklare faktiske forhold og analysere årsaker, herunder ta stilling til om det foreligger systemfeil, eventuelt er begått feil av en eller flere enkeltpersoner. Ofte vil et granskningsoppdrag også omfatte forslag til tiltak. Noen granskningsoppdrag omfatter også en vurdering av et personlig ansvar.

I NOU 2009: 9 kapittel 4 s. 24-25 drøftes granskningsbegrepet og gransknings rettslige karakter som nærværende Utvalg henviser og slutter seg til. En nærmere behandling av begrepet er også foretatt i NOUens kapittel 19.1 som har overskriften «Behovet for begrepsavklaring». Det avgjørende er ikke om man kaller arbeidet en granskning eller ikke, det avgjørende er arbeidets karakter. De foreslåtte retningslinjene kan derfor komme til anvendelse selv om arbeidet er gitt andre karakteristikk, slik som for eksempel undersøkelse eller lignende.

I NOU 2009: 9 brukes begrepet «undersøkelseskomisjon». I retningslinjene er begrepet «granskningsutvalg» benyttet. Dette gjelder uavhengig av om granskningen foretas av en enkeltperson, et firma eller et særskilt nedsatt utvalg, jf for øvrig nedenfor under pkt. 3.

Når det gjelder offentlige granskninger er det i NOU 2009: 9, kapittel 5 og 6, gitt en nærmere redegjørelse for historikken, som i sin tid medførte vedtagelsen av rundskriv G-48/75 fra Justisdepartementet.

Rundskrivet videreførte det såkalte Eckhoff-utvalgets anbefalinger og presiseringer om at utredning ved en granskningskomisjon er ekstraordinær form for utredning som bare bør brukes når oppnevningssorganet klart finner at kommisjonsbehandling er den beste løsningen sammenlignet med andre utredningsalternativer.

I NOU 2009: 9 gis det videre i kapittel 15 en nærmere redegjørelse for praktiseringen av det tidligere regelverket, og det dokumenteres blant annet at man etter 1975 har hatt en tiltagende bruk av særskilt oppnevnte granskningskomisjoner.

2.2 Forholdet til menneskerettighetene

Menneskerettighetsprinsipper legger viktige føringer for en granskningsprosess.³

Følgende prinsipper må i særlig grad ivaretas:

- Retten til privatliv.
- Kravet til rettferdig rettergang.
- Uskylpspresumpsjonen.
- Vern mot selvinkriminering.

Retten til privatliv er vernet i internasjonale konvensjoner og nasjonal lovgivning. Granskningsutvalg må ta tilbørlig hensyn til enkeltpersoners rett til privatliv.

Hensynet til personvernet har gjentatte ganger blitt fremhevet i kritikken mot granskninger. Det er blitt påpekt at retten til privatliv ikke har fått tilstrekkelig oppmerksomhet og prioritet i granskningsarbeidet. Retten til privatliv betyr imidlertid ikke at granskningen skal avstå fra å stille krevende, men relevante, spørsmål til enkeltpersoner eller forelegge enkeltpersoner compromitterende dokumentasjon med relevans for granskningen. Granskningsutvalget skal imidlertid påse at granskningen konsentrerer seg om de forhold som er gjenstand for granskning, og unngå å berøre enkeltpersoners privatliv som ikke er av relevans. Utvalget skal også påse at enkeltpersoner behandles med respekt og ikke utsettes for unødvendig sterk ordbruk eller annen atferd som er unødvendig og som oppleves som ubehagelig.

Kravet til en rettferdig rettergang er også nedfelt i internasjonale konvensjoner.

Vår prosesslovgivning skal sikre en rettferdig rettergang. I gransknings-sammenheng innebærer dette at granskningsprosessen blant annet oppfyller prinsippet om kontradiksjon og sikrer at enkeltindivider får nødvendig bistand.

I den grad en granskningsrapport overhodet skal uttale seg om enkeltpersoners ansvar, skal utvalget legge til grunn en uskylpspresumpsjon. Det er bevisene som samles inn i forbindelse med granskningen som skal overbevise utvalget om enkeltpersoners eventuelle ansvar. Det er ikke den enkelte som skal måtte overbevise utvalget om sin uskyld. Det er grunn til å understreke at et granskningsutvalg skal være varsomme med å plassere skyld. Granskningsutvalg må hensynta at feil kan begås, og at det kan rettes kritikk mot handlinger eller unnlatelser, uten at det innebærer rettslig ansvar.

I forbindelse med granskninger er det viktig å ta tilbørlig hensyn til at opplysninger innhentet i en granskning kan bli benyttet i ulike etterfølgende prosesser.⁴ Et viktig eksempel på slike prosesser er politietterforskning av mulige straffbare forhold. I en granskningsprosess er det derfor særlig viktig å ha et bevisst forhold til selvinkrimineringsvernets betydning for forklaringer om egne straffbare forhold og krav om dokumentutlevering.

³ Dette temaet behandles i NOU 2009: 9, kapittel 12 side 41-44.

⁴ Se NOU punkt 12.5.

Private granskningers særpreget

Omfanget av private granskninger har vært sterkt økende – særlig i de siste ti år. Private granskninger er blitt sterkt profesjonalisert, og det er flere firmaer som har opprettet egne granskningsteam, gjerne tverrfaglig sammensatt.

Innledningsvis skal nevnes at på ett felt har man hatt private granskninger i flere tiår. Det er den form for granskning som aksjeloven hjemler – i dag aksjelovens § 6-12 (4). Det kan konstateres at disse både viktige og praktiske bestemmelsene er stemoderlig behandlet i juridisk teori, og at man først i den senere tid har vært klar over de rettssikkerhetsspørsmål som også denne type granskninger reiser.

I løpet av de senere årene er det særlig to forhold i tilknytning til granskningsprosesser som har vært fremtredende:

For det første har man i stadig sterkere grad satt fokus på rettssikkerhetsspørsmål og påpekt det sterkt uheldige i at private granskninger foretas uten basis i veiledende regler eller normer. Det foreligger for eksempel ikke retningslinjer innen revisor- og advokatbransjen som tar sikte på å regulere de særlige spørsmål som oppstår ved granskning.

Den viktigste veiledningsnormen man per i dag har, er et ulovfestet forsvarlighetsprinsipp. Prinsippet gjelder både offentlige og private granskninger. Av dette forsvarlighetsprinsippet kan man også utlede et krav om kontradiksjon. Kontradiksjonsprinsippet bygger ikke bare på egenverdien i at en part blir hørt, men også på at kontradiksjon gir granskningsutvalget et mer fullstendig materiale og derigjennom et bedre grunnlag for sine konklusjoner.

I tillegg må det presiseres at det gjelder et prinsipp om varsomhet som kommer til anvendelse ved oppdragsgivers utforming av granskningsutvalgets mandat og ved granskningsutvalget arbeid. Prinsippet har blant annet betydning for spørsmålet om bevisbyrde og bevisvurdering, se nærmere Del II, pkt. 5-6 nedenfor.

For det annet har det i en helt annen grad enn tidligere blitt rettet et kritisk lys mot granskningsutvalgets arbeid og arbeidsprinsipper. Kritikken har vært fremmet både av personer som ikke selv har hatt noen rolle i relasjon til granskningen, og

av personer eller grupper som er blitt gransket. Generelt er det positivt at også granskningsutvalgets arbeid blir underkastet et kritisk lys. Dette bidrar til økt bevisstgjøring og ytterligere profesjonalisering.

Generelt må det legges til grunn at hensynet til rettssikkerhet og personvern må få en mer sentral plass desto sterkere granskningen har karakter av etterforskning for å klarlegge ansvarsforhold, herunder lovbrudd.

Ved private granskninger vil man ofte se store variasjoner med hensyn til hvem som utfører granskningen. Et granskningsoppdrag kan gis til en konkret person, til et firma eller det kan nedsettes et særskilt granskningsutvalg som oppløses når granskningsarbeidet er avsluttet.

Det er et særtrekk ved private granskninger at man i langt større grad enn ved offentlige granskninger står overfor et mangfold. Private granskninger er innbyrdes svært forskjellige. Det kan også være innslag av granskninger i andre typer oppdrag som for eksempel selskapskontroller, forvaltningsrevisjon i offentlig sektor, mottak av varsler (whistle-blowing), saker hvori inngår faktainnsamling, m.fl. Dette vanskeliggjør i stor grad utarbeidelsen av generelle retningslinjer. Konsekvensen er at retningslinjene som foreslås av Utvalget er generelle og av overordnet karakter. Dette medfører at konkrete saksbehandlingsregler bør fastsettes i tilknytning til gjennomføringen av hver enkelt granskning. Utarbeidelsen av konkrete saksbehandlingsregler må skje innledningsvis i granskningsarbeidet. Kravene til notoritet og forutberegnelighet tilsier at de konkrete saksbehandlingsreglene er klare og transparente for alle involverte.

En vesentlig forskjell mellom offentlige og private granskninger er at reglene om offentlige undersøkelseskommisjoner er ufravikelige. Dette understrekes ved at vi får en egen lov om offentlige undersøkelseskommisjoner. Disse reglene gjelder imidlertid bare for undersøkelseskommisjoner som er oppnevnt av Kongen i statsråd. Retningslinjer for all annen granskning vil, enten dette skjer i regi av en privat eller offentlig oppdragsgiver, kun være av veiledende karakter.

Retningslinjene Utvalget foreslår gjelder advokaters arbeid med granskninger. Utvalget legger imidlertid til grunn at også private granskninger som foretas av representanter for andre yrkesgrupper vil kunne finne veiledning i de foreslåtte

2 Enkeltregler

retningslinjene. Utvalgets målsetning er at retningslinjene også tas i bruk av andre yrkesgrupper, og at disse gjennom et samarbeid utvikles til å bli ett felles regelsett for alle granskninger – «regler for god granskningsskikk».

Når en advokat påtar seg et granskningsoppdrag vil dette være en særskilt type advokatoppdrag. De vanlige regler som regulerer advokatvirksomhet vil imidlertid gjelde, slik som domstoloven, advokatforskriften og Regler for god advokatskikk. Granskningsoppdraget vil således også normalt omfattes av advokatens vanlige profesjonsforsikring. Dersom det oppstår motstrid mellom det øvrige regelverket som gjelder for advokater i deres profesjon og disse retningslinjene, vil retningslinjene måtte vike.

Det er enkelte særtrekk ved granskningsoppdrag som bør understrekes overfor oppdragsgiver på forhånd. Et av særtrekkene er granskningsutvalgets særlige uavhengige stilling i forhold til oppdragsgiveren og oppdragsgiverens instruksjonsmyndighet. Det er viktig at oppdragsgiver forstår at granskningen ikke inngår som en del av advokatens eventuelle løpende oppdrag for klienten. Utvalget antar at det samme gjelder dersom en revisor påtar seg et granskningsoppdrag.

For øvrig viser utvalget til at det finnes god veiledning og prinsipielle utgangspunkter i ulike standarder, som for eksempel RSK001 (forvaltningsrevisjon), ISO 19011 m.fl. som også kan overføres til granskningsoppdrag og utfylle disse retningslinjene.

Under høringen tok enkelte til orde for at det er behov for en offentlig regulering av private granskninger. Utvalget er skeptisk til en slik regulering på bakgrunn av private granskningers mangfold, og hvor det kan være uklare grenser mot for eksempel advokat- og revisjonsvirksomhet eller andre profesjoners yrkesutøvelse. Utvalget mener derfor at det er tilstrekkelig at det i første omgang etableres retningslinjer.

I tilknytning til hver bestemmelse er det inntatt spesielle kommentarer. Kommentarene skal gi veiledning ved tolkning av bestemmelsene. I kommentarene omtales også flere forhold som bør reguleres ved oppstarten av det enkelte granskningsoppdrag.

Et generelt spørsmål er hvor detaljerte retningslinjene for private granskninger skal være. De foreslåtte reglene for offentlige undersøkelseskommisjoner, jf NOU 2009: 9, er få og innholdet er svært generelt. De spesielle merknadene til de enkelte bestemmelsene er også kortfattede, jf side 140-146.

Reglene om offentlige granskninger som ble gitt ved rundskriv G-4875 av 4. mars 1975 er også kortfattede og består totalt av ca 10 sider.

Utvalget har vurdert spørsmålet om hvor detaljerte retningslinjene bør være, og har konkludert med å følge de samme generelle prinsipper som man har praktisert siden 1975 og som – i noe utvidet form – er foreslått i NOU 2009: 9.

Det forutsettes imidlertid at disse generelle retningslinjene utfylles og presiseres i forbindelse med den enkelte granskning. Dette må gjøres i samarbeid mellom oppdragsgiveren og granskningsutvalget. Utfylling og presisering av retningslinjene med detaljerte regler for den enkelte granskning er et av Utvalgets viktigste forslag.

Retningslinjene for private granskninger er vedtatt av Advokatforeningens hovedstyre. De er anbefalinger for advokater som er medlem av Advokatforeningen, og som påtar seg granskningsoppdrag. Retningslinjene inneholder ikke særlige sanksjonsregler ved overtredder, men vil kunne være et tolkningsmoment ved avgjørelsen av en disiplinærsak.

1 Beslutning om granskning

1.1 Beslutning om granskning

Granskning bør kun besluttes gjennomført når dette fremstår som det mest hensiktsmessige alternativet.

Kommentar:

Ekstern granskning er en ekstraordinær form for utredning, som bare bør brukes i tilfelle hvor det finnes klart at slik granskning er den mest hensiktsmessige løsning ut i fra sakens karakter og alvorlighetsgrad, samt oppdragsgiverens interesser.

Før ekstern granskning iverksettes bør det foretas en vurdering av hva som er den mest hensiktsmessige undersøkelsesformen. Det kan være at den aktuelle undersøkelsen best kan foretas internt ved hjelp av organisasjonens egne ansatte eller tillitsmenn, eller ved en kontrollhandling utført som del av ordinær revisjon. En granskning kan også gjennomføres i samarbeid mellom organisasjonens egne ansatte og en ekstern rådgiver. Som del av denne vurderingen kan man iverksette en forundersøkelse med hensyn til om ekstern granskning er det mest hensiktsmessige.

Man må også være oppmerksom på at det kan foreligge mulige skjulte tilleggsagendaer som motiv for å iverksette granskningen.

En gransknings primære formål er å avdekke et bestemt faktum ved faktainnsamling og faktaredegjørelse. Granskere bør være varsomme med å ta stilling til rettsfølgene av et eventuelt regelbrudd. Særlig gjelder dette med hensyn til om det foreligger straffbare forhold, og det vises her til det som er sagt del 1 under pkt. 2.2 siste avsnitt.

Hovedgruppene for granskning kan være:

1. Fremskaffelse av dokumentasjon på og drøftelse av om det foreligger mulige forsømmelser på et overordnet nivå som retter kritikk mot det aktuelle foretak eller organ;
2. Fremskaffelse av materiale som kan sette oppdragsgiveren i stand til å vurdere om ansvarsnormer er brutt;
3. Gjennomføring av selskapskontroller eller forvaltningskontroll hvor det kan være innslag av granskning;
4. Utredning av saker mottatt gjennom varslingskanaler eller andre saker som krever faktainnsamling eller faktaredegjørelse;
5. Om det objektivt sett foreligger regelbrudd.
I et slikt tilfelle bør både oppdragsgiver og granskere vurdere hvor langt man bør gå ut fra en varsomhetsvurdering. Varsomhetsvurderingen vil variere med hvorvidt de aktuelle personer er navngitt eller ikke, om disse er ledende ansatte som må få mer kritikk enn andre, hvor klart det materialet som taler for regelbrudd er, samt viktigheten av å drøfte regelbrudd sett i lys av granskningens formål;
6. Å finne frem til tiltak som kan bidra til å forhindre tilsvarende uheldige forhold i fremtiden.

2 Oppdragsbeskrivelse/mandat

2.1 Mandat

Det tilligger oppdragsgiver å fastsette mandatet for granskningen og rammene for granskningsutvalgets arbeid.

Kommentar:

Mandatet må være presist og klart formulert. Hvis det er uklarhet i mandatet, er det granskningsutvalgets ansvar å gi en tilbakemelding til oppdragsgiver med hensyn til eventuelle tolknings spørsmål. Av og til vil en nærmere diskusjon med oppdragsgiver om mandatets innhold og tolkning være nødvendig. Dette kan medføre en nødvendig presisering av mandatet.

2.2 Endringer i mandatet

Endringer i mandatet bør skje skriftlig og i samråd med granskningsutvalget.

Kommentar:

Etter at granskingsarbeidet er iverksatt kan det oppstå behov for å foreta endringer og/eller presiseringer i mandatet. Endringer eller presiseringer kan initieres både fra oppdragsgiver og granskningsutvalget.

Dersom endringer antas å få konsekvenser for granskningsutvalgets arbeid, må dette presiseres. Dette gjelder både med hensyn til tidsaspektet og kostnader.

2.3 Tidsplan

Det bør ved oppstarten av granskningen settes en realistisk tidsplan for hvor lang tid granskningen skal pågå. Herunder bør det fastsettes en nærmere dato for når granskningen skal sluttføres. Tidsplanen skal være tilstrekkelig lang, slik at granskningen kan gjennomføres på en forsvarlig måte, herunder at alle berørte parters interesser blir ivarettatt. Hvis det er nødvendig for granskningens resultat og kvalitet, må granskningsutvalget anmode om forlengelse av granskningsperioden.

Kommentar:

Mange granskninger iverksettes på bakgrunn av særskilte hendelser hvor det er et akutt behov for å finne ut av hva som har skjedd. Granskningen blir derfor ofte gjennomført under et sterkt tidspress. Det er ikke uvanlig at granskningsutvalget blir stilt overfor korte tidsfrister. Et sterkt tidspress vil kunne føre til uheldige resultater ved at granskningen ikke blir grundig nok, eller at man ikke i tilstrekkelig grad ivaretar grunnleggende rettigheter for de berørte parter.

I verste fall kan tidspress medføre en mangelfull granskning og uriktige konklusjoner. Det er derfor av avgjørende betydning at de tidsfrister som oppstilles er forenelige med en forsvarlig gjennomføring av granskningen. Av og til viser det seg at granskningen har et større omfang enn det man antok ved oppdragets oppstart, med den konsekvens at granskningsutvalget må gis utvidede tidsrammer.

Granskningsutvalget bør så snart som mulig si fra til oppdragsgiver hvis den tidsrammen som er stilt til rådighet ikke er tilstrekkelig, og det er nødvendig at oppdragsperioden forlenges.

Hvis en slik fristutvidelse ikke innvilges, har granskningsutvalget plikt til å sluttføre granskningen og ta de nødvendige forbehold. Forbeholdene bør fremgå av granskningsutvalgets rapport.

Dersom granskningen er omfattende, kan det være hensiktsmessig å fastsette milepæler for når bestemte oppgaver skal være gjennomført, eventuelt at tidspunkter for delrapportering avklares.

2.4 Godtgjøring

Fastsattelsen av godtgjøring må avklares på forhånd. Godtgjøring bør normalt skje på bakgrunn av en avtalt timepris, som skal stå i rimelig forhold til det arbeidet som utføres.

Kommentar:

Omfanget av en granskning kan være vanskelig å fastslå på forhånd. Dette tilsier at granskning normalt skal godtgjøres etter medgått tid og en nærmere definert timepris. Det er viktig for kvaliteten i arbeidet at granskningsutvalget tilføres tilstrekkelige økonomiske midler. Granskningsutvalget må på sin side være forberedt på å oppfylle dokumentasjonskrav med hensyn til timelister og utgifter. Det må likeledes vurderes om det skal skje en løpende rapportering med hensyn til utviklingen av kostnadene.

Hvis oppdragsgiver har satt et absolutt tak for kostnadene, må dette tydelig fremgå. Hvis granskningen viser seg å bli vesentlig dyrere enn forutsatt, bør oppdragsgiver ha rett til å kreve oppdraget avsluttet og i den forbindelse be om at en rapport ferdigstilles på grunnlag av det arbeid som er utført. Ved ferdigstillelsen av rapporten skal det tas behørig hensyn til at alle forhold ikke er undersøkt. Dette må fremgå av rapporten, og det må utvises betydelig forsiktighet med hensyn til å trekke konklusjoner.

Hvis en oppdragsgiver har satt opp et budsjett for totalkostnadene, må det så snart som mulig avklares om budsjettet er realistisk og det må så raskt som mulig avklares om en utvidelse av de økonomiske rammene er nødvendig.

En oppdragsgiver kan ha forskjellige organer som henholdsvis kan ha besluttede myndighet med hensyn til å iverksette granskningen, mens andre organer kan ha bevilgende myndighet. Det er oppdragsgivers ansvar at det ikke er motstrid mellom avgjørelsene som tas av besluttede og bevilgende instanser.

3 Oppnevnelse, uavhengighet og habilitet

3.1 Kompetanse

De som påtar seg et granskningsoppdrag, må samlet sett ha den nødvendige kompetanse til å utføre granskningen.

Kommentar:

Det må stilles strenge krav til granskningsutvalgets kompetanse. Granskningsutvalget må oppnevnes på bakgrunn av faglig kompetanse, og ikke ut fra representativitet fra ulike grupper med interesse knyttet til granskningen.

Granskninger er en særlig utredningsform som stiller store krav til tillit. Det er derfor av avgjørende betydning at det ikke kan stilles spørsmål ved kvalifikasjonen til de som deltar i granskningen. Innen avgrensede særspørsmål må granskningsutvalget kunne oppnevne sakkyndig bistand, jf nedenfor i pkt. 3.3.

For å ivareta de krav som stilles til forsvarlig utredning av temaet for granskningen, herunder ivaretagelse av de involvertes rettssikkerhet, bør granskningsutvalget alltid inkludere et medlem med juridisk kompetanse. For øvrig bør det være sammensatt slik at granskningsarbeidet blir gjennomført som forutsatt og med den nødvendige kvalitet. Avhengig av hva som skal granskes, kan dette gjelde personer med særlig utredningskompetanse, med kunnskap om teknisk og taktisk informasjonsinnhenting, prosjektkompetanse, regnskaps- og/eller revisjonskyndighet, generell økonomikompetanse, HMS-kompetanse, kompetanse om søk i og sikring av elektronisk lagret informasjon eller spesialkompetanse innenfor de områdene som skal granskes.

Krav til kompetanse er også omtalt i NOU 2009: 9:

«Undersøkelseskommisjonen må samlet sett ha den nødvendige kompetansen til å utføre under-søkelsesarbeidet, og kommisjonen må settes sammen slik at publikum får tillit til kommisjonens kompetanse til å gjennomføre under-søkelsen. Kommisjonens medlemmer må ha en erfaringsbakgrunn som gjør

dem i stand til å vurdere temaet for undersøkelsen, og de bør være vant med og evne og håndtere komplekse informasjon. Et forsvarlig resultat forutsetter også at kommisjonsmedlemmene har et godt skjønn.

Det bør likevel ikke være en absolutt målsetting at kommisjonens medlemmer skal besitte all kompetanse av betydning for saksforholdet. Undersøkelses-kommisjoners arbeid vil ofte omfatte en rekke kompliserte spørsmål på felter som krever spesialkunnskap. Inngår en utredning av klart avgrensede særspørsmål i undersøkelsen, vil kommisjonen kunne oppnevne sakkyndige for å utrede spørsmål kommisjonen ikke selv har fagkompetanse til å vurdere forsvarlig. Kommisjonenes sekretærer og eventuelle utredere vil i tillegg kunne inneha supplerende kompetanse, typisk etterforskningskompetanse av betydning for faktainnsamlingen.»

3.2 Uavhengighet

Medlemmene av granskningsutvalget skal være uavhengige og upartiske i forhold til så vel oppdragsgiver, saksforholdet og den eller de som antas å være berørte parter.

Kommentar:

Det er avgjørende for tilliten til granskningen og konklusjonen(e) utvalget kommer frem til at det ikke kan stilles spørsmål ved granskningsutvalgets uavhengighet og uhildethet. Uavhengighetskravet gjelder både i forhold til hvilke medlemmer som skal oppnevnes, og til selve utvalgets arbeid. I tillegg til at de som oppnevnes skal være uavhengige, er det også et krav om at utvalget arbeider og konkluderer uavhengig av oppdragsgiver og berørte parter.

Granskningsarbeidet er en særlig utredningsform som stiller store krav til tillit. Det er derfor grunn til å håndheve habilitetsbestemmelsene meget strengt.

Habilitetsbestemmelsene i forvaltningsloven §§ 6 flg. bør gis anvendelse så langt de passer. Det vises også til domstolslovens §§ 106 og 108 om habilitetskrav til dommere. Videre gir revisorloven § 4-1 om uavhengighet mv. veiledning, idet denne er gitt anvendelse ved granskninger i henhold til aksjelovens §§ 5-25 flg. Det vises også til Regler for god advokatskikk punkt 2.1, hvor det fremgår at en advokat skal utføre sine oppgaver på uavhengig måte, slik at råd og handlinger ikke blir påvirket av uvedkommende hensyn. Personlige interesser må ikke komme i konflikt med oppdragsgivers interesse.

I forbindelse med granskningsoppdrag er det en reell fare for at aktører som risikerer å bli kritisert forsøker å legge føringer for hva som skal undersøkes, og hvilke funn som skal rapporteres til oppdragsgiver. Kravet til uavhengighet medfører særlige utfordringer. Kan det stilles spørsmål ved granskernes uavhengighet og upartiskhet, vil tilliten til granskingsprosessen bli forringet.

Det er mange som blir berørt av en granskning, for eksempel ansatte, ledere, leverandører, samarbeidspartnere, kunder og andre. Skadevirkningene som følge av manglende uavhengighet kan være at ansvaret plasseres feil sted eller at kritikkverdige forhold som beskriver viktige deler av årsakssammenhengene underkommuniseres for å spare/beskytte den eller de ansvarlige.

Det bør utvises forsiktighet med å bruke virksomhetens lovpålagte revisor eller faste advokatforbindelse som gransker fordi dette kan reise spørsmål om granskningen er uavhengig. Dette må vurderes konkret opp mot den undersøkelse som skal gjennomføres, og hva som anses mest hensiktsmessig.

3.3 Bistand

Granskningsutvalget bør ha rett til å knytte til seg bistand i det løpende granskningsarbeidet. Bistanden kan både referere seg til sakkyndig bistand og bistand av administrativ karakter.

Kommentar:

Granskningsutvalget bør ha vid adgang til å engasjere den eksterne bistand som utvalget måtte ha behov for. Dette kan gjelde rådgivere med særlig kompetanse innen problemstillinger som fremkommer under granskningen. Det kan også være behov for å knytte til seg et sekretariat for å bistå utvalget.

De engasjerte skal tilfredsstille samme krav til habilitet som granskningsutvalget.

Det er granskningsutvalgets ansvar å avklare godtgjøringen til de som engasjeres.

Behovet for ekstern bistand bør synliggjøres overfor oppdragsgiver ved oppdragets start eller så snart som mulig etter at behovet er klarlagt, slik at oppdragsgiver kan godkjenne at granskningsutvalget pådrar oppdragsgiver slike kostnader.

Granskningsutvalget bør gi en begrunnet innstilling som oppdragsgiver skal ta stilling til. Hvis oppdragsgiver ikke godkjenner slike kostnader, må granskningsutvalget vurdere betydningen for oppdragets utførelse, herunder om det er mulig å gjennomføre oppdraget eller om dette skal synliggjøres i utvalgets rapport.

3.4 Fratreden for oppdragets avslutning – stansing

Granskningsutvalget kan trekke seg fra oppdraget hvis det foreligger saklig grunn.

Kommentar:

Det klare utgangspunktet er at et granskningsutvalg har påtatt seg en forpliktelse til å fullføre granskningen i henhold til avtalen med oppdragsgiver. Det kan imidlertid oppstå omstendigheter som gjør at et granskningsutvalg eller en gransker har saklig grunn til å trekke seg fra oppdraget før det er fullført.

Retten til å fratre må bero på en konkret tolkning av oppdragsavtalen, og under hensyntagen til oppdragets utvikling, samarbeidsforholdet med oppdragsgiver, endring av sakens struktur eller kompleksitet, manglende betaling mv.

For advokater som påtar seg et granskningsoppdrag reguleres også adgangen til å fratre av Regler for god advokatskikk pkt. 3.1.6, hvorefter advokaten plikter å fullføre oppdraget med mindre det viser seg at man har fått feilaktige og ufullstendige opplysninger, at oppdragsgiver ikke vil følge advokatens råd i saken, at oppdragsgiver ikke betaler avtalt forskudd eller å konto regning for utført arbeid, at oppdragsgiver foranlediger eller medvirker til offentliggjørelse i strid med advokatens anmodning eller at det inntreffer slike omstendigheter at det rimeligvis ikke kan forlanges at advokaten fortsetter oppdraget.

Hvis et medlem fratrer, kan supplering av utvalget finne sted i den grad det er nødvendig.

Det kan også oppstå omstendigheter som tilsier at en granskning bør stanses.

Dette beror på en konkret vurdering, og skal skje i samråd med oppdragsgiver.

Hvor det er nærliggende å tro at det vil bli en politietterforskning, bør granskningsutvalget vurdere om granskningen bør stanses og overlates til politiet. Det samme bør gjelde dersom en fortsatt granskning kan komme i direkte konflikt med en pågående etterforskning. Vil oppdragsgiver ikke følge utvalgets råd i den forbindelse, kan dette være en omstendighet som gjør at utvalget kan trekke seg.

4 Oppstart av granskning

4.1 Retningslinjer for utvalgets arbeid

Granskningsutvalget bør så snart det er praktisk mulig utarbeide retningslinjer for utvalgets arbeid, herunder om informasjonsinnhenting, saksbehandling og berørte parters rettigheter. Granskningsutvalget bør forelegge retningslinjene for oppdragsgiveren og hensynte innspill så langt dette er forenelig med kravet til uavhengighet.

Kommentar:

Det er granskningsutvalget som innenfor rammen av mandatet avgjør hvordan undersøkelsen skal gjennomføres. Dette er en konsekvens av kravet til uavhengighet.

For å skape den nødvendige grad av forutberegnelighet i utvalgets arbeid bør retningslinjer for utvalgets arbeid nedtegnes.

Selv om retningslinjene gjelder utførelsen av granskningsoppdraget, bør disse forankres hos oppdragsgiver ved at oppdragsgiver gis mulighet til å gi kommentarer. Innsigelser som ikke influerer på granskningens uavhengighet, bør hensyntas så langt som mulig. Kravet til uavhengighet forhindrer ikke at oppdragsgiveren selv fastsetter nærmere retningslinjer, for eksempel at det skal tas referater fra intervjuer eller at intervjuer skal tas opp på lydbånd.

Foreligger det betydelig motstrid mellom granskningsutvalgets og oppdragsgiverens oppfatninger om retningslinjene som skal gjelde for granskningsarbeidet, bør granskningsutvalget vurdere om det er hensiktsmessig å fortsette oppdraget.

Retningslinjene må i så stor grad som mulig tilpasses formålet med den aktuelle granskning. Dersom granskningen har karakter av etterforskning, herunder drøftelse av skyld, må utvalget særlig påse at kravene til kontradiksjon og de berørtes rettssikkerhet ivaretas.

Blant de spørsmål som granskningsutvalget må ta stilling til og som bør formaliseres i forbindelse med oppstart er:

- **Oppdragsgivers medvirkning.** Det bør vurderes om oppdragsgiver skal avgi en erklæring om at granskningsutvalget har fått tilgang til all relevant informasjon, en såkalt fullstendighetserklæring, se også pkt. 5.4 nedenfor.
- **Ansattes medvirkning.** Det er antatt at det ligger innenfor arbeidsgivers styringsrett å pålegge ansatte å medvirke i forbindelse med en granskning, herunder fremskaffe dokumentasjon og avgi forklaring. Det har vært stilt spørsmål ved om ansattes forklaringsplikt begrenses av vernet mot selvinkriminering. I «Arbeidstakeres rett og plikt til å meddele opplysninger om arbeidsforholdet til en granskningskommisjon» synes prof. Henning Jakhelln å ta til orde for at ved granskninger iverksatt av arbeidsgiver begrenser ikke vernet mot selvinkriminering de ansattes forklaringsplikt.⁵ Annerledes stiller dette seg ved granskninger som ikke er initiert av arbeidsgiveren.
- **Bistand.** Det må avklares om ansatte og andre skal kunne la seg bistå av tillitsvalgt eller annen ekstern rådgiver ved avgivelse av forklaring, herunder rett til godtgjørelse til eksterne rådgivere.
- **Opptak av forklaringer.** Det bør avklares hvilke metoder som skal anvendes, herunder om det skal benyttes lydbånd, skrives referater, eventuelt om referater/utskrifter skal godkjennes/vedtas, intervjuobjektets rett til kopi av referater/utskrifter, pålegg om taushetsplikt mv.
- **Anonyme vitner/tips.** Det bør avklares hvordan utvalget skal forholde seg til anonyme vitner, herunder informasjon og dokumentasjon som gis under løfte om taushetsplikt, jf for øvrig pkt. 5.6 nedenfor med kommentarer. Det må opplyses om at et løfte om taushetsplikt ikke nødvendigvis vil gjelde i en eventuell etterfølgende rettssak.

⁵ Henning Jakhelln, Arbeidstakeres rett og plikt til å meddele opplysninger om arbeidsforholdet til en granskningskommisjon, Rett og toleranse: Festskrift til Helge Johan Thue, 2007.

- **Informasjon.** Det bør avklares hvordan innhentet informasjon skal håndteres både under granskningen og etter avsluttet granskning, se for øvrig pkt. 5.4.
- **Kravet til kontradiksjon.** Det bør avklares hvordan kontradiksjonsprinsippet skal ivaretas.
- **Bruk av ekstern bistand.** Det må avklares i hvilken grad granskningsutvalget kan benytte ekstern bistand, herunder godtgjørelse av slik bistand.
- **Rett til innsyn før endelig rapport foreligger.** Det må avklares om berørte parter skal gis innsyn i rapporten, eventuelt de deler av denne som vedrører dem, før rapporten endelig ferdigstilles, eventuelt før den overleveres oppdragsgiveren.
- **Sikring av bevis.** Det bør avklares hvordan sikring av bevis skal skje.
- **Håndtering av elektronisk lagret informasjon.** Det må foretas en konkret vurdering av om innsyn i elektronisk lagrede dokumenter er tillatt og hvilke prosesser som må følges i henhold til de begrensninger som følger av personvernlovgivningen, jf nedenfor under pkt. 5.2 med kommentarer.
- **Utforming av granskningsrapport.** Granskningsrapportens format bør avklares, herunder hvilken dokumentasjon som skal vedlegges. Det bør også avklares om rapporten skal offentliggjøres, jf nedenfor under pkt. 8.1.

5 Granskningsutvalgets arbeid

5.1 Opplysning av saken

Granskningsutvalget skal påse at saken er så godt opplyst som mulig. Utvalget skal i den forbindelse innhente de opplysninger som anses nødvendige. Forklaringer av betydning for utvalgets konklusjoner bør avgis direkte til utvalget.

Kommentar:

Kravet til sakens opplysning vil avhenge av hvor alvorlige forhold som granskes.

Kravet til opplysning av saken må videre ses på bakgrunn av mandatet. Det er mandatet som legger premissene for de forhold som skal undersøkes og som kravet til opplysning relaterer seg til. Granskningsutvalget må foreta de undersøkelser som er nødvendige for å oppfylle mandatet.

Et så korrekt faktum som mulig er en forutsetning for granskningsrapportens troverdighet både med hensyn til granskningsutvalgets konklusjoner og tiltak granskningsutvalget eventuelt anbefaler. Dette forutsetter at granskningsutvalget undersøker et representativt materiale.

Med unntak for ansatte hos oppdragsgiveren er det klare utgangspunktet at granskningsutvalget ikke kan pålegge noen å avgi forklaring eller kreve at dokumentasjon utleveres. Granskningsutvalgets innhenting av opplysninger beror således på avtale/samtykke. Avtalen med den som avgir forklaring bør avklare om innholdet i forklaringen kan meddeles oppdragsgiveren og/eller tredjepart.

Granskningsutvalget bør understreke at den som forklarer seg, skal forklare seg sant – dette selv om utvalget ikke har noen sanksjoner mot den som forklarer seg uriktig.

For ansatte vil den arbeidsrettslige lojalitetsplikt normalt innebære et krav om at den ansatte, etter instruksjon fra arbeidsgiveren, avgir forklaring til granskningsutvalget. Det antas at det ligger innenfor arbeidsgivers styringsrett å pålegge ansatte å avgi forklaring til et granskningsutvalg nedsatt av arbeids-

giveren, se også den ovenfor nevnte artikkel av prof. Henning Jakhell i Rett og toleranse. 6 På tilsvarende måte vil ansatte også kunne instrueres til å medvirke for å fremskaffe opplysninger, herunder dokumentasjon. Som nevnt ovenfor i kommentarene til pkt. 4.1, anbefales det derfor at oppdragsgiveren i forbindelse med etablering av granskningen avklarer spørsmålet om ansattes forklarings- og medvirkningsplikt. Granskningsutvalget skal gjøre ansatte som forklarer seg oppmerksom på at usanne forklaringer kan få konsekvenser for arbeidsforholdet, herunder oppsigelse eller avskjed.

Til forskjell fra offentlige granskninger som definert i domstolovens § 43, vil private granskninger ikke ha anledning til å kreve bevisopptak etter domstolovens § 44.

Plikten til å medvirke begrenses av vernet mot selvinkriminering. Vernet innbærer at ingen kan tvinges til å bidra til egen domfellelse gjennom forklaringsplikt eller erkjennelse av skyld, se dog reservasjonen for ansatte, jf ovenfor.

Forklaringer bør avgis direkte til granskningsutvalget, jf prinsippet om bevisumiddelbarhet. Dette gir utvalget det beste grunnlaget for å vurdere kvaliteten av forklaringen samt den beste muligheten til å etterprøve innholdet i forklaringen.

5.2 Elektronisk lagret informasjon

Granskningsutvalget må sørge for at eventuelle innsyn som gjøres i personopplysninger skjer i henhold til de regler og retningslinjer som er gitt i henhold til personopplysningslovgivningen.

Kommentar:

En granskning vil som regel forutsette at granskerne behandler personopplysninger på en måte som omfattes av personopplysningsloven jf § 3 jf § 2 nr. 2. I en granskningsprosess vil det eksempelvis ofte kunne være påkrevd å foreta innsyn i e-post eller i elektronisk dokumentasjon lagret i virksomhetens

6 Se fotnote 5.

elektroniske verktøy stilt til arbeidstakers disposisjon. Slike innsynsprosesser fordrer at granskningsutvalget må foreta en nøyte gjennomgang av om det er et faktisk behov for innsyn og om man har rett til slikt innsyn. I så fall må det fastsettes klare retningslinjer for hvordan innsynet skal gjennomføres. Dette bør skje i nær dialog med oppdragsgiver og med virksomhetens tillitsvalgte.

En behandling av en virksomhets personopplysninger på egen pc eller eget datautstyr vil kunne kreve en skriftlig databehandleravtale, jf personopplysningsloven § 15.

Personopplysningsforskriften av 15. desember 2000 nr. 1265 kapittel 9 regulerer arbeidsgivers adgang til innsyn i arbeidstakers e-postkasse mv. Innsyn i annen elektronisk dokumentasjon likestilles med innsyn i den ansattes e-post. Forskriftens § 9-2 gir bare arbeidsgiver rett til å gjennomføre, åpne eller lese e-post i arbeidstakers e-postkasse;

- når det er nødvendig for å ivareta den daglige driften eller andre berettigede interesser ved virksomheten; eller
- ved begrunnet mistanke om at arbeidstakers bruk av e-postkassen medfører grovt brudd på de plikter som følger av arbeidsforholdet, eller kan gi grunnlag for oppsigelse eller avskjed.

I vurderingen av om vilkårene er oppfylt, vil det være av betydning om virksomheten har interne retningslinjer som regulerer bruken av virksomhetens elektroniske verktøy.

Arbeidstaker skal i utgangspunktet varsles for det foretas innsyn. Der dette ikke er praktisk, eksempelvis ved fare for bevisforspillelse, kan det foretas innsyn dersom det foreligger kvalifisert mistanke om at den ansatte foretar aktiviteter av svært alvorlig karakter. Den ansatte skal da varsles rett etter at innsyn er foretatt. Alternativt kan det tas speilkopi, for så å informere den ansatte om at innsyn vil bli foretatt. Arbeidsgiver er forpliktet til å opprette en protokoll fra innsynet.

Personvern hensyn tilsier at det ved innsyn i personopplysninger benyttes metoder som gjør minst mulig inngrep i den ansattes rett til personvern.

Det bør også anvendes metoder som sikrer notoritet i forhold til relevant informasjon, jf pkt. 5.3 om sikring av bevis.

5.3 Sikring av bevis

Granskningsutvalget skal på betryggende måte sikre dokumentasjon og andre relevante bevis, herunder forklaringer.

Kommentar:

Det er ikke hensiktsmessig å detaljregulere hvordan forklaringene eller andre bevis skal sikres. Sikring av forklaringer kan skje ved å utarbeide skriftlige referater som gjennomgås i etterkant og signeres på samme måte som politiforklaringer. Et annet alternativ er at forklaringer tas opp på lydbånd eller ved elektronisk opptak. Hvordan bevis skal sikres på en betryggende måte bør nedfelles i de konkrete retningslinjene som utarbeides for den enkelte granskning, jf pkt. 4.1.

Ved innhenting og oppbevaring av bevis bør granskningsutvalget så vidt mulig påse at en eventuell senere politietterforskning ikke blir vanskeliggjort.

5.4 Informasjon oppdragsgiver besitter

Oppdragsgiver bør overlevere all informasjon som er relevant for granskningen til granskningsutvalget. Videre bør oppdragsgiver medvirke til at tredjepart overleverer relevant informasjon til granskningsutvalget.

Kommentar:

Det er vesentlig at oppdragsgiver bidrar til at granskningsutvalget legger til grunn et korrekt faktum i sin rapport. Det gjelder både den informasjon som taler til fordel for og til ugunst for oppdragsgiveren. Granskningsutvalget må selv vurdere om det bør få en skriftlig fullstendighetserklæring, jf pkt. 4.1 ovenfor. En fullstendighetserklæring bør hensynta at sakskomplekset kan være meget

komplisert og uoversiktlig slik at det ikke nødvendigvis er mulig for oppdragsgiver å garantere at all informasjon blir overlevert granskningsutvalget. Dette kan løses ved bruk av ulike formuleringer som «[...] etter det oppdragsgiver kjenner til [...]» eller [...] «Oppdragsgiver har etter beste evne identifisert og overlevert all relevant informasjon [...]».

5.5 Oppdragsgivers tilgang til underlagsmaterialet

Oppdragsgiver bør normalt ikke få tilgang til forklaringer opptatt av granskningsutvalget.

Oppdragsgiver kan gis tilgang til dokumentasjon granskningsrapporten bygger på.

Arbeidsnotater ment for granskningsutvalgets interne arbeid er oppdragsgiver uvedkommende.

Kommentar:

Hensynet til at granskningsutvalget skal motta mest mulig frie forklaringer tilsier at oppdragsgiver ikke får overlevert forklaringene. Er det forutsatt at oppdragsgiver skal ha tilgang til forklaringene, bør dette avtales ved granskningens oppstart, jf pkt. 4.1, og de som forklarer seg for utvalget må gjøres oppmerksom på dette. Dokumentasjon mottatt av granskningsutvalget og som granskningsrapporten bygger på, må derimot som utgangspunkt kunne overleveres oppdragsgiver.

5.6 Bevisvurdering

Granskningsutvalget skal gjøre rede for hvilke regler om bevisvurdering og bevisbyrde utvalget har lagt til grunn.

Kommentar:

Kravene til bevis vil avhenge av granskningens karakter og arten av eventuelle påstander. Også dette punktet er det hensiktsmessig å ha et bevisst forhold til ved granskningens oppstart.

Ved sin vurdering skal granskningsutvalget bare bygge på vurderinger og konklusjoner som kan henføres til åpne kilder, og granskningsutvalget kan ikke bruke fortrolig informasjon direkte som avgjørelsesgrunnlag.

En forklaring gitt under løftet om anonymitet kan ikke tjene som en del av det faktiske grunnlaget for granskningsrapporten. Kan granskningsutvalget ikke verifisere eller underbygge informasjon gitt ved for eksempel tips, er forholdet ikke forsvarlig klarlagt. Vurderingene og standpunktene i en granskning må kunne godtgjøres og underbygges av opplysninger innhentet fra åpne kilder som kan undergis kontradiksjon.

Spørsmålet er i denne forbindelse i første omgang ikke om granskningsutvalget skal kunne ta imot slik informasjon, men snarere hvordan slike innspill kan brukes. Det vises her til beskrivelsen i NOU 2009: 9 kapittel 25.4 som for ordens skyld gjengis i sin helhet:

«Undersøkelleskommisjoner vil kunne oppleve at personer som besitter informasjon av interesse for kommisjonen, nekter å gi denne videre med mindre kommisjonen lover å behandle informasjonen fortrolig, typisk ved å holde vedkommendes identitet skjult. Vektlegging av bevis fra anonyme kilder i en undersøkelsesrapport vil gå på bekostning av rapportens troverdighet. Dette gjelder særlig fordi et løfte om fortrolighet begrenser mulighetene for kontradiktorisk behandling. Ofte vil det være vanskelig å foreta en forsvarlig utredning av et saksforhold dersom kilden for opplysninger og bakgrunnen for overlevering til kommisjonen holdes skjult.

I straffesaker er det unntaktsvis åpnet for bruk av bevis fra anonyme kilder. Det følger av straffeprosessloven § 130 a at domstolene kan åpne for anonym vitneforset i saker som gjelder svært alvorlige forbrytelser, hvor det er strengt nødvendig med anonymitet, og hvor det ikke er vesentlige betenknninger knyttet til anonym vitneforset av hensyn til den siktedes forsvar. Vilkårene for bruk av bevis fra anonyme kilder er følgende strenge, og lovutvalget legger til grunn at utredning ved en undersøkelseskomisjon ikke kan sammenlignes med de tilfeller hvor anonym vitneforset er akseptert.

Undersøkelseskomisjonene skal i sin rapport bygge vurderinger og konklusjoner på opplysninger som kan henføres til åpne kilder. Kommisjonen kan ikke bruke fortrolig informasjon direkte som avgjørelsesgrunnlag.

Det må imidlertid sondres mellom det å bygge vurderinger på anonyme forklaringer og bruk av såkalte tips underveis i utredningsarbeidet. «Tips» skal i denne sammenheng forstås som opplysninger gitt til kommisjonen som ikke tillegges selvstendig betydning i kommisjonsrapporten, men som brukes som et utgangspunkt for kommisjonens undersøkelser. Et typisk tips kan være opplysninger om hvilke dokumenter kommisjonen bør undersøke, eller hvilke personer som kan ha informasjon av betydning for undersøkelsen. Slike tips må kommisjonen kunne ta imot og bruke også fra anonyme kilder.»

6 Berørtes rettigheter ⁷

6.1 Berørte

Den berørte er den som får sitt forhold undersøkt av granskningsutvalget.

Kommentar:

Disse retningslinjene bruker i likhet med NOU 2009: 9 «den berørte» som betegnelse på den som bør ha rettigheter til innsyn og kontradiksjon. Betegnelsen innebærer at undersøkelsen og utfallet av denne må ha betydning for den enkeltes situasjon.

Hvem som i det konkrete tilfellet er berørt eller ikke, må avgjøres ved en konkret vurdering, hvor det blant annet må tas hensyn til nærhet til temaet for undersøkelsen og hvilket utfall eller konsekvenser undersøkelsen kan få.⁸ Personer hvis rettighetsforhold berøres, omfattes av begrepet. Begrepet vil også omfatte personer hvis forhold kan resultere i negativ omtale. Personer som utelukkende avgir forklaring som vitner vil ikke omfattes av begrepet, selv om de kan ha rettighetsforhold som vil bli berørt.

Det er viktig at man ved oppstarten av arbeidet har et bevisst forhold til hvem som er «berørt», og at det redegjøres for dette i forkant av granskningen. På dette tidspunkt kan det kan imidlertid være vanskelig å uttømmende forutse hvem som måtte være berørt. Granskningsutvalget må også under selve arbeidet løpende vurdere hvem som omfattes av begrepet.

⁷ I NOU 2009: 9 er det i § 7 foreslått detaljerte regler om berørtes rettigheter, som kan gi betydelig veiledning også i forhold til private granskninger.

⁸ Se tilsvarende kommentarer i NOU 2009: 9, pkt. 27.1 og 27.2.

6.2 Bistand til berørte

Den berørte har rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig etter eget valg på alle stadier av undersøkelsen. Når særlige grunner taler for det, skal nødvendige utgifter til bistand dekkes av oppdragsgiveren.

Kommentar:

Når det gjelder retten til bistand fra advokat eller annen fullmektig, understrekes det at dette er en viktig rettssikkerhetsgaranti. Har et granskningsutvalg som oppgave å samle inn informasjon, vurdere og konkludere, bør alltid berørte gis rett til bistand.

For å sikre denne grunnleggende rettigheten, bør utvalget overfor oppdragsgiver presisere at retten til bistand er en grunnleggende forutsetning for at de berørte skal avgi forklaring eller på annen måte bistå granskningsutvalget.

Prinsippet om bistand av advokat eller annen fullmektig har en parallell i forvaltningsloven § 12. Berørte i private granskninger bør gis en tilsvarende rett.

Det kan bli stilt krav om bistand fra advokat eller fullmektig som vilkår for å forklare seg. For ansatte er retten til å stille vilkår om bistand begrenset til bistand fra tillitsvalgte.

Advokatbistand kan være aktuelt både i forbindelse med muntlig forklaring for utvalget og ved verifikasjons- og kontradiksjonsprosesser.

I den grad advokat benyttes, skal granskningsutvalget forholde seg til advokaten ved kontakt med den berørte.

Der det foreligger fare for selvinkriminering, er det særlig viktig at den berørte får anledning til å være representert ved advokat. Her vil det som regel foreligge særlig grunn til at utgifter til advokat dekkes av oppdragsgiveren.

Det er i første omgang utgifter til advokat det eventuelt er aktuelt å dekke. Utgifter i forbindelse med engasjering av tillitsvalgte faller utenfor.

6.3 Rett til innsyn og uttalelse

Den berørte bør på anmodning gjøres kjent med granskningsutvalgets opplysninger av betydning for vedkommende, så fremt det kan skje uten skade for undersøkelsen eller for tredjepart.

Opplysninger granskningsutvalget vurderer å legge til grunn i rapporten bør den berørte få anledning til å uttale seg om i rimelig tid før granskningsrapporten avgis.

Kommentar:

Ved at den berørte får tilgang til relevante anklager og bevis, gis vedkommende mulighet til å fremsette sine synspunkter om anklagene og bevisene som er fremkommet, samt anledning til å gi supplerende informasjon som understøtter vedkommendes synspunkter, eller som for øvrig kan være av betydning for granskningen.

Kombinasjonen innsynsrett og uttalerett (kontradiksjon) bidrar til opplysning av saken og representerer et viktig rettssikkerhetsprinsipp. Det er derfor av stor betydning at granskningsutvalget sørger for at de berørte gis anledning til å uttale seg om påstander og bevis.

Prinsippene om innsynsrett, uttalerett og varsling har sin parallell i forvaltningsloven, se for eksempel forvaltningsloven § 16 første ledd første punktum.

Omfanget og innholdet av det som forelegges den berørte, må være tilstrekkelig til at vedkommende forsvarlig kan ivareta sine interesser, og må fastlegges på bakgrunn av alvorret i og omfanget av saken.

Det kan oppstilles forskjellige alternativer med hensyn til varselets innhold, for eksempel:

1. Angi mulig kritikk.
2. Opplyse om bevismidlene.
3. Redegjøre for utvalgets foreløpige vurderinger hvis bevisene ikke er entydige.
4. Redegjøre for utvalgets foreløpige tolkning av regelverket.

Opplysningene som nevnt under pkt. 1 og 2 må gis hvis kontradiksjonen skal være effektiv. Hensynet til den berørte må veie særlig tungt hvis bevisituasjonen er uklart, jf pkt. 3, eller utvalget har til hensikt å foreta en tolkning av regelverket, jf pkt. 4.

Fristen for uttalelse må være så romslig at vedkommende har en reell mulighet til å ivareta sine interesser. Som hovedregel bør uttalelsen gis skriftlig.

Det er et spørsmål om hvordan uttalerett og rett til å kommentere andres forklaringer rent praktisk skal gjennomføres, for eksempel gjennom:

1. Oversendelse av skriftlige bevismidler med en frist for skriftlig eller muntlig uttalelse.
2. Rett til å være tilstede når andre skal forklare seg muntlig, jf pkt. 6.4.
3. Rett til å stille spørsmål.
4. Rett til å gi løpende kommentarer til andres forklaringer.
5. Rett til å føre egne vitner.

Granskningsutvalget må selv ta nærmere stilling til hvordan dette i praksis skal ordnes, også dette bør være blant de forhold som avklares ved granskningens oppstart, jf pkt. 4.1.

Man må ved vurderingen ta hensyn til risikoen for lekkasje av informasjon med den fare for påvirkning av aktører og i verste fall manipulering som dette kan innebære.

Den som har avgitt forklaring for utvalget, bør gis rett til å motta utskrift av sin forklaring. Bare når det foreligger særlige grunner bør dette nektes. Hva «særlige

grunner» vil si i praksis, må bero på en nærmere vurdering. Følgende momenter kan spille inn i vurderingen:

- faren for samordning av forklaringer;
- graden av eventuell kritikk;
- sakens kompleksitet;
- er det en ren faktaundersøkelse eller vil man også vurdere personlig skyld?

Spørsmålet om dokumentinnsyn reiser særlige spørsmål.

Det legges til grunn at hensynet til kontradiksjon tilsier innsyn i referater av parts- og vitneforklaringer, i hvert fall så langt dokumentene inneholder faktiske opplysninger. Dette gjelder under forutsetning av at det ikke er gitt løfte om konfidensialitet, og at det kan skje uten at dette er til skade for undersøkelsen.

Dokumenter mottatt av granskingsutvalget bør undergis samme innsynsrett som referater av parts- og vitneforklaringer.

Unntakene fra dokumentinnsyn i forvaltningslovens § 18 b og offentlighetslovens § 15 fremstår som mindre aktuelle når det gjelder private granskninger.

Løfter om fortrolighet eller anonymitet medfører at opplysningene ikke underkastes en alminnelig kontradiktorisk behandling. Slike opplysningers bevisverdi er nærmere omtalt under pkt. 5.6.

6.4 Berørtes tilstedeværelse under forklaringer

Granskingsutvalget kan unntaksvis gi den berørte adgang til å være til stede ved andre personers avgivelse av forklaringer.

Kommentar:

Det må foretas en interesseavveining mellom den berørtes behov for å være til stede og utvalgets interesse i å motta frie forklaringer. Den berørtes

tilstedeværelse vil kunne påvirke om forklaringer avgis korrekt, og om innholdet i forklaringene påvirkes på en negativ måte.

Risikoen for samordning av forklaringer tilsier også en begrenset adgang til å være tilstede. Dersom den berørte gis adgang til å være til stede, bør det også avklares om dette innebærer en rett til å stille spørsmål.

Det henvises i denne forbindelse til pkt. 6.3.

6.5 Forutgående orientering om rapportens innhold til de berørte

Det bør særskilt vurderes om granskingsutvalget, før det avgir sin rapport, skal orientere de berørte om utfallet av undersøkelsen for deres vedkommende.

Kommentar:

Spørsmålet om de berørte skal orienteres om utfallet av granskningen, bør avklares ved oppstart, jf pkt. 4.1.

Med mindre det foreligger viktige hensyn som taler imot, bør den berørte gis en orientering om utfallet for sin del før endelig rapport avgis.

Jo sterkere kritikken utvalget fremsetter er, desto større grunn er det til å gi en forhåndsorientering; og særlig i de tilfellene hvor granskingsrapporten skal offentliggjøres, bør de berørte orienteres.

En slik forhåndsorientering kan ha den uheldige side at den kan medføre lekkasjer.

7 Taushetsplikt

7.1 Taushetsplikt

Granskningsutvalget har taushetsplikt med hensyn til hva som fremkommer under granskningen.

Taushetsplikten gjelder også etter at granskningen er avsluttet.

Kommentar:

Offentlige undersøkelseskomisjoner er særskilte forvaltningsorganer som er undergitt forvaltningslovens taushetsbestemmelser, jf forvaltningsloven §§ 13 flg.

Granskere som utfører private granskninger er ikke omfattet av generelle bestemmelser om taushetsplikt. Det er likevel på det rene at taushetsplikt om det som fremkommer under granskningen kan pålegges av oppdragsgiveren, og at taushetsplikten skal gjelde også etter at arbeidet med granskningen er avsluttet. At granskningsutvalget er undergitt taushetsplikt vil normalt følge implisitt, men oppdragsgiveren bør vurdere å eksplisitt pålegge taushetsplikt og utferdige erklæringer om taushetsplikt som undertegnes av granskningsutvalgets medlemmer.

Advokater er underlagt taushetsplikt, jf straffeloven § 144, en bestemmelse som også omfatter leger og psykologer mfl. Det som omfattes av advokaters taushetsplikt vil vedkommende advokat ikke kunne forklare seg om i en påfølgende rettsak, med mindre det foreligger samtykke fra den som har krav på hemmelighet, jf straffeprosessloven § 119. Tilsvarende bestemmelse gjelder ikke for revisorer eller andre, med mindre vedkommende kan anses som advokatens hjelper, jf straffeloven § 144.

For granskere som tilhører profesjoner som ikke er omfattet av lovbestemt taushetsplikt, kan taushetsplikt avtales mellom oppdragsgiveren og den enkelte gransker. En slik avtalt taushetsplikt vil imidlertid ha sine klare begrensninger. Den vil for eksempel ikke kunne påberopes i forhold til en granskers forklaringsplikt som vitne i en etterfølgende rettsak.

En utfordring når det gjelder taushetsplikten gjelder granskningsutvalgets mulighet til å forelegge informasjon som er fremkommet under granskningen til andre personer enn den informasjonen er mottatt fra. Formålet vil normalt være å motta synspunkter på informasjonen for kvalitetssikring og/eller ivareta prinsippet om kontradiksjon. Taushetsplikten bør ikke begrense en slik bruk av informasjon fremkommet i anledning granskningen, og dette bør eksplisitt fremgå av en erklæring om taushetsplikt. Ved foreleggelse av taushetsbelagt informasjon til en tredje part må granskningsutvalget imidlertid gjøre oppmerksom på at informasjonen er taushetsbelagt og pålegge taushetsplikt. Av bevismessige hensyn bør granskningsutvalget vurdere om erklæringer skal undertegnes.

Granskningsutvalget kan normalt innhente bistand fra eksterne ved behov, jf pkt. 4.1. Utvalget må sørge for at eksterne pålegges samme taushetsplikt som granskningsutvalget selv.

Taushetsplikten gjelder ikke overfor oppdragsgiveren. Unntak gjelder for opplysninger gitt granskningsutvalget under løfte om taushetsplikt også overfor oppdragsgiveren.

I NOU 2009: 9 § 9 er det gitt regler om offentlighet om saksdokumenter. En tilsvarende regel er ikke aktuell for så vidt gjelder private granskninger, og det blir følgelig heller ikke aktuelt å vurdere nærmere spørsmålet om unntak fra offentlighet.

En annen side av taushetsplikten som ikke må forveksles med granskningsutvalgets taushetsplikt, er overlevering av taushetsbelagt informasjon til granskningsutvalget. Adgangen til overlevering av opplysninger vil være undergitt særlovgivningen på de ulike områder. På forvaltningens område vil forvaltningsloven § 13 innebære begrensninger, for politiets behandling av straffesaker og for politiets operative virksomhet inneholder politiloven § 24 begrensninger, innenfor helse og omsorg vil helsepersonelloven kapittel 5 inneholde begrensninger, osv.

Overlevering av taushetsbelagt informasjon til granskningsutvalget kan også hjemles i avtale/samtykke. Eksempelvis kan klienten frita advokaten for taushetsplikt. Det samme kan pasienten gjøre overfor legen eller psykologen. Omfanget av fritaket vil bero på en konkret tolkning av avtalen/samtykket.

Dersom samtykket kun gjelder overfor granskningsutvalget, bør utvalget vurdere om informasjonen skal mottas, eventuelt hvilken bevismessig vekt informasjonen skal ha. Dette skyldes at informasjonen ikke vil bli undergitt kontradiksjon, se også kommentarene til pkt. 5.6 ovenfor.

Granskningsutvalget må ha bevissthet om at løfter om anonymitet og taushetsplikt kan måtte vike for reglene om fremleggelse av dokumentbevis i en etterfølgende rettssak, jf reglene i tvisteloven og straffeprosessloven. Dette forbeholdet bør kommuniseres til de som gir informasjon til utvalget.

8 Granskningsrapport og avslutning av oppdraget

8.1 Utferdigelse av granskningsrapporten

En granskningsrapport skal inneholde en beskrivelse av det saksforhold utvalget er bedt om å utrede, samt utvalgets vurdering av dette saksforholdet i tråd med oppdragsgivers mandat.

Kommentar:

Det er hensiktsmessig at granskningsrapporten redegjør for mandatet, herunder endringer og presiseringer i dette, samt granskningsutvalgets arbeid. Hvilke kriterier granskningsutvalgets funn er vurdert opp mot, bør også fremgå.

Kravet til og omfanget av begrunnelser for de konklusjoner som trekkes, bør avklares med oppdragsgiver. Dette bør gjøres ved oppdragets oppstart. Gode begrunnelser vil øke tilliten til konklusjonene i rapporten, og vil også medføre at utvalgets kritikk i større grad kan aksepteres eller at enkeltindivider i større grad kan forsvare seg med kritikken. Begrunnelsesplikten representerer et grunnleggende krav til en forsvarlig saksbehandling.

Graden av detaljnivå i rapporten bør avveies mot hensynet til unødvendig eksponering av enkeltindivider.

Det er opp til oppdragsgiver å avgjøre om den endelige rapporten skal offentliggjøres eller ikke. Det kan være hensiktsmessig at en eventuell offentliggjøring av rapporten reguleres i mandatet. Offentliggjøring kan ha betydning for utformingen av rapporten, særlig med hensyn til taushetsbelagt informasjon. Det kan også være grunnlag for å anonymisere/slatte ved offentliggjøring.

Granskningsutvalget bør avstå fra å delta i offentlig debatt om granskningsrapportens innhold. En deltakelse i en etterfølgende offentlig debatt vil medføre at rapportens innhold og vurderinger svekkes. En etterfølgende deltakelse i en offentlig debatt vil lett kompromittere utvalgets uavhengige stilling.

Granskningsutvalgets deltakelse i debatt om fremtidige tiltak som foreslås iverksatt står i en annen stilling. Her kan granskningsutvalgets deltakelse være viktig for debatten. Om utvalget skal kunne delta i en slik debatt bør avklares med oppdragsgiveren. Dersom granskningsutvalget skal delta i debatten, bør det i så fall fremkomme med et felles syn, og det bør vurderes om kun én person uttaler seg på utvalgets vegne.

Det må advares mot at granskningen i for sterk grad får karakter av etterpåklokskap eller en «jakt på synderbukker». Det er uheldig når det dannes seg et inntrykk av at granskningsutvalget fremsetter kritikk for å rettferdiggjøre oppnevnelsen og arbeidet som er utført. Det er viktig at granskningsutvalget i sine konklusjoner tar hensyn til at det må være en rimelig margin for menneskelige feilvurderinger – uten at slike feilvurderinger karakteriseres som kritikkverdige.

8.2 Avslutning av granskningen

Granskningsoppdraget avsluttes normalt ved overlevering av en rapport. Dersom granskningsutvalget er særskilt sammensatt for utførelsen av granskningsarbeidet, oppløses utvalget når rapporten er avgitt.

Kommentar:

Dette er ikke til hinder for at granskningsutvalget bistår ved spørsmål oppdragsgiver har til selve rapporten. Slikt etterarbeid honoreres i tråd med avtale.

Det bør i forkant reguleres hva som skal skje med granskningsutvalgets underlagsmateriale etter avsluttet arbeid.

Granskningsutvalget bør beholde vesentlig dokumentasjon som underbygger utvalgets konklusjoner fram til at det saksforholdet som granskningen gjelder er endelig avsluttet. Slik dokumentasjon må oppbevares forsvarlig og under tilbørlig hensyn til konfidensialitet mv.

Personvernlovgivningens bestemmelser om krav til sletting av personopplysninger må ivaretas.

9 Ikrafttredelse og endringer

9.1 Ikrafttredelse

Disse retningslinjene for private granskninger er vedtatt av Advokatforeningens hovedstyre og trer i kraft fra det tidspunkt hovedstyret bestemmer.

9.2 Endringer

Disse retningslinjene for private granskninger kan kun endres ved vedtak av Advokatforeningens hovedstyre.

2

Kapittel 12. Regler for god advokatskikk

1. Innledning

1.1 *Reglenes formål*

Regler for god advokatskikk har som formål å sikre at advokatvirksomhet utføres etter etiske prinsipper som er grunnlag for advokatens virke i alle siviliserte rettssamfunn. Brudd på reglene er grunnlag for disiplinære følger for advokaten.

1.2 *Advokatens oppgave*

En advokats oppgave er å fremme rett og hindre urett.

Advokaten plikter innenfor lovens ramme og etter beste evne å ivareta sine klienters interesser. Det skal skje uten tanke på personlig fordel eller risiko, politisk oppfatning, rase, religion eller utenforliggende hensyn.

Advokaten bør ikke identifisere seg med sin klient og har krav på ikke å bli identifisert med de standpunkter han forfekter for sin klient og de interesser klienten har.

Advokaten plikter både å være rådgiver og talsmann for sin klient.

Advokaten avgjør selv om han vil påta seg et oppdrag.

1.3 *Advokatens opptreden*

En advokat skal i sitt virke opptre saklig og korrekt. Advokaten må unngå en opptreden som er egnet til å skade standens og yrkets anseelse.

2. Almennelige prinsipper

2.1 *Uavhengighet*

2.1.1 For å leve opp til forpliktelsene som en advokat påtar seg, er det nødvendig at han er uavhengig slik at hans råd og handlinger ikke påvirkes av uvedkommende hensyn. Især er det påkrevet at han ikke lar seg påvirke av egne personlige interesser eller press utenfra. Advokaten må unngå at hans uavhengighet svekkes, og han må ikke gå på akkord med sin profesjonelle standard for å tekkes sin klient, retten eller tredjemann.

2.1.2 En advokat må ikke påta seg oppdrag hvor hans personlige økonomiske interesser kan komme i konflikt med klientens interesser eller ha innflytelse på hans frie og uavhengige stilling som advokat.

En advokat må ikke gjøre seg økonomisk interessert i utfallet av et oppdrag ved at klientens krav eller en del av dette overtas av advokaten.

Advokaten må ikke påta seg kausjon for klienten. En advokat som representerer egne økonomiske interesser helt eller delvis - plikter å gjøre sine medkontrahenter og andre interesserte oppmerksom på dette.

2.1.3 En advokat må ikke organisere sin virksomhet på en måte som medfører at han ikke fritt og uavhengig kan rådgi og bistå sine klienter eller slik at hans uavhengighet på annen måte blir svekket.

2.2 *Tillitsforhold*

28

I sin virksomhet er advokaten avhengig av tillit som bare kan oppnås når advokatens hederlighet og integritet er hevet over tvil.

2.3 *Fortrolighet*

- 2.3.1 Det er av sentral betydning for advokatens virke at klienter og andre kan gi advokaten opplysninger som advokaten er forpliktet til ikke å meddele videre. Advokatens plikt til å behandle opplysningene fortrolig, er en nødvendig forutsetning for tillit og er således en grunnleggende og overordnet rett og plikt for advokaten.

Advokatens plikt til å bevare taushet om opplysninger han mottar, fremmer rettspleien så vel som klientens interesser og har derfor krav på en særlig beskyttelse fra statens side.

- 2.3.2 En advokat skal overholde den taushetsplikt som han er pålagt gjennom lovgivningen.

Opplysninger advokaten blir kjent med i sitt virke som advokat, må behandles fortrolig også når opplysningene ikke omfattes av hans lovbestemte taushetsplikt. Plikten til fortrolighet er ikke tidsbegrenset.

- 2.3.3 Advokaten skal kreve at fullmektiger, personale og enhver person som han engasjerer i forbindelse med advokatvirksomheten, overholder den samme taushets- og fortrolighetsplikt.

2.4 *Advokaters reklame og forhold til media*

- 2.4.1 En advokats reklame skal i form og innhold være saklig og korrekt og følgelig ikke inneholde noe som er uriktig, misvisende eller villedende.

Det er tillatt å fremheve en eller flere grener av advokatvirksomheten under forutsetning av at advokaten har særskilt innsikt og erfaring innen vedkommende felt.

Advokatene bør medvirke til å fremme objektiv informasjon om sitt yrke på en slik måte at dette kommer advokatstanden og det rettssøkende publikum til gode.

- 2.4.2 En advokat plikter ved enhver omtale av rettssaker å ta tilbørlig hensyn til partenes interesser og domstolens verdighet, herunder hindre faren for påvirkning av dommere, lagrette og vitner. Advokaten skal vise særskilt tilbakeholdenhet når det gjelder mediaomtale av forestående eller verserende rettssaker der han selv er eller har vært engasjert.

I ethvert tilfelle der en advokat uttaler seg i en sak der han har eller har hatt oppdrag, må det gjøres uttrykkelig oppmerksom på dette.

0 Endret ved forskrift 8 mars 2002 nr. 257 (i kraft 1 april 2002).

3. Forholdet til klienten

3.1 *Aksept og avslutning av oppdrag*

- 3.1.1 En advokat må ikke påta seg oppdrag uten etter anmodning direkte fra klienten, fra en annen advokat på en klients vegne eller fra et kompetent organ.

Påtar en advokat seg et oppdrag i tilknytning til en økonomisk transaksjon skal advokaten undersøke identiteten til klienten eller mellommann som advokaten påtar seg oppdrag for.

- 3.1.2 En advokat skal gi råd til klienten og ivareta hans interesser raskt, samvittighetsfullt og påpasselig. Advokaten er personlig ansvarlig for å utføre de oppgaver han påtar seg. Han skal holde klienten underrettet om sakens gang.
- 3.1.3 En advokat skal søke å oppnå minnelige ordninger i den utstrekning klientens interesser tilsier det.
- 3.1.4 En advokat bør ikke påta seg et oppdrag når han vet eller bør vite at han mangler den nødvendige kompetanse dersom han ikke kan samrå seg med en kvalifisert kollega. Dette gjelder likevel ikke hvis advokaten innen rimelig tid sørger for å skaffe seg den kunnskap eller innhente den kompetanse som er nødvendig for en faglig forsvarlig utførelse av oppdraget.

En advokat bør ikke påta seg nye saker dersom hans øvrige arbeidspress gjør at sakene ikke kan bli behandlet med rimelig hurtighet.

- 3.1.5 Hvis omkostningene i forbindelse med et oppdrag må antas å bli uforholdsmessig høye i forhold til klientens økonomiske stilling eller de interesser saksforholdet gjelder, skal advokaten i tide gjøre klienten oppmerksom på dette. Før en advokat engasjerer en annen advokat, sakkyndig eller andre i anledning av et oppdrag bør klientens samtykke innhentes.
- 3.1.6 En advokat som har påtatt seg et oppdrag, plikter å fullføre det hvis klienten ønsker dette, med mindre det viser seg:
- at advokaten har fått feilaktig eller ufullstendige opplysninger
 - at klienten ikke vil følge advokatens råd i saken
 - at klienten ikke på anmodning betaler forskudd eller stiller sikkerhet for salær og omkostninger
 - at klienten ikke på anmodning betaler á konto regning for utført arbeid og/eller påløpte omkostninger
 - at klienten foranlediger eller medvirker til offentliggjørelse i strid med advokatens anmodning om å avstå fra slik offentliggjørelse, eller
 - at det inntreffer slike omstendigheter at det ikke rimeligvis kan forlanges at advokaten fortsetter oppdraget.

Før advokaten frasier seg et oppdrag, plikter han å utføre det som ikke kan utstå uten at klienten utsettes for rettstap.

- 3.1.7 En advokat har rett til å nekte å utlevere dokumenter som han har fått i sin besittelse i forbindelse med et oppdrag så lenge klienten ikke har dekket advokatens tilgodehavende for utlegg og salær i vedkommende sak. Det gjelder dog ikke når og så langt som tilbakeholdelsen vil medføre rettstap. Er tilgodehavendet omtvistet kan Disiplinærnemndas leder eller den han bemyndiger, bestemme hvor meget av tilgodehavendet som skal dekkes, og at resten kan deponeres eller sikres på de betingelser vedkommende fastsetter.

- 3.1.8 En advokat skal frasi seg et oppdrag hvis han får mistanke om at det omfatter en transaksjon som vil medføre hvitvasking av penger og klienten ikke er villig til å avstå fra å gjennomføre transaksjonen.

3.2 *Interessekonflikter*

3.2.1 (Hovedregel)

En advokat skal ikke påta seg oppdrag hvis det som følge av oppdraget oppstår risiko for brudd på advokatens lojalitet og fortrolighet overfor klientene eller brudd på advokatens plikt til uavhengighet.

3.2.2 (Dobbeltrepresentasjon)

I samme sak må ikke en advokat rådggi, representere eller handle på vegne av to eller flere klienter hvis det foreligger eller oppstår motstridende interesser mellom dem i saken eller det er en klar risiko for dette.

3.2.3 (Klientkollisjon)

En advokat kan bare ta oppdrag for en klient mot en av advokatens øvrige klienter dersom det må anses klart ubetenkelig som følge av oppdragenes forskjellige art eller type klient. Advokaten skal underrette oppdragsgiveren om forholdet.

3.2.4 (Oppdrag mot tidligere klient)

En advokat skal være varsom med å ta oppdrag mot en tidligere klient.

Advokaten skal avstå fra å påta seg oppdrag mot en tidligere klient dersom advokatens kjennskap til den tidligere klients forhold vil kunne brukes til urettmessig fordel for den nye klient eller medføre skade for den tidligere klient.

3.2.5 (Betydningen av klientens samtykke)

Dersom en advokat ellers er avskåret fra å foreta handlinger eller aktiviteter for en eller flere klienter i henhold til dette punkt 3.2, skal dette bare gjelde i den utstrekning klienten eller klientene ikke har samtykket i at handlingen eller aktiviteten kan foretas.

Selv om klientene gir samtykke, er advokaten likevel avskåret fra å handle dersom hans plikt til lojalitet eller fortrolighet overfor en klient eller advokatens plikt til uavhengighet derved blir brutt.

Et samtykke fra klienten er bare gyldig dersom det er gitt på grunnlag av en henvendelse fra advokaten som gir klienten fullstendig og oppriktig opplysning om hva interessekonfliktproblemet består i.

En advokat som med klientenes uttrykkelige samtykke opptrer som megler eller voldgiftsdommer mellom to eller flere klienter med motstridende interesser, skal ikke anses for å overtre reglene i dette punkt 3.2. Dersom meglingen ikke fører til en løsning av tvisten, kan advokaten ved tvistens videre behandling ikke representere noen av partene.

3.2.6 (Reglenes anvendelse på fellesskap)

Driver en advokat virksomhet i selskap, kontorfellesskap eller lignende fellesskap, gjelder reglene i 3.2.1 - 3.2.5 om interessekonflikter for fellesskapet og alle dets deltagere.

3.3 *Salærberegning*

3.3.1 Klienten har krav på å få opplyst hvordan advokaten har beregnet sitt salær. Salæret skal stå i rimelig forhold til oppdraget og arbeidet som er utført av advokaten.

3.3.2 En advokat må ikke inngå avtale med klienter eller andre om at han skal motta et salær på prosent- eller andelsbasis i forhold til sakens resultat eller gjenstand enten dette gjelder et pengebeløp eller annen form for vederlag.

Unntak fra denne regel kan bare finne sted i de tilfeller der lovgivningen eller offentlige forskrifter hjemler slik adgang.

3.3.3 En advokat må ikke inngå avtale med klienter eller andre om at han skal motta salær i form av aksjer eller andre eierandeler i selskap hvor aksjenes eller andelenes verdi vil bli påvirket av resultatet i saken. Heller ikke i andre tilfeller må det inngås avtale om en slik oppgjørsform hvis dette vil kunne påvirke advokatens frie og uavhengige stilling under utførelsen av oppdraget.

3.3.4 Hvis en advokat krever forskuddsbetaling av salær og/eller utlegg, må slik betaling ikke overstige det beløpet som etter rimelig skjønn vil kunne medgå til å dekke salær og utlegg.

3.4 *Rettshjelpsordninger*

En advokat plikter å opplyse sin klient om eksisterende muligheter for offentlig rettshjelp og rettshjelpforsikring.

3.5 *Klientmidler*

Klientmidler skal behandles i henhold til denne forskrifts kapittel 3 om behandling av betroede midler.

En advokat som blir bedt om å forvalte midler, skal ikke motta eller håndtere midler som ikke har en navngitt kilde.

3.6 *Ansvarsforsikring for advokaten*

Advokaten skal til en hver tid være ansvarsforsikret mot erstatningskrav som retter seg mot hans yrkesutøvelse under hensyn til hans virksomhets art og omfang.

0 Endret ved forskrift 8 mars 2002 nr. 257 (i kraft 1 april 2002).

4. Advokatens forhold til domstolene og andre konfliktløsende organer

4.1 *Opptreden overfor retten*

En advokat skal opptre korrekt i forhold til prosesslovgivningen. Advokaten skal vise retten respekt og høflighet, men samtidig forsvare sin klients interesser ærlig, uten frykt og uten hensyn til egne interesser eller konsekvenser for seg eller andre. Advokaten har både rett og plikt til å utøve kritikk av retten i en sømmelig form.

4.2 *Rettferdig rettergang*

Enhver sak skal opplyses ved åpen og saklig bevisførsel og ved prosedyre for den samlede rett. Advokaten må ikke på noen måte søke å påvirke rettens medlemmer underhånden.

En advokat skal ikke bevisst gi uriktige eller villedende opplysninger til retten.

4.3 *Aktiv innsats*

En advokat plikter å sette seg ordentlig inn i saken og drive denne med den omsorg og det tempo som god prosesskikk tilsier. Forespørsler og henstillinger fra retten skal besvares uten unødig opphold.

4.4 *Forsvarlig oppdragsmengde*

Advokaten bør påse at oppdragsmengden ikke utvikler seg slik at det hindrer ham i å oppfylle et rimelig krav til tempo under saksforberedelse, eller til å kunne ta berømmelse av rettsmøter i løpende saker.

4.5 *Forlikstilbud*

En advokat må i en prosess ikke uten motpartens samtykke påberope seg forlikstilbud som er fremsatt av motparten eller dennes advokat, eller nevne at disse har sagt seg villig til å forlike saken. Dette gjelder enten motparten eller dennes advokat har tatt slikt forbehold eller ikke.

En advokat har alltid adgang til å påberope seg forlikstilbud som han selv har fremsatt, hvis det ikke er sluttet avtale om noe annet. Forutsetningen er dog at egne forlikstilbud fremsettes i en slik form at eventuelle forlikstilbud fra motparten eller dennes advokat ikke røpes.

4.6 *Forhold til vitner og sakkyndige mv.*

En advokat har adgang til å henvende seg til enhver tredjemann som kan tenkes å ha opplysninger å gi av betydning for en sak, uansett om vedkommende allerede er oppgitt av motparten som vitne. Gjelder det vitner som har særlig tilknytning til motparten, bør henvendelse ikke skje uten at motpartens advokat er varslet på forhånd.

I siviltvist bør henvendelse til oppnevnt sakkyndig skje gjennom retten. Direkte henvendelse kan dog skje hvis det etter forholdene er ubetenkelig og en henvendelse gjennom retten byr på vanskeligheter. Retten og motparten må i så fall samtidig underrettes om henvendelsen og må også meddeles svaret.

4.7 *Saker hvor advokaten kan bli ført som vitne*

En advokat bør vise varsomhet med å motta verv som prosessfullmektig i en sak hvor det på forhånd må anses sannsynlig at han vil kunne bli ført som vitne i saken.

4.8 *Voldgiftsrett og andre konfliktløsende organer*

Reglene om advokatenes forhold til domstolene fra 4.1 til 4.6 gjelder tilsvarende så langt de passer i sak for voldgiftsrett og andre konfliktløsende organer.

0 Endret ved forskrifter 8 mars 2002 nr. 257 (i kraft 1 april 2002), 21 des 2007 nr. 1606 (i kraft 1 jan 2008, se denne for overgangsregler).

5. Forholdet mellom advokater

5.1 *Kollegial tillit*

Kollegial tillit og samarbeid mellom advokater er nødvendig så vel i klientenes interesse som for å unngå unødige tvister.

Overfor kolleger skal en advokat alltid opptre med den hensynsfullhet og imøtekommenhet som er forenlig med klientens interesse.

5.2 *Henvisningshonorar*

En advokat skal verken av advokater eller andre kreve eller motta noen form for honorar eller vederlag for å henvise eller anbefale en klient. Advokaten skal heller ikke betale noen form for honorar eller vederlag for å få henvist en klient til seg.

5.3 *Henvendelser til motpart*

En advokat skal ikke henvende seg direkte til motparten når denne er representert ved advokat i den sak henvendelsen gjelder, uten at sterke grunner taler for det og det ikke har vært mulig å få kontakt med advokaten, som snarest skal orienteres om henvendelsen og grunnen til den.

5.4 *Tvist mellom advokater*

Hvis en advokat finner at en kollega har handlet i strid med regler for god advokatskikk, skal han gjøre kollegaen oppmerksom på dette. Kritikk av kollegers arbeid må være saklig og korrekt. Tvister mellom advokater av yrkesmessig karakter bør søkes løst i minnelighet. Rettssak om forhold som nevnt ovenfor mot utenlandsk kollega bør ikke innledes før de respektive advokatorganisasjonene er blitt orientert og har hatt mulighet for å bidra til en løsning av tvisten.

5.5 *Utilbørlig påvirkning*

En advokat må ikke reise spørsmål om ansvar for en kollega, for derved å søke å influere på hans forsvarlige ivaretagelse av en klients tarv.

5.6 *Opplæring*

For å opprettholde og styrke advokatstandens faglige og etiske standard plikter en advokat å sørge for at hans ansatte medhjelpere får nødvendig opplæring og utviklingsmuligheter.

5.7 *Fullmektig*

Mellom advokat og fullmektig uten egen advokatbevilling skal det være et reelt ansettelsesforhold. Fullmektigen skal arbeide på prinsipalens kontor. Det skal foreligge et skriftlig kontraktsforhold hvor fullmektigen bl.a. sikres en fast rimelig avlønning. Prinsipalen må føre tilsyn med fullmektigens virksomhet, og sørge for at han får en forsvarlig veiledning i sitt arbeid.

5.8 *Skifte av advokat*

En advokat som engasjeres for å representere en klient til erstatning for en annen advokat i en bestemt sak, skal påse at klienten har underrettet den andre advokaten om dette, eventuelt selv gi slik underretning. Dersom klientens interesser krever at det iverksettes hastetiltak, må slik underretning skje snarest mulig etter at slike tiltak er truffet.

5.9 *Ansvar for honorar til utenlandsk advokat*

Når en advokat ikke begrenser seg til å anbefale en annen advokat eller til å introdusere ham til klienten, men selv engasjerer en utenlandsk advokat til en bestemt sak eller søker hans råd, blir han personlig forpliktet, selv om klienten er insolvent, til å betale den utenlandske advokats honorar og utlegg. Advokatene kan imidlertid ved engasjementets begynnelse avtale særordninger i slike saker. Dessuten kan den advokat som har engasjert en annen, til enhver tid begrense sitt personlige ansvar til størrelsen av det honorar og utlegg som er påløpt frem til det tidspunkt han meddeler den andre advokat at han ikke lenger påtar seg ansvar.

0 Endret ved forskrift 8 mars 2002 nr. 257 (i kraft 1 april 2002).

6. Regler for advokatvirksomhet over landegrensene

6.1 *Forholdet til CCBE Code of Conduct*

En norsk advokat som driver advokatvirksomhet over landegrensene innenfor EØS-området, er bundet av CCBE Code of Conduct.

0 Tilføyd ved forskrift 8 mars 2002 nr. 257 (i kraft 1 april 2002). Endret ved forskrift 10 des 2010 nr. 1593.

Hun søker sannheten om Montelius

- Jeg håper at vi klarer å komme til bunns i denne saken slik at kommunen får den avklaringen den ønsker.

AV KÅRE RENNESTRAUM

kare.rennestraum@halden.no
Mob. 99 20 53 40

Det sier Alexandra Bech Gjorv som er partner i advokatfirmaet Hjort.

Hun leder granskingen av de alvorlige påstandene som er rettet mot Asbjørn Montelius, leder av byggesaksavdelingen i Halden kommune.

Nevner ikke Montelius

Selv om hele Halden vet hvem som nå granskes, tar ikke Gjorv navnet Montelius i sin munn offentlig. Hun vil heller ikke si noe om de enkelte påstandene, selv om disse også til en stor grad er kjent.

Det er påstått at Montelius har gjort seg skyldig i misligheter/ korrupsjon og at han har misbrukt sin stilling til egen fordel. Det er også påstått at han skal ha truet en arkitekt med å «blokkere» hans saker for å få ned honoraret han krevde av Montelius.

Skal granske

- Herforholder jeg meg at kommunen oppfatter at den ikke kan omtale en personalsak offentlig, sier Alexandra Bech Gjorv til Halden Arbeiderblad.

- Vi har fått i oppdrag å granske anonyme påstander rettet mot en enhetsleder i Halden kommune. Jeg kommer ikke til å offentliggjøre hvem dette er, selv om det kanskje er kjent i Halden, sier Gjorv.

Kommunen har bevilget 500.000 kroner får å få klarhet hva som har skjedd eller ikke skjedd. Granskingen ble lagt ut på anbud, og jobben havnet hos Gjorv.

Krystallklar

Alexandra Bech Gjorv er ingen hvem som helst når det gjelder gransking. Hun har evnen til å bringe fram i lyset hva som har skjedd og hvem

som måtte ha ansvaret. Som leder av 22. juli-kommisjonen la hun fram en krystallklar rapport og var like krystallklar da hun presenterte rapporten.

Gjorvs spesialitet er nett-opp gransking både for det offentlige og det private.

Hun er kjent for å ordlegge seg kort og konsist - noe som ikke alltid er tilfelle innen jusen.

Kan ikke si noe

Hun er også ganske kort, men ikke like konsis når hun skal svare på spørsmål om granskingene hun er i gang med i Halden.

- Jeg kan selvsagt ikke si noe om hva vi måtte ha funnet så langt. Resultatet av vår granskning kommer i en rapport til rådmannen. Vi håper å være ferdig i løpet av denne måneden, sier hun.

Anonymt

Hun reagerer ikke negativt på at det er anonyme påstander hun skal granske.

- Gransking av anonyme påstander har tidligere ført til store avsløringer. Derfor har arbeidsmiljøloven fått bestemmelser om varsling og arbeidsgivers plikt til å undersøke.

- Det er klart at slike anonyme påstander kan ha en egen agenda bak seg og at det kan vise seg at det ikke er belegg for det som er skrevet. Vi er meget bevisst på det, sier Gjorv.

Det er to advokater og to fullmektiger som utgjør granskningsteamet hos Hjort.

Plikt

De har allerede hatt nærmere ti haldensere inne for å fortelle hva de måtte vite om saken og påstandene som granskes.

Asbjørn Montelius er en av de siste Gjorv skal snakke med.

- Kommunalt ansatte har plikt til å snakke med oss og de har også plikt til å snakke sant, sier Gjorv.

- Alle andre vi skal snakke med bør selvsagt også holde seg til sannheten, men har ikke den samme juridiske plikten.

Konflikt

- Vedkommende vi gransker er kommunalt ansatt. Gjennom sin lojalitetsplikt overfor arbeidsgiver, har også han plikt til å snakke sant.

- Men dersom denne plikten fører til at vedkommende avslører seg selv, har vedkommende et juridisk dilemma opp mot vernet mot å vitne mot seg selv. Det er en av grunnene til at vi sørger for at den som granskes får råd fra en advokat, sier Gjorv.

Snakke fritt

- Kan alle kommunalt ansatte og andre kan snakke fritt uten å frykte at verken rådmannen eller andre skal få vite hvem som har sagt hva?

- I rapporten vil vi i liten grad nevne de muntlige kildene - vi vil bare referere til selve opplysningene som gis og hvilken betydning disse har for granskingsresultatet. Alle vi snakker med får opplysning om det, sier Gjorv.

Hun skal ikke bare snakke med kommunalt ansatte. Politikere og andre kilder skal avhøres.

- I en slik gransking er det mulig å innhente uttalelser under forutsetning av full anonymitet, sier hun.

- Vi kan ikke bygge noen konklusjoner på slike opplysninger, men de kan undersøkes videre for om mulig å få disse verifisert gjennom åpne kilder.

- Ennå har ingen avslått å forklare seg.

Hele systemet

- Jeg registrerer at de anonyme påstandene også retter seg mot det politiske systemet i Halden.

- De samme påstandene ble i sin tid vurdert av Sivilombudsmannens som ga kommunen en anbefaling om en bredt anlagt gransking av forhold i kommunen.

- Jeg har lest ombudsmannens uttalelse med interesse, uten at jeg skal ha noen formening om hvorfor Sivilombudsmannens anbefaling ikke ble fulgt opp. Det er spørsmål som må rettes til kommunens ledelse - politisk som administrativt.

22. juli-gransker Alexandra Bech Gjorv er nå i full gang med å snakke om ord mot ord. Da gjelder det å finne andre beviser som

Varslet to ganger

- Vi skal kun granske de konkrete påstandene som er rettet mot enhetslederen.

- Dette varselet har kommet til kommunen i to omganger, men det er nå også kommet nye opplysninger.

- Så vidt meg bekjent er det ikke riktig at påstandene ble tatt fram igjen for å ramme enhetslederen.

- Denne gangen reagerte rådmannen med å få en ekstern gransking fordi kommunen har en plikt til å sørge for lovlig saksbehandling og redelighet i kommunen.

Habil rådmann

- Vedkommende har stevnet bl.a. rådmannen for ærekrenkelser med krav om morfikasjon, oppreisning og erstatning. Dersom granskningen skulle komme fram til at vedkommende har gjort seg skyldig i det som blir påstått, vil

ikke det være til rådmannens fordel i en eventuell rettsak?

- Det hevdes at rådmannen dermed er inhabil i saken. Dette har vi vurdert nøye, og har kommet til en klar konklusjon om at rådmannen ikke er inhabil. Du kan ikke sette en rådmann ut av spill i en sak, bare ved å levere en stevning. Da er det mange som ville ha brukt en slik mulighet til å målbinde rådmenn.

Uvisst resultat

- Vi skal gi rådmannen råd om hva hun bør gjøre videre - alt etter hvilke funn vi gjør og hvilke konklusjoner vi kommer til å trekke, sier Gjorv.

- Det kan hende at vi ikke finner ny informasjon utover det kommunen allerede vet. Men det er et selvstendig poeng at kommunen viser at den har undersøkt saken grundig.

HUN SOM GRANSKER:

- Alexandra Bech Gjorv er partner i advokatfirmaet Hjordt og er engasjert av Halden kommune.
- Hun skal granske påstander om at enhetslederen for byggesak, Asbjørn Montelius, om mulig korrupsjon og misbruk av stilling.
- Granskningsrapporten leveres rådmannen i slutten av juni.
- Gjorv var leder av 22. juli-kommisjonen.
- Hun har tidligere hatt en karriere i næringslivet som toppleder i Norsk Hydro og i Statoil.
- Hun har innehatt en rekke styreverv – bl.a. i Norske Skog og er velkjent med Saugbrugsforeningen.
- Hun har en omfattende juridisk utdannelse både fra Norge, England og USA og har arbeidet som advokat i USA.
- Hun har bl.a. ekspertise innen granskninger, krisehåndteringer, arbeidsrett, integritet og korrupsjon.
- Alexandra Bech Gjorv er datter av Toppen Bech

MONTELIUS-SAKEN:

- 17. januar fikk Asbjørn Montelius beskjed om at rådmannen vurderte hans stilling som leder av byggesaksavdelingen.
- Kommunen la fram ni påstander som grunnlag for en oppsigelse.
- 18. mars ga kommunen Montelius tilbud om ny jobb som spesialrådgiver under rådmannen. Montelius sa nei.
- 8. april trakk kommunen oppsigelsesvarselet tilbake, men opprettholdt påstandene.
- 24. april reiste adv. Skaarås på vegne av Montelius privat straffesak mot dagens rådmann, tidligere rådmann og en kommuneadvokat for ærekrenkelser. De samme tre pluss ordfører ble også stævnet med krav om oppreisning og erstatning.
- I mai bestemte rådmannen at hun ville ha en ekstern granskning av påstandene som er reist mot Montelius. Det dreier seg om anonyme påstander om korrupsjon og misbruk av stilling.
- 13. mai bevilget formannskapet 500.000 kroner til granskningen.

i Halden. – Jeg håper vi kan komme til bunns i denne saken og få avklart fakta. Langt ifra alt kan hentes fra dokumenter, og jeg ser at det her
 klare forholdet, sier hun. Rapporten skal leveres rådmannen i slutten av måneden.

Foto: Fredrik Varfjell

– På den annen side kan det hende at vi avdekker forhold som kommunen bør anmelde til politiet.
 – En tredje mulighet er at vi avdekker forhold som kan

føre til disiplinære reaksjoner, sier hun.

– Det kan også hende at granskningen dokumenterer at det ikke er hold i de anonyme påstandene.

GARASJEPORTER

SOMMERTILBUD NÅ!

-25%

Avdeling Østfold
 Dilkeveien 35, Rolvsøy

Ring for gratis befaring og uforpliktende tilbud:

815 00 004

Åpen kundetelefon 08.00 - 16.00

markisemannen.no

SOMMERTILBUD

MARKISER NÅ!

-25%

Avdeling Østfold
 Dilkeveien 35, Rolvsøy

Ring for gratis befaring og uforpliktende tilbud:

815 00 004

Åpen kundetelefon 08.00 - 16.00

markisemannen.no

Ny bunad til KONFIRMASJONEN

Det er nå tid for å bestille bunad til høsten. Vi har bukk i Oslo, Bergen, Molde og Moss, og leverer over 100 ulike bunader fra hele landet.

Vi tilbyr også egen påreder i ullring eller sand stoff. "DIT PØSTNR.", BUNADSTYPER OG KJØNN 0 46 63 18 81 (kun SMS) og motta omtaler rundt valget straks du er pålagt.

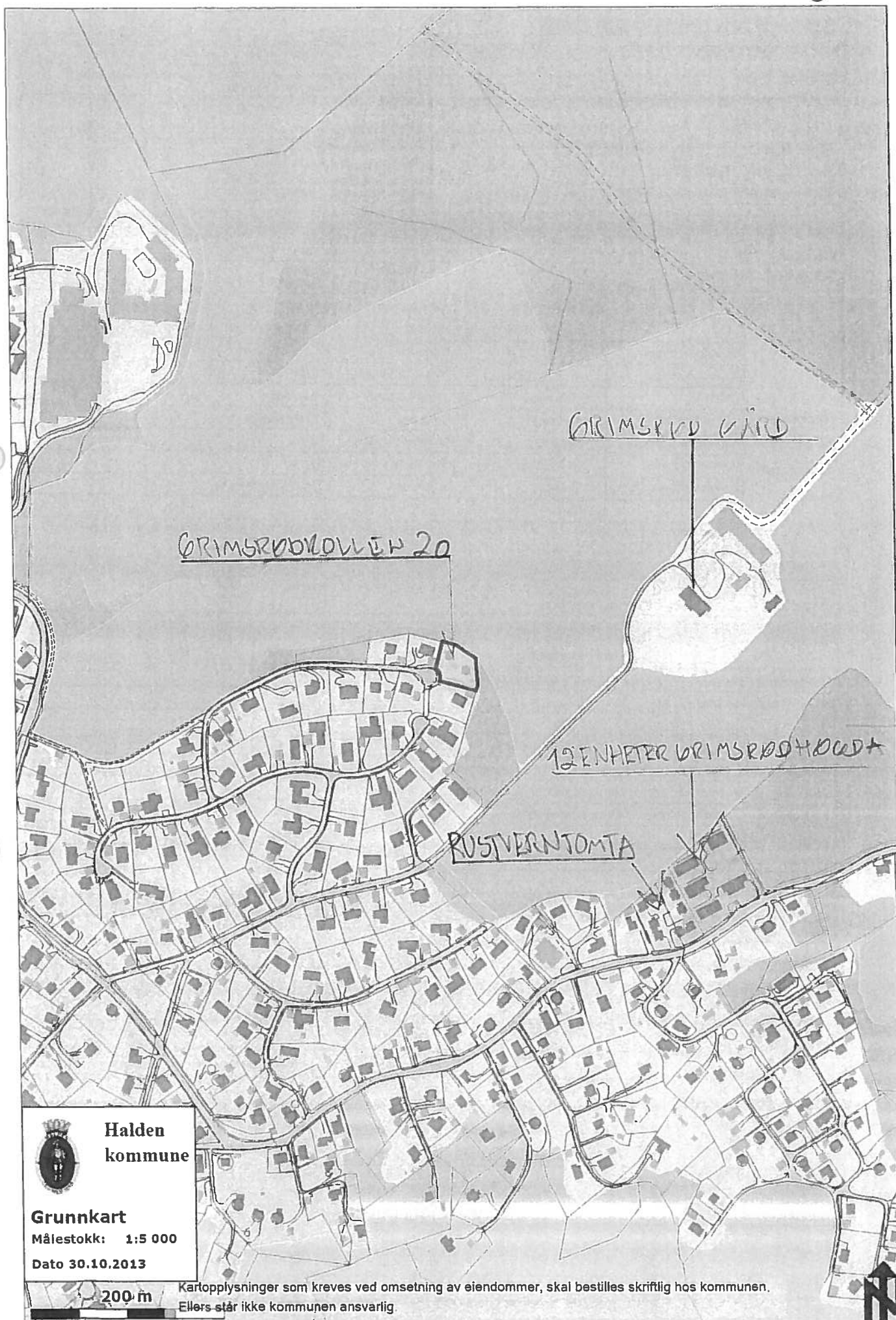
Flere av våre bunader	
Østfold Herrebunad	18.400,-
Løken Damebunad	16.000,-
Bellingslakk fra	27.900,-
Romerike 140/55	18.000,-

Østfold damebunad: 18.500,-

*Når du er i en tradisjonell bunad, uten selv strømpor og hoseband

Butikk: 23 29 66 70 - Skredder: 458 85 200 - SMS: 46 63 18 81 - info@norskebunader.no - www.norskebunader.no

Søknad om tillatelse til tiltak

etter plan- og bygningsloven § 93

☒ Enkle tiltak

☐ Ett-trinns søknadsbehandling

☐ Rammetillatelse

Søknad om ansvarsrett for ansvarlig søker

Foreligger sentral godkjenning ☒ Ja ☐ Nei

Vedtakssdato
(fylles ut av kommunen)

Til kommune: (Søknad med vedlegg fylles ut og leveres 1 eksemplar, øv ekstra sett etter avtale med kommunen)

HALDEN KOMMUNE
Storg 8
1771 HALDEN

Berører tiltaket eksisterende eller fremtidige arbeidsplasser? ☐ Ja ☒ Nei
Hvis ja, skal søknad NBR n 5174 med vedlegg sendes til Arbeidsinsynet

Søknaden gjelder

Eiendom/ byggsted	Gnr 69	Bnr 503	Festenr	Seksjonsnr	Bygningsnr	Bolign
	Adresse Grimsrødkollen 20			Postnr 1786	Poststed Halden	
Tiltakets art pbl § 93 (flere kryss mulig)	Nye bygg og anlegg	☒ Frittliggende	☐ Tilbygg, påbygg, underbygg			
		☐ Parkeringsplass	☐ Anlegg	☐ Vei	☐ Vesentlige terrenginngrep	
	Endring av bygg	☐ Konstruksjon	☐ Fasade	☐ Reparasjon		
	Endring av bruk	☐ Bruksendring	☐ Vesentlig endring av tidligere drift			
	Riving	☐ Hele bygg	☐ Deler av bygg	☐ Anlegg		
	Bygn.tekniske inst. *)	☐ Nyanlegg	☐ Endring	☐ Reparasjon		
	Endring av boligh. h.	☐ Oppdeling	☐ Sammenføyning			
	Innhegning, skilt	☐ Innhegning mot veg	☐ Reklame, skilt, innretning e.l.			
	Eiendomsdeling **)	☐ Deling	☐ Bortfeste	☐ Sammenføyning		
	Annet	- beskriv				

*) Gjelder kun når installasjonen ikke er en del av et større tiltak
**) Unntatt fra krav om ansvarsrett. Kart- og delingsforretning behandles etter delingsloven. Hjemmelsinnehaver underskriver som tiltakshaver

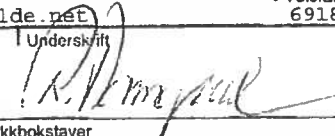
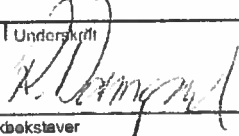
Ansvar og kontroll

Ansvarlig søker bekrefter at hele tiltaket belegges med ansvar, og at de enkelte foretakssystemer for kontroll dekker kravene i henhold til plan- og bygningsloven.

Vedlegg

Beskrivelse av vedlegg	Gruppe	Nr fra - til	Ikke relevant
Opplysninger om tiltakets ytre rammer og bygningsspesifikasjon	A	1 -	☐
Dispensasjonssøknader	B	1 -	☐
Gjenpart av nabovarsel, naboprotester, merknader til naboprotester	C	1 - 2	☐
Kart, situasjonsplan, rekvisisjon av kart- og delingsforretning	D	1 -	☐
Redegjørelser og tegninger	E	1 - 3	☐
Søknader om ansvarsrett og kontrollplan, godkjenningsbevis, søknad om lokal godkjenning	F	1 - 2	☐
Kontrollplan for viktige og kritiske områder, kontrollerklæringer	G	1 -	☐
Boligspesifikasjon i GAB	H	1 -	☐
Uttalelser fra andre offentlige myndigheter	I	-	☒
Andre vedlegg	J	-	☒

Underskrifter

Ansvarlig søker (SØK) for tiltaket	Tiltakshaver
Foretak Damgaard Bygg as	Navn Damgaard Bygg as
Adresse Søriveien 80	Adresse Søriveien 80
Postnr 1788	Postnr 1788
Poststed Berg i Østfold	Poststed Berg i Østfold
Organisasjonsnr 987003871	Organisasjonsnr 987003871
Telefon 69183000	Telefon (dagtid) 69183000
Kontaktperson Robin Damgaard	☐ Enkeltperson ☒ Foretak/lag/sameie ☐ Off. virksomhet
Mobiltelefon 92035616	E-postadresse
E-postadresse robind@halde.net	
Dato 13.01.06	Dato 13.01.06
Underskrift 	Underskrift
Gjentas med blokkbokstaver Robin Damgaard	Gjentas med blokkbokstaver Robin Damgaard

GODKJENT 7/11-2006
Halden Kommune, Byggesaksseksjonen

Kvittering for abovarsel

Nabovarsel kan enten sendes som rekommandert sending eller overleveres personlig mot kvittering. Ved personlig overlevering vil avkryssing gjelde som bekreftelse på at varselet er mottatt.

Eiendom/byggested					
Gnr	Bnr	Festnr	Seksjonsnr	Adresse	
69	503			Grimsrødkollen 20	
Nabo-/gjenboer eiendom				Nabo-/gjenboer eiendom eier/fester	
Gnr	Bnr	Festnr	Seksjonsnr	Eiers/festers navn	
69	504			Arild Thorell Bryntesen	
Adresse				Adresse	
Grimsrødkollen 22				Grimsrødkollen 22	
Postnr	Poststed	Postnr	Poststed	Poststedets reg.nr	
1786	Halden	1786	Halden		
Personlig kvittering for mottatt varsel				Dato	
☐ Varsel er mottatt				14/06	
☒ Samtykker i tiltaket				Arild Thorell Bryntesen	

Nabo-/gjenboer eiendom				Nabo-/gjenboer eiendom eier/fester	
Gnr	Bnr	Festnr	Seksjonsnr	Eiers/festers navn	
69	503			Frode Halvor Danielsen	
Adresse				Adresse	
Grimsrødkollen 18				Grimsrødkollen 18	
Postnr	Poststed	Postnr	Poststed	Poststedets reg.nr	
1786	Halden	1786	Halden		
Personlig kvittering for mottatt varsel				Dato	
☐ Varsel er mottatt				14/06	
☒ Samtykker i tiltaket				Frode Halvor Danielsen	

Nabo-/gjenboer eiendom				Nabo-/gjenboer eiendom eier/fester	
Gnr	Bnr	Festnr	Seksjonsnr	Eiers/festers navn	
69	501			Anne-Beate Andreassen	
Adresse				Adresse	
Grimsrødkollen 16				Grimsrødkollen 18	
Postnr	Poststed	Postnr	Poststed	Poststedets reg.nr	
1786	Halden	1786	Halden		
Personlig kvittering for mottatt varsel				Dato	
☐ Varsel er mottatt				15/1-06	
☒ Samtykker i tiltaket				Anne-B. Andreassen	

Nabo-/gjenboer eiendom				Nabo-/gjenboer eiendom eier/fester	
Gnr	Bnr	Festnr	Seksjonsnr	Eiers/festers navn	
69	1			Marie Elisabeth Montelius	
Adresse				Adresse	
Grimsrød Gård				Grimsrød Gård	
Postnr	Poststed	Postnr	Poststed	Poststedets reg.nr	
1786	Halden	1786	Halden		
Personlig kvittering for mottatt varsel				Dato	
☐ Varsel er mottatt				17/1-06	
☐ Samtykker i tiltaket				Marie Elisabeth Montelius	

Nabo-/gjenboer eiendom				Nabo-/gjenboer eiendom eier/fester	
Gnr	Bnr	Festnr	Seksjonsnr	Eiers/festers navn	
69	501			Vidar Andre Fagereng	
Adresse				Adresse	
Grimsrødkollen 16				Grimsrødkollen 16	
Postnr	Poststed	Postnr	Poststed	Poststedets reg.nr	
1786	Halden	1786	Halden		
Personlig kvittering for mottatt varsel				Dato	
☐ Varsel er mottatt				15/1-06	
☒ Samtykker i tiltaket				Vidar Fagereng	

Det er per dags dato innlevert rekommandert sending til ovennevnte adressater.

Samlet antall sendinger: _____ Sign _____

Gjenpart av nabovarsel

plan- og bygningsloven av 27. juni 2008 nr. 71 § 21-3

MOTTATT

19 APR 2012

Halden kommune

Tiltak på eiendommen:			
Gnr. 101	Bnr. 69	Festnr. 503	Seksjonsnr. 9/1
Eiendommens adresse GRIMSRØDKOLLEN 204			
Postnr. 1786	Poststed HALDEN		
Kommune HALDEN			
Eier/fester THOMAS HUV KARLSEN			

Det varsles herved om

Søknad om tiltak som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven § 20-1

- ☐ Nybygg
☐ Skilt
☐ Anlegg
☐ Eiendomsdeling eller bortfeste
☐ Endring av fasade
☐ Innhegning mot veg
☐ Riving
☐ Bruksendring
☐ Annet

Søknad om tiltak etter plan- og bygningsloven § 20-2

- ☐ Driftsbygning i landbruket med samlet bruksareal (BRA) mindre enn 1000 kvm SAK10 § 3-2
☐ Midlertidig bygning, konstruksjon eller anlegg

Mindre tiltak til bebyggelse

- ☐ Tilbygg < 50 m²
☐ Antennesystem
☐ Skilt/reklame
☐ Annet pbl § 20-2 bokstav d
☐ Frittliggende bygning (ikke boligformål) < 70 m²
☐ Bruksendring (fra tilleggdel til hoveddel og motsatt)

Dispensasjon etter plan- og bygningsloven kapittel 19

- ☐ Dispensasjon

Beskriv nærmere hva nabovarslet gjelder

Påbygg av eksisterende veranda med summerstue

Spørsmål og merknader vedrørende nabovarsel

Eventuelle merknader må være kommet til ansvarlig søker/tiltaksøver innen 2 uker etter at dette varsel er sendt.

Ansvarlig søker/tiltaksøver		Kontaktperson	
Navn		Navn	
Besøksadresse		E-post	
Postadresse		Telefon	Mobil
Postnr.	Poststed		
Søknaden kan ses på hjemmeside: www.halden.no			
Merknader sendes:	Navn	Postadresse	
	Postnr. Poststed	E-post	

Vedlegg

Beskrivelse av vedlegg	Gruppe	Nr. fra - til	Ikke relevant
Kopi av søknad om tillatelse til tiltak			☐
Dispensasjonssøknad (begrunnelse/vedtak) (pbl kap. 19)	B		☐
Situasjonsplan, avkjøringsplan	D		☐
Tegninger (snitt og fasade)	E		☐
Andre vedlegg	Q		☐

Underskrift

Sted	Dato	Underskrift ansvarlig søker eller tiltaksøver
Halden	16.04.12	Thomas Huv Karlson
		Gjentas med blokkbokstaver THOMAS HUV KARLSEN

41

19 APR 2017

Kvittering for
nabovarselNabovarsel kan enten sendes som rekommandert sending eller overleveres personlig mot kvittering.
Ved personlig overlevering vil avkryssing gjelde som bekreftelse på at varsel er mottatt.

Eiendom/byggested

Gnr. 101	Bnr 69	Festnr. 503	Seksjonsnr. 47	Adresse Grimsrødveien 208
Nabo-/gjenboereiendom				Nabo-/gjenboereiendom eier/fester
Gnr. 101	Bnr 69	Festnr. 503	Seksjonsnr. 472	Eiers/festers navn Linda Halvorsen
Adresse Grimsrødveien 208				Adresse Grimsrødveien 208
Postnr. 1780	Poststed Halden			Poststedets reg.nr.
Personlig kvittering for mottatt varsel				Dato 16/4-17
☒ Varsel er mottatt ☒ Samtykker i tiltaket				Sign. Linda Halvorsen

Nabo-/gjenboereiendom				Nabo-/gjenboereiendom eier/fester
Gnr. 101	Bnr 69	Festnr. 503	Seksjonsnr.	Eiers/festers navn Frank Danielson
Adresse Grimsrødveien 18				Adresse Grimsrødveien 18
Postnr. 1780	Poststed Halden			Poststedets reg.nr.
Personlig kvittering for mottatt varsel				Dato 16/4-17
☐ Varsel er mottatt ☒ Samtykker i tiltaket				Sign. Frank Danielson

Nabo-/gjenboereiendom				Nabo-/gjenboereiendom eier/fester
Gnr. 101	Bnr 69	Festnr. 1	Seksjonsnr.	Eiers/festers navn Marie Elisabeth Montelius
Adresse Grimsrød gård Grimsrødveien 13				Adresse Grimsrød gård Grimsrødveien 13
Postnr. 1780	Poststed Halden			Poststedets reg.nr.
Personlig kvittering for mottatt varsel				Dato 16/4-17
☒ Varsel er mottatt ☒ Samtykker i tiltaket				Sign. Marie Elisabeth Montelius

Nabo-/gjenboereiendom				Nabo-/gjenboereiendom eier/fester
Gnr. 101	Bnr 69	Festnr. 504	Seksjonsnr.	Eiers/festers navn Arild Thorell Bryntesen
Adresse Grimsrødveien 22				Adresse Grimsrødveien 22
Postnr. 1780	Poststed Halden			Poststedets reg.nr.
Personlig kvittering for mottatt varsel				Dato 16/4-17
☐ Varsel er mottatt ☒ Samtykker i tiltaket				Sign. Arild Thorell Bryntesen

Nabo-/gjenboereiendom				Nabo-/gjenboereiendom eier/fester
Gnr.	Bnr.	Festnr.	Seksjonsnr.	Eiers/festers navn
Adresse				Adresse
Postnr.	Poststed			Poststedets reg.nr.
Personlig kvittering for mottatt varsel				Dato
☐ Varsel er mottatt ☐ Samtykker i tiltaket				Sign.

Det er per dags dato innlevert rekommandert
sending til ovennevnte adressater.Samlet antall sendinger: 2Sign. Thorell Bryntesen

Gjenpart av nabovarsel for tiltak etter plan- og bygningsloven (pbl)

For nedenfornævnte eiendom er det i henhold til bestemmelsene i § 94 nr 3 i plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr 77, sendt følgende nabovarsel:

Til kommune
HALDEN

Tiltak på eiendommen:			
Gnr 69	Bnr 490-493	Festenr	Seksjonsnr
Eiendommens adresse Grimsrødhøgda 60, 62, 64, 66			
Postnr 1786	Poststed HALDEN		
Eier/fester			

Kopi av dette dokumentet uten vedlegg sendes kommunen, samtidig som naboer varsles.

Det varsles herved om

☐ Søknad om tiltak som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven § 93.

☐ Nybygg	☐ Anlegg	☐ Endring av fasade
☐ Riving	☐ Skilt	☐ Eiendomsdeling eller bortfeste
☐ Innhengning mot veg	☐ Bruksendring	☒ Dispensasjoner
☐ Annet Beskriv		

☐ Melding om tiltak etter plan- og bygningsloven

☐ Driftsbygning i landbruket pbl § 81
☐ Mindre byggearbeid
☐ Skilt

Beskriv nærmere hva nabovarslet gjelder

Dispensasjon fra krav om bebyggelsesplan i kommuneplanens arealdel

Vedlegg

Beskrivelse av vedlegg	Gruppe	Nr fra - til	Ikke relevant
Dispensasjonssøknader	B	1 -	☐
Situasjonsplan	D	1 -	☐
Fasadetegninger og snitt	E	-	☒
Andre vedlegg	J	-	☒

Adresser

☒ Søknaden er lagt ut på besøksadresse: Halden Ark.kontor, Storgt. 4B Pb.374, 1753 Halden
Eventuelle merknader må være kommet til ansvarlig søker innen 2 uker etter at dette varsel er sendt. (Kopi kan sendes kommunen).

☐ Meldingen kan sees hos kommunen på adresse: Kommunens adresse
Eventuelle merknader må være kommet til kommunen innen 2 uker etter at dette varsel er sendt.

Underskrift

Sted
HALDEN
Dato
4/3-05
Underskrift (Tiltakshaver eller ansvarlig søker)

Kvittering for nabovarsel

Nabovarsel kan enten sendes som rekommandert sending eller overleveres personlig mot kvittering. Ved personlig overlevering vil avkryssing gjelde som bekreftelse på at varselet er mottatt.

18

Eiendom/byggested				
Gnr 69	Bnr 490-493	Festnr	Seksjonsnr	Adresse Grimsrødhøgda 60, 62, 64, 66
Nabo-/gjenboer eiendom			Nabo-/gjenboer eiendom eier/fester	
Gnr 69	Bnr 135	Festnr	Seksjonsnr	Eiers/festers navn Ole Christian Næss
Adresse Grimsrødhøgda 83			Adresse Anders Syvertsensvei 4	
Postnr HALDEN	Poststed Halden	Postnr 1792	Poststed Tistedal	Poststedets reg.nr
Personlig kvittering for mottatt varsel ☒ Varsel er mottatt			Dato 05/3	
☒ Samtykker i tiltaket			Sign Ole Christian Næss	

Nabo-/gjenboer eiendom			Nabo-/gjenboer eiendom eier/fester	
Gnr 69	Bnr 185	Festnr	Seksjonsnr	Eiers/festers navn Roger Bjerkeli AS
Adresse Grimsrødhøgda 56			Adresse Frydenlundveien 10	
Postnr 1786	Poststed Halden	Postnr 1784	Poststed Halden	Poststedets reg.nr
Personlig kvittering for mottatt varsel ☒ Varsel er mottatt			Dato 4/3-05	
☒ Samtykker i tiltaket			Sign Roger Bjerkeli	

Nabo-/gjenboer eiendom			Nabo-/gjenboer eiendom eier/fester	
Gnr 69	Bnr 1	Festnr	Seksjonsnr	Eiers/festers navn Elisabeth Montelius
Adresse Grimsrød Gård			Adresse Grimsrød Gård	
Postnr 1786	Poststed Halden	Postnr 1786	Poststed Halden	Poststedets reg.nr
Personlig kvittering for mottatt varsel ☒ Varsel er mottatt			Dato 6/3-05	
☒ Samtykker i tiltaket			Sign Elisabeth Montelius	

Nabo-/gjenboer eiendom			Nabo-/gjenboer eiendom eier/fester	
Gnr 69	Bnr 183	Festnr	Seksjonsnr	Eiers/festers navn Sopar Thamthong Rogan og Chomphu Line Phulsawad
Adresse Solberg, Grimsrødhøgda 85			Adresse Grimsrødhøgda 85	
Postnr 1786	Poststed Grimsrødhøgda	Postnr 1786	Poststed Halden	Poststedets reg.nr
Personlig kvittering for mottatt varsel ☒ Varsel er mottatt			Dato 04/10-2005	
☒ Samtykker i tiltaket			Sign Sopar Rogan	

Nabo-/gjenboer eiendom			Nabo-/gjenboer eiendom eier/fester	
Gnr 69	Bnr 146	Festnr	Seksjonsnr	Eiers/festers navn Erik Trygve Guttorm Ek
Adresse Bakkerø, Grimsrødhøgda 87			Adresse Grimsrødhøgda 87	
Postnr 1786	Poststed Halden	Postnr 1786	Poststed Halden	Poststedets reg.nr
Personlig kvittering for mottatt varsel ☒ Varsel er mottatt			Dato 14/3-05	
☒ Samtykker i tiltaket			Sign Erik Trygve Guttorm Ek	

Det er per dags dato innlevert rekommandert sending til ovennevnte adressater.

Samlet antall sendinger: _____

Sign _____

B E K R E F T E T U T S K R I F T

REGISTRERT TIL OG MED: 01/12-05

UTSKRIFT FRA HALDEN TINGRETT

KOMMUNENR: 0101 HALDEN

UTSKRIFTSDATO: 01/12-05

GNR: 69 BNR: 503

4

EiendomsMegler 1

Nedre Bankegt 1

1771 HALDEN

BEKREFTET UTSKRIFT

Vedlagt følger bekreftet utskrift av den elektroniske grunnbok for

Knr:	Gnr:	Bnr:
0101	69	503

Dersom det er henvisning til manuell grunnbok for opplysninger om
servitutter, kan utskrift bestilles fra :

HALDEN TINGRETT
BORGERGT. 10, POSTB.181
1752 HALDEN

GEBYR FOR UTSKRIFT AV DENNE EIENDOM ER BETALT MED KR. 169,-.

ooo000ooo

45

B E K R E F T E T U T S K R I F T

UTSKRIFT FRA HALDEN TINGRETT
KOMMUNENR: 0101 HALDEN
GNR: 69 BNR: 503

REGISTRERT TIL OG MED: 01/12-05

UTSKRIFTSDATO: 01/12-05

H J E M M E L S O P P L Y S N I N G E R

HJEMMELSHAVERE

1895 28/04-1987 HJEMMEL TIL GRUNN
VEDERLAG: 29,460
MONTELIUS ELISABETH
F.NR: 190358

P E N G E H E F T E L S E R

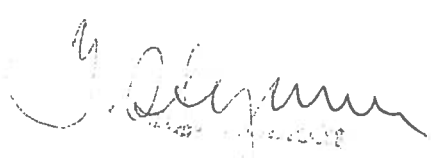
INGEN PENGEHEFTELSE REGISTRERT

S E R V I T U T T E R M . V .

FOR SERVITUTTER ELDRE ENN FRADELINGSDATO, SOM KAN HA
BETYDNING FOR DENNE EIENDOM, HENVISES TIL HOVEDBRUKET
HOVEDBRUKET ER GNR. 69 BNR. 1
INGEN SERVITUTTER REGISTRERT PÅ DENNE EIENDOM

G R U N N D A T A

5669 18/10-1985 REGISTRERING AV GRUNN
DENNE EIENDOM UTSKILT FRA:GNR:69 BNR:1

KJØPEKONTRAKT

Mellom: Marie Elisabeth Montelius Personnr. 190358 33016
Adresse: Grimsrød Gård
1786 HALDEN

heretter kalt selgeren, og

Navn: Damgaard Bygg AS Org. nr. 987 003 871
Adresse: Sørlieveien 80
1788 BERG I ØSTFOLD

heretter kalt kjøperen,

er i dag inngått følgende avtale:

PKT. 1 EIENDOM/KJØPESUM

Selgeren forplikter seg herved til å overdra til kjøperen sin tomt, med opparbeidet vei, vann og kloakk til tomtegrensen:

Grimsrødkollen 20, 1786 Halden, **gnr. 69 bnr. 503 i Halden kommune**

for en kjøpesum stor kr. 650 000,- kronersekshundreogfemtitten 00/100

som avgjøres på følgende måte:

Kontant ved kontraktsunderskrift	Kr. 0,-
Kontant innen overtagelse, jfr. pkt. 3 og 6	Kr. 650 000,-
Tilsammen	Kr. 650 000,-

PKT. 2 OMKOSTNINGER

I tillegg til kjøpesummen må kjøperen betale tinglysningsomkostningene som utgjør:

Dokumentavgift på skjøtet til Staten	Kr. 16 250,-
Tinglysningsgebyr for skjøte til Staten	Kr. 1 521,-
Tilsammen	Kr. 17 771,-

Hertil kommer tinglysningsgebyr kr 2 070,- for hver obligasjon kjøperen må la tinglyse på denne eiendom i forbindelse med etablering av lån. Det tas forbehold om endringer i offentlige avgifter/gebyrer.

Omkostningene betales uoppfordret til megler samtidig med sluttoppgjøret.

Meglers provisjon og utlegg betales av selger og forfaller til betaling ved kontraktsunderskrift. Megleren gis fullmakt til å heve beløpet av første innbetaling fra kjøper.

PKT. 3 OPPGJØR

Oppgjør mellom partene foretas av EiendomsMegler1 Østfold AS, Nedre Bankegate 1, 1771 Halden. Alle innbetalinger forbundet med denne kontrakt innbetales til meglers **klientkonto nr. 1030 07 08426**. Betaling har funnet sted når megleren har fått skriftlig melding om dette fra kjøpers finansieringskilde.

For den del av kjøpesummen som ikke måtte være betalt til megleren i rett tid, svarer kjøperen forsinkelsesrente, jfr. forsinkelsesrentelovens bestemmelser med tilhørende forskrift. Denne bestemmelse gir ikke kjøperen rett til å forlenge betalingsfristen utover de frister som er avtalt i pkt. 1.

Selgeren har rett til å heve kontrakten og få dekket sitt tap, dersom kjøperen vesentlig misligholder betalingsbetingelsene eller øvrige forpliktelser etter denne kontrakt.

PKT. 4 HEFTELSE

Kjøperen har fått seg forelagt bekreftet utskrift av grunnboken for denne eiendom, registrert t.o.m. den 1.12.2005, og har gjort seg kjent med denne.

Selgeren garanterer at eiendommen vil bli levert fri for pengeheftelser. Pengeheftelser som ikke overtas av kjøperen, skal slettes for selgers regning.

Selgeren gir herved EiendomsMegler1 Østfold AS ugjenkallelig fullmakt til å innfri pengeheftelser som det ikke er avtalt at kjøper skal overta.

PKT. 5 TINGLYSING/SIKKERHET

Skjøtet i undertegnet stand oppbevares hos megler som foretar tinglysing når kjøperen har innbetalt fullt oppgjør inkl. omkostninger (jfr. pkt 2).

All tinglysing av dokumenter på eiendommen skal foretas av EiendomsMegler1 Østfold AS. Dokumenter som skal tinglyses må snarest overleveres megleren i undertegnet stand.

PKT. 6 OVERTAGELSE

Kjøperen har besiktiget tomten og overtar denne i samme stand som den var ved besiktigelsen i henhold til avhendingslovens § 3-9.

Tomten overtas av kjøperen den 20.12.2005 kl. 12.00 med alle rettigheter og forpliktelser slik den har tilhørt selgeren. Kjøperen må ha oppfylt sine forpliktelser etter avtalen før tomten kan disponeres.

Risikoen går over på kjøperen når han har overtatt bruken av tomten. Overtar kjøperen ikke til fastsatt tid, og årsaken ligger hos ham, har han risikoen fra det tidspunkt da han kunne ha fått overta bruken. Kjøperen svarer fra overtakelsesdagen for alle tomtens utgifter og oppebærer eventuelle inntekter.

PKT. 7 SELGERS OPPLYSNINGSPLIKT

Tomten har mangel dersom kjøperen ikke får opplysning om forhold ved tomten som selgeren kjente eller måtte kjenne til, og som kjøperen hadde grunn til å regne med å få. Dette gjelder likevel bare dersom man kan gå ut fra at det har innvirket på avtalen at opplysning ikke ble gitt.

Tomten har mangel dersom forhold ved tomten ikke svarer til opplysning som selgeren har gitt kjøperen.

PKT. 8 KJØPERS UNDERSØKELSESPLIKT

Kjøperen har gjort seg kjent med reguleringsplan for området, utnyttelsesmuligheter, vann- og avløpstilknytning, tomtens grenser og med målebrevet.

Kjøperen kan ikke gjøre gjeldende som mangel noe han kjente eller måtte kjenne til da avtalen ble inngått.

PKT. 9 BILAG

Kjøperen har fått seg forelagt og gjort seg kjent med følgende dokumenter:

- Bekreftet utskrift av grunnbok datert 1.12.2005
- Opplysninger mottatt fra Halden kommune, datert 30.11.2005, vedrørende vei, vann, avløp, utskrift av kommunalt register, målebrev, reguleringsbestemmelser Kollen og vann- og avløpskart.

PKT. 10 SPESIELLE VILKÅR/FORBEHOLD

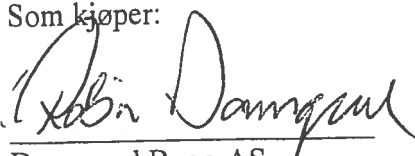
Kjøper er informert om, før aksept er gitt, at eiendommen selges slik den fremstår i henhold til Lov om avhending av fast eiendom § 3-9. Dette innebærer en redusert mulighet for kjøperen å kunne reklamere på feil og mangler ved eiendommen.

PKT. 12

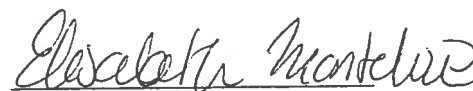
Denne kontrakt er utferdiget i 4 - fire - likelydende eksemplar hvorav partene får hvert sitt eksemplar og 2 - to - beror hos megleren.

Halden, den 10.12.2005

Som kjøper:

Damgaard Bygg AS

Som selger:

Marie Elisabeth Montelius

Eiendomsmegler 1 Østfold AS
Nedre Bankegate 1
1771 HALDEN
Org. nr.: 959 541 469

TINGLYST

21 DES. 2005

Ref. nr.:

Skjøte

Oppdragsnr.
205183

1. Eiendommen(e) 2)		Opplysningene i feltene 1-6 registreres i grunnboken					
Kommunenr.	Kommunenavn	DAGBOKNR.	Gnr.	Bnr.	Festenr.	Seksjonsnr.	Ideell andel
101	HALDEN	6850	69	503			1/1
Overdragelsen gjelder bygg på festet grunn			Overdragelsen omfatter transport av festeretten				
☒ Nei ☐ Ja			☐ Nei ☐ Ja				
Godkjenning fra bortfester er ikke nødvendig i.h.t. tomtefesteloven kapittel 4 eller avtale			Bortfester har godkjent overdragelsen og underskrevet i felt for underskrifter og bekreftelser				
☐ Nei ☐ Ja			☐ Nei ☐ Ja				
Omfatter overdragelsen ideell andel, herunder eierseksjon, skal andelens størrelse oppgis			Eiendommen ligger til en annen eiendom som tilbehør etter avhendingslovens § 3-4 annet ledd bokstav d				
☐ Størrelse ideell andel			☐ Nei ☐ Ja				
Beskaffenhets:							
☐ 1 Bebygg ☒ 2 Ubebygg							
Bruk av grunn:							
☒ B Bolig-eiendom ☐ F Fritids-eiendom ☐ V Forretning/kontor ☐ I Industri ☐ L Landbruk ☐ K Off.vei ☐ A Annet							
Type bolig:							
☐ FB Frittligg. enebolig ☐ TB Tomannsbolig ☐ RK Rekkehus/kjede ☐ BL Blokk-leilighet ☒ AN Annet							

2. Kjøpesum	
Kr 650.000,- ***SeksHundreFemtiTusen00/100 Kr	Utløst til salg på det frie marked
	☒ Ja ☐ Nei
Omsetningstype	
☒ 1 Frii salg ☐ 2 Gave (helt eller delvis) ☐ 3 Ekspropriasjon ☐ 4 Tvangsauksjon ☐ 5 Uskifte ☐ 6 Skifteoppgjør ☐ 8 Annet	
Kjøpesummen er oppgjort på avtalt måte	

3. Salgsverdi/avgiftsgrunnlag 3)
Kr

4. Overdras fra		
Fødselsnr./Org.nr.(11/9 siffer) 4)	Navn	Ideell andel
19 03 58 33016	Marie Elisabeth Montelius	1/1

5. Til			
Fødselsnr./Org.nr.(11/9 siffer) 4)	Navn	Fast bosatt i Norge	Ideell andel
987 003 871	Damgaard Bygg AS	☒ Ja ☐ Nei	1/1
		☐ Ja ☐ Nei	
		☐ Ja ☐ Nei	
		☐ Ja ☐ Nei	

6. Særskilte avtaler
Obs! Her påføres kun opplysninger som skal og kan tinglyses

Usteders dato og underskrift (ved løsark):

(c) Midas Data AS - EmProf.Skjøte1 - Versjon 2005-4-B

Side 1 av 2

Elisabeth Montelius
19.12.05 21.12.05

50

Marie Elisabeth Montelius
Grimsrød Gård
1786 HALDEN

Halden, 23.11.2005

**Ad tomt Grimsrødkollen 20, 1786Halden
Gnr 69 bnr 503 i Halden kommune**

Vi viser til hyggelige samtaler vedrørende eventuelt salg av Deres byggeklare tomt.

Tomten har en meget fin beliggenhet i et populært boligområde med gangavstand til skoler, butikker, offentlig kommunikasjon og med flott turterreng i nærområdet. Det er generelt god etterspørsel etter tomter, og vi mener at tomten vil være etterspurt i dagens marked. Vår kjennskap til markedet og de ulike kundegruppene gjør at vi har stor tro på å finne den "rette" kjøper til tomten.

Etter en samlet vurdering av tomtens størrelse og beliggenhet vil vi anslå markedsprisen til å ligge i området kr. 550 000,-.

~~550 000,-~~ 650 000,-

Ved salg kan vi tilby Dem en fast avtalt meglerprovisjon på kr. 10 000,- inkludert merverdiavgift. Meglerprovisjonen inkluderer befaring, fotografering, innhenting av opplysninger, utarbeidelse av salgsoppgaver, utstillinger i våre lokaler samt Halden SpareBanks filialer, salgsoppgave på nettstedene www.finn.no www.zett.no og eiendomsmegler1.no på internett.

I forbindelse med lokal annonsering har vi inngått annonseavtale med Halden Arbeiderblad. Avtalen innebærer at det betales en totalpris på kr. 8 350,-. Eiendommen annonseres da fortløpende i Halden Arbeiderblad inntil den er solgt, avtalen er dog begrenset til 20 innrykk.

EiendomsMegler 1 er en riksdekkende eiendomsmeglerkjede og en av landets største aktører. Kjeden har kontorer med sterk lokal forankring og vi kjenner det lokale boligmarkedet. Gjennom vår eier Halden SpareBank1 kan vi tilby en totalpakke med eiendomsmegling, finansiering, forsikring og økonomisk rådgivning.

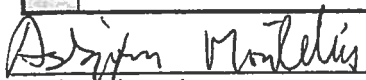
Ved eventuelt salg av tomten gjennom vårt firma kan vi tilby Dem en god og personlig oppfølging og vi vil sørge for at alle tilbakemeldinger til potensielle kjøpere vil bli behandlet på en profesjonell måte. Vår kunnskap om lokalmarkedet og en stor kundeportefølje er vårt viktigste verktøy for å fremstå som en seriøs og etterspurt aktør i dagens boligmarked.

Vi håper dette kan være av interesse for Dem og står gjerne til tjeneste med flere opplysninger eller råd knyttet til salg av tomten.

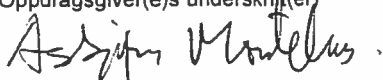
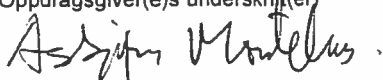
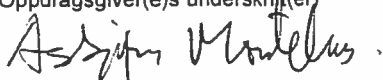
Med vennlig hilsen
EiendomsMegler1 Østfold AS

Jan-Erik Herft
Daglig leder

1.	I medhold av lov om eiendomsmegling av 16. juni 1989 nr. 53, gir undertegnede:	
	Oppdragsgiver(e)s navn Marie Elisabeth Montelius	Fødselsnr. (11siffer) / Foretaksnr. 190358 33016
	Postadresse: Grimsrød Gård 1786 HALDEN	Tlf. 90 72 72 01 69 18 00 37
	Meglerforetakets navn: EiendomsMegler 1 Østfold AS	Foretaksnr. 983502482
	Adresse Nedre Bankegt. 1, 1771 Halden, tlf. 69178797 fax. 69178790	
2.	- i oppdrag å arbeide med: ☒ salg ☐ kjøp ☐ leie eller lignende, spesifiser	
3.	- av: ☒ eiendom ☐ leilighet eller lignende, spesifiser	
	Betegnelse: Gnr. 69 Bnr. 503 i Halden kommune Grimsrødkollen 20 1786 HALDEN	
4.	A. Om meglers vederlag er følgende avtalt: Tilrettelegging herunder befaring, fotografering, opptrykking av salgsoppgaver i farger, utstillinger og salgsoppgave på internett: kr 0,- Ved inngåelse av kjøpekontrakt betaler oppdragsgiver meglerprovisjon som beregnes på følgende måte: Fast avtalt meglerprovisjon kr. 10 000,- Alle meglerhonorar er inkludert 25% merverdiavgift	

Oppdragsgivers sign.

Meglerns sign.

4.	B. Er det inngått avtale om at megler skal ha vederlag dersom handel ikke er kommet i stand ? ☐ Ja ☒ Nei Hvis ja, er følgende avtalt om vederlag til megler :							
5.	Om meglers rett til å kreve dekning av utlegg er følgende avtalt: Alle direkte utlegg blir belastet oppdragsgiver. Se vedlegg for nærmere spesifisering. Utleggene betales ved påkrav.							
6.	<table border="0" style="width: 100%;"><tr><td style="width: 60%;">A. Dette oppdraget gjelder inntil det blir tilbakekalt, dog ikke ut over en tid av:</td><td style="width: 10%; text-align: center;">Antl. mnd.</td><td style="width: 10%; text-align: center;">6</td><td style="width: 10%; text-align: center;">fra</td><td style="width: 10%; text-align: center;">Dato</td><td style="width: 10%; text-align: center;">d.d.</td><td style="width: 10%; text-align: center;">(Maksimum 6 mnd. i forbrukerforhold)</td></tr></table> Dersom oppdragsgiver sier opp oppdraget i oppdragstiden betales et rimelig honorar stort kr. 8.000,- for utført arbeid.	A. Dette oppdraget gjelder inntil det blir tilbakekalt, dog ikke ut over en tid av:	Antl. mnd.	6	fra	Dato	d.d.	(Maksimum 6 mnd. i forbrukerforhold)
A. Dette oppdraget gjelder inntil det blir tilbakekalt, dog ikke ut over en tid av:	Antl. mnd.	6	fra	Dato	d.d.	(Maksimum 6 mnd. i forbrukerforhold)		
7.	Om meglers eventuelle rett til vederlag for handel, sluttet gjennom andre eller uten megler, er følgende avtalt: Provisjon betales i henhold til § 4-2 pkt. 1 og 2 i lov om eiendomsmegling også når provisjonen er avtalt til en fast sum eller avtalt timepris.							
8.	Følgende er avtalt om meglers eventuelle fullmakter ved budgivning: Megler har fullmakt til å be budgivere innlevere skriftlig bud, samt til å avvise 1. gangs bud med kortere budfrist enn 24 timer. Dette er i henhold til retningslinjer utarbeidet av Norges Eiendomsmeglerforbund							
	Sted, dato Halden, 30/11-05							
	<table border="0" style="width: 100%;"><tr><td style="width: 50%; vertical-align: top;">Oppdragsgiver(e)s underskrift(er) Marie Elisabeth Montelius</td><td style="width: 50%; vertical-align: top;">Meglerens underskrift Jan-Erik Herft</td></tr></table>	Oppdragsgiver(e)s underskrift(er) Marie Elisabeth Montelius	Meglerens underskrift Jan-Erik Herft					
Oppdragsgiver(e)s underskrift(er) Marie Elisabeth Montelius	Meglerens underskrift Jan-Erik Herft							

Lov om eiendomsmegling av 16. juni 1989 bestemmer om oppdragets form og varighet:

§ 3-2. Oppdragets form

- (1) Avtale om oppdrag skal inngås på blankett fastsatt av departementet. I avtaledokumentet skal det tas inn opplysninger om;
1. meglerens og oppdragsgiverens navn og adresse,
 2. handelens karakter (salg, kjøp, utleie, leie eller annet),
 3. ved salgsoppdrag, hvilken eiendom handelen gjelder,
 4. hva som er avtalt om meglerens vederlag, herunder hva megleren kan kreve dersom handel ikke er kommet i stand,
 5. hva som er avtalt om meglerens rett til å kreve dekning av utlegg, jfr. § 4-4
 6. oppdragets varighet og hva som gjelder om oppsigelse av oppdraget,
 7. meglerens eventuelle rett til vederlag for handel sluttet gjennom andre eller uten mellommann og i så fall om de nærmere betingelser for denne retten.
- (2) Departementet kan ved fastsettelse av blankett som nevnt i første ledd bestemme at avtaledokumentet skal inneholde ytterligere opplysninger.
- (3) Megleren kan ikke bygge noe krav mot oppdragsgiveren på oppdrag som ikke fyller de vilkårene som følger av første ledd og av bestemmelser gitt i medhold av annet ledd. Dette gjelder selv om handelen er sluttet gjennom megleren.

§ 3-3. Oppdragets varighet

- (1) Oppdraget skal gis for et bestemt tidsrom som ikke kan være lenger enn seks måneder. Oppdraget kan fornyes for inntil seks måneder om gangen. Fornyelse skal være skriftlig.
- (2) Utenfor forbrukerforhold kan oppdrag gis og fornyes for lengre tid enn nevnt i første ledd.
- (3) Oppdraget kan sies opp uten varsel av hver av partene. Oppsigelsen bør være skriftlig.
- (4) Megleren har krav på et rimelig vederlag for utført arbeid dersom oppdraget sies opp av oppdragsgiveren. Dekning av utlegg kan kreves i samsvar med avtalen uten hensyn til oppsigelsen, jfr. § 4-4.

Lovens bestemmelser om meglerens vederlag:

§ 4-1. Generelt om vederlaget

- (1) Megleren kan kreve vederlag av oppdragsgiveren på de vilkår og i den omfang som er avtalt i oppdraget, jfr. § 3-2. Det kan ikke avtales at andre enn oppdragsgiveren skal betale meglerens vederlag, herunder utlegg.
- (2) Dersom forholdene når det gjelder omsetning av fast eiendom skulle tilsi det, kan Kongen gi nærmere forskrifter om meglers vederlag.

§ 4-2. Meglerens krav på provisjon

- (1) Dersom vederlaget er avtalt som en prosentdel av kjøpesummen (provisjon) har megleren krav på provisjon dersom handel kommer i stand i oppdragstiden. Dette gjelder selv om det ikke skyldes meglerens innsats at handel er kommet i stand.
- (2) Megleren har også krav på provisjon dersom handel er kommet i stand innen tre måneder etter at oppdragstiden er ute med noen
1. som megleren har forhandlet med i oppdragstiden, eller
 2. som etter forespørsel har fått opplysninger om eiendommen fra megleren i oppdragstiden.
- (3) For kjøpsoppdrag gjelder bestemmelsene i første ledd annet punktum og annet ledd bare dersom det er særskilt avtalt i oppdraget.
- (4) Handel er kommet i stand når partene er endelig bundet.

§ 4-3. Betaling av provisjon

- (1) Provisjonen forfaller til betaling når handel er kommet i stand, jfr. § 4-2 fjerde ledd.

§ 4-4. Dekning av utlegg

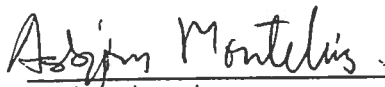
- (1) Megleren kan i oppdraget forbeholde seg dekning av dokumenterte utlegg av nærmere spesifisert slag med tilknytning til utførelsen av oppdraget, uavhengig av og eventuelt i tillegg til vederlag som nevnt i § 4-1.
- (2) Megleren kan kreve utleggene dekket etter hvert som de skal betales av megleren.

§ 4-5. Deling av vederlag

- (1) Vederlaget kan ikke deles med kjøper eller selger eller med noen som ikke selv har rett til å drive eiendomsmegling.

§ 4-6. Nedsettelse av vederlagskrav

- (1) Vederlagskravet kan settes ned eller helt falle bort dersom foretaket vesentlig har tilsidesatt sine plikter mot kjøper eller selger.
- (2) Dersom opplysningsplikten etter § 3-1 tredje ledd ikke er oppfylt, bortfaller kravet på vederlag.

Oppdragsgivers sign.

Meglers sign.

**Vedlegg til oppdragsskjema ved salg av tomt, Grimsrødkollen 20,
1786 HALDEN**

Annonsering

/ AVVEIUTES

Det er avtalt følgende annonsering av eiendommen:

- ☐ Annonsepakke Halden Arbeiderblad kr. 8 350,-. Eiendommen annonseres inntil 20 ganger i Halden Arbeiderblad og på nettstedet zett.no til den er solgt. Alle eiendommer som annonseres i Boligavisa på torsdag vil også bli markedsført i annonsesamkjøringen Mediasite. Samkjøringen omfatter følgende aviser: SarpsborgAvisa, Fredriksstad Blad, Moss Avis, Østlandets Blad(Ski) og Nordstrands Blad.
- ☐ Annonse i Halden Arbeiderblad
- ☐ Annonse i Halden Dagblad
- ☐ Annonse i Oslofjordsamkjøringen
- ☐ Annonse i Østfoldsamkjøringen
- ☐ Annonse i Aftenposten
- ☐ Eventuell annen spesifisert annonsering:

Visninger

Dersom annet ikke er avtalt besørger selger visning av eiendommen.

- ☐ Det avholdes fellesvisning etter nærmere avtale
- ☐ Det avholdes individuelle visninger etter avtale
- Eventuelle andre avtaler spesifiseres:

Skilting

- ☒ Det oppsettes "Til salgs" skilt på/ved eiendommen
- ☐ Det oppsettes ikke skilt
- Eventuelle andre avtaler:

Eierskifteforsikring

☐ Det skal tegnes eierskifteforsikring i Protector Forsikring ASA

☒ Det skal ikke tegnes eierskifteforsikring.

Premie for eierskifteforsikring i Protector Forsikring ASA som selges "AS IS":

Alle typer boliger med eget bruksnummer:

Med boligsalgsrapport: 4,25 ‰ av salgssum

Minimumspremie kr. 6 000,-

Uten boligsalgsrapport: 5,25 ‰ av salgssum

Minimumspremie kr. 7 500,-

Alle typer boliger med seksjonsnummer:

Uten boligsalgsrapport: 3,25 ‰ av salgssum

Minimumspremie kr. 3 250,-

Alle typer boliger med andelsnummer:

Uten boligsalgsrapport: 1,80 ‰ av salgssum

Minimumspremie kr. 1 800,-

Alle premiebeløp beregnes på bakgrunn av salgssum.

Dersom eierskifteforsikring skal tegnes må egenerklæringsskjema i utfyllt og undertegnet stand leveres megler før enhver form for markedsføring av eiendommen begynner.

Takst/boligsalgsrapport

☐ Det avholdes boligsalgsrapport på eiendommen

☐ Det avholdes takst på eiendommen

☒ Det avholdes ikke takst/boligsalgsrapport

Eventuelle andre avtaler:

Halden, 30/11-05

for Asbjørn Montelius
Marie Elisabeth Montelius

Jan-Erik Herft
Jan-Erik Herft

HALDEN KOMMUNE

Oppmålingsseksjonen.
Svenskegata 6
1776 HALDEN

Telefon.: 69 17 47 00

Telefax: 69 18 14 75

E- mail: christian.rustadbakken@halden.kommune.no

susann.hansen@halden.kommune.no

MEGLEROPPLYSNINGER

Opplysninger i.h.t.lov om eiendomsmegling
§ 3-6 nr.8.

Gnr.:	69	Bnr:	503	Fnr.:		Snr.:	
Adresse:		Grimsrødkollen 20					

Denne megleroppgaven inneholder

Varenummer	Vare	Merknad
☒	WI0101 0100 Eiendomsinformasjon	Se vedlagt PDF fil
☒	WI0101 0700 Målebrev	Se vedlagt PDF fil
☒	WI0101 1350 Planer med bestemmelser	Se vedlagt PDF fil
☐	WI0101 1000 Brukstillatelse og ferdigattest	Se vedlagt PDF fil
☐	WI0101 1900 Kommunale avgifter	
☐	WI0101 1800 Tilknytning til offentlig vann og avløp	
☒	WI0101 0300 Grunnkart m /ledninger (kommunalt vann og avløpsnett)	Se vedlagt PDF fil
☐	WI0101 1700 Oversiktskart	Se vedlagt PDF fil
☐	WI0101 0900 Bygningstegninger	Sendt pr. post

WI0101 Planer med bestemmelser

☐	Kommuneplan
☐	Kommunedelplan / byområde
☒	Reguleringsplan
☐	Bebyggelsesplan
☐	Uregulert område

Planident	Plannavn	Vedtatt:
	Kollen	☒

Kommentar:

Formål

- ☒ Bolig
- ☐ Industri
- ☐ Forretning / kontor
- ☐ Forretning / bolig
- ☐ Forretning / bolig / kontor
- ☐ Fritidsbebyggelse
- ☐ Spesialområde
- ☐ Offentlig formål
- ☐ Bygeområde
- ☐ LNF område
- ☐ Kulturminner
- ☐ Bevarings verdig bebyggelse
- ☐ Jord og skogbruk
- ☐ Fareområde
- ☐ Friområde
- ☐ Offentlig trafikkområde
- ☐ Felles område

WI0101 1000 Brukstillatelse ferdigattest:

Brukstillatelse og ferdigattest	
☐	Midlertidig brukstillatelse
☐	Ferdigattest

Eiendommens byggeår	
---------------------	--

WI0101 1900 Kommunale gebyrer:

Kommunale gebyrer pr. år inkl.mva og eiendomsskatt	
Merknader:	

☐	Restanser fra tidligere terminer	
--------------------------	----------------------------------	--

WI0101 1800 Tilknytning til offentlig vann og avløp

Ja	Nei	Kommentar:
☐	☐	
☐	☐	
☐	☐	
☒	☐	

Pålegg på eiendommen:

--

Etablert dato 1985-10-10
 Eiendomstype 1: Best. grunneiendom
 Eiendom oppdateringsdato 1998-01-29
 Bruksnavn (Uoppgitt)
 Eiendom areal 1473
 Eiendom areal kilde 1: Målebrev
 Bruk av grunn B: Bolig
 Antall teiger 0
 Tinglyst J: JA
 Areal skyld 0

Utskilt fra :

Gardsnummer	Bruksnr	Festenr	Seksjonsnr
69	1	0	0

Målebrev :
 Referanse
 fra eiendom

267/85

Andre Ref. :

Referanse type fra eiendom	Referanse fra eiendom
J: Journalnummer	74/84

Adresse :

Gatenr	Gatenavn	Husnr/ Bruksnr	Bokstav/ Festenr.	Undernr/ Seksjonsnr.
2810	GRIMSRØDKOLLEN	20		0

Bygninger :
 (Ingen data)

Koordinater :

Kartblad	Koordinatsystem	X- koordinat	Y- koordinat	Z- koordinat	Koordinatkvalitet
D 51	3: NGO, sone C (akse III)	126426	39880	0	--: UOPPGITT - UOPPG.

Hjemmelshavere / festere :

Person navn	Person adresse	Postnummer	Poststed	Andel rolle	Ideell Andel	Person type
MONTELIUS MARIE ELISABETH	GRIMSRØD GÅRD	1786	HALDEN	H: Hjemmelshaver	1 / 1	E: Enkeltpers.

Underseksjoner (hvis eiendommen er seksjonert):
 (Ingen data)

Aktuelle eiere :
 (Ingen data)

Boliger :
 (Ingen data)

Arealhistorikk :

Areal hendelse	Gnr.	Bnr.	Fnr.	Snr.	Areal rolle	Areal	Areal kilde	Hendelse dato	Oppmålt dato	Pro jou:
DL: Fradeling	69	1	0	0	+: Mottaker	1473	1: Målebrev	1985-10-10	1985-10-10	

Fellesareal :
 (Ingen data)

Kommentarer :
 (Ingen data)

Merknader :

HALDEN KOMMUNE MÅLEBREVKART

GNR 69

BNR 503

KOORDINATSYSTEM NGO III 1952 KARTPLATE D 51

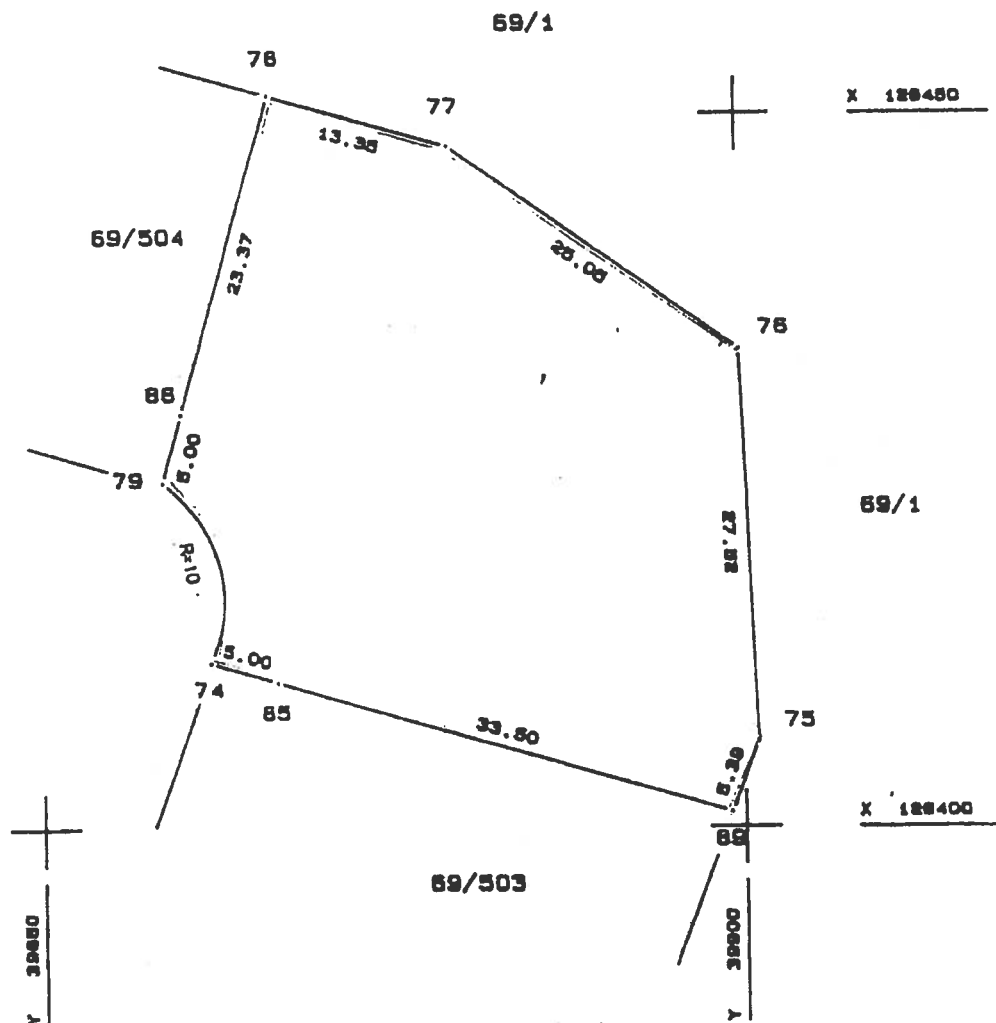
MÅLESTOKK 1: 500

AREAL 1473 m²

REPRESENTASJONSPUNKT X: 126426

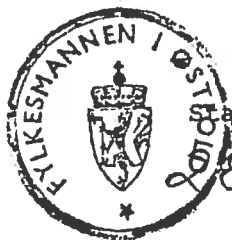
Y: 39880

PKTNR.	X	Y	RADIUS	MFK	PKTNR.	X	Y	RADIUS	MFK
74	126411.64	39862.00			77	126447.90	39879.50		600KJ.MFK
85	126410.26	39866.81		600KJ.MFK	78	126451.48	39866.84		600KJ.MFK
89	126401.00	39899.00		600KJ.MFK	85	126429.06	39880.04		600KJ.MFK
75	126406.00	39901.00		600KJ.MFK	79	126424.26	39858.63		
76	126433.50	39900.00		600KJ.MFK					

REGULERINGSBESTEMMELSER I TILKNYTNING TIL REGULERINGSPLAN
FOR KOLLEN, DEL AV GRIMSRØD, HALDEN KOMMUNE.

- § 1. Det regulerte område er på planen vist med reguleringsgrense.
- § 2. I området kan oppføres bolighus i 1 etasje med tilhørende garasjer. Der terrenget etter bygningsrådets skjønn ligger til rette for det, kan underetasje tillates innredet i samsvar med bestemmelsene i byggeforskriftene.
- § 3. Garasjer skal fortrinnsvis oppføres som tilbygg til bolighuset, og tilpasses dette med hensyn til materialvalg, form og farge.
Bygningsrådet kan, hvor forholdene tilsier det, tillate oppført frittliggende garasje. Garasjen kan bare oppføres i 1 etasje med grunnflate ikke over 35 m² og skal være tilpasset bolighuset med hensyn til materialvalg, form og farge.
Garasje kan innenfor bestemmelsene i byggeforskriftene, oppføres i nabogrense, og inntil 2 m fra regulert vei dersom det anrettes utkjøring på egen gårds plass.
Garasjenes endelige plassering fastsettes av bygningsrådet.
Plassering av garasje skal være vist på situasjonsplan som følger byggemeldingen for bolighuset, selv om garasjen ikke skal oppføres samtidig med dette.
I tillegg til garasje skal det være oppstillingsplass på egen grunn for 1 bil.
- § 4. Takvinkelen fastsettes av bygningsrådet, som kan kreve at bygninger i samme gruppe eller langs samme vegstrekning skal ha lik takvinkel. Takvinkel for sadeltak skal ikke være under 22° og ikke over 45°.
- § 5. Bygningsrådet skal ved behandlingen av byggemeldingen ha for øyet at bebyggelsen får en god form og materialbehandling og at bygninger i samme byggefelt får en harmonisk utforming. Farge på hus skal godkjennes av bygningsrådet.
- § 6. Gjerders utførelse, høyde og farge skal godkjennes av bygningsrådet. Gjerdehøyden må ikke overstige 0,8 meter inklusiv eventuell sokkel.
- § 7. Ingen tomt må beplantes med trær eller busker som etter bygningsrådets skjønn kan virke sjenerende for den offentlige ferdsel. De ubebygde områder må gis en tiltalende form og behandling.
- § 8. Unntak fra disse reguleringsbestemmelser kan, hvor særlige grunner taler for det, tillates av bygningsrådet innenfor rammen av bygningslovgivningen og bygningsvedtektene for Halden kommune.

Godfestet:

Wern Løvland
28. april 1983

VANN OG AVLØPSKART

LEDNINGSTYPER

	Vannledning
	Avløpsledning
	Spillvannsledning
	Overvannsledning
	Fallretning

HALDEN KOMMUNE

Målestokk 1:1000

Oppmålingsseksjonen

4

Halden Ligningskontor
Postboks 37

1751 HALDEN

Halden, 30.11.05
Vår ref.: 205183/JEH

**Ad eiendommen Grimsrødkollen 20, gnr. 69 bnr. 503 i Halden kommune,
tilhørende Marie Elisabeth Montelius.**

I forbindelse med salgsoppdrag på ovennevnte eiendom, ber vi om å få oppgitt eiendommens ligningsverdi for 2005. Vi vedlegger fullmakt fra oppdragsgiver som gir oss tillatelse til å innhente slik informasjon.

Med vennlig hilsen
EiendomsMegler1 Østfold AS

Jan-Erik Herft
Daglig leder

Vedlegg.

Lign verdi 2004.

46.000

1/12.05.

MALDEN LIGNINGSKONTOR

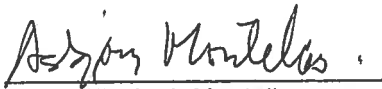

64

Fullmakt til innhenting av ligningsverdi

Undertegnede, Marie Elisabeth Montelius gir EiendomsMegler 1 Østfold AS fullmakt til å innhente ligningsverdien på eiendommen gnr. 69 bnr. 503 i Halden kommune.

Halden, 30/11-05

Marie Elisabeth Montelius

von

4

Marie Elisabeth Montelius
Grimsrød Gård

1786 HALDEN

Halden 06.12.2005
Vår ref: 205183/JEH

Ad salg av eiendommen Grimsrødkollen 20, gnr. 69 bnr. 503 i Halden kommune

Vi viser til telefonsamtaler samt til bud stort kr. 650.000,- + omk. til staten, inngitt av Damgaard Bygg AS på ovennevnte eiendom.

For ordens skyld bekreftes Deres aksept av ovennevnte tilbud.
Overtagelsesdato-/oppgjørsgesdato vil finne sted snarest etter nærmere avtale.

Vi vil ta kontakt med Dem for å avtale tid for kontraktsmøte.

Med vennlig hilsen
EiendomsMegler1 Østfold AS

Jan-Erik Herft
Daglig leder

Halden kommune
**Regulerings- og
byggesaksavdelingen**

Saksbeh.: Andreas Ebeltoft
Tlf.: 69 17 47 06
Mobiltlf.:
Telefaks: 69 18 00 58
E-post: kommunal.teknikk@halden.kommune.no

29

Jan Erik Østensvig
Gjernes, Asak
1764 HALDEN

Deres ref:

Vår ref:
02/05518-5

Arkivkode:
L12

Dato:
30.04.2003

"Grimsrødhøgda, Fv-921, gang- og sykkelvei" reguleringsplan, vedtak om dispensasjon fra krav om bebyggelsesplan for felt B1.

Vedtak 041-C/03

Det vises til brev av 18.02.03 fra Jan Erik Østensvig der det søkes om dispensasjon fra reguleringsplanen for "Grimsrødhøgda, Fv-921, gang- og sykkelvei". Søknaden gjelder dispensasjon fra reguleringsbestemmelsenes § 2, krav til bebyggelsesplan. Det vises til vedlagte situasjonsplan datert 12.02.03, sist revidert 18.02.03.

Ønsket er å bygge ut området med 9 boenheter med tilhørende carporter. Det er også avsatt arealer for gjesteparkering og lekeplass. De øvrige uteoppholdsarealene tilfredsstiller kommuneplanens krav.

Søknaden om dispensasjon er nabovarslet og det har ikke kommet inn noen bemerkninger fra naboer eller andre berørte parter.

Vurdering:

Regulerings- og byggesaksavdelingen anser at utbyggingsformen som er vist på situasjonsplanen er gjennomførbar og i samsvar med reguleringsplanens intensjoner. Berørte naboer har heller ikke kommet med bemerkninger til den ønskede utbyggingen. En vil derfor anbefale at søknaden om dispensasjon godkjennes.

Omsøkte dispensasjon anses som kurant og innvilges i henhold til myndighet tildelt i kommunestyrevedtak av 22.06.1988.

Vedtak:

I henhold til Plan- og bygningslovens § 7 og myndighet tildelt i kommunestyrevedtak av 22.06.1988, gis det dispensasjon fra § 2 i reguleringsbestemmelsene for "Grimsrødhøgda, Fv-921, gang- og sykkelvei" vedr. krav om bebyggelsesplan.

Postadresse:
Storgata 8 - 1771 Halden

Telefon: 69 17 45 00
Telefaks: 69 18 00 58
E-post: postmottak@halden.kommune.no

Bankgiro: 1030 07 00050
Postgiro: 0801 53 94200
Organisasjonsnr.: 959 159 092

Det settes følgende betingelser:

- Utbyggingen skal skje etter prinsippene vist i situasjonsplan datert 12.02.03, sist revidert 18.02.03.

30

Med hilsen

Terje Lello
avdelingssjef

Andreas Ebeltoft
overarkitekt plan

Vedlegg: situasjonsplan sist revidert 18.02.03.

Halden kommune
Regulerings- og
Byggesaksavdelingen

Saksbeh.: Bjørn Saksæther
Tlf.: 69 17 47 19
Mobiltlf.:
Telefaks: 69 18 00 58
E-post:

5

Tømrer Jan Erik Østensvig
Gjernes gård
1764 HALDEN

Deres ref:

Vår ref:
04/01466-6

Arkivkode:
69/185/

Dato:
30.06.2004

RAMMETILLATELSE

SAKSNR:
BYGGESTED/EIENDOM: Grimsrødhøgda 56/58, 1786 HALDEN
GNR/BNR: 69 / 185 /
SØKNAD MOTTATT:
TILTAKSHAVER: Fredriksten Bygg AS
TILTAKETS/BYGGETS ART: Rekkehus, kjedehus oa småhus
ANSVARSPRETT GIS TIL:

F01/	Sentral Godkj. Lokal godkj.		SØK/SAM: PRO/KPR: UTF/KUT:	
F01/	Sentral Godkj. Lokal godkj.		SØK/SAM: PRO/KPR: UTF/KUT:	
F01/	Sentral Godkj. Lokal godkj.		SØK/SAM: PRO/KPR: UTF/KUT:	

MED DETTE GODKJENNES DERES SØKNAD OM ARBEIDER I SAMSVAR MED
PLAN- OG BYGNINGSLOVENS § 95b.

Det er satt følgende vilkår for tillatelsen:

1

- Bygningsmyndigheten varsles ved igangsetting av tiltaket.
- Igangsettingstillatelse er betinget av at behandlingsgebyr er innbetalt.
- Bygningsloven og byggeforskrifter må følges med mindre det er gitt uttrykkelig dispensasjon i tillatelsen.
- Det må utføres nødvendig kontroll slik at tiltaket ikke strider mot bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven.
-
- Er tiltaket ikke satt i gang senest 3 år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jfr. Pbl § 96.

- Signert kontrollplan for utført sluttkontroll innsendes før utstedelse av ferdigattest/ midlertidig brukstillatelse.
- Bygningen må ikke brukes før ferdigattest evt. midlertidig brukstillatelse er gitt, jfr. Pbl § 99.
- Vedtaket kan påklages.

Med hilsen
Regulerings- og byggesaksavdelingen

Terje Lello
Plansjef

Bjørn Saksæther
byggesaksbehandler

Kopi sendt:

70

Postadresse:

Telefon:

Telefaks:

E-post: postmottak@halden.kommune.no

Bankgiro:

Postgiro:

Organisasjonsnr.: 959 159 092

Halden kommune
Kommunalavdeling teknisk
Administrativ forvaltning
Byggesak

Saksbeh.: Bjørn Saksæther
Tlf.: 69 17 47 19
Mobiltlf.:
Telefaks: 69 17 47 12
E-post: Bjorn.Baksaether@halden.kommune.no

Tømrer Jan Erik Østensvig
Gjernes gård
1764 HALDEN

Deres ref:

Saksnummer:
04/01466-9

Arkivkode:
69/185

Dato:
02.02.2005

Tilbaketrekking av søknad om oppføring av småhusbebyggelse - Grimsrødhøgda 56, gnr. 69, bnr. 185.

Vi viser til Deres siste brev datert 25.01.2005. Av brevet fremgår det at De ønsker å trekke søknaden.

De avslutter brevet med følgende tekst:

"Jeg har ikke noe imot at søknaden makuleres"

Vi har imøtekommet Deres ønske.

Samtlige søknadsdokumenter er nå makulert, og saken er avsluttet og slettet i vårt arkivsystem.

Vi imøteser en ny søknad fra den nye eieren av tomta.

Dette til orientering.

Med hilsen

Jonnnny Holmbakken
Kommunalsjef teknisk

Bjørn Saksæther
byggesaksbehandler

Retur: Deres brev datert 25.01.05.

Møteprotokoll

Møtested: Formannskapssalen

Dato: 04.07.2005

Tidspunkt: 16:00 - 17:30

Følgende medlemmer møtte:

Inger Blomsnes
Anita Kristiansen

Nils Sagstuen
Karl Erik Hovland

Svein Syversen
Knut Kolberg

Følgende medlemmer hadde forfall:

Linn Laupsa

Følgende varamedlemmer møtte:

Christer Clausen

Carl-Viktor Sundling

Fra administrasjonen møtte:

Frank Willy Larsen

Andreas Ebeltoft

I tillegg møtte også ordører Per Kristian Dahl

Nils Sagstuen
utvalgsleder

Andreas Ebeltoft
sekretær

Innkallingen

Enstemmig godkjent.

Sakslisten

Enstemmig godkjent.

PS 057/05 Godkjenning av protokoll fra forrige møte

PS 058/05 Referatsaker

RS 009/05 Informasjon vedr. utbygging av Brekkerød

Administrasjonen orienterte om status vedr. utbygging av Brekkerød.

Tatt til orientering.

PS 059/05 Søknad om dispensasjon fra plankrav i kommuneplanens arealdel

Rådmannens innstilling:

Planstatus må avklares før bygging kan tillates.

Behandling i Utvalg for plan, miljø og landbruk - 04.07.2005:

Svein Syversen (MDG) fremmet følgende forslag til vedtak:

Bebyggelsesplan eller reguleringsplan må utarbeides.

Nils Sagstuen (Ap) fremmet følgende forslag til vedtak:

UPML gir, i samsvar med Plan- og bygningslovens § 7, dispensasjon fra § 2.5 i kommuneplanens arealdel. Videre gir UPML igangsettingstillatelse/byggetillatelse for det omsøkte tiltaket.

Rådmannens innstilling fikk 0 stemmer og falt.

Nils Sagstuens forslag ble vedtatt mot 2 stemmer (MDG og Sp).

Vedtak i Utvalg for plan, miljø og landbruk - 04.07.2005:

UPML gir, i samsvar med Plan- og bygningslovens § 7, dispensasjon fra § 2.5 i kommuneplanens arealdel. Videre gir UPML igangsettingstillatelse/byggetillatelse for det omsøkte tiltaket.

PS 060/05 Grimsrødhøgda 56 - Søknad om rammetillatelse

Rådmannens innstilling:

Vedlagte brev sendes tiltakshaver, rammetillatelse innvilges.

Behandling i Utvalg for plan, miljø og landbruk - 04.07.2005:

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Halden kommune

Arkiv: 69/185
Saksmappe: 05/01375-8
Saksbehandler: Ottar
Gundersen
Journal dato: 28.06.2005

35

Utvalgssak

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
060/05	Utvalg for plan, miljø og landbruk	04.07.05

Utsendt vedlegg	Brev vedr. rammetillatelse til Roger Bjerkeli AS
Ikke utsendt vedlegg	

Grimsrødhøgda 56 - Søknad om rammetillatelse

Bakgrunn

Søknad om rammetillatelse vedr oppføring av 9 boenheter på Grimsrødhøgda 56 er mottatt 23.04.05. Saken er behandlet av administrasjonen. Se vedlegg

Viktige hensyn/krav som må tilfredsstilles ved valg av løsning

Alternative løsninger

Vurdering av løsningsmulighetene

Konklusjon

Rådmannens innstilling:

Vedlagte brev sendes tiltakshaver, rammetillatelse innvilges.

Frank Willy Larsen
Fung. Rådmann

Ottar Gundersen

74

Halden kommune
Kommunalavdeling
teknisk
Administrativ forvaltning
Byggesak

Saksbeh.: Ottar Gundersen
Tlf.: 69 17 47 19
Mobiltlf.:
Telefaks: 69 17 47 12
E-post:

Roger Bjerkeli AS
Frydenlundvn. 10
1784 HALDEN

Deres ref:

Saksnummer:
05/01375-7

Arkivkode:
69/185/

Dato:
13.06.2005

RAMMETILLATELSE

etter PBL § 95a, punkt 1

VEDTAKSNR:
BYGGESTED/EIENDOM: Grimsrødhøgda 56
GNR/BNR: 69 / 185
SØKNAD MOTTATT: 23.04.05
TILTAKSHAVER: Roger Bjerkeli AS

TILTAKETS ART:

1. Riving av eksisterende bygningsmasse på eiendommen
2. Opparbeidelse av veianlegget / veinettet for området.
3. Opparbeidelse av vann- og avløpsanlegget (for hele feltet)
4. Oppføring av boliger (9 boenheter).

ANSVARSPETT GIS TIL:

F04/000	Lokal godkj.	Byggm. Roger Bjerkeli AS	SØK/SAM/PRO/KPR:	Tiltaksklasse 1
---------	--------------	--------------------------	------------------	-----------------

Saksopplysninger:

Det er vanlig praksis ved større byggeprosjekter at man velger en 2- trinnshandling av søknaden. Trinn 1 er "rammesøknaden" mens trinn 2 er igangsettingssøknaden (e). Rammesøknaden skal inneholde nødvendige og tilstrekkelige opplysninger for en entydig bestemmelse av tiltakets "ytre" og "innvendige" rammer. Med ytre rammer menes planforutsetninger, naboforhold, plassering, parkering, adkomst, og estetisk utforming og tilpassing.

Med innvendige rammer menes de tekniske prosjekteringsforutsetninger som vil bli lagt til grunn for den estetiske, funksjonelle og tekniske utformingen og dimensjonering som utgjør den gjestående prosjektering av tiltaket for trinn 2.

Saken gjelder "søknad om rammetillatelse" for: Oppføring av boliger, 9 boenheter.

Området er regulert. Ifølge reguleringsbestemmelsene er det krav om bebyggelsesplan.

Det er søkt om dispensasjon fra dette kravet.

Dispensasjonssøknaden ble behandlet av administrasjonen den 30.04.03, jfr. vedtak 041-C/03.

Vedtaket ordlyd:

"I henhold til Plan- og bygningslovens § 7 og myndighet tildelt i kommunestyrevedtak av 22.06.1988, gis det dispensasjon fra § 2 i reguleringsbestemmelsene for "Grimsrødhøgda, Fv-921, gang- og sykkelvei" vedr. krav om bebyggelsesplan.

Det settes følgende betingelser:

- Utbyggingen skal skje etter prinsippene vist i situasjonsplan datert 12.02.03, sist revidert 18.02.03."

Vi har kommet fram til, etter gjennomgang av søknadsdokumentene, at tiltaket tilfredsstiller de planmessige rammer / krav som er satt. Dette gjelder også situasjonsplanen.

Det er allerede søkt om og gitt igangsettingstillatelse for opparbeidelse av vann- og kloakkanlegg, jfr. saksnr. 05/01393, datert 08.06.05.

Tiltaket krever kompetanse i tiltaksklasse 1. Ansvarlig søker (SØK) , Roger Bjerkeli as, er godkjent i tiltaksklasse 1. Kravet til kompetanse er tilfredsstilt.

Det har ikke kommet noen innvendinger fra berørte naboer og gjenboere .

Vurdering

Vi mener, under henvisning til saksopplysningene, at tiltaket ligger innenfor den ramme / begrensning som kan aksepteres på denne eiendommen.

Konklusjon

Søknaden tilfredsstiller de krav som Plan- og bygningsloven stiller til denne type søknad, jfr. PBLs § 95 a.

MED DETTE GODKJENNES DERES SØKNAD OM RAMMETILLATELSE I SAMSVAR MED PLAN- OG BYGNINGSLOVENS § 95A, PUNKT 1, (TRINNVIS BEHANDLING) PÅ FØLGENDE VILKÅR:

Før det kan gis rivings- og igangsettingstillatelse (er) , må følgende forhold bringes i orden:

- Behandlingsgebyret for rammetillatelsen må være innbetalt.
- I igangsettingssøknaden (ene) må det være oppgitt hvilken (e) aktør (er) som skal ha ansvaret for utførelsen (UTF) og kontroll med utførelsen (KUT).
Aktøren (e) må ha nødvendig kompetanse på sitt (sine) fagområder.

Andre vilkår:

- Før det kan gis igangsettingstillatelse for boligene må det foreligge ferdigattest for vann- og kloakkanlegget (for hele feltet).
Dessuten må det foreligge godkjent rørleggermelding for vann- og avløpsanlegget, dvs. fra anboringspunktet på fellesanlegget til boligene. Dette gjelder også innvendige sanitærinstallasjoner.
- Vedtaket kan påklages innen 3-tre uker etter at vedtaket er mottatt.

Med hilsen

Per Egil Pedersen
Rådmann

Ottar Gundersen
kommunalsjef, teknisk

Halden kommune
Kommunalavdeling
Teknisk
Administrativ forvaltning
Byggesak

Saksbeh.: Bjørn Saksæther
Tlf.: 69 17 47 19
Mobiltlf.:
Telefaks: 69 17 47 12
E-post: Bjorn.Saksæther@halden.kommune.no

5

Roger Bjerkeli AS

Frydenlundvn. 10
1784 HALDEN

Deres ref.

Saksnummer:
05/01375-9

Arkivkode:
69/185/

Dato:
05.07.2005

IGANGSETTINGSTILLATELSE, jfr. § 95 a.
etter PBL § 95 a.

VEDTAKSNUMMER: 157-B/05

BYGGESTED/EIENDOM: Grimsrødhøgda 56

GNR/BNR: 69 / 185

SØKNAD MOTTATT: 23.04.05

TILTAKSHAVER: Roger Bjerkeli AS

TILTAKETS ART: :
1. Riving av eksisterende bygningsmasse på eiendommen
2. Opparbeidelse av veianlegget / veinettet for området.
3. Opparbeidelse av vann- og avløpsanlegget (for hele feltet)
4. Oppføring av boliger med tilhørende garasjeanlegg (9 boenheter).

ANSVARSPRETT GIS TIL:

F05/225	Lokal godkj.	Roger Bjerkeli AS	SØK/SAM/PRO/KPR/UTF/KUT	Tiltakskl. 1
---------	--------------	-------------------	-------------------------	--------------

Saksopplysninger:

Vi mottok rammesøknad på tiltaket den 23.04.05.

Saken ble lagt fram for Utvalg for plan, miljø og landbruk (UPML) den 04.07.05, utvalgssak nr. 060/05

Administrasjonen hadde satt opp et forslag til vedtak, dvs. RAMMETILLATELSE, datert 13.06.2005.

UPML sluttet seg til administrasjonens innstilling.

UPML fattet følgende vedtak:

"Vedlagte brev sendes tiltakshaver, rammetillatelse innvilges".

Etter at vi mottok rammesøknaden den 23.04.05 og i påvente av politisk behandling, er det gitt igangsettingstillatelse for opparbeidelse av vann og kloakkanlegget (fellesanlegget), og det er gitt tillatelse til gjennomføring av vann- og avløpsanlegget fra anboringspunktet og inn i boligene, innvendige arbeider inkludert. Det vises til saknr. 05/1393 og saksnr. 05/1424. Disse tillatelsene er behandlet av en annen saksbehandler og vil bli sendt ut for seg.

Det er bare igangsettingssøknaden for opparbeidelse av veianlegget og riving av eksisterende bygningsmasse som mangler.

Dette gjør at byggesaken (søknad om bygging av boliger) nå er komplett og kan behandles etter Plan- og bygningslovens § 95 a, trinn 2, søknad om igangsetting.

MED DETTE GODKJENNES DERES SØKNAD OM TILLATELSE TIL TILTAK, IGANGSETTINGSTILLATELSE , I SAMSVAR MED PLAN- OG BYGNINGSLOVENS § 95 a.

Det er satt følgende vilkår for tillatelsen:

Det må sendes inn egne igangsettingssøknader på veianlegget og riving av eksisterende bygningsmasse For å få disse søknadene godkjent må det benyttes en aktør (er) som har nødvendig kompetanse på området.

Ved rivingen må alt spesialavfall deponeres ved et godkjent deponeringsanlegg.

Vilkårene som er satt i "VA-godkjennelsene" (saksnr. 05/1393 og saksnr. 05/1424) må etterkommes.

Andre betingelser:

- Bygningsmyndigheten varsles ved igangsetting av tiltaket.
- Tillatelsen er betinget av at behandlingsgebyr innbetales.
- Bygningsloven og byggeforskrifter må følges med mindre det er gitt uttrykkelig dispensasjon i tillatelsen.
- Det må utføres nødvendig kontroll slik at tiltaket ikke strider mot bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven.
- Signert kontrollplan for utført sluttkontroll innsendes før utstedelse av ferdigattest/ midlertidig brukstillatelse.
- Er tiltaket ikke satt i gang senest 3 år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jfr. Pbl § 96.
- Bygningen må ikke brukes før ferdigattest / midlertidig brukstillatelse er gitt, jfr. Pbl § 99.
- Vedtaket kan påklages innen 3-tre uker fra mottak av vedtaket.

Med hilsen

Thor Egil Sætre
Fungerende enhetsleder kommunalteknikk

Bjørn Saksæther
byggesaksbehandler

78

Vedlegg: Kopi av brev datert 13.06.06, RAMMETILLATELSE.

79

Postadresse:

Telefon:

Telefaks:

E-post: postmottak@halden.kommune.no

Bankgiro:

Postgiro:

Organisasjonsnr.: 959 159 092

Halden kommune
Kommunalavdeling
Teknisk
Administrativ forvaltning
Byggesak

Saksbeh.: Bjørn Saksæther
Tlf.: 69 17 47 19
Mobiltlf.:
Telefaks: 69 17 47 12
E-post: Bjorn.Saksæther@halden.kommune.no

5

Roger Bjerkeli AS
Frydenlundvn. 10
1784 HALDEN

Deres ref:

Saksnummer:
05/01375-12

Arkivkode:
69/185/

Dato:
30.08.2005

IGANGSETTINGSTILLATELSE, NR. 2.

etter PBL § 95a, punkt 2.

VEDTAKSNR: 194-B/05
BYGGESTED/EIENDOM: Grimsrødhøgda 56, 1786 HALDEN
GNR/BNR: 69 / 185 /
SØKNAD MOTTATT: 29.08.05
TILTAKSHAVER: Roger Bjerkeli AS
TILTAKETS/BYGGETS ART: Rivingsarbeider, grunnarbeider, terrengarbeider, veianlegg.
ANSVARRETT GIS TIL:

05/283	Lok. godkj.	Roger Bjerkeli AS	SØK	Hele prosjektet
05/284	Lok. godkj.	Halden Grunn og Anlegg A/S	UTF/KUT: 150.2 / 930.2	Grunn, terreng, og rivingsarbeider

Saksopplysninger / kommentarer:

Det står en gammel industribygning/ verksted vest på eiendommen. I bygningen har det foregått virksomhet som kan medføre oljerelatert forurensning av grunnen.

På grunn av den nye bruken av eiendommen (boligformål) er det foretatt nødvendig jordprøve. Prøven er analysert av "Jordforsk Lab Organisk Analysegruppe", jfr. rapportnr. 2002 - 14 - 02361, datert 06.06.02.

Prøven inneholdt oljerelaterte forbindelser i området C16 - C35 med konsentrasjon 80 mg/kg.

Dette ligger under grenseverdien, jfr. tabell 18 (oversikt over akseptable doser).

Under henvisning til ovennevnte ser vi ingen problemer med forurenset grunn i forbindelse med rivingen, og vi mener at det er forvarlig å bebygge denne delen av eiendommen med boliger.

DET GIS IGANGSETTINGSTILLATELSE FOR RIVING, GRUNNARBEIDER, TERRENG-ARBEIDER OG VEIANLEGG, JFR. PLAN- OG BYGNINGSLOVENS § 95 a.

Det er satt følgende vilkår for rivingstillatelsen:

Spesialavfall må deponeres ved et godkjent deponeringsanlegg.

Vilkår ved terrenginngrepet:

Dersom utførende aktør, ved terrenginngrepet, likevel skulle støte på mistanke om forurensning (for eksempel mistenkelig lukt) må arbeidet stanses for videre undersøkelse.

Andre vilkår:

- Bygningsloven og byggeforskrifter må følges med mindre det er gitt utrykkelig dispensasjon i tillatelsen.
- Det må utføres nødvendig kontroll slik at tiltaket ikke strider mot bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven.
- Vedtaket kan påklages innen 3-tre uker fra mottak av vedtaket.

Med hilsen

Asbjørn Montelius
Enhetsleder

Kopi til: Halden Grunn og Anlegg AS

Bjørn Saksæther
overingeniør

80

Postadresse:
Svenskegata 6 - 1776 Halden

Telefon: 69 17 45 00
Telefaks: 69 17 47 12
E-post: postmottak@halden.kommune.no

Bankgiro: 1030 07 00050
Postgiro: 0801 53 94200
Organisasjonsnr.: 959 159 092

KJØPEKONTRAKT

Mellom: Marie Elisabeth Montelius Personnr. 190358 33016
Adresse: Grimsrød Gård
1786 HALDEN

heretter kalt selgeren, og

Navn: Byggefirma Gjødalstuen og Moen AS Org nr. 985 465 576
Adresse: Batteriveien 22 B
1793 TISTEDAL

heretter kalt kjøperen,

er i dag inngått følgende avtale:

PKT. 1 EIENDOM/KJØPESUM

Selgeren forplikter seg herved til å overdra til kjøperen sine ubebygde tomter

Grimsrødhøgda 60/62/64/66, 1786 Halden gnr 69 bnr 490/491/492/493 i Halden kommune

for en kjøpesum stor kr. 1 900 000,- kroner en million ni hundretusen 00/100

som avgjøres på følgende måte:

Kontant ved kontraktsunderskrift	Kr. 0,-
Kontant innen overtagelse, jfr. pkt. 3 og 6	Kr. 1 900 000,-

Tilsammen	Kr. 1 900 000,-
------------------	------------------------

PKT. 2 OMKOSTNINGER

I tillegg til kjøpesummen må kjøperen betale tinglysingsomkostningene som utgjør:

Dokumentavgift på skjøtet til Staten	Kr. 47 500,-
Tinglysingsgebyr for skjøte til Staten	Kr. 1 521,-

Tilsammen	Kr. 49 021,-
------------------	---------------------

Hertil kommer tinglysingsgebyr kr 2 070,- for hver obligasjon kjøperen må la tinglyse på denne eiendom i forbindelse med etablering av lån. Det tas forbehold om endringer i offentlige avgifter/gebyrer. Omkostningene betales uoppfordret til megler samtidig med sluttoppgjøret.

Meglers provisjon og utlegg betales av kjøper og forfaller til betaling ved kontraktsunderskrift.

PKT. 3 OPPGJØR

Oppgjør mellom partene foretas av EiendomsMegler1 Østfold AS, Nedre Bankegate 1, 1771 Halden. Alle innbetalinger forbundet med denne kontrakt innbetales til meglers **klientkonto nr. 1030 07 08426**. Betaling har funnet sted når megleren har fått skriftlig melding om dette fra kjøpers finansieringskilde.

For den del av kjøpesummen som ikke måtte være betalt til megleren i rett tid, svarer kjøperen forsinkelsesrente, jfr. forsinkelsesrentelovens bestemmelser med tilhørende forskrift. Denne bestemmelse gir ikke kjøperen rett til å forlenge betalingsfristen utover de frister som er avtalt i pkt. 1.

Selgeren har rett til å heve kontrakten og få dekket sitt tap, dersom kjøperen vesentlig misligholder betalingsbetingelsene eller øvrige forpliktelser etter denne kontrakt.

PKT. 4 HEFTELSE

Kjøperen har fått seg forelagt utskrifter av grunnboken for eiendommene, registrert t.o.m. den 15.8.2005, og har gjort seg kjent med disse.

Selgeren garanterer at eiendommene vil bli levert fri for pengeheftelser. Pengeheftelser skal slettes for selgers regning. Selgeren gir herved EiendomsMegler1 Østfold AS ugjenkallelig fullmakt til å innfri pengeheftelser som det ikke er avtalt at kjøper skal overta.

PKT. 5 TINGLYSING/SIKKERHET

Skjøtet i undertegnet stand oppbevares hos megler som foretar tinglysing når kjøperen har innbetalt fullt oppgjør inkl. omkostninger (jfr. pkt 2).

All tinglysing av dokumenter på eiendommen skal foretas av EiendomsMegler1 Østfold AS. Dokumenter som skal tinglyses må snarest overleveres megleren i undertegnet stand.

PKT. 6 OVERTAGELSE

Kjøperen har besiktiget tomtene og overtar disse i samme stand som de var ved besiktigelsen i henhold til avhendingslovens § 3-9.

Tomtene overtas av kjøperen den 1.9.2005 kl. 12.00 med alle rettigheter og forpliktelser slik den har tilhørt selgeren. Kjøperen må ha oppfylt sine forpliktelser etter avtalen før tomten kan disponeres.

Risikoen går over på kjøperen når han har overtatt bruken av tomtene. Overtar kjøperen ikke til fastsatt tid, og årsaken ligger hos ham, har han risikoen fra det tidspunkt da han kunne ha fått overta bruken.

Kjøperen svarer fra overtakelsesdagen for alle tomtenes utgifter og oppebærer eventuelle inntekter.

PKT. 7 SELGERS OPPLYSNINGSPLIKT

Tomtene har mangel dersom kjøperen ikke får opplysning om forhold ved tomtene som selgeren kjente eller måtte kjenne til, og som kjøperen hadde grunn til å regne med å få. Dette gjelder likevel bare dersom man kan gå ut fra at det har innvirket på avtalen at opplysning ikke ble gitt.

Tomtene har mangel dersom forhold ved tomtene ikke svarer til opplysning som selgeren har gitt kjøperen.

PKT. 8 KJØPERS UNDERSØKELSESPLIKT

Kjøperen har gjort seg kjent med reguleringsbestemmelser for området, tomtens grenser, målebrev og øvrige forhold knyttet til tomten.

Kjøperen kan ikke gjøre gjeldende som mangel noe han kjente eller måtte kjenne til da avtalen ble inngått.

PKT. 9 BILAG

Kjøperen har fått seg forelagt og gjort seg kjent med følgende dokumenter:

- Utskrifter av grunnboken datert 16.8.2005
- Avtale mellom partene datert 23.2.2005

PKT. 10 SPESIELLE VILKÅR/FORBEHOLD

Tomten er ubebygd og har ikke offentlig tilknyttet vei, vann eller avløp. Det er kjøpers risiko og kostnad å besørge slik tilknytning.

Denne kjøpekontrakt er utarbeidet med utgangspunkt i avtale mellom partene datert 23.2.2005. Avtalen er del av denne kontrakt. I henhold til avtalens punkt 3 gis tomtene rett til bruksrett og vedlikeholdsplikt til felles atkomstvei gnr 69 bnr 494 i Halden kommune. Bruksretten og vedlikeholdsplikten blir tinglyst i eiendommen. Ved underskrift av denne kontrakt undertegner kjøper en erklæring som sikrer denne rett og plikt. Erklæringen tinglyses av megler i eiendommen gnr 69 bnr 494 i Halden kommune.

Kjøper og selger er kjent med at megler kun har fått i oppdrag å utarbeide kjøpekontrakt med nødvendige dokumenter, forestå tinglysing av skjøte samt det økonomiske oppgjøret mellom partene. Megler har ikke besiktiget tomtene og er således ikke kjent med tomtenes beskaffenhet. Megler har heller ikke innhentet opplysninger om tomtene utover vedlagte grunnboksutskrift. Eventuelle tvister mellom partene er megler uvedkommende.

Pkt. 11

Denne kontrakt er utferdiget i 4 - fire - likelydende eksemplar hvorav partene får hvert sitt eksemplar og 2 - to - beror hos megleren.

Halden, den 17.8.2005

Som kjøper:

Torsten Gjødalstuen
Byggefirma Gjødalstuen og Moen AS

Hasseløen

Som selger:

Marie Elisabeth Montelius
Marie Elisabeth Montelius

Eiendomsmegler 1 Østfold AS
Nedre Bankgate 1
1771 HALDEN
Org. nr.: 959 541 469

TINGLYST

26.08.2005

Ref. nr.: 2020

Skjøte

Oppdragsnr.
205126

1. Eiendommen(e) 2)		Opplysningene i feltene 1-6 registreres i grunnboken					
Kommunenr.	Kommunenavn	DAGBOKNR. 4421	Gnr.	Bnr.	Festenr.	Seksjonsnr.	Ideell andel
101	HALDEN		69	490			1/1
101	HALDEN		69	491			1/1
101	HALDEN		69	492			1/1
101	HALDEN		69	493			1/1
Overdragelsen gjelder bygg på festet grunn ☒ Nei ☐ Ja			Overdragelsen omfatter transport av festeretten ☐ Nei ☐ Ja				
Godkjenning fra bortfester er ikke nødvendig i.h.t. tomtefesteloven kapittel 4 eller avtale ☐ Nei ☐ Ja			Bortfester har godkjent overdragelsen og underskrevet i felt for underskrifter og bekreftelser ☐ Nei ☐ Ja				
Omfatter overdragelsen ideell andel, herunder eierseksjon, skal andelens størrelse oppgis			Eiendommen ligger til en annen eiendom som tilhører etter avhendingslovens § 3-4 annet ledd bokstav d ☐ Nei ☐ Ja				
Beskaffenhet:							
☐ 1 Bebygd ☒ 2 Ubebygd							
Bruk av grunn:							
☒ B Bolig-eiendom ☐ F Fritids-eiendom ☐ V Forretning/kontor ☐ I Industri ☐ L Landbruk ☐ K Off.vei ☐ A Annet							
Type bolig:							
☐ FB Frittligg. enebolig ☐ TB Tomanns-bolig ☐ RK Rekkehus/kjede ☐ BL Blokk-leilighet ☒ AN Annet							

2. Kjøpesum

Kr 1.900.000,- ***EnMillionNiHundreTusen00/100 Kr	Utløst til salg på det frie marked ☒ Ja ☐ Nei
Omsetningstype	
☒ 1 Fritt salg ☐ 2 Gave (helt eller delvis) ☐ 3 Ekspropriasjon ☐ 4 Tvangsauksjon ☐ 5 Uskifte ☐ 6 Skifte-oppgjør ☐ 8 Annet	
Kjøpesummen er oppgjort på avtalt måte	

3. Salgsverdi/avgiftsgrunnlag 3)

Kr

4. Overdras fra

Fødselsnr./Org.nr.(11/9 siffer) 4)	Navn	Ideell andel
19 03 58 33016	Marie Elisabeth Montelius	1/1

5. Til

Fødselsnr./Org.nr.(11/9 siffer) 4)	Navn	Fast bosatt i Norge	Ideell andel
988 376 396	Byggefirma Gjødalstuen og Moen AS	☒ Ja ☐ Nei	1/1
		☐ Ja ☐ Nei	
		☐ Ja ☐ Nei	
		☐ Ja ☐ Nei	

6. Særskilte avtaler

Obs! Her påføres kun opplysninger som skal og kan tinglyses

Utsteders dato og underskrift (ved løsark) :

(c) Midas Data AS - EmProf.Skjøte1 - Versjon 2005-4-B

Side 1 av 2

85
Halden 18.8.2005 Elisabeth Montelius

6

FYLKESMANNEN I ØSTFOLD

MILJØVERNAVDELINGEN

HOVEDKONTOR OG POSTADRESSE: STATENS HUS VOGTSGATE 17, POSTBOKS 325, 1502 MOSS
TELEFON: MILJØVERNAVDELINGEN 69 24 70 00, TELEFAX: 69 24 71 01

Kommunene i Østfold

DIRIGERT

VÅRREF
01/2550
STJ 423.11

DAIO

Gjenpart: - Fylkesmannens juridiske avdeling, her.
- Østfold fylkeskommune, Regionalavd., 1701 Sarpsborg

ENDRINGER AV RUTINER FOR OVERSENDELSE AV DISPENSASJONSSAKER ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVENS BESTEMMELSE § 7, TIL FYLKESMANNENS MILJØVERNAVDELING.

1. Hvorfor nye rutiner?

Signaler fra Storting og Regjering, samt den løpende styringsdialogen fra miljøverndepartementet og våre overordnede direktorater går på at kommunene skal få et større handlingsrom for lokal politikk og for egne avgjørelser. Dette gjelder for de fleste sektorer i samfunnet, herunder miljøvernarbeidet og virksomhet underlagt plan- og bygningsloven. Lokale miljøutfordringer ønskes nå løst lokalt ved at det legges økt ansvar til det kommunale nivået.

Miljøverndepartementet (MD) gir signaler om at miljøvernavdelingene skal *øke* innsatsen når det gjelder medvirkning til utarbeidelse av kommuneplaner. Hensikten vil blant annet være å få til bedre og utfyllende bestemmelser i kommuneplanene slik at reguleringsplanarbeidet har klarere holdepunkter, og at antall dispensasjonssaker forhåpentligvis vil bli færre. Vår innsats når det gjelder behandling av reguleringsplaner skal etter hvert *nedtones* og mange av dagens dispensasjonssaker skal overlates til det lokale nivået. Vår innsats skal kun gjelde planer og saker som berører miljøverninteresser av nasjonal- eller regional karakter.

I Østfold er de fleste kystkommuner, byene og de større tettstedene utsatt for et betydelig utbyggingspress, samtidig som noen av dem har svært begrensede arealressurser. Enkelte innlandskommunene har derimot store arealressurser, samtidig som innbyggertallet går ned. Disse forholdene vil få betydning for vår vurdering av sakene.

2. Dispensasjonssaker som miljøvernavdelingen fremdeles skal ha til uttalelse.

Til tross for ovennevnte signaler vedrørende nedtoning av enkeltsaksbehandlingen vil det fremdeles være dispensasjonssaker som anses å være viktige ut i fra nasjonale - eller regionale miljøvern hensyn og som overordnede myndigheter har bedt fylkesmannens miljøvern avdeling om å følge opp.

86

I plan- og bygningslovens § 7 fremkommer det at ikke alle dispensasjonssaker skal oversendes statlige myndigheter til uttalelse. Det står følgende " Ved dispensasjon fra kommuneplanens arealdel, reguleringsplan, bebyggelsesplan eller fra denne lovs §§ 17-2 og 23, skal fylkeskommunen og statlige myndigheter hvis saksområde blir direkte berørt, være gitt høve til å uttale seg for dispensasjon gis". (Vår understrekning). Vedkommende statlige myndighet har selv anledning til å definere ovenfor kommunene, hvilke type dispensasjonssaker som direkte berører dens saksområde og som derfor ønskes oversent til uttalelse. Hva som er miljøvernavdelingens saksområder fremgår nærmere i blant annet følgende dokument:

- St.melding 29 (1996/97) "Om regional planlegging og arealpolitikk"
- St.melding 58 (1996/97) "Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling".

Miljøvernavdelingen har på bakgrunn av det som er nevnt over foretatt en utvelgelse av dispensasjonssaker som ligger i områder som har nasjonal- eller regional miljøverninteresse og som er av slik karakter at de anses direkte å berøre våre saksområder. Fra nå av er det derfor kun dispensasjonssakene opplistet nedenunder i fire underpunkter, miljøvernavdelingen ønsker å ha til uttalelse. Vi presiserer at det kun gjelder saker hvor kommunene har gitt positiv innstilling.

2.1. Kysten.

(Jfr. "Rikspolitiske retningslinjer for planlegging i kyst og sjoområder i Oslofjordregionen" (RPR-O) og brev fra MD 11.11.99 vedr. dispensasjonspraksis i strandsonen/ 100-metersbeltet).

Alle dispensasjonssaker:

- i 100- metersbeltet langs sjøen i RPR – O's virksomhetsområde med unntak av tilbygg i bakkant av hytter, på inntil 10-15 m², som ligger innenfor kommunale- eller fylkeskommunale bestemmelser/ retningslinjer vedrørende maksimalt bebygd areal, fasadelengde, høyde m.m.
- av vesentlig karakter i LNF- områder bak 100 – metersbeltet som ligger innenfor den definerte strandsonen i kommuneplanen.
- som gjelder sjoområder.
- som berører objekter i forslaget til "Oslofjordverneplanen" jfr. liste som er vedlagt brev fra miljøverndepartementet 12.11.1999 og fra fylkesmannen i Østfold 9.6.2000.

2.2. Varig vernede vassdrag.

(Jfr. "Rikspolitiske retningslinjer for varig vernede vassdrag".)

- Alle dispensasjonssaker i 100- metersbeltet langs varig vernede vassdrag med unntak i tettsteder definerte i kommuneplan. Når kommunene i forbindelse med kommuneplanrullering får innarbeidet soner i tilknytning til vassdragene skal kun saker innenfor de avsatte sonene oversendes.

De varige vernede vassdrag er her å forstå som:

- Enningdalsvassdraget inkl. sideelver, Boksjøene og Nordre Kornsjø.
- Haldensvassdraget inkl. Øgdern, Gjølssjøen, Holevann (Halden), Store og Lille Ertevann,
- Vansjø/ Hobølvassdraget inkl. Mjær, Svinndalselva og Sæbyvann.

2.3. Andre områder av nasjonal eller regional betydning for friluftsliv, biologisk mangfold og kulturlandskap.

I disse områdene ønsker vi kun dispensasjonssaker som gjelder ny bebyggelse (hytter, boliger, næringsbygg m.v.) og fradeling til endret bruk.

Friluftsliv.

- Disp.saker i større sammenhengende skogsområder (i LNF- områder uten adgang til spredt bebyggelse), bymarker og Oslomarka (Hobøl).

Biologisk mangfold.

Dispensasjonssaker som berører:

- Viktige områder registrert i arbeid med kommunale handlingsplaner for biologisk mangfold.
- Svært viktige viltområder, jfr. kommunale viltplaner.
- Prioriterte nøkkelbiotoper i skogbruket.
- Sjørretbekker.
- Lokalteter for truede og sårbare arter.(Rodlistearter).

Jordbrukets kulturlandskap.

- Disp. saker som berører kartlagte områder i fylkesmannens rapport 9a 1996 "*Verdifulle kulturlandskap i Østfold*."
- Disp.saker i større sammenhengende områder som anses å ha særlig kulturlandskapsverdi ut i fra historie- og landskapshensyn.

Jfr. rapportene: "*Verdifulle kulturlandskap i Norge*" utgitt av "Det sentrale utvalget for nasjonal registrering av Verdifulle kulturlandskap", del 4. sluttrapp, og "*Østfoldlandskap av regional betydning*" utgitt av Fylkesmannens miljøvernavdeling rapp. 1 – 1993

2.4. Andre.

Alle dispensasjonssaker;

- i eller som grenser til områder vernet etter naturvernloven.
- som berører vernesaker som pågår etter naturvernloven og som kommunen er varslet om.
- i inngrepsfrie områder definert på kart tilsendt fra fylkesmannens miljøvernavdeling\ Statens Kartverk miljøenheten.
- i grøntområder som ligger i nærheten av skoler og barnehager i byer/tettbebygde områder, og som kan ha potensiale til bruk i institusjonens undervisning eller til barnas/ elevenes lek og opphold, jfr. "*Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge*".
- Saker ut over dette som kommunen selv anser er av nasjonal eller regional miljøverninteresse av prinsipiell viktig karakter.

Miljøvernavdelingen vil via miljøressurs databasen "*Arealis*" fremtille ovennevnte områder på kart slik at det blir lettere for den kommunale saksbehandler å finne ut om en dispensasjonssøknad skal oversendes oss eller ikke.

3. I hvilke form skal dispensasjonssakene oversendes miljøvernavdelingen.

- Som tidligere avtalt skal kommunen kun oversende oss de sakene de selv mener å si ja til.
- Sakene skal alltid oversendes oss før de freinlegges kommunalt utvalg. Dersom kommuneadministrasjonen innstiller negativt men planutvalget sier ja må saken oversendes oss til uttalelse for endelig kommunalt vedtak fattes.
- Det skal helt konkret angis hva man søker om dispensasjon fra (hvilken plan, hvilken paragraf).
- Søkerens begrunnelse for dispensasjon må følge saken.
- Dokumentene skal inneholde klare kartangivelser og fortrinnsvis fotografier.
- Kommunens oversendelsesskriv, for hvilke det anbefales at det lages en felles mal for saksbehandlerne, må signalisere kommuneadministrasjonens vurdering av saken og være av en slik karakter at de positivt kan medvirke til en enklere og raskere saksbehandlingstid hos miljøvernavdelingen.

4. Hva forventes av kommunene når det gjelder saker miljøvernavdelingen ikke skal ha til uttalelse?

Det forventes at man fra kommunens side skal ha satt seg inn i dokumentasjon som gjelder naturgrunnlaget og vise respekt for vedtatte plandokumenter på forskjellige nivåer. Ved innvilgelse av dispensasjon skal bygningers avløpsforhold være ivaretatt på en forsvarlig måte.

Miljøvernavdelingen ønsker på årlig forespørsel å bli holdt orientert om hvorledes dispensasjonspraksisen utvikler seg i kommunene (antall saker \ kategorier m.v.). Dersom omfanget av dispensasjonssaker i en kommune blir for omfattende vil miljøvernavdelingen vurdere om dette bør få konsekvenser for framtidige rutiner mellom miljøvernavdelingen og aktuell(e) kommune(r).

5. Evaluering.

Miljøvernavdelingen vil etter et års tid foreta en evaluering av rutinene for å se om de målene som er satt med hensyn på nedtoning av enkeltsaksbehandling etter plan- og bygningsloven, blir nådd. I den forbindelse vil vi gjerne ha kommentarer/ synspunkter fra kommunene vedrørende denne praktiseringen.

Med hilsen

Edvard Grimstad

Ottar Krohn
Fylkesmiljøvernssjef.

Saksbehandlere: Turid Bergerøy, rådgiver og Siv-Thuva Jansson. 1 konsulent

Fylkesmannen i Østfold

NY PRAKSIS

6

Kommunene i Østfold

Deres ref.:

Vår ref.: 2009/3362 423.1 CHJ

Vår dato: 08.06.2009

Endring av rutiner for oversendelse av dispensasjonssaker for uttalelse etter lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) kapittel 19 til Fylkesmannen i Østfold

Fylkesmannens miljøvernavdeling utformet i 2001 et brev om hvilke saker avdelingen skulle ha til uttalelse før dispensasjon ble innvilget.

I forbindelse med at plandelen i ny plan- og bygningslov trer i kraft 01.07.09 vil vi nå endre disse rutineene. Dispensasjonssaker som behandles etter ny lov (vedtak som fattes f.o.m. 01.07.09) skal følge rutineene i dette brev.

Den nye loven innskjerper adgangen til å innvilge dispensasjoner. Problemstillingene bør i størst mulig grad løses på et overordnet plannivå slik at kommunens vedtatte langsiktige løsninger vinner frem. Kommuneplaner og reguleringsplaner er vedtatt gjennom omfattende og demokratiske prosesser. De skal være overordnede styringsdokumenter i arealsaker og alle parter har en forventning om at disse blir lagt til grunn ved forvaltning og utbygging i kommunen.

Det presiseres i loven at det ikke skal dispenseres dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene.

Det er et hovedprinsipp i loven at kommunens myndighetsutøvelse og vedtak må ligge innenfor statlige og regionale rammer og mål. Kommunene bør ikke dispensere fra planer, lovens bestemmelser om planer eller forbudet i § 1-8 når en direkte berørt statlig eller regional myndighet har uttalt seg negativt om dispensasjonssøknaden, jfr. § 19-2.

Endringen

Fylkesmannen i Østfold skal ha alle dispensasjonssaker for uttalelse *hvor Fylkesmannen er statlig berørt fagmyndighet*. Fylkesmannen vil selv, med bakgrunn i de føringene og embetsoppdragene Fylkesmannen mottar fra overordnede myndigheter, prioritere hvilke saker det gis uttalelser til. Vi ønsker å besvare alle de saker vi får oversendt, men i noen saker vil vi kun prioritere å uttale oss generelt.

Når er Fylkesmannen statlig berørt fagmyndighet?

Dette gjelder tiltak på områder som er av regional eller nasjonal interesse.

Vi vil ha oversendt *alle* saker som:

- Omfattes av Rikspolitiske retningslinjer (RPR) eller nasjonale planretningslinjer (jfr. § 6-2).
 - o RPR for planlegging i kyst- og sjøområder i Oslofjordregionen
 - o RPR for samordnet areal- og transportplanlegging
 - o RPR for vernede vassdrag
 - o RPR for barn og planlegging
- Omfattes av § 1-8 (forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag).
- Ligger i områder som i kommuneplanen er avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF).
- Berører dyrka mark, friluftsområder, kulturlandskap, sjøområder, biologisk mangfold (rødlistearter, viktige viltområder, sjørrerbekker, verdifulle naturtyper og prioriterte nøkkelbiotoper i skogbruket).
- Kommunen selv anser er av nasjonal eller regional betydning. Om kommunen er i tvil bør saken oversendes.

Vi skal også ha oversendt evt. saker hvor myndigheten etter plan- og bygningsloven er lagt til fylkesmannen. Dette gjelder for eksempel rikspolitisk bestemmelse om kjøpesenter.

Fylkesmannen er også gitt forvaltningsmyndighet i noen andre lovverk. Kommunene har også i disse tilfeller et ansvar for å påse at nødvendige tillatelser fra andre lovverk foreligger før tillatelse etter plan- og bygningsloven innvilges, jfr. § 1-4. Fylkesmannen i Østfold er forvaltningsmyndighet i en del saker som skal behandles etter både plan- og bygningsloven og etter særlovgivning. Dette vil for eksempel være forskrifter etter naturvernloven (evt. naturmangfoldloven), forurensningsforskriften, vannressursloven, forskrift om fysiske tiltak i vassdrag i lov om laksefisk og innlandsfisk m.v.

I hvilken form skal sakene oversendes?

Regionale myndigheter er avhengig av en rekke saksopplysninger for å vurdere søknaden i forhold til sitt ansvarsområde. Det er også viktig at oversendelsen er av en slik kvalitet at uttalelser gis på et tilstrekkelig opplyst grunnlag. Fylkesmannen ønsker å presisere at alle dispensasjonssaker som sendes på høring skal inneholde:

- Et oversendelsesbrev hvor gnr/bnr (eventuelt fnr), tiltakshaver og søkers begrunnelse kommer tydelig frem. Brevet skal også inneholde en tydelig fremstilling av saken med beskrivelse av tiltaket, hvor arealformålet eller bestemmelsen det søkes dispensasjon fra fremgår.
- Oversiktskart som viser det aktuelle områdets beliggenhet i kommunen.
- Utsnitt av plankart; kommuneplan eller reguleringsplan (inkludert bestemmelser ved reguleringsplan).
- Situasjonsplan, illustrasjoner og målsatte tegninger av byggetiltak.
- Tiltakshavers søknad; opplysninger om tiltaket og begrunnet dispensasjonssøknad (nabovarsling, nabomerknader, søknader om ansvarsretter, kontrollerklæringer og lignende skal ikke oversendes).
- Eventuelle bilder.

Det er viktig at kommunene krever tilstrekkelig dokumentasjon fra søkeren. Det er i utgangspunktet søkeren som skal sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst.

Forventninger til kommunenes saksforberedelse

Oversendelsesbrevet fra kommunen skal inneholde opplysninger om hvordan kommunen foreløpig vurderer søknaden (inkludert eventuelt saksfremlegg og protokoll). Det skal også inneholde opplysninger om tiltaket som søker ikke kan forventes å ha vurdert, for eksempel om tiltaket kommer i konflikt med områder som er kartlagt i forbindelse med naturtyperegistrering.

Det bør informeres om hvilke vilkår kommunen vil vurdere å stille til en evt. dispensasjon.

Dersom sentrale opplysninger mangler, vil saken kunne returneres til kommunen med angivelse av hvilke opplysninger som må fremskaffes før vi kan uttale oss til saken.

Vi vil som tidligere anbefale kommunene å ha en felles mal for et slikt oversendelsesbrev.

Når skal sakene oversendes?

Sakene skal oversendes for uttalelse før endelig vedtak om innvilget dispensasjon fattes. I saker hvor kommunen ønsker å avslå søknaden skal sakene ikke oversendes for uttalelse. Dersom kommuneadministrasjonen innstiller negativt, men evt. politisk utvalg ønsker å innvilge dispensasjon må saken vedtas utsatt (jfr. kommuneloven § 34) og oversendes for uttalelse før endelig kommunalt vedtak kan fattes.

Vi ønsker normalt ikke saken oversendt for uttalelse før eventuell klagebehandling i de saker hvor kommunen har avslått en søknad, men dersom kommunen ønsker å omgjøre sitt vedtak må saken oversendes høringsinstansene før avgjørelse tas.

Melding om vedtak

Etter at vedtak er fattet skal dette snarest mulig oversendes partene. Dette gjelder også avslag. Vedtakene bør stiles til miljøvernavdelingen.

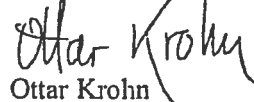
Eventuell klage fra Fylkesmannen i Østfold

En eventuell klage fra Fylkesmannen i Østfold skal behandles som enhver annen klage på vedtaket. Dersom kommunen ikke finner å ta klagen til følge skal saken sendes Fylkesmannen i Østfold som oversender saken til Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD) og videre til settefylkesmann for endelig avgjørelse.

Ytterligere informasjon om dispensasjonssaker

Fylkesmannens avdeling utdanning og justis har utarbeidet et informasjonsskriv til kommunene om de nye dispensasjonsbestemmelsene.

Med hilsen

Ottar Krohn
fylkesmiljøvernssjef

Carl Henrik Jensen
rådgiver

Saksbehandlere: Ole Martinsen og Carl Henrik Jensen

Kopi til:

Fylkesmannen i Østfold, avdeling utdanning og justis
Østfold Fylkeskommune, regionalavdelingen

Her
Postboks 220 1702 Sarpsborg

Halden kommune
Kommunalavdeling
Teknisk
Administrativ forvaltning
Byggesak

Saksbeh.: Bjørn Saksæther
Tlf.: 69 17 47 19
Mobiltlf.:
Telefaks: 69 17 47 12
E-post: Bjorn.Saksæther@halden.kommune.no

6

Byggefirma Gjødalstuen og Moen
Batteriveien 22 A/B
1793 TISTEDAL

Deres ref:

Saksnummer:
05/01981-6

Arkivkode:
69/490/

Dato:
05.07.2005

TILLATELSE TIL TILTAK

etter PBL § 93.

VEDTAKSNUMMER: 156 - B/05

BYGGESTED/EIENDOM: Grimsrødhøgda

GNR/BNR: 69 / 490 - 491 - 492 - 493 - 494.

SØKNAD MOTTATT: 03.06.2005

TILTAKSHAVER: Byggefirma Gjødalstuen og Moen

TILTAKETS/BYGGETS ART: 1. Vann- og avløpsanlegg (egne søknader)
2. Oppføring av 5 boliger (12 boenheter) og garasjeanlegg
for 12 biler.

ANSVARSPRETT GIS TIL:

F05/223	Lokal godkj.	Gjødalstuen og Moen AS	SØK/PRO/KPR/UTF/KUT: Tiltakskl. 1
F05/224	Sentral godkj.	Leif Grimsrud AS	UTF/KUT: Anlegg / konstruksjoner / installasjoner / grunn / utomhusarbeider

Saksopplysninger

Det er søkt om å bygge 5 boliger og garasjeanlegg på eiendommene gnr. 69, bnr. 490 - 491 - 492 - 493 - 494.

Tre av boligene vil inneholde 2 boenheter og to av boligene vil inneholde 3 boenheter.

Ifølge kommuneplanens arealdel (§ 2.5) er det krav om bebyggelsesplan. Det er søkt om dispensasjon fra dette kravet.

Saken ble behandlet av Utvalg for plan, miljø og landbruk (UPML) den 04.07.05, saksnr. 059/05.

Det ble fattet følgende vedtak:

"UPML gir, i samsvar med Plan- og bygningslovens § 7, dispensasjon fra § 2.5 i kommuneplanens arealdel.

Videre gir UPML igangsettingstillatelse / byggetillatelse for det omsøkte tiltaket"

Det er sendt inn egne søknader på vann- og avløpsanlegget (både fellesanlegget og anlegget inn til hvert hus). Disse søknadene er behandlet og godkjent av en annen saksbehandler.

Tiltaket ligger innenfor den ramme / begrensnings som kan godkjennes på eiendommen.

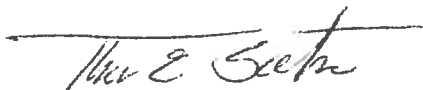
93

**MED DETTE GODKJENNES DERES SØKNAD OM TILLATELSE TIL TILTAK I
SAMSVAR MED PLAN- OG BYGNINGSLOVENS § 93.**

Det er satt følgende vilkår for tillatelsen:

- Bygningsmyndigheten varsles ved igangsetting av tiltaket.
- Bygningsloven og byggeforskrifter må følges med mindre det er gitt uttrykkelig dispensasjon i tillatelsen.
- Det må utføres nødvendig kontroll slik at tiltaket ikke strider mot bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven.
- Er tiltaket ikke satt i gang senest 3 år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort. Det samme gjelder hvis tiltaket innstilles i lengre tid enn 2 år, jfr. Pbl § 96.
- Bygningen må ikke brukes før ferdigattest evt. midlertidig brukstillatelse er gitt, jfr. Pbl § 99.
- Vedtaket kan påklages innen 3-tre uker fra mottak av vedtaket.

Med hilsen

Thor Egil Sætre
Fungerende Kommunalsjef teknisk

Bjørn Saksæther
byggesaksbehandler

94

Postadresse:

Telefon:

Telefaks:

E-post: nostmottak@halden.kommune.no

Bankgiro:

Postgiro:

Organisasjonsnr. 959 159 007

Fra: Erlend Kristiansen [erlend@haldenarkitektkontor.no]
Sendt: 1. april 2005 15:38
Til: Per Bjørn Homstvedt (E-post)
Emne: Dispsøknad Grimsrødhøgda i Halden kommune - forespørsel om saksbehandling

Per Bjørn Homstvedt
Fredrikstad kommune

Viser til telefonsamtale tidligere i dag, samt brev fra Halden kommune datert 29.03.05 (som har gått med kopi til oss) til Fredrikstad kommune med forespørsel om saksbehandlingsbistand.

Vedlagt følger til orientering brev fra adv. Skaaraas til rådmannen i Halden kommune.

Som tidligere nevnt er det viktig å være klar over at tiltakshaver (og min oppdragsgiver) er Byggefirma Gjødalstuen & Moen, og at fam.Montelius har status som selger av arealet, og som nabo. Det var også på vegne av Byggefirma Gjødalstuen & Moen jeg ba adv.Skaaraas vurdere rådmannens fremgangsmåte i denne saken.

s1.jpg

s2.jpg

Side disp.søknaden fra oss skal behandles i kommunens faste planutvalg i Halden, må det være rådmannen i Halden som skal legge frem saken til behandling. Såvidt jeg vet kan ikke rådmannen i Fredrikstad gjøre det. Når rådmannen i Halden (og hans stab på rådhuset) forbereder og fremlegger saken, vil ikke Montelius (eller hans avdeling) være inhabile.

Vi støtter adv.Skaaraas konklusjon, og henstiller om at saken returneres Halden kommune v./ rådmannen som rette vedkommende. Det er jo uansett fra rådmannens side forutsatt at avgjørelsen i saken skal fattes politisk i planutvalget i Halden. Eventuell saksforberedelse i Fredrikstad vil dermed ha liten hensikt.

Vennlig hilsen
Siv.ark.MNAL Erlend Eng Kristiansen
halden arkitektkontor as

Betalinger til Halden Arkitektkontor år 1992 - 2007

7

ÅR	KR	MERKNAD
1994	926,76	
1995	3.811,-	
1996		Ingen betalinger
1997		Ingen betalinger
1998		Ingen betalinger
1999	27.296,64	
2000	170.672,-	
2001	191.245,-	
2002	53.673,-	
2003	44.789,-	
2004		Ingen betalinger
2005	4.125.-	
2006	57.036,-	
2007	4.725,50	

	SUM 558.299,90	
	=====	

Storgata 4B
Boks 374
1753 Halden

TLF.: 69175385 FAX.: 69175374
BANK: 1105 11 79317

FAKTURADATO : 30/09-07
FORFALLSDATO : 20/10-07
BETALINGSBET.:
Netto pr. 20 dager
ORG.NR.: 876000652 MVA

7

10006

Asbjørn Montelius

Grimsrød gård

1786 HALDEN

10006

FAKTURA

ARTIKKELNR.	TEKST	ENHET	ENHETSPRIS	RAB.I	RAB.II	LEVERT	RESTNOTERT	SUM
-------------	-------	-------	------------	-------	--------	--------	------------	-----

ORDREN.R.: 4616 ORDREDATO:30/09-07 DERES REF.:Asbjørn Montelius VÅR REF.: Åse

fradeling Grimsrødhøgda boligfelt

Regulering	Timer	710.00	5.00	3	2130	3550.00
rekomanderte sendinger		732.00	1.00			732.00

SUM ORDREN.R. 4616 4282.00

BELASTET KON
Berg Sparebank
13 NOV. 2007
HALDEN

MVA.GRL. 25%
RUB bl. 100+100.

2130
4282.00 MVA. 25% 1070.50 SUM: 5353.00

Kvittering

Innbetalt til konto

Beløp

Betalerens kontonummer

Blankettnummer

105 11 79317

3394.50
5353.00

1105 05 21623

6443840511

97

Timeliste

fil: time2007\4005 fradel9.doc

4005 Fradeling Grimsrødhøgda boligfelt

	Aug	Sept.							
Arkitektarbeider	1.065	3.550							
Kopi/ plot, kart		732*							
Tilleggsarbeider									

* Rekommandert sending av nabovarsler

Summene er oppgitt eks. mva

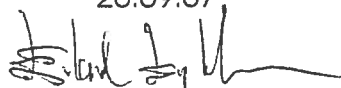
Timesats: 710,- kr/t + mva

September 2007

Dag Timer

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	2
14	2
15	
16	
17	0,5
18	
19	
20	0,5
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
SUM	5

28.09.07

Erlend Eng Kristiansen
Siv.ark.MNAL

7

95

VURDERING AV ARBEIDSMULIGHET / SYKMELDING

8

0.1 Første medisinske vurdering ☐		0.2 Påfølgende vurdering ☒		0.3 Påfølgende etter annen sykmelders vurdering ☐	
1 Om personen og arbeidsforholdet	1.1 Etternavn, fornavn MONTELIUS, ASBJØRN			1.2 Fødselsnummer (11 siffer) 04015243975	
	1.3 Telefonnummer	1.4 Yrke/Stilling	1.5 Ca. antall timer/uke	1.6 stillingsprosent 100	
	1.6 Arbeidsgivers navn i det arbeidsforholdet denne attesten gjelder for Halden komm., ,			1.7 Flere arbeidsforhold? ☐	
	1.8 Fastlegens navn Lasse Henriksen		1.9 Personens NAV kontor NAV Halden		
2 Medisinsk vurdering	2.1 Diagnose(r) (Hoveddiagnose først) Ileus INA		2.2 Kode(r) D99	2.3 Kodesystem ☐ ICD-10 ☒ 5 ICPC-2	2.4 Svangerskapsrelatert sykdom ☐
				2.5 Annen lovfestet fraværsgrunn flt § 8-4 tredje ledd ☐	
			2.6 NAV bes vurdere om det er en yrkes-skade/yrkessykdom ☐	Evt. skadedato	
	Er det medisinsk sett mulig å være i tilrettelagt arbeid eller aktivitet i perioden(e) du vurderer?				
Ja		2.7 Aktivitet er mulig f.o.m. 14/05/2012 Gi veiledning i pkt. 5. Velg type sykmelding i pkt. 3 eller 4.		Nei 2.8 Aktivitet er ikke mulig, 100 % sykmeldt f. o. m. - t. o. m. Eventuelle innspill til arbeidsgiver gis i pkt. 5	
3 Avventende sykmelding	Sykmelding kan unngås med tilrettelegging (Gjelder arbeidsgiverperioden)			3.1 f. o. m. t.o.m.	
	De medisinske vilkår for sykmelding er til stede, men sykmelding kan unngås om arbeidsplassen tilrettelegger i henhold til råd gitt i pkt 5 i perioden som er angitt.				
4 Friskmeldingsplan	4.1 Kan delvis utføre arbeid f. o. m. - t. o. m.		Sykmeldingsgrad		
	a) 14/05/2012	31/05/2012	80		
	b) 01/06/2012	14/06/2012	80	4.2 Reisetilskudd f. o. m. - t. o. m.	
	4.3 Sykmelding på enkeltstående behandlingsdager		Antall dager	f. o. m.	t.o.m.
5 Veiledning til arbeidsgiver/-arbeids-taker	Beskriv hensyn som bør tas og/eller muligheter. Eventuelle forebyggings tiltak samt andre innspill. Angi varighet på hele sykefraværet om mulig.				
	5.1 Tilbakemelding fra arbeidsgiver (del C) ønskes ved eventuell ny konsultasjon ☐				
6 Melding til NAV	☒ 6.1 Erklæring senest ved 8 uker når medisinske grunner er til hinder for arbeidsrelatert aktivitet			6.3 Mottatt oppfølgingsplan før vurdering av aktivitetskravet ved 8 uker? ☐ Ja ☐ Nei	
	☐ 6.2 Annen informasjon til NAV, f.eks om forhold på arbeidsplassen er til hinder for arbeidsrelatert aktivitet Pas har gjennomgått kirurgi etter ileus og hatt komplikasjoner. Han kommer seg gradvis, men må jobbe gradert en stund fremover. OBS! Feil på sist SM han er 80% SM fra den 14.05.12.			6.4 Innkalt til dialogmøte 1? ☐ Ja ☐ Nei Hvis Ja, deltok du? ☐ Ja ☐ Nei Hvis Nei, angi årsak: ☐	
7 Sykmelderens underskrift mv.	Jeg bekrefter at personen er kjent eller har vist legitimasjon. 7.1 Dato, sykmelderens navn, adresse og telefonnummer 24/05/2012 LISE ANETT NOHR, LEGE Legene på Brygga, Skippergt 20 1767 HALDEN 69211910			7.2 Om det ikke er samsvar mellom underskriftsdato og første sykmeldingsdato i denne sykmeldingen, angi dato for dokumenterbar kontakt. Dato	
	Underskrift				

100

Halden kommune

Byggesak

Sigrird og Kjartan Slang
Grimsrød Terrasse 25
1786 HALDEN

Deres ref:	Vår ref:	Arkivkode:	Saksbehandler:	Dato:
	2012/1454-2	069/0470	Chris Dat Ngo, 69 17 47 23	02.04.2012

TILLATELSE TIL TILTAK UTEN KRAV OM ANSVARSRETT

Svar på søknad om tillatelse til tiltak etter plan- og bygningsloven § 20-2.

VEDTAKSNUMMER:	2012/35
BYGGESTED/EIENDOM:	Grimsrød Terrasse 25, 1786 HALDEN
GNR/BNR:	069/0470/
SØKNAD MOTTATT:	01.03.2012
TILTAKSHAVER:	Sigrird og Kjartan Slang
TILTAKETS/BYGGETS ART:	Tilbygg bolig 33,8 m ² BYA

Det vises til innsendte søknad om tiltak uten ansvarsrett mottatt i Halden kommune 01.03.2012 vedrørende arbeider i samsvar med plan- og bygningslovens § 20-2.

I medhold av plan- og bygningsloven (pbl.) § 20-2, gis det tillatelse til tiltak som omsøkt. Det vises forøvrig til søknadens vedlagte dokumenter.

Dersom det under anleggsarbeidene treffes på automatisk fredete kulturminner, eksempelvis i form av helleristninger, brent leire, keramikk, flint, groper med trekull og/eller brent stein etc., skal arbeidet øyeblikkelig stanses og Fylkeskonservatoren varsles, jf. Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50, (Kulturminneloven) § 8.

Den som utfører eller lar utføre arbeidet skal påse at arbeidet ikke strider mot bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven. Bygningsavfall må sorteres og deponeres på godkjent avfalls plass.

Det foreligger ikke protester til saken.
Tiltaket tillates igangsatt etter denne godkjenningen.

Bygningsmyndigheten behandler denne sak etter myndighet tildelt etaten i kommunestyrevedtak av 20.10.11 PS 2011/83.

Postadresse:
Postboks 150, 1751 Halden
E-post:
postmottak@halden.kommune.no

Besøksadresse:
Svenskegata 6
Internett:
www.halden.kommune.no

Telefon:
69 17 45 00
Telefaks:
69 18 00 58

Bank:
6120 05 74035
Org.nr:

Bortfall av tillatelse:

Tillatelsen gjelder i 3 år. Dersom tiltaket ikke er satt i gang senest 3 år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort.

Omsøkte tiltak:

Innsendte søknad beskriver omsøkte tiltak nytt bygg garasje med totalt 33,8 m² BYA. .
Utnyttelsesgrad er oppgitt til 18,2%. Maksimal utnyttelse er 30%. Gesimshøyde er vist på tegning til 2,5 meter og mønehøyde 3,5 meter.

Gjeldende regulering:

Eiendommen omfattes av kommuneplanens arealdel, vedtatt av Halden kommunestyre 22.06.2011.

Nabovarsel:

Samtlige naboer og gjenboere er varslet om tiltaket. Det foreligger ikke protester.

Estetiske krav:

Etter bygningsmyndighetens vurdering får det omsøkte tiltaket gode visuelle kvaliteter både i seg selv og i forhold til tiltakets funksjon og dets bygde og naturlige omgivelser og plassering, jf.pbl. §29-2

Beliggenhet og høydeplassering:

Tiltakets plassering i plan og høyde er vist på situasjonsplanen. Minste avstand til nabogrense er 4,0 meter.

Plan- og bygningsetatens samlede vurdering:

Tiltaket er i samsvar med gjeldende regelverk gitt i og i medhold av plan- og bygningsloven.

Ansvar:

Det søkes om tillatelse til tiltak som kan forestås av tiltakshaver, jfr. pbl. § 20-2. Der tiltaket ikke krever særskilt kvalifiserte foretak, eller på de områder av tiltaket som ikke er tilstrekkelig belagt med ansvarlige foretak, har tiltakshaver ansvaret alene, jfr. pbl. § 23-1.

Ferdigattest:

Søknadspliktige tiltak skal avsluttes med ferdigattest som utstedes av kommunen når det foreligger nødvendig sluttokumentasjon og erklæring om ferdigstillelse fra tiltakshaver. Se vedlagte skjema.

Gebyr:

Søknaden gebyrbelegges i henhold til kommunens gebyrregulativ.

Vedlegg: Orientering om skjema for søknad om ferdigattest, følgebrev med fakturagrunnlag.

Med hilsen

Asbjørn Montelius
leder

Chris Dat Ngo
avd.ingeniør

FOLKETRYGDEN

D Personen skal sende kravet til den som skal utbetale sykepenger

VURDERING AV ARBEIDSMULIGHET / SYKMELDING

	0.1 Første medisinske vurdering	0.2 Påfølgende vurdering	0.3 Påfølgende etter annen sykmelders vurdering
1 Om personen og arbeidsforholdet	1.1 Etternavn, fornavn MONTELIUS, ASBJØRN		1.2 Fødselsnummer (11 siffer) 04015243975
	1.3 Telefonnummer	1.4 Yrke/Stilling	1.5 Ca. antall timer/uke 100
	1.6 Arbeidsgivers navn i det arbeidsforholdet denne attesten gjelder for Halden komm., ,		1.7 Flere arbeidsforhold? ☐
	1.8 Fastlegens navn Lasse Henriksen		1.9 Personens NAV kontor NAV Halden
2 Medisinsk vurdering	[Redacted]		2.6 NAV bes vurdere om det er en yrkes-skade/yrkessykdom ☐
			Evt. skadedato
	Er det medisinsk sett mulig å være i tilrettelagt arbeid eller aktivitet i perioden(e) du vurderer?		
	Ja 2.7 Aktivitet er mulig f.o.m. Gi veiledning i pkt. 5. Velg type sykmelding i pkt. 3 eller 4.		Nei 2.8 Aktivitet er ikke mulig, 100 % sykmeldt f.o.m. - t.o.m. 30/03/2012 10/04/2012 Eventuelle innspill til arbeidsgiver gis i pkt. 5
3 Avventende sykmelding	Sykmelding kan unngås med tilrettelegging (Gjelder arbeidsgiverperioden) De medisinske vilkår for sykmelding er til stede, men sykmelding kan unngås om arbeidsplassen tilrettelegger i henhold til råd gitt i pkt 5 i perioden som er angitt.		3.1 f.o.m. t.o.m.
4 Friskmeldingsplan	4.1 Kan delvis utføre arbeid f.o.m. - t.o.m.	Sykmeldingsgrad	
	a)	Sykmeldingsgrad	4.2 Reisetilskudd f.o.m. - t.o.m.
	b)	Antall dager	f.o.m. t.o.m.
	4.3 Sykmelding på enkeltstående behandlingsdager		
	4.4 Arbeidsfør etter endt periode Eventuelle innspill til arbeidsgiver gis i pkt. 5 (f.eks. behov for tilrettelegging i etterkant)		

8 EGENERKLÆRING - Utbetaling av sykepenger forutsetter at alle felt under er utfyllt

8.1 Oppgi din yrkesstatus (sett ev. kryss for flere)			Hvis annet, oppgi hva	
Arbeidstaker	Arbeidsledig	Selvstendig	Jordbruker/fisker/ reindriftsutøver	Selvst. næringsdr. Frilanser
☒	☐	☐	☐	☐
8.2 Oppgi første fraværsdag: 22.03.12			8.3 Hva utgjør normal arbeidstid hos arbeidsgiver nevnt i punkt 1,6? 34,5	8.4 Er du sykmeldt i flere arbeidsforhold? ☐
8.5 Har du utført arbeid hos arbeidsgiver nevnt i punkt 1.6 i den perioden du krever sykepenger for? ☐		Ja ☐ Nei ☒	8.6 Arbeidsfør fra og med:	
8.7 Skal/har du avtalt med din arbeidsgiver at du skal avvikle permisjon eller ferie i det tidsrommet du krever sykepenger for? ☐		Ja ☐ Nei ☒	8.8 f.o.m. - t.o.m. -	
8.9 Har du arbeid utenfor Norge eller på utenlandsk registrert skip? ☐		Ja ☐ Nei ☐	8.10 Har du midlertidig arbeid i Norge for utenlandsk arbeidsgiver? ☐	
8.11 Er du bosatt i utlandet? ☐		Ja ☐ Nei ☐	8.12 Skal du oppholde deg i utlandet i det tidsrommet du krever sykepenger for? ☐	
Hvis ja, må du søke om å beholde sykepenger under utenlandsoppholdet ☐		Ja ☐ Nei ☒	8.13 f.o.m. - t.o.m. -	
8.14 Mottar du lønn fra arbeidsgiver ut over arbeidsgiverperioden? ☐		Ja ☐ Nei ☒	Hvis NAV utbetaler sykepenger, får de overført bankkontonummer fra skatteetaten	
Jeg plikter å gi NAV beskjed dersom jeg i sykmeldingsperioden:		Jeg er klar over at dersom jeg gir uriktige opplysninger eller holder tilbake opplysninger av betydning for mine sykepengerrettigheter		
• blir arbeidsfør, helt eller delvis, og starter i arbeid • starter skolegang eller utdanning • sitter i varetekt, soner straff eller er under forvaring		• kan sykepenger holdes tilbake • kan for mye utbetalte sykepenger kreves tilbake • kan slike uriktige opplysninger eller tilbakeholdelse av opplysninger medføre straffeansvar		
Gjennomslag fra del A	Dato, sykmelderens navn, adresse og telefonnummer LISE ANETT NOHR, LEGE Legene på Brygga, Skippergt 20 1767 HALDEN 69211910		Jeg har lest orienteringen på blankettens del B og del D og gjort meg kjent med mine plikter i oppfølgingsarbeidet 29.03.2012 Lasse Henriksen 8.15 Dato og underskrift	